

DE GROOTE SCHOUBURGH DER Nederlantsche KONSTSCHILDERS EN SCHILDERESSEN.

Waar van 'er veele met hunne Beeltenissen ten Tooneel verschynen, en welker levensgedrag en Konstwerken beschreven worden: zynde een vervolg op het Schilderboek van K. v. MANDER.

HET III. DEEL.

'T welk zyn aanvang neemt met het Jaar 1635, en vervolgt met die Konstschilders, welker geboorte in dien tusschentydt tot het Jaar 1659 voorgevallen is.

DOOR

ARN. HOUBRAKEN.

T'AMSTERDAM;

Gedrukt voor de Weduwe des Autheurs, daar dezelve ook te bekomen zyn. 1721.

Berigt aan den L E Z E R.

DE Schryver heeft drie of vier Afbeeldingen, in dit Derde Deel genoemt, die men niet machtig heeft konnen worden, hoe veel moeite, en navraging men daar om gedaan heeft. Ook worden zommige Schilders in 't geheel daar niet in genoemt, die egter met hun beelteniſſen by de Levensbeſchryving verſchynen. Zulks heeft veroorzaakt dat veele op hun plaats niet geſchikt, nog behoorlyk in den Druk zyn aangeweezen, zoo dat men genootzaakt is een nette aanwyzing te doen, waar door de Lezer op een gemakkelyke wyze de Pourtretten op haar plaats zal kunnen vinden. Men neme dit ten beſten op, en denke dat het overlyden van den Schryver oorzaak van deze wanorde is.

Lyſt van 't Derde Deel van de Schilders Platen.

Jak. Houbraken

DE GROOTE SCHOUBURGH Der NEDERLANTSCHE KONSTSCHILDERS En SCHILDERESSEN.

DERDE DEEL.

En Boomgaardenier kan een jongen boom en zyn takken, zoo lang de zelve nog taay en buigzaam zyn, leiden naar zyn zin: maar 't beurt ook wel, wanneer het krachtig voedzel van zyn wortel in den ſtam en ſpranten geweldig doorſtraalt, dat de zelve in de hoogte opſchietende zig van die banden ontſlaat; waar door de Hofbeſtierder, ziende dat de kracht der natuur in de zelven niet is te teugelen, hem zynen vollen loop laat nemen, werwaart de natuur hem dryft. Dus heeft het zig toegedragen met den vermaarden Konſtſchilder

FRANS VAN MIERIS, die d'eerſte naar 't openen van het derde Tooneel van den GROOTEN

SCHOUBURG DER NEDERLANTSCHE KONST-SCHILDERS te voorschyn komt.

Deze is geboren tot Leiden in den jare 1635 op den 16 van Grasmaand.

Zyn Vader Jan Bastiaansz. van Mieris, was een Goudsmit en Dyamantslyper, en voornemens om zyn Zoon FRANS in die oeffening op te kweeken. Maar deze deed al vroeg blyken zien, dat zyn genegenheit elders heen helde, namentlyk tot de Teekenkonst; want hy al vroeg met houtkool den muur van zyn Vaders werkvertrek met Beelden en Beesten beteekende, en dat zoo geestig, dat elk die 't zag oordeelden dat 'er een Schilder in stak, en gevolgelyk den Vader aanspoorde om hem in die kunst te laten onderwyzen, gelyk geschiede. inzonderheit op het aanrade van den Heer Willem van Heemskerk, Vader van den Borgermeester Joost van Heemskerk, die gemelden Jan Bastiaansz. dikwerf kwam bezoeken. Des werd hy bestelt by Abraham Torenvliet in dien tyd een vermaart Glasschilder, en Teekenmeester, by den welken hy in korten tyd zoo verwonderlyk toenam, dat zyn Vader besloot hem geheel de Konst op te offeren, tot welken einde hy hem bestelde by den beruchten Gerard Dou.

'T leed niet lang of hy overtrof alle zyne medeleerlingen, zoo dat Dou hem dikwerf noemde *den Prins van zyne Leerlingen*, en zeide: *dat hy de kroon van hun allen weg droeg*.

Na dat hy nu in eenige jaren door het onderwys van Ger. Dou, en zyn naarstigheit en yver loffelyk in de Teekenkonst gevordert was, werd hy om aan een kloeke peneeelbehandeling te gewennen bestelt by den Konstschilder Adriaan van den Tempel: dog meer tot het kleen en uitvoerig schilderen

ren geneigt, keerde hy weder tot het onderwys van Gerard Dou, tot dat hem van zyne goede vrinden geraden wierd de Konst by zig zelven voort te oeffenen, 't geen gelukkig uitviel; zulks zyn penceelwerk van den beginne af aan beminnaars, en begunstigers vont. Onder deze waren de Heeren Vredenburg, Gerards, en de Professor Silvius, welke laatste dikwerf verzocht, dat al wat hy maakte voor hem mocht wezen, of hy keur hebben om het zelve te naasten tot zoodanig een prys als ymant anders daar voor wilde geven, 't geen zyn Konstlust niet weinig aanspoorde; en noch meer, toen hy door de gunst van gemelden Heer zynen *Mecenas*, gelegentheit kreeg om een Konststukje voor den Aartshertog te schilderen, waar in hy verbeeldde een schoon Vroutje staande in een Zyde Stoffewinkel, en nevens de zelve een Ruiter, kwansuis om eenige stoffen te koopen, dog die meer op die schoonheit als op de Winkelwaren scheen te gluren; het welk den Aartshartoog zoo wel beviel dat hy hem daar voor dede betalen duizent gulden, met aanbiedinge, zoo hy wilde te Weenen aan 't Hof komen wonen, dat hy hem rykelyk voor zyn Konst betalen zoude, en daar en boven hem jaarlyks een present van duizent Ryksdaalders geven: maar zulks sloeg hy af, onder voorwending dat zyn Huisvrouw daar niet toe geneigt was.

Hy heeft in zyn tyd ook verscheide konstige Kaarslichten geschildert. Een der zelve verbeeldende een Vroutje, door te veel drinken bedwelmt in slaap gevallen, en van een potzemaker belacht, en met een pispot gekroont, is door den Konstigen Graveerder Hendrik Bary, Oom van den Heere G. Cincq, jegenwoordig

A 2 Sche-

Schepen der Stadt Gouda, bevallig in Plaat gebracht. Chr. Pierson heeft de spreuk *Proverb.* 20 vs. 1. DE WYN IS EEN SPOTTER, daar op toegepast, nevens dit volgende Vaars:

Hier leent BARY *de hand aan* MIERIS *grooten geest,*
Dus kan het Konings woort 't gezicht als dooren raken.
De dronkenschap bespot zig zelven altyd meest,
Hoe wel z' op anderen haar overlast wil braken.

In dien tyd schilderde hy de Huisvrou van den Heere Kornelis Paats, daar hy veel vleit, en tyt aan besteedde, aangezien die Heer in zyne jeugt de Konst van Teekenen, en Schilderen by hem geleert had. Dit pourtretje word voor een van zyn konstigste Penceelkonst, die hier te Land is, gehouden, en is, niettegenstaande dat voor het zelve dikwerf veel gelt geboden is, nu noch te zien aan 't huis van desselfs Zoon den Heer Willem Paats, Schepen der Stadt Leyden.

Gemelde Heer Korn. Paats liet hem ook aan zyn huis schilderen een Kabinetstukje, waar in verbeelt word een jong Juffertje dat in een flaaute leit, nevens een Medecynmeester en een schreiende oude Vrouw. Zoo lang hy aan dit Konststukje bezig was kreeg hy voor yder uur een goude Dukaat, makende, wanneer het voltooit was een som van vyftien hondert gulden.

Menigmaal heeft dien Heer aanzoek om het zelve gehad voor den Groothartoog van Florencen, die daar voor drie duizent gulden (dog te vergeefs) liet bieden. Eenstemmig word dit Konststukje gehouden voor een wonder van 't Penceel: en dus vond ook W. v. Heemskerk rede om onder

de

de geteekende Beeltenis van onzen grooten Meeſter te ſchryven:

Dus kon FRANS MIERIS *hand, alleen met Kool en Kryt,*
Op Parkement zelfs zyn gedaante 't wezen geven:
Maar wie 't Mirakel wil zien eedler levend leven;
Let hoe Penceel en Verw met 't leven dingt om ſtryd.
Indien 't Parhaſius, en Zeuxis mochten zien:
Zy ſtaakten 't wedſpel, ſtreên wie d'Eerkrans hem zou bien.

Dit geteekende afbeeltzel is naderhant door Blooteling in zwarte Konſt geſchraapt, en word onder de Beelteniſſen der Konſtſchilders van de Printkonſtlievenden bewaart, en in waarde gehouden: en wy hebben ook niet verzuimt die waarde Beeltenis onder zoo vele deftige Mannen in de Plaat A de bovenſte plaats te geven; op dat der zelver Gedachteniſſe nog lang levendig blyve.

Hy heeft d'eer gehad dat de Groothartoog van Toskane hem, (uit hoogagting, die hy voor zyn Konſt had) kwam bezoeken tot Leyden: en ziende verſcheide Konſtſtukjes die ten halven of ten grooten deelen voltooit waren, viel zyn oog eerſt, en daar na zyne geneigtheit zoo kragtig op een der zelve, dat hy den Konſtenaar ſmeekte om 't zelve voor hem ten ſpoedigſte op te maken. Hier in was verbeelt een gezelſchap van Juffrouwen, voor aan ſtont 'er een in 't wit Satyn gekleed, hebbende een Luit in de hand, en ſcheen als opgeſtaan van een met groen Fluweel bekleeden ſtoel die achter haar ſtont: nevens de zelve een ander,

gekleed met een purper Fluweele nachtmanteltje met wit bont, en onder het zelve een Satyne rok, houdende in haar rechter hand een Wynroemer, dien zy aan haar mond brengt, terwyl een kleyne huisknecht met een zilver ſchenkbort in de hand naar den ledigen Roemer ſchynt te wachten: tegens over de zelve een bevallig Heerſchap bekleed met een ſwarten Fluweelen mantel, waar nevens aan een Tafel met een rykelyk kleed overſpreit, en op de zelve een ſchotel met Konfituuren, een Aap die daar van ſnoept, zig vertoont, onder een opgeſchove zyde Gordyn, d'agtergrond vertoonde een ruime en pragtig geboude gaandery, en in de zelve een Heer en Juffrouw die by elkander ſtaan te kouten. Elk beeltje was in 't byzonder op 't konſtigſt geſtelt, de wezentjes bevallig, de hantjes op 't gracelykſt, de onderſcheiden Stoffen, Fluweelen, Bont, Zilverwerk enz. zoo overkonſtig zacht, en krachtig geſchildert dat het tegen de natuur in ſchoonheit konde ophalen; waarom het ook elk, en inzonderheit den Hartoog (wanneer het dus voltooit was) zoo wel beviel, dat hy den maker daar voor dede geven duizent Ryksdaalders. Doch het uitmuntenſte van zyn Penceelkonſt (volgens het oordeel der beſte Konſtkenners) is geweeſt in het beroemde Konſtkabinet van den Keurvorſt van de Palts.

Verſcheiden andere Konſtſtukjes meer heeft onze groote meeſter van tyd tot tyd voor gemelden Groot Hartoog geſchildert, als ook, (daar toe verzocht zynde) zyn eigen afbeeltſel levens groot, als vertoonende een kleen ſtukje van zyn konſt, waar in verbeelt ſtont een * Juffroutje ſpelende op

* Van dusdanigen inhout is 'er ook van hem een Konſtſtukje tot Amſterdam in 't Konſtkabinet van den Heer Poſtmees

A pag. 8.

op een Klavecimbel, nevens een out Mannetje dat 'haar kwanzuis onderwyst in die konst. Dit pourtret was zoo kragtig, schoon, vleezig en rond geschildert, dat het eer levend als geschildert scheen te wezen. Doch hy werd hier voor niet wel beloont, door dien hy aan een der Hovelingen die 't oor des Hartoogs had, iets had geweigert, die hem daar voor dien trek speelde, en voorts altyd dwarsboomde; zulks hy naderhand niet meer voor den Hartoog geschildert heeft. 'T schynt dat onze groote FRANS niet heeft gemerkt, of willen merken; dat zulke luiden de handen gevoelig gekust moeten worden: of dat hy zig min aan de Hoffelyke slaafsche vleyery, als aan het opvolgen van zyn aard en genegenheit liet gelegen zyn.

Hy was een byzonder goed vrient van Jan Steen, en beminde zyne boerteryen zoodanig dat hy op zyn gezelschap verzot was, en dikmaals by hem kwam; maar alzoo Jan Steen meer en meer tot den drank verviel (*die met pek omgaat* zeit het oude Hollantsche spreekwoort, *wort 'er door besmet*) gebeurde 't ook zomtyts wel eens, dat onze MIERIS zig in de maat van drinken vergiste. *Wie*, zeit Seneca, *is 't aller uuren even wys*?

Als Jan naderhant een drinkwinkel opzette en een verkooper van natte waaren werd, kwam MIERIS hem zomwyl bezoeken. En wanneer de Kelder van Jan vaats was, en de winkel gesloten, lokte hy MIERIS met hem elders heen, daar hy

 Jan

meester Jakob Boreel, 't geen zoo uitnement Konstig geschildert en geteekent is, dat het bovengemelde niet heerlyker heeft konnen wezen. In 't vroutje (behalve dat het naar een schoon leven geschildert is) ziet men klaar, dat het met opgetrokken gedachten staat te luisteren naar de toonen van 't Snarenspel.

Jan, die altyd dorſt had, met drank laafde voor zyne potzige vertellingen, waar door hy zomwylen tot in den laten avond opgehouden wierd.

Van een gevaarlyker gevolg zou het konnen geweeſt zyn, wanneer MIERIS eens van Jan afgeſcheiden alleen op eenen donkeren laten avond, aan de Langebrug kwam gaan, en ſtruikelende over 't puin van een opgegraven verſtopt Rioel, over hals en kop daar inviel, zoo dat hy naaulyks geluit van zich konde geven, om hulp te roepen. *Geen ongeluk*, zeit het ſpreekwoort, *of 't heeft zyn geluk*. Een Schoenlapper zat in zyn pothuis dus laat noch te werken en een deuntje te zingen. Zyn Vrou die hem gezelſchap hield met iets te najen of te ſtoppen, hoorde eenig geſtommel en geroep, waar op zy tot haar man zeide: *hou op, hou op met zingen, ik hoor ymant als in nood roepen*. Voorts nam zy de lamp, liep op het gerucht aan, daar zy hem dus deerlyk in de modder gezonken zag; riep haar man die in aller haaſt toeſchoot en hem daar uit redde. Zy vaagden zoo zy beſt konden, den drek van zyne kleederen af, en ontdekten meer en meer aan zynen tulpen rok met goude knoopen dat het een fatſoenlyk man moeſt wezen die door den duiſter tot dusdanig ongeval gekomen was. Zy brachten hem op hun bovenwoning, reynigden hem voorts, ſtookten vuur aan, gaven hem een weinig Brandewyn, alzoo hy heel ontſtelt was, en leiden hem op kuſſens neer voor 't vuur op dat hy zig warmde, door dien het in 't najaar, en koud was. Hy tot zig zelf gekomen (na dat hy door 't warm koeſteren eenen ruime ſlaap gedaan had) was met zig zelven verlegen en beſchaamt over dit ongeval hem overkomen, maakte zig niet bekent, maar droop zoo haaſt het maar dag werd, ſtil door naar zyn huis. *Niet*

Niet dat eerder vergeeten word, zeit het gemeen ſpreekwoort, *als dankbaarheit.* Doch hy hield zulks indachtig en betoonde het tegendeel. Hy nam een ſtukje ſchildery onder handen, en dee 'er met luſt by wylen wat aan, tot dat het na verloop van twee jaren eindelyk voltooit kwam. Toen nam hy het ſtukje by ſchemeravond onder zyn mantel en ging naar des Schoenlappers woning, daar hy de Vrou t'huis vont, die hy, om te weten of het de zelve ook was vraagde: of zy eenen geruimen tyd geleden niet ymant die in een rioel gevallen was met hulp van haar man daar uit gered had? de Vrou zei ja: maar dat zy niet wiſt wie het geweeſt was. Daar 's ook (antwoordde hy) niet aan gelegen, haalde met een het ſtukje ſchildery onder zyn mantel uit, en gaf 't haar in hande, zeggende: *daar, bewaar dat ſtukje ſchildery wel, dat is voor den dienſt dien gy voorhenen gedaan hebt; dog zoo gy liefſt gelt daar voor had, breng het by den Heer Paats*, en ging zonder zig bekent te maken weg. Waarlyk een ſtaal van een dankbaaren en edelmoedigen geeſt.

De Vrou, die verzet, op dat zeggen geen agt geſlagen had, maar dit ſtukje aangenomen had, was wel in haar ſchik, en liet het aan deze en gene van hare buuren zien, die het zelve prezen en zeiden: dat het veel gelt waard was; waar op zy beluſt te weten wat 'er van was voornam by den Borgermeeſter Jakob vander Maas op de Hooygraft (daar zy wel eer voor meit gewoont had) te gaan, om het te laten zien, gelyk zy deed, die ſtraks ziende dat het van Mieris geſchildert was, haar afvraagde hoe zy 'er aan kwam? en hoedanig een man het was van wien

zy 't gekregen had? zy verhaalde den ganſchen omſlag der zaak, waar uit dit geſchenk oorſpronk nam. Waar door het geval bekent en ruchtbaar werd.

De Vrou, als zy hoorde zeggen dat het wel 100 Ducatons waard was, meende dat haar oude Heer met haar ſpotte, en vraagde: of de Borgermeeſter haar daar zoo veel gelt voor wilde geven? die ja, antwoordde, en nog meer, maar belaſtte haar met het zelve te gaan by eenige der voornaamſte Konſtlievende Heeren, welke hy haar aanwees; zeggende Eiſch 800 *gulden voor het zelve*, gelyk zy deed, en 't was ſtraks verkocht.

De Vrou, die haar Man t'huis kwam met zulk een ryken buit voor dat borretje, tot belooning van gemelden dienſt haar geſchonken, was welkom.

Zeker deze betaling voor dien dienſt verdient lof, en wyl de voorzichtigſte dergelyk ongeval in donker niet konnen voorzien, zulks het den vroomſten kan overkomen, is 'er niet anders op te vinden, om zulks te ontgaan, als 't geen gy hooren zult by het uiteinde van dit volgende verhaal.

Zeker aanzienlyk man gaat op een Zondag avont donker zynde langs de ſtraat en valt voor over in een Kalktobbe, waar door een nieuw kleed 't geen hy aan had, de koleur uitgebeten, en gans bedorven wert. Wat doet hy? hy klaagt des anderendaags aan een Borgermeeſter, met wien hy gemeenzamen omgang had, zyn ramp met verzoek dat zulke Kalktobben, voor de huizen daar gemetzelt word geplaatſt, voor den avont van de ſtraat elders geborgen mogten worden; en zoo de Borgermeeſter daar geen order op wilde ſtellen, hy dan genootzaakt zou wezen zelf daar order op te ſtellen, dat zulks niet meer ge-

beur-

beurde. De Borgermeester verwondert over zulk onvoeglyk vryborstig spreken, zeide: *Wat order zult gy daar op stellen? Ik ben* (antwoordde hy) *voornemens geworden van nu af aan altyd my voor donker avond van de straat in huis te begeven.*

Doch dit alles overgeslagen om naar 't einde te spoeden, willen wy alleen noch iets zeggen van zyn laatste Konststuk, 't geen onvoldaan gebleven is; aangezien hem de nydige dood den tyd niet gunde van het zelve op te maken. Hier in is verbeelt Maria zittende te lezen, een Kristus beeltje 't welk zyn Kruis afpast, en Joseph in 't verschiet aan zyn Schaafbank, welk onvoldaan gebleven is. Het Vrouwebeeltje gekleed in *Celedon* kleurd laken is zoo konstig en breed geplooit, datmen niet schooner zien kan, daar benevens in het wezen een verwonderlyke zedigheit, voorts het bywerk ten uitersten uitvoerig en natuurlyk.

Voor dit Konststukje zou hy van den *Marquis de Bethune* gehad hebben 1500 gulden. Dog alzoo de Weduw van onzen Mieris 't zelve (schoon onvoltooit) tot geen minder prys wilde geven, zag de *Marquis* daar van af, en is 't zelve naderhant gekomen in handen van den Heer *Desoubrie* tot Leyden, in wiens Konstkabinet het heden noch hangt.

Hy stiert op den 12 van Lentemaant 1681 naauwlyks 46 jaren out.

Kasper Brant maakte dus zyn Grafschrift;

Sta wandelaar, dit's MIERIS *graf,*
De Fenix zyner Konstgenooten:
Die beelden spraak, en leven gaf,
Leit zonder leven hier besloten:

Dog

Dog zyne Konſt, het eelſte deel,
Leefdt in zyn Zoonen, en penceel.

En Wil. van Heemskerk:

Hier onder ruſt FRANS MIERIS *doode Lyk,*
Wiens eel penceel op aard had geen gelyk.
Onſterflyk kan 't zyn Konſt op 't levendſt toonen:
En 't levendig naarſtreven zyner Zoonen.

Dit laatſte ſtaat op zyn Grafzerk in St. Pieters Kerk tot Leyden.

Hy liet twee Zonen na die hy tot de Konſt had opgetrokken, Johannes, en Willem. De eerſte is vroeg te Rome komen te ſterven, en de tweede leeft noch en volgt zyn Vaders voetſtappen in de Konſt na.

Nu volgt zyn Stadt-, tydt-en Konſtgenoot JAN STEEN ten tooneel, van wiens potzig levensbedryf men een gansch boek zoude konnen beſchryven; dog dit is onze toeleg niet.

Een, welks natuur geneigt is tot klucht, en boertery, is bekwamer om iets ernſtig te verbeelden, dan een droefgeeſtige om potzige bedryven door 't penceel te malen; dewyl hy een afkeer heeft van die wyze van leven en geaartheit, en zulke voorwerpen nooit by hem in beſpiegelinge komen, maar houd zig by zig zelf, en vleyt zyn ſtilheit. Daar en tegen die boertig van geeſt is, bedient zig van allerhande voorwerpen, dewyl dit behoort tot de regte bootzemakery, dat men alles even natuurlyk, zoo wel droefheit als vreugt, bedaartheit als toorn, met een woort, alle Lichaams bewegingen, en wezenstrekken, die uit de menigerhande gemoedsdriften ontſpruiten, weet te verbeelden, en na te

bootzen. Het levensbedryf van JAN STEEN, en de inhoud van zyn konstig penceelwerk zal myn zeggen bevestigen.

In 't algemeen moet ik zeggen, dat zyn schilderyen zyn als zyn levenswyze, en zyn levenswyze als zyne schilderyen.

Hy was een leerling van Jan van Gojen, die hem om zyn geestigheit inzonderheit minde, en hem zomwyl des avonts, als hy uitgescheiden was met schilderen, mee nam om een biertje te drinken en wat met hem te kouten. JAN beminde insgelyks zyn meester, maar nog meer zyn Dochter, die hy zoo klugtig behandelt had, dat zy langs hoe meer begon te zwellen. Margariet (dus was zy genaamt) porde hem telkens aan dat hy 't zyn ouders en haar Vader bekent zou maken; op dat zy te zamen trouden eer het ruchtbaar wierd onder de menschen. Hy nam de gelegentheit waar als hy met zyn meester naar de kroeg ging, tot wien hy zeide: *Ik heb wat nieus gehoort daar gy vreemt van op hooren zult. En wat is dat* vraagde van Gojen? *wat dat is* zey JAN, *Griet moet in de Kraam. Weetje dat wel* zei van Gojen? *wel ja* zei JAN *zou ik dat niet wel weten, ik heb 't zelf toegestelt, en wilze ook wel trouwen.* Dit haalde den knoop toe, zoo dat van Gojen die wel wist dat gedane dingen geen keer hebben, ten minsten die van zulken aart zyn, JAN daar ook niet hardt over viel: maar belastte hem zulks aan zyne Ouders bekent te maken; op dat zy het Huwlyk verzogten en alles met orde en eere mocht toegaan. Maar JAN die zyn Vader wat vreesde had daar niet veel ooren toe, dog Griet wist hem zoo schoon te bepraten dat hy het deed. Hy vertrok dan naar Delf daar zyn Vader Brouwer was, tot wien

wien hy zeide : *dat hy van zins was te trouwen.* Waar op hem zyn Vader antwoordde : *dat het nog te vroeg was om daar op te denken*, en vervolgde, *waar mee zout gy den koſt winnen? dat weet ik niet* zei JAN, *maar wel dat het niet te vroeg is om te trouwen*; want hy wiſt dat de bot vergalt was. De Vader ziende dat het ernſt was zeide: *Wy zullen by gelegentheit daar op denken, en naar een bekwaam voorwerp omzien. Dat hoeft niet* zei JAN, *die moeite heb ik u al afgenomen, ik heb 'er al een, onze Griet is een hupſe bolle meit daar zal ik mee trouwen, en zy is bereets met kint.* Zyn Vader ziende dat het verhoetelt werk was, en wat op gelt gezet zynde, vraagde : *wel wat zal van Gojen met zyn Dochter mee geven? Dat zal wel gaan* zei JAN; *myn meeſter is al een vette knaap* (van Gojen was diklyvig.) Om verdere omſtandigheden over te ſlaan, zyn Vader liet hem trouwen, en zette hem in een Brouwery te Delf.

JAN die nu de ruime handeling van 't gelt had ging om een trantje en in de kroeg, en Griet was een makmoer, die nog op 't huishouwen nog op 't *Comtoir* paſte; en als ymant bier op borg haalde 't maar met kryt op de ley aanſchreef, zoo dat hy eens over 't ſluiken van bier van den Pagter overvallen wiert, die de boeken vorderden, dog op de ley gewezen wiert die daar zoo min wiſt uit te komen als Griet; want die niet meer wiſt wat zy aangeſchreven had. De Pachter eiſte een groote boete, maar JAN bekreunde zig dit alles niet, wel wetende dat de Pachter viſte daar niet te vangen was. Dit werd egter met den Pachter afgemaakt, en hy (onder belofte van beter op te paſſen) door zyn Vader weer in ſtaat geſtelt. De Brouketel raakte weer aan 't gaan : dog dit duurde niet lang;

want hy ging zyn ouden gang, en kogt Wyn voor zyn gelt in stee van Mout, zoo dat zyn beminde Huisvrou op een tyd tegens hem zeide: JAN *de nering verloopt, de klanten komen vergeefs, daar is geen bier in de Kelders, noch zoo veel Mout, om een Brout te konnen maken, hoe zal dat gaan? je behoort de Brouwery levendig te houden. Ik zal ze wel levendig houden,* zei JAN, ging na de markt (na dat hy al vorens den Knegten belast had de groote Ketel met water vol te pompen) kogt een deel levendige Endvogels, liet de rest van de Mout daar in storten, en de Vogels daar in zwemmen: die zulks niet gewoon zynde, vlogen als dol af en aan door de Brouwery alzins heen, en maakten zulk gewelt dat zyn Vrouw daar op in kwam; waar op hy zeyde: *Is het nou niet levendig in de Brouwery?* die, schoon zy daar niet veel lust toe had, zig evenwel niet konde onthouden van lachen om zyn potzig bedryf.

Toen nam hy toevlucht tot het Penceel. 't eerste dat hy maakte was een zinnebeeld van zyn bedorven huishouwen. 't vertrek lag buiten orde overhoop, de Hont slobberde uit den Pot, de Kat liep met Spek heen, de Kinderen buitelden ongehavent over de Vloer, Moer zat gemakkelyk in een zetel en zag dit werk aan, en om de klucht had hy zig zelf daar by afgemaalt, met een roemer in de hand, en een Aap op de schoorsteen die dit alles met een langen bek begluurde.

Na verloop van tyd werd hy Herbergier: maar als de vaatjes leeg waren, haalde hy de krans in, en sloot den winkel. Tusschen byde schilderde hy zomwyle een stukje (alzoo hy in zyn jeugt zig in de Konst geoeffent had) voor den Wynverkooper, die hem dan daar voor weer een vaatje bestelde.

Strax

Strax hing hy weer den krans uit, daar zyn Kornuiten ten eersten op aankwamen, om zyn geestige grappen. Maar dit was van geen duur, om dat hy de beste klant aan zich zelven had, en men het spreukje, *De Waard in de drie Masten, is eer dronken als zyn Gasten*, op hem kon toepassen.

Ik kan niet voorbygaan te melden den inhoud van een groot stuk ('t geen lang aan myn huis gestaan hebbende, naderhant aan den Vorst van Wolfenbuttel verkogt is) waar in afgebeelt stont een Bruidegom en Bruid, twee oude Luiden en een Notaris. Deze beelden waren elk zoo natuurlyk in hunne verrichtingen afgebeelt, als of men 't zelve wezentlyk gebeuren zag. De oude luiden scheenen met den grootsten ernst hunne meening te beduiden aan de pleitvos, die met de pen op 't Papier, schryfree met aandacht toeluisterde. De Bruidegom stont (als ten uitersten hier over misnoegt) in een postuur, even of hy van spyt stont te stampvoeten, hoed, en trouwteeken tegens den gront geworpen, schouder en handen opgetrokken. Hy ziet zyn Bruid op zy aan, als of hy de schult daar van aan d'oude wilde wyten, en zig voor haar ontschuldigen; die daar by met de tranen op de wangen bedroeft staat te kyken. Dit alles was zoo klaar en duidelyk uit de wezenstrekken, als de * gesteltheit der *Figuuren* beelden, en andere om-

* *Gesteltheit.*] A. Pels in zyn vertaling van Horat. zet: datmen oudtyds in stee van Reyen tusschen de bedryven *Miemen*, *Pantomiemen* en *Embolarien* plagt te gebruiken,

Dit was een geestig slag van danssen, meest in mynen
Bestaande, om liefde, toorn, bekommeringen, pynen,
Verwond'ring, blyschap, hoop, en vrees, en al het geen
Men hartstogt noemen kan, voor 't oog van yder een;

Door

omſtandigheden te zien, als of 'er by geſchreven waar geweeſt. Dus natuurlyk en geeſtig is van hem ook geſchildert een jonge opgeſchoten Julfus, ſtaande te huilen om dat hy in zyn ſchoen (het ſtuk verbeelt een St. Nicolaas avont, noch in 't Konſtkabinet van den Heere G. Franken te Dordregt te zien) ziet een roe, of gard, in ſtee van iets ſmakelyks ſteken.

Onder zyne kleinder ſoort van Konſtſtukjes vind men 'er vele die uitvoerig naar 't leven geſchildert, en niet min geeſtig van gedachten zyn. De Konſtlievende Heer Lamb. van Hairen, te Dordrecht, heeft 'er een gehad (want zyn Ed. is doot) dat een Hoerekot verbeelt, daar de hoeren een vreemden Doffer op ſlag hebben dien door bedrog zyn gelt wort afgeſtroopt. Men ziet den ernſt in des mans wezen, en overleg in het trekken van de Kaart. Agter hem ſtaat een oude berimpelde kochel, die in een ſpiegel de Kaart doet zien aan zyn party die tegen hem over zit, en dien de ſchelmagtigheit ten oogen uit ziet. Daar nevens aan zit een opgeſmukt Hoertje dat zig vaſt vleit in de zekere winſt, die op 't uiteinde van 't ſpel ſtaat te volgen. Vorders is het Kamervertrek en de Huisraad van een geeſtigen toeſtel, als ook het tapyte kleed, dat op de Tafel leid, uitvoerig geſchildert. Doch hy kreeg 'er toen zoo veel niet voor als men 'er thans wel voor geeft. Egter was hy altyd wel te vrede.

Door buigingen van 't lyf, grimmaſſen, vreemde ſprongen
Zoo uit te drukken, als door hulp van menſchetongen.

Dit dient tot leering voor de Schilderjeugt, op dat zy zig gewenne een vaſt denkbeelt van al de lighaams bewegingen, die uit aandrift van de ziel ontſpruiten, in te drukken, waar door zy hare beelden op het voorbeeld van Jan Steen, als doen ſpreken.

Het getal zyner Konstſtukken is zeer menigvuldig, ook doorgaans zeer geestig van vinding. 't Zy dat hy vrolyke gezelſchappen in Wyn- of Bierkroegen, of winkels daar men meer warm vlees betaſt, als koopt, en hondert diergelyke loſſe bedryven van 's Menſchen leven verbeeldde: of zaken die een ſtilder beſlag vereiſſchen, als by voorbeeld een Kinderſchool; 't was egter altyt met eenig potzig bedryf vermengt: 't zy dat de jongens malkander in 't haar grypen; of dat de Schoolkoning, die 'er zoo wyſlyk uitziet als ooit hunner aller voorzaat Dionyſius, zyn ſchoolrecht oeffent met de plak, terwyl anderen daar door ſchynen in vrees gebragt te zyn, en zoo bedrukt 'er uitzien of zy met hun dooppeet in 't eerſte paar ter begraving gingen.

Terwyl ik van begraven melde, ſchiet my in gedachten de verbeelding van een Kwakers Lykſtatie, zoo geeſtig en potzig van toeſtel, en de wezens zoo naargeeſtig verbeelt, of hy de modellen daar toe uit het Simpelhuis geleent had; zulks men het niet kon aanzien zonder lachen.

Eindelyk moet ik dit noch zeggen: dat hy het onderſcheiden der Perſoonen, waar van wy elders breeder geſproken hebben, wel verſtaan heeft; want ik heb Tafereelen van hem gezien, daar Heeren en Boeren by malkander verbeelt ſtonden, maar het was haaſt te zien aan de wyze van ſtaan, en het maken van geſten of gebaarden, zonder agt te geven op de bekleeding, welk de Boer en welk de Heer was. Een wel opgevoed Man (zeit het ſpreekwoort) ſtaat op een, een Boer op twee beenen. Om den welſtand welken deze oplettenheit aan de Konſt geeft, heeft Horatius dit den Tooneeldichtren mee ten wet voorgeſtelt. Hoor wat zyn vertaaler zeit:

Veel

Veel zal het ſcheelen, of een Meeſter ſpreekt, of
Knecht;
Of ook een ſtatig man, die weet, het geen hy zegt,
Of dartel Jong'ling, een' Vorſtin, of Minnemoeder;
Een ſnedig Koopman, of onnozel Schapenhoeder;
Een Spanjer, of een Pool; een Fransman, of een Deen.

En wat lager,

Een Boer dan, die gy, van zyn ploeg, of uit een woud
Gehaalt, op uw Toneel wilt brengen, voer' geen kout,
Gelyk een pleiters Klerk, of diergelyk een prater;
Noch als een Koopwyf van den Vygendam, of 't Water,
Uw Boer blyve altyd Boer......

Die een weinig bedreven is in de oeffenſchool van Pictura, zal licht begrypen wat de Dichter daar by meent. Te weten; dat men den Perſoon in zyn eigen natuurlyke hoedanigheit, in alle zyne bedryven, moet trachten te verbeelden, waar ontrent ik de Schilderjeugt, om een denkbeelt daar van te krygen, geen bekwamer ſtalen daar toe kan aanwyzen, als de Penceelkonſt van onzen JAN STEEN.

De Lezer heeft al een brave lyſt van zyne Konſtſtukken zien ontrollen, die thans wel een trits van kruisjes op 't hondert meer betaalt worden als toen hy leefde.

't Gebeurde dat hy een ſtukje ſchildery verkogt, en eenig goud daar voor ontfangen had. Zyn Vrou had graag gewilt dat hy het afgelangt had; maar hy fokte daar mee heen naar de kroeg, verdronk een deel en verſpeelde de reſt, en kwam ge-

egter vrolyk en wel gemoed t'huis. Zyn Vrou daar voor beducht, vraagde ten eerften naar het goud, 't geen hy zeide niet meer te hebben, en begon wel hartelyk te lachen. Zyn Vrou antwoordde daar op: dat zulks niet was om te lachen. *Zou ik niet lachen*, zei JAN, *zy meenen dat zy my bedrogen hebben; maar ik heb hen befchetem, want het goud is op elk ftuk wel zes aazen te licht, dit zullen zy eerft gewaar worden als zy het morgen zullen willen verwiffelen. Hoe zullen zy dan ftaan kyken!*

Inmiddels kwam zyn huisvrou te fterven, en hy bleef Weduwenaar met een deel kinderen. Dit leek hem niet, aangezien die hem ftaag om gelt aan 't oor lelden, om fpys of drank te koopen. Om dit voor te komen maakte hy verding met zyn Bakker, hoe veel hy hem s'weeks zoude geven voor zyn huishouwen, 't geen zy eens werden. Als hem zyn kinderen dan vraagden: *wat zullen wy van dezen middag, en wat t'avont eeten*, was 't antwoordt *Broot*. Vraagden zy: *wat zullen wy 'er toe eeten?* 't antwoort was als vore *Broot*. Dus was 't enkel Broot dat de kok fchafte. Daar by hielden zy nog een hond of twee aan, om de brokken te verorberen, maar 't leed niet lang of de Bakker zeide hem dat hy liever van het verding met hem gemaakt wilde ontflagen wezen, en hem de fchult kwyt fchelden, dan langer op dien voet broot voor zyn huisgezin te leveren, 't geen weer zoo veel uitgewonnen was. JAN, s'avonds in de kroeg gezeten zynde, hoorde redewiffelen over Panharing, en hoe nadeelig die (als hy veel gegeten wert) voor de gezontheit was, ja dat men'er de Peft van kon krygen. Hy luifterde toe, en befloot ftil by zig zelven daar de proef af te nemen,

men, met zyn Jongens daar aan te wagen, denkende 't argste dat 'er van komen kon, was 't Kerkhof, en dat zou groote rust in huis maken. Des daags daar aan kogt hy een gansche kruiwagen vol Panharing, en zey, *Jongens nu kunje smullen.* Een gedeelte daar van werd in den schoorsteen gedroogt, om tot brood te strekken, om de rest der haringen welke zy kookten, en braden, mee te verorberen. In weinig dagen hadden zy dit waterzootje tot den graat afgekloven, en JAN, bespeurende geen het minste kwalyk varen aan zyn Jongens, vont reden om die praters voor bedriegers uit te maken, en hun wysheit voor ydelheit te belachen, daar by voegende, dat zyn Jongens een gansche kruywagen met Panharing hadden op gegeten, en geene van hun allen daar van de pest kregen.

Ondertusschen liep dit huishouwen van tyd tot tyd meer en meer, als men zeit, in 't riet; en hy vond dagelyks werk om zyn schuldeissers met een zoet praatje van de deur te wyzen. Wat gebeurt 'er? terwyl hy zit met een zynen vrient die hem by wyle wat gelt met schilderen liet verdienen, een pypje te smooken, op zyn plaats in een Somerhuisje: en die vrient (ziende het verval van dit huishouwen) hem vast raadt dat hy behoorde naar een Vrou om te zien, om het bestier over de Kinderen waar te nemen, zoo komt daar een Vrou door 't huis naar achter in het Zomerhuisje.

Na dat zy hen gegroet had, begon zy te zeghen: *Jan buur, ik kom eens zien of het u gelegen komt, je weet wel daar is noch iet te kwaat van wegen Schaapshoofjes, en Schaapspootjes, en een omloop, en gy zout my nu dienst konnen doen met het zelve te betalen.* JAN die al zulke geesten ge-

woon was met een zoet praatje te verdryven, zeide, ſtraks met een lachend wezen, *wel buurvrou Maritje Herculens, benje daar, kom zit wat by ons te praten.* Met een liet die vrient, die by hem zat, ſtil een kannetje wyn halen, en Maritje buur moeſt mee eens drinken. Jan, die wel de grootſte part daar van ingeſlobbert had, werd vrolyk, en vatte Marritje buur, dan eens by de hand, dan eens by 't hooft, dat niet naar haar zin ſcheen te wezen; waarom zy weg ging, onder beloften van ten eerſten betaling te zullen krygen, ja dat hy 't gelt zelf aan haar huis zoude brengen.

Straks begon onze vrient zyn vorige reden op nieu op te vatten, en tegen hem te zeggen: *dat zulk een Weeutje hem gelyken zou, datze 'er helder en knap uit zag, en een goede huishoudſter ſcheen te wezen. Zeker*, zei Jan daar op, *my dunkt ook dat het wel zou wezen; zy wint mee een ſtuivertje met haar Koopmanſchap, en onder 't zeiltje* (zeit het ſpreekwoort) *is 't goet roeyen; daar en boven hoefde ik ook die ſchult, daar zy my om maant, niet te betalen, en had Schaapehooſjes en pootjes voor niet.* Zyn vrient ſcheidde van hem, na dat hy hem hadde geraden dit ſtuk met zyn Zuſter (die een Klopje was) te overleggen.

'k Zou myn Lezer te kort hebben gedaan, zoo ik het aanhangſel van zyn kluchtig levensbedryf (dat ik onlangs eerſt gekregen heb) niet op het voorige gelaſt had. Valt de rol wat lang, zy zal den Lezer daarom niet verdrieten. Zyn Zuſter, als gezeit is, was een geeſtelyke dochter, (en hy was ook van jongs op in de Roomſchen Godsdienſt opgebrocht, doch ſtiet maar zelden zyn voet aan den drempel van de Kerk) die hy zyn voornemen voor ſtelde, die het ook noot-

nootzakelyk achtte te wezen; om de Kinderen, want onder alle die was 'er maar een Dochtertje, en dat was veel te jong om zoo een woest huishouwen, als dat was, te bestieren.

Hy snuift 'er op uit, na dat zyn Zuster hem netjes opgetoit had, komt by Marritje Herculens, betaalt zyn oude schult (dit was op den raad van 't klopje) en na dat hy zig zoo wat staat om en om te drayen, zeit eindelyk: *dat hy ook kwam om haar ten huwelyk te verzoeken, dat hy haar van harte lief had. Neen Jan buur*, zei Marritje, *je zoekt met my wat te spotten gelyk gy gewent zyt. Zeker niet*, zei Jan. *Ik kan niet vryen, maar het is my ernst, ik verzoek u tot myn Vrouw. Maar wat zou dat wezen* zei Marritje, *gy zes kinderen, en ik twee. Wat is daar aan gelegen*, zei Jan, *daar zoo veel Kinderen zyn, of 'er dan een stuk of twee meer is, zy zullen al mee den kost hebben.* Zy daar weêr op, *Neen buurman Steen, ik zou het niet doen, en daarom spreek 'er niet meer van; dat 's uit.* Met dit paspoort ging hy troosteloos heen stryken naar het Klopje, waar tegen hy zeide: *Zie daar ik heb op uw raad alles gedaan wat ik kon, maar zy wil 'er niet aan, 't huwelyk is af. Kom, kom, doe my maar die kraag en dien mantel weer af. Wel Jan Broer*, zei het Klopje, *is 't Huwelyk af, ik dacht dat het eerst begin nemen zou. Ik heb*, antwoordde hy, *'t haar rond uit gezeit, dat ik niet meer vryen kon, en dan behoorde zy dat immers my niet te vergen? Maar Jan Broer*, zei 't Klopje, *de boom valt niet met eenen slag, 't gaat zoo niet ten eersten, ze is u vreemt, gy behoorde eerst daar wat kennis mee te maken, de Vrouw is goed en wel, gy los en wonderlyk, en meent, dat zy, als gy, zoo licht beginnen en zoo licht*

weer uitscheiden zal; neen, dat gaat zoo niet, gy zult 'er morgen nog eens na toe gaan, toonen de Weduw wat vrientschap, en zeggen, dat gy niet kond weg blyven. Gy moet het met geen onbescheit maar met zoetigheit aanleggen. Dit woort van zoetigheit nam hy in acht. Daarom, wanneer hy 's daags daar aan weder als vore netjes uitgedost naar zyn Weeutje gaan zou, liep hy onderweeg in een Banketwinkel aan, en kost zoo wat van die zoete versnapering, die hy zyn beminde ten eersten in de vuist stopte, die hy vond staan aan haar hoekbank met een stoof met vuur onder haar schorteldoek om haar handen te warmen. *Hier kom ik weer*, zei Jan, *ik kan 'er zoo niet van daan blyven, myn Klopje is ook van die gedagten dat ik 'er niet van daan blyven moet, dat ik wat nader kennis moet maken, en 't werk met zoetigheit beginnen*, en haalde daar op het papier met suikerbanket uit zyn zak, en sneukelde het met haar zamen op. Ondertusschen raakten zy zoo zoet aan 't koozen, dat hy zyn hantje mee op haar stoof ley, die hy wat vryer geworden, zomwyl wat lager stak, en deed haar zonder spreken verstaan, waar hy naar zocht, 't geen haar niet kwalyk beviel. Om kort te gaan, zy werden op dien tyd het stuk eens. *Maar*, zei Marritje, *wat zal het Klopje zeggen dat ik zoo haast gereed ben? Wel*, zei Jan, *zy zal wel bly wezen: want zy heeft my daar toe aangezet: kom laat ons eens beide daar na toe gaan, wy zullen welkom wezen.* JAN docht dat het Klopje deze nieuwe Zuster wel onthalen zoude, en hy mee wat smullen. Doch 't was mis geraden. Want het klopje begon strax een predikatie te doen over de plichten van den echten staat, prees Marritje dat zy ondernemen zou het huishouden van haar broe-

broeder te bestieren, en de Kinderen naar tucht te leiden, gaf haar voorts de *benedictie*, en liet hen gaan, zoo dat hy in zyn meening byster bedrogen was.

Des daags daar aan werd het Huwelyk aangetekent, en na 't verloop van eenige weken trouden zy t'zamen, doch hy zette als vore niet veel wys op zyn doen. *Had hy veel eyeren, hy maakte veel doppen.* En wat de Vrou met op de markt te zitten won, was zomwyl al ten achteren geteert eer zy 't huis kwam; want hy kon uit klucht wel een ketel met Schaapshoofjes en pootjes laten koken en van zyn jongens opsmullen, ja kon daar hartig by gaan zitten lagchen, als hy zoo veel kakebeenen aan 't gaan geholpen had, of zag hoe d'een den ander in 't eeten de loef afsnee, of een lekker beetje ontkaapte, en dus schoot 'er van zyn Vrouws koopmanschap niet veel over, die de zelve ook in 't kort afliet. Zy waren echter met malkander te vreden, en, zoo als het ging vergenoegt.

Eene potzery moet ik nog verhalen. Onze Leidsche Ridder Karel de Moor, (die in dien tyd veel aan 't huis van Jan Steen kwam, die heel openhartig was, en gereed om den jonge Schilders door bericht dienst te doen) heeft my verhaalt dat Marritje altyt haar Man plaagde om geschildert te wezen, gelykmen de pourtretten gemeenlyk ziet, in hun Zondags pak. Maar daar kwam niet van, zoo dat Karel haar zyn dienst daar toe aanbood, en haar uitschilderde, die daar mee in haar schik was, en liet het haar man zien, die daar ook genoegen in nam, maar zeide dat daar nog iets aan ontbrak, 't geen hy zelf daar aan doen zou. Straks nam hy palet en penceelen en

ſchilderde een grooten hengelkorf met gekookte Schaapshoofden en pootjes aan haar arm, dat zoo grappig ſtont by het zondags pak, dat zy (ſchoon het tegens haar zin was) daar zelf om lagchen moeſt. *Dit*, zei Jan, *ontbrak 'er aan*, *om dat haar de luiden zouden konnen kennen.* Zeker dit was noch veel inſchikkelyker als de pots, welke Pieter de Schilder op gelyke wyze aan 't Wyf van Rut den Schilder ſpeelde, daar Jan Vos van zeit:

Rut had ſint Teunis beelt geſchildert naar het leven:
Maar Pieter ſchilderde het Wyf van Rut hier by.
Wat reednen hebben Piet tot dit bedryf gedreven?
Sint Teunis heeft altyt een Vronken aan zyn zy.

JAN STEEN (om een einde van de Hiſtorie te maken) won uit dit tweede Huwelyk nog een Zoon Dirk genaamt, die een Beeltſnyder werd, en naderhand aan een der Duitſche Hoven geraakt is. Wat van de reſt bekomen is weet ik niet.

Hy kwam te ſterven in 't Jaar 1678, en werd door zyn Konſtbroeders begraven. En dus ging die groote Konſtſchilder, zyn rol volſpeelt hebbende ſchuil agter de Gordyn van zyne Grafzerk, die met dit Grafdicht pronken mag:

Deze Steen dekt JAN STEEN,
Van de Konſtenaars geen
Zoo geeſtig in 't ſchilderen;
Zyn Penceelkonſt berucht,
Toont, *hoe menſchen de Tucht*
Ontwent, *ſteets verwilderen.*

Thans zal noodig wezen, (by 't gene ik in 't be-

begin van myn boek gezegt heb) den Lezer eens voor al te berichten, dat ik met myne wyze van schryven geen toeleg heb om iemant door myn pen te steken: maar heb de bedryven van myne Konstgenooten zodanig te boek geslagen als my daar ontrent uit onpartydige monden is verhaalt, zonder tot de zaken door zucht of haat, iet af of toe te doen; en dus den raad van zommige neuswyze bedillers, welke wilden dat ik alle fouten en gebreken der Konstschilders, die my in hunne levenswyze ontmoetten, over 't hooft moest zien, en geen aantekening daar van houden (even als of zy alle onberispelyk geweest hadden) afgekeurt.

Ik beschryf de levensbedryven van menschen, die van gelyken aart als hun eerste Vader, hunne begeerten en genegentheit niet altyd met een *Kaperson* bestierden, maar zomwyl den toom los gaven, en by gevolg zoo goed en zoo kwaad, als ik de zelve bevind. Dus is my *van Mander*, wiens voetspoor ik volg, voorgegaan, die 't eftens 't geen te pryzen en te laken was, in zyne Konstgenooten, heeft geboekt.

Die ymants pourtret schilderen wil, moet de eigen kenbare wezenstrekken daar in opvolgen.

De Konstenaar doet hier ontrent somwyl de geneigtheit van 't voorwerp wel wat ten gevalle; dog hoe meer hy zulks doet, en van de ware verbeeldings trekken afwykt, hoe min het verbeelde de ware beeltenis gelyken zal, en hoe meer hy de Konst te kort doet. Even dus zouw ook van myne schryfwyze, indien ik alle zwakheden en fouten, de bedilzucht ten geval, onaangemerkt liet, konnen gezeit worden: dat de zelve in hare uitdrukkingen geen gelykheit hadde naar die per-

soo-

ſoonen welker naam boven aan geſtelt is, inzonderheit wanneer de gedachteniſſen der zelver levenswyze nog levendig in geheugen is, by menſchen die met hun hebben verkeert en omgegaan; maar klaar ziende dat ik een voordachte inhouding in myn aanſchryven gebruikte, reden vinden om mynen arbeid te verachten, of te beſpotten; waar om wy dien raad verworpen en van de hand gewezen hebben.

Behalven dit, moet ons penwerk aangezien worden als een Hiſtoriſch verhaal, waar in geen drift van bezwaarnis of verſchooning ontrent eenig perzoon gedult word, maar enkel en alleen een oprecht verhaal: Want een Hiſtoryſchryver zoo min de deugden van zyne Vyanden (gelyk meer gezeit is) vermag te verzwygen, als de gebreken van zyn beſte Vrinden. Flav. Joſefus (ſchoon een Jood, en geſlagen Vyand van de Romeinen) heeft de ſtyfnekkigheit en oproerigen aart van de Joden in dien tyd, als Veſpaſianus hen in Jeruſalem belegert had, zoo wel, als den pryſſelyken aart der Romeinen te boek geſlagen, zonder dat dit hem voor een misſlag aangetekent word. In tegendeel word hy daarom van elk geprezen.

Curtius heeft het leven van Alexander beſchreven. Korn. Nepos de Griekſe Veloverſten. Andere de Roomſche Keizers: dog alle hebben zy hun misſlagen zoo wel als hunne vrome daden en dappere bedryven geboekt.

Het is billyk (zeit Polybius) *dat een degelyk Man een Vriend is van zyn Vrienden, en van zyn Vaderlant, en dat hy der zelver vyanden haat enz. Maar zoo haaſt hy den perſoon van een Hiſtoryſchryver heeft aangenomen, moet hy dit alles vergeten. Een Hiſtoryſchryver moet dikwils welſpreken van de Vyan-*

Vyanden, en hun lof toe meten als het bunne daden verdienen; en zyn naastbestaanden bestraffen, of verachten, wanneer zy misslagen begaan hebben. Timeus word van gemelden Polybius gestreept; om dat hy de kwade bedryven van Agathokles Tyran van Syrakuze, door zyn lasterzieken aart vervoert zynde, verhaalde met bittertheit en vergrooting, en meldde zyn brave daden alleen met weinig woorden. Diergelyks zal my nooit konnen aangetoont worden. In tegendeel zou het my smarten zoo my wierd aangewezen (anders als uit onkunde, dat verschoonlyk is) dat ik eenigen die buiten de palen van myn Vaderlant geboren zyn, hunne verdiende laurieren niet toereikte.

Neuswyze bedillers, zyn al deze voorbeelden niet genoeg om u van het tegendeel te overtuigen, doorbladert den H. Bybel, daar zult gy geboekt vinden van Lot, dat hy was d'eenigste die om zyn vroomheit alleen uit al de Sodomyten voor den vuurigen toorn Gods wierd geborgen, en 't effens ook zyn bloedschande beschreven. Immers heeft Moses in zyne historische beschryving de zondige bedryven van zyn eigen stamgenooten niet verschoont. En de Euangelisten, welke het levensbedryf van den Heilant en zyne Apostelen beschryven, hebben die niet den yver van Petrus voor den opbouw van de Kerk, en teffens ook de verloochening van zyn Heer geboekt?

De bevindinge (om ons pleit te eindigen) doet ons zien, dat de geneigtheden der Menschen zoo wyd van elkander verschillen, als Oost en West. Zommigen beminnen alleen het Treurspel, anderen in 't geheel klucht. Dus dist de Schouburgh in 't gemeen van beidts op.

Ons

Ons Schildersboek ſtrekt mee tot een Schouburgh daar de geneigtheit haar keur in kan vinden. Is zy voor het geen potzig of vrolyk is, zy kan de Treurgevallen overſlaan. Is zy alleen tot treurſtof gezint, zy kan 't vrolyk bedryf afwenden; dus zulken welke gebreken onderhavig geweeſt zyn, over 't hooft zien, en van alle deugdelyke bedryven zig een vaſt geheugen inprenten. Dog die van een leerbegerigen aart zyn ſpiegelen zig in die beide: en al van oudts af heeftmen de bedryven der voorledenen gehouden tot Spiegels van de tegenwoordigen. *De eene Menſch* (zeide Solon) *is een ſpiegel van den anderen.* Dus dunkt my dat ik 't pleit voor myne ſchryfwyze genoegzaam heb voldongen.

Zoo even te voren zagen wy de wezens der aanſchouwers, wanneer wy het potzig levensbedryf van Jan Steen ten Tooneel voerden, zich ontfronzen, en om het kluchtſpel kokermuilen: thans zullen de neergetrokken winkbrawen op het vertoonen van dit volgende Treurgeval de voorhoofden kreuken.

In wat Jaar de ongelukkige Beeld- en Hiſtoryſchilder JAN LINSEN geboren is weet ik niet, maar alleen dat hy tot Hoorn woonde; wanneer hem het ongeval in 't jaar 1635 (waar van wy ſtraks zullen melden) ontmoette. *Daar gaat* (zeit de ſpreuk) *nooit ongeluk alleen.* En als een man voor 't ongeluk geboren is, volgt d'eene ramp d'ander op de hielen gelyk de ſchaduw het beelt na.

Na dat hy door zig naarſtig in de konſt te oeffenen, zo veer gekomen was dat hy zig zelf (als men zeit) bedroopen konde trok hy naar Rome, om zyn konſt voort naar brave voorbeelden te oeffenen.

nen. Hy in Italien te scheep gegaan, om, ik weet niet waar heen, te stevenen word op Zee van van de Moren genomen, op hun kust aangezet, en moedernaakt uitgeschudt, voor hun opperhooft gebracht, dog behielt door een zeltzaam voorval zyn leven, en raakte weg, waar van hy t'huis gekomen een schildery heeft opgestelt, die zeer fraai is. Dus schryft my de Konstschilder Johannes Bronkhorst van Hoorn in een Brief van den 18 Mey 1718, ook dat dit zelve stuk thans noch in wezen is, en te zien by den Heer Adriaan Beverwyk tot Hoorn, gelyk noch andere stukken; om hun konst, en bevallige wyze van schilderen waard om te bezien.

Jan Linsen, om nu zyn laatste ongeval te melden, zit te Hoorn in een herberg te spelen, en aan den winnenden kant zynde, begint zyn makker eerst om zyn verlies te morren, en eindelyk te zeggen: *Ik steekje straks met een mes in je huidt*, daar Jan Linsen om lachte geen achterdocht van eenig kwaad hebbende, aangezien zy altyts goede vrinden geweest hadden, en zeide: *ja steek in myn gat*, waar op de ander onder de tafel door hem verradelyk den doodsteek geeft, waar op hy ter aarde viel, zeggende met bestorve lippen: *dat hy verradelyk vermoort was van dien hy lief had, maar dat hy 't hem vergaf*, waar na hy den geest gaf, en dus ongelukkig zyn leven eindigden.

Gelyk een Lantman opgewekt
Door zorg die hem tot wekker strekt,
Wanneer de tyd van planten, zaaijen,
Of 't rype goutgeel graan te maaijen,
Voor handen is: hy ziet naar 't Oost,

Als 't daglicht pas door 't nachtzwerk blooſt;
Om, als de dag begint te lichten,
Zyn werk met yver te verrichten:

zoo vond ik my ook door zorg gewekt, wanneer het tydig was, en by andere Konſtſchilders op het zelve jaar, zommige levensbeſchryvingen hunner tydtgenooten moeſten toegedaan worden, waar toe de hoop van noodige berichten te zullen bekomen, my telkens met verlangen dede uitzien, tot dat ik verlichting, in dingen die met een twyffelagtige duiſterheit benevelt waren, vetkreeg. Maar gelyk ook dikwils gebeurt dat de Ooſterkim met zware dampen betrokken, belet dat de Zon zig niet op haren tyd in den Oceaan ſpiegelt: zoo is 't ook meer als eens gebeurt dat de noodige berichten door 't verloop van jaren en vergetenheit bewolkt, op den rechten tyd aan ons niet verſchenen, om de zelve te boeken, gelyk het dus met de tegenwoordige levensbeſchryving van Gerard Terburg gelegen is, die geplaatſt moetende geweeſt zyn op 't jaar 1618, my, nu wy reeds met drukken al gevordert zyn tot het jaar 1635, eerſt zyn ter hand gekomen. Zoo is 't ook met den geboortetyd van *Gabriel Metzu*. Wat nood was 't dat wy buitenstyts maar kregen 't geen ons gebreekt? Maar wat raad? *van Mander* heeft het zo wel als ik moeten getrooſt zyn.

In de levensbeſchryving van Gerard Dou is niet geboekt, dat hy d'eer gehad heeft dat Karel de tweede Koning van Engelant, hebbende groot gevallen in zyne penceelkonſt, hem aan zyn Hof ontbood; dog hy vond reden om zulks te weigeren, om dat het woelig hofleven met zyn ſtillen aart niet overeenkwam, of om dat zyn vrienden hem

hem zulks afrieden, daar men de blyken van ziet, in dit onderstaande vaars:

Hoe DOUW! *zal Stuart u de Vuurbaak der pencee-*
len,
Naar Withal sleepen, ai gaa niet naar Karels Hof
Verkoop uw vryheit niet voor rook, voor windt en stof,
Wie s' Vorsten gunst zoekt, moet voor slaaf en vleyer
speelen.

Ook waar het noodig geweest, dat wy dit onderstaande Vaarsje tot roem van 's mans konst in zyn levensbeschryving hadden te pas gebracht, waar in de Dichter hem toesprekende dus zeit, op 't zien van een Pourtrait van J. Lievensz. den Ouden.

Is dit maar doodtverw, LIEVENS, *hoe!*
Het leven tintelt in uw streeken,
Ey doe 'er niet een trek meer toe,
Of 't Beeldt zal licht om zitgeldt spreeken,
En zweeren dat de Schildery,
SILVESTER *is, en hy Copy.*

Maar wie kan alleen zoo veel, als velen te zamen weten? overzulks is 't ydel my daar over te kwellen. Waar 't anders, daar zou geen gelegentheit geweest hebben tot eenig naaverhaal: 't geen my egter nog al welkom is, schoon het te ontyde komt; om dat de Lezer 't zelve in zyn geheugen met het voorige gemelde van Ger. Dou en Jan Lievensz, kan zamenschakelen. Maar licht word my dit (hoe onschuldig) nog wel voor een misslag aangevreven, gelyk my gebeurt is over het schryven van *Napels in Sicilien* in myn eer-

ſte Boek pag. 278 reg. 1., daar zeker opmerker my dus over ſchryft: *Napels heb ik in Sicilien niet konnen naſpooren, maar wel Neapolis, een gedeelte van de onde Stadt Surakuſe, by Cluverius in Sicilia Antiqua.* Daar dit alleen een drukfout is, en voor *in*, *en* moeſt ſtaan. Zie hoe naau weetmen thans te ziften.

Om nu voort te gaan met GERARD TERBURG van wien wy aanvang gemaakt hebben; hy is geboren te Zwol in Overyſſel in 't jaar 1608. Hy geſproten uit een oud geacht geſlacht, en wel opgevoed, bezat veel verſtant. Ook was hem de Konſtgodes van jongs af aan gunſtig. Zyn Vader die een braaf Schilder was en vele jaren te Rome zyn Konſt geoeffent had, is zyn eerſte onderwyzer in zyn jeugt geweeſt. Hy heeft ook noch naderhant tot Haarlem by een Schilder gewoont, maar hoe genaamt weet ik niet. Maar wel, dat toen hy op eigen wieken kon dryven, hy reisluſtig was, en vremde landen heeft bezocht, als Duitslant, Italie, Engelant, Vrankryk, Spanje en de Nederlanden, daar hy allerwegen ſtalen van zyns penceels vermogen gelaten heeft. In 't jaar 1665 ging hy naar Munſter op de Vredehandeling, daar hy ten eerſten kennis maakte met den Schilder van den Graaf van *Pignorando*. Deze die door het gerucht wiſt dat hy een groot Meeſter in de Konſt was deed hem vrientſchap, te meer om dat hy een ſtuk ſchildery onder handen had voor gemelden Graaf, verbeeldende de kruiſſiging van Kriſtus, daar hy naar zyn zin niet mee terecht konde komen. Des hy aan onzen TERBURG verzogt, hem daar aan de behulpzame hand te leenen, 't geen hy deed. 'T zelve voltooit zynde liet hy 't den Graaf zien, die groot gevallen daar in had,

maar

maar 't effens hem ook opstreedt dat hy 't niet alleen gemaakt had, 't geen hy eindelyk bekende. De Graaf belaste hem dien Meester by hem brengen, dat hy (hoe noode) deed. TERBURG werd straks verzocht of hy zyn pourtret wilde schilderen, 't geen hy ten eersten bewilligde, voorziende dat zyn fortuin hier uit stont geboren te worden.

'T lust ons een geestig voorval tusschen dezen Graaf en hem, als hy zyn beeltenis schilderde, te verhalen.

De bevinding heeft ons doen zien dat zommige Konstschilders zig onder het schilderen zoodanig iets aangewent hadden, dat zy zig daar van niet konden ontdoen. *Gilliam Bauer* sprak onder 't schilderen hard op (zelf niet bemerkende dat hy zulks deed) tegens het voorwerp (schoon roerloos) dat hy voor zig had om na te schilderen: en de kluchtige *Bamboots* krulde zyn knevels gestadig op onder 't schilderen. Onze TERBURG fluitte met zyn mond 't een of ander deuntje, wanneer hy met yver iets deed. Als de Graaf dan d'eerstemaal voor hem zat om geschildert te worden, en hy met grooten yver bezig zynde naar ouder gewoonte een deuntje begon te fluiten, nam de Graaf dit in 't eerst, als onvoeglyk in tegenwoordigheit van zulk een grootmoedig Prins, euvel op, en rees van zyn plaats daar hy zat; om heen te gaan: maar als TERBURG zyn misslag bemerkende zig verschoonde met zeggen: Dat hy zulks gewoon was te doen zonder dat hy 't zelf wist, wanneer 't penceelwerk voorspoedig en naar zyn zin voortging. Hier op ging de Graaf weer zitten, en zeide al lachende: *Fluit dan maar voort.*

Dit pourtret, waar toe hy inzonderheit zyn vlyt aangewend had, en het geen wel gelukt was, gaf hem niet alleen gelegentheit om nog anderen meer voor den Graaf te schilderen, maar ook alle de Ambassadeurs, welke op den Vredehandel byeen gekomen waren. Deze pourtretten werden byzonder geprezen, en elk van de Heeren, inzonderheit gemelde Graaf, had zulk groot genoegen daar in, dat hy niet afliet van hem te sporen door beloften van groote voordeelen, om met hem naar Spanje te gaan, gelykhy deed. Daar gekomen zynde schilderde hy de Beeltenis des Konings en van velen der grootsten van 't Hof met groot genoegen. Waarom de Koning hem Ridder sloeg, en een gouden keten met een Medalje, waar op de Beeltenis des Konings gestempelt was, een Degen, en een paar zilvere sporen te schenk gaf. Ook schilderde hy vele van de eerste Hofdames en andere gegoede luiden, die op zyn vleiend penceel verslingert hem voor altyd daar aan werk zouden geholpen hebben: maar hy bleef daar niet veel jaren; aangezien hy zig door zyn welleventheit te veel naar der Spanjaarden zin (die straks achterdenkende en minyverende zyn) wist in de gonst van de Dames te dringen. Zoo datze hem daar voor wel een vyg zouden gegeven hebben, om aan te bersten. Hier van gewaarschout zynde *pakte hy* (als het spreekwoort zeit) *straks zyn biezen*, en vertrok in aller yl van Madrid naar Engelant, daar hy met zyn penceelkonst breed stont, gunst, en veel gelt won; zulks hy, toen hy naar Vrankryk wilde overschepen, zyn gout (wetende dat volgens de rechten van Engelant de Commizen op den uitvoer van 't gelt passen) in zyn laarzen wegstopte, welke hy voordagtig beslikt en ongezien ge-

gemaakt had, op dat 'er het oog niet op vallen zou. En dus kwam hy 'er beter af als Erasmus van Rotterdam in den tyd van Koning Henrik den agtsten; want hem werd al zyn gelt afgenomen.

In Vrankryk zynde schilderde hy verscheiden pourtretten van vermogende luiden, ook eenige Kabinetstukjes. En dus eenige jaren buiten 's lants geweest hebbende, kwam hy weder naar Overyssel zyn geboortelandt, en zette zig te Deventer ter neer, daar hy een Nicht van hem troude dog een kinderen by haar kreeg. Hier was hy door zyn hups gedrag en konst by alle Grooten in aanzien, gelyk hy ook vele jaren in de Vroedschap van Deventer gezeten heeft, tot dat hem de Dood in 't jaar 1681 het drieentseventigste zyns ouderdoms daar uit wegrukte. Zyn Lyk werd naar Zwol zyn geboortestadt gebracht, en met statie begraven.

In 't jaar 1672 als de Stadt Deventer door de beschanzingen voor den aanval der Vyanden wierd versterkt, en Willem de III Prins van Oranje daar tegenwoordig was, verzochten de Borgermeesters en raden dier Stadt zyn beeltenis tot gedachtenis te mogen hebben. De Prins antwoordde hen, dat daar geen gelegentheit toe was; maar dat hy door *Netscher* was geschildert, en hun daar van een namaakzel zoude laten toekomen. Doch zy bedankten den Prins daar voor, en zeiden: Dat zy den Meester van *Netscher* gereed aan de hadden. Zyn Hoogheit bewilligde hier toe, schoon hy in dien troebeltyd weinig uuren konde uitbreken om te zitten: des moest TERBURG dit voor de eerste reis waarnemen als de Prins over tafel zat, en naderhand op zyn schildervertrek voltoojen. Doch dit pourtretje werd door een

Borgermeester zoo wel bewaart en dicht opgeslo- ten, dat het naderhant, wanneer het te voor- schyn gebracht werd, als overtaand scheen, en bedorven was.

Naderhand werd hy verzocht om de beeltenis van den Prins andermaal te schilderen, maar maak- te voor beding dat zyn Hoogheit daar acht uuren voor zitten moest. Maar dit zitten ging zoo wel niet als Terburg wel gewilt had, daar hy den Prins een geestige streek over gaf, als uit het ver- haal blyken zal.

De Prins ging dan zitten; maar alzoo dien lan- gen tyd hem verdroot hield hy niet af van den Schilder, dan dit, dan weer dat te vragen. En bewust dat hy in Spanje niet weinig de rol van den verliefden Minnaar gespeelt had, vraagde, hoe veel Matressen hy te Madrid wel gehad had. Kan zyn Hoogheit, antwoordde hy, my wel zeg- gen hoe veel Meeren hy bereden heeft? ik heb dat niet onthouden om dat het buiten tel is, ant- woordde de Prins. Even zoo min ver volgde Ter- burg hier op, kan ik het u ook omtrent myn Ma- tressen zeggen.

Naderhant begon de Prins al weer wat anders op het tapyt te brengen. *De tyd lengt 'er niet mee* zeit het spreekwoort. Onder andere vraagde hy onzen Ridder, of hy ook den Koning van Spanje geschildert had, ja antwoordde hy: maar die zat ook zoo gekkelyk. Hoe, zei de Prins vergelykt gy de Koning by een gek? wel ja, antwoordde Terburg, is dat niet gek, alsmen uitgeschildert wil wezen, datmen dan niet stil zit. De Prins die wel voelde dat dit een dubbele steek, en de schilder een potzige knaap was, zat van dien tyd af vry stilder, tot dat, hy dacht dat de bedongen

uu-

uuren verloopen waren, wanneer hy opſtont. Dit viel voor aan 't Huis van den Opperſchout Terburg, Neef van onzen Schilder, die een Man was die veel verſtant bezat, en waar van de Prins van Oranje veel werk maakte, by wien hy ook altyd t'huis lag als hy te Deventer kwam.

TERBURG vleide den Prins om voor 't laatſt nog eens voor zyn pourtret te zitten, maar hy wilde daar niet aan, zeggende: dat hy dan in den Haag moeſt komen. Hy beducht dat 'er met het laatſte ſchilderen iets van de wezentheit (gelyk zomwyl met dikwerf overſchilderen gebeurt) mocht uitraken, maakte een evengelyke kopy naar het eerſte en nam dat mee naar den Haag.

De Prins zat dan eindelyk nog eens voor het zelve en had 'er zulk welgevallen in dat hy zyn Zegel daar op drukte en het zelve belaſtte voort op te maken. Dus behielt onze Schilder (zonder voorbedachten toeleg) het egte afbeeldzel van den Prins, het geen hy naderhand aan een Heer van Amſterdam voor een fraje Koets verruilde, die hy zedert tot zyn gebruik hielt.

Hy wiſt door zyn Konſtpenceel niet alleen de vaſte wezenstrekken, en den ganſchen zwier levendig na te bootzen, maar ook de bekleedingen, en byzondere ſtoffen naar hun aard, doch boven al het wit Satyn zoo natuurlyk, dun en konſtig te ſchilderen, dat het waarlyk Satyn ſcheen te wezen, waar om hy het zelve ook menigwerf in zyne Konſtſtukken te pas bracht.

Onder de menigvuldige en uitvoerig geſchilderde Pourtretten wort inzonderheit geprezen, dat van Juffr. *Kornelia Bikker*, daar *Jan Vos* dit vierregelig Vaarsje op maakte:

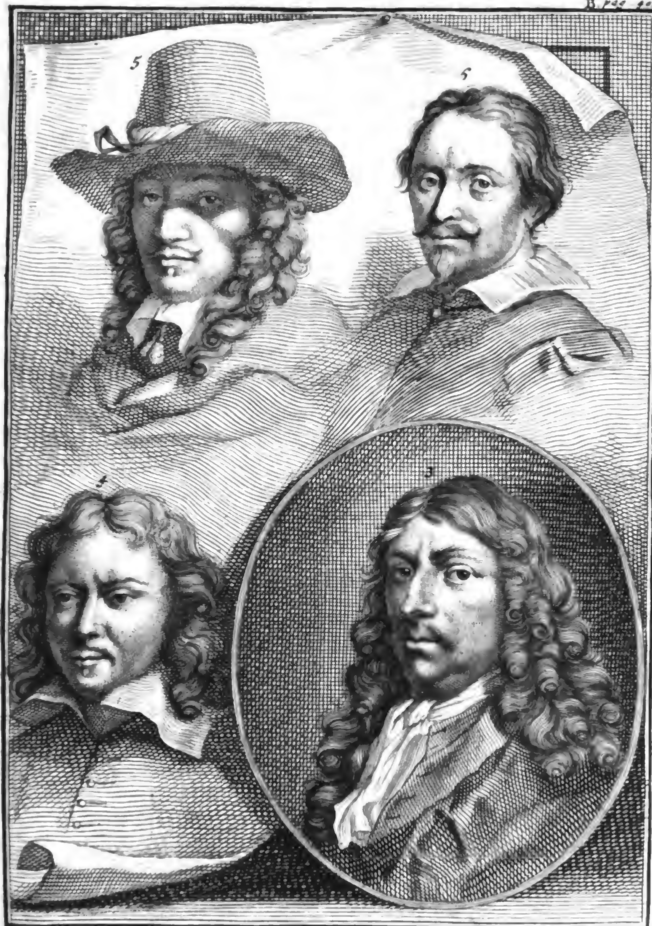
Dus toont TERBURG *deschets van 't puikstaal der*
KORNELIEN.
Haar aanzicht is gesiert met Bloetkraal, Rooz', en
Lelien.
Zoo blinkt zy in haar jeugt, door zyn bezielde stree-
ken.
Wie dat haar oudt wil zien, die moet haar hooren
spreeken.

Doch onder alle zyne beruchte penceelwerken munt uit het Konststuk van de Munstersche Vredehandelinge, waar in alle de Beeltenissen der Edelen en Heeren die by 't sluiten van den Vrede tegenwoordig waren, naar 't leven staan afgebeelt. Voor dit Konststuk eiste hy 6000 gulden, maar alzoo hem daar minder voor geboden wierd heeft hy 'tbehouden, en het berust thans noch te Deventer by de Heer Rentmeester Terburg. Hy heeft zig zelven daar in onder de toekykers afgemaalt, 't geen hem byzonder wel gelykt; en van gemelde stuk gaat een konstig gesneden print uit, die by de beminnaars van papierkonst in waarde gehouden word, gelyk zyn penceelkonst, die men in de braafste Kabinetten in Holland vind.

Zyn Beeltenis door Konstig hem zelf naar 't leven geschildert my toegezonden van Zwol, vertoonen wy door 't graveerstaal gevolgt in de Plaat B. 1.

Nevens hem verschynen ten Tooneel de vermaarde Moderne gezelschapschilder GABRIEL METZU. Het is ons leet dat wy zoo weinig in opzicht van zyne levenswyze weten te zeggen. Want al wat wy daar van weten, is dat hy tot

Lei-

Jak. Houbraken sculp.

Leiden is geboren in 't Jaar 1615. Meer hebben wy niet konnen opſpeuren, waarom wy hem by zyn tydgenoot hebben geplaatſt: daar zyne Beeltenis zig in de Plaat B nevens G. Terburg doet zien.

De Konſtlievende Heer Jan de Wolf heeft een Konſtſtuk van METZU gehad, en wel het grootſte en woeligſte dat ik ooit van hem gezien heb, verbeeldende een Kraambezoek van Juffrouwen en Heeren. Dit ſtuk was zoo fraay van ſchikking, zoo geeſtig los en konſtig geteekent, 't naakt zoo zacht ſmeltende, kragtig en helder, en de verſcheiden ſtoffen en ſatynen, zoo dun geſchildert, en natuurlyk geplooit, dat het een luſt was om aan te ſchouwen. Daar benevens was aan de byzondere wyze van ſtaan en buiging der beelden, zoo als zy malkander bejegenen klaar te zien, wat elk zeggen wilde. Over zulks heb ik my altyd verwondert, dat gemelde Heer zig daar van kon ontdoen.

Thans is 'er in den Haag, in 't Kabinet van den Konſtlievenden Heer Joh. van Schuilenburg, een Konſtſtuk, mee in zyn beſten tyd geſchildert, verbeeldende een Juffrou, die haar handen waſt boven een zilvere lampetſchotel, welke van een Dienſtmeid word opgehouden, terwyl een Heer ter kamerdeur inkomende, zig voor haar buigt.

De Konſtminnende Heer Hieron. Tonneman heeft een kleen ſtukje, maar op 't allerkonſtigſt geſchildert en geteekent, verbeeldende een Vroutje dat de luit ſtelt. Het Vrouwe troonetje, behalve dat het een ſchoon leven is, is ook ſchoon, dun, uitvoerig en kragtig geſchildert: dus ook de hantjes, die, al hadze *van Dyk* geſchildert, niet konſtiger konden wezen. Het Fluweele jak-

je gevoerd met wit bont, 't ſatyne rokje, het mans beelt, de hont, en verder ſtilleven dat zig daar by vertoont, is elk naar zyn aard trots de natuur uitgewerkt.

Veeltyts heeft hy ook geſchildert een Vroutje dat uitſtalt, met groente, Fruit, Vis, Vogels, of viervoetig wilt, en een Dienſtmaagt die te markt komt. Onder deze ſoort van ſtukjes, welke doorgaans niet groot zyn, vint men 'er die zoo natuurlyk uitvoerig en konſtig naar 't leven gevolgt zyn, dat het een luſt is om te zien: of ook wel een ingezigt tot eenig ſchildervertrek of teekenſchool, voor aan met pleiſterbeeltjes, ſchildergereetſchappen, loſſe printen, konſtboeken, en wat verder onder het ſtilleven getelt wort by een geſchikt, 't geen hy alles naar 't leven ſchilderde.

Hy was een Man van pryſſelyk gedrag, en ſtierf tot Amſterdam daar hy wel den meeſten tyd van zyn leven gewoont heeft. Hy wert van den ſteen geſneden, op de middag van zyn leven 1658 oud 43 Jaar.

JOHANNES SPILBERG is geboren te Duſſeldorp in 't Jaar 1619, op den 30ſten van Grasmaand.

Zyn Vader was een konſtig ſchilder in Olyverf en op Glas, en is vele jaren in dienſt geweeſt van zyn Doorluchtigheit Hertog Jan Vorſt van Gulik en Berg. Naderhant by den Hertog Wolfgang Wilhem, en **Raadsbewaarder** der Stadt Duſſeldorp. Zyn Oom Gabriel Spilberg was ſchilder van den Koning van Spanjen.

Na dat hy zig in de Latynſche en andere talen had geoeffent, begaf hy zig tot de penceelkonſt, waar in hy door zyn vernuft en vlyt zoodanig vorderde dat de Hertog Wolfgang Wilhem daar

daar groot behagen in nam; en willende hem dienst bewyzen, een brief schreef met eigen hand aan Rubbens (voor wiens konst hy groote agting had) waar in hy hem de zorg over den Jongeling aan beval. En hy zont hem met den zelven naar Antwerpen: maar hy hoorde, op weg zynde, dat Rubbens overleden was. Des wende hy zyn reis naar Amsterdam, en tot den beruchten Govert Flink, onder wien hy zeven jaren achter een de Konst geoeffent heeft, makende onder opzicht van zyn meester, verscheiden brave stukken zoo Historien als Pourtretten, waar door hy naam kreeg en reden vond om daar te blyven wonen, daar hy zig ook in Huwlyk begaf met Maria Fis, in 't jaar 1694 op den 20 van Hooimaand, by welke hy 2 Zoons en 3 Dochters gehad heeft.

In dien tyd werden de Borgermeesters van Amsterdam voornemens een groot stuk, en daar in een bende Schutters, waar van de Borgermeester vander Pol Hopman was, te laten schilderen. Hier toe werden verscheiden meesters uitgekeurt om een model daar van te maken. Onze schilder was ook een van hun, dog zyn model beviel hun zoo wel, dat zy hem dit werk aan bestelden, 't welk hy met roem volbragt, waar om hy ook boven zyn bedongen loon, nog een prezent kreeg. Dit stuk is thans nog te zien tot Amsterdam in den Doele, op de Singel.

Zoo haast zyn roem zich verspreidde werd hy van Hertog Wolfgang Wilhem tot Hofschilder beroepen. Daar gekomen, schilderde hy het pourtret van den Vorst, zyn gemalin Katarina Charlotte Hartogin van **Zweybruggen**, de Paltsgraaf Filip Wilhem, zyn gemaalin, de Dochter des Konings van Polen en, andere groote van 't Hof, met veel

veel genoegen; zulks hem ook van de Vorsten goude Medaljes, en andere geschenken, als ook hun genegentheit geoffert wierden.

Ter zelver tyd werd hy van den Vorst, met den Veltmarschalk naar Keulen gezonden, om de beeltenis der *Freele* van **Furstenberg** te malen, daar hy een groot geschenk voor kreeg.

Na de dood van den Vorst trok hy met 'er woon naar Amsterdam. Maar 't leed niet lang of de Paltsgraaf Filip Wilhem kwam in des overledens plaats, en beriep hem tot zyn Hofschilder.

Daar gekomen heeft hy den Vorst en zyn Gemalin, andermaal ook de Princen en Princessen verscheiden malen geschildert, inzonderheit de oudste Dochter voor den Keizer, die ook met de zelve troude. Ook schilderde hy in dien tyd den Keurvorst van Brandenburg, die zulk bevallen daar in had, dat hy hem verzocht aan zyn Hof te komen, maar hy weigerde zulks.

Hy heeft ook in dienst zynde van den Vorst verscheiden Altaarstukken geschildert, te Dusseldorp te zien by de Kruisbroeders, en te Benraet, op 't slot te Amsfort.

Toen de Keurvorst uit zyn lant naar Polen vertrok, maakte onze schilder zyn begonnen stukken af, en vertrok weder met Vrou en Kinderen naar Amsterdam.

Eenige jaren daar na werd de Keurprins van de Palts Johan Wilhem in bestuur gezet. Deze ontboot straks onzen SPILBERG, voor wien hy van jongs af veel genegenheit had. Voor deze heeft hy verscheiden Historystukken, als ook een groot Altaarstuk geschildert, 't geen te Roermont in de Kerk geplaatst is. Ook heeft hy het gansche levensbedryt van Hercules ruim levensgrootte kon-

konstig geschildert, te zien op 't slot te Dussel-dorp.

Dit Konstwerk voltooit, gelastte hem de Vorst het leven van Christus in 't groot te schilderen: maar de nydige dood zyn roem niet langer konnende dulden, sleepte hem (verscheiden stukken al voltooit zynde) in zyn twee-entzeventigste jaar in 't graf, op den 10 van Oegstmaand, in 't jaar 1690.

Hy had een Dochter Adriana genaamt, geboren tot Amsterdam op den 5den van Wintermaand 1650. Deze heeft hy, ziende dat zy van natuur tot de Konst genegen was, van jongs af aan in de teeken- en schilderkonst onderwezen. Zy teekende konstig in *Postil*, of met *Krion* naar 't leven, ook uitvoerig in Olyverf, en heeft veel roem daar door verkregen. Deze liet hy tot Amsterdam by zyn Vrou, als hy de laatstemaal naar 't Paltsisch Hof vertrok, daar hy zyn huishouwen wilde houden, en af en aan reizende zyn zaken voor den Vorst verrichten.

De Keurvorstin, als zy met roem van zyn Dochters Konst hoorde spreken, vergde hem die te ontbieden; doch alzoo die niet van haar Moeder wilde gaan, die zy byzonder lief had, gelastte de Vorst hem naar Amsterdam te gaan, zyn huishouwen daar op te breken, en met Vrou en Kinderen aan 't Hof te komen wonen, aanbiedende niet alleen de reiskosten te vergoeden, maar gaf hem ook een goude Medalje mee, ten prezent voor zyn Dochter; om haar aan te lokken, en van zyn gunst te verzekeren. Dit was in 't jaar 1681.

Zy aan 't Hof zynde had veel aanzoek tot trouwen: dog haar Vader beducht dat al de voort-

voortgang in de Konſt, die zy door heur vlyt gemaakt had, door huiſſelyke bezigheit, wanneer zy kwam te trouwen,zou verydelt werden, nam vaſt voor, haar aan niemant dan een ſchilder te geven, gelyk zy ook naderhant te Duſſeldorp getrouwt is met den braven Konſtſchilder WILHELM BREEKVELT, in 't jaar 1684. dog deze kwam naa 't verloop van 3 Jaren, na dat zy 3 Zonen by hem gewonnen had,in 't jaar 1687 oud 29 Jaren, te ſterven; en na dat zy 11 Jaren Weduw geweeſt was, te Duſſeldorp in Wintermaant van 't jaar 1697. weder te trouwen met den braven Konſtſchilder Eglon vander Neer, Raad en Kabinetſchilder des Keurvorſts van de Palts Johan Wilhem.

Eindelyk moet ik nog tot roem van Spilberg zeggen: dat ik een ſtuk met levensgroote beelden van hem heb gezien, verbeeldende de Zang- en Speelkonſt, 't welk kragtig, ſtout, braaf geteekent, en natuurlyk geſchildert was, zwemende in penceelbehandeling naar H. Terbrugge.

Nu brengen wy eenige Konſtſchilders ten Tooneel,wier geboortetyd wy niet recht weten, maar die naar giſſing tot dezen tyd behoren,als JAN HAKKERT, wiens geboorteplaats ik ook niet weet. Dan naar ſommiger zeggen zou hy een Amſterdammer wezen.

Van hem ziet men veel fraaie geſchilderde Lantſchappen, inzonderheit vremde gezichten van Bergſpelonken, en geeſtige grotten, die hy meeſt alle in Zwitzerlant naar 't leven heeft afgeteekent. 'T gebeurde dat hy van zommige Bergwerkers in zulke eenzame en afgeſcheiden hoeken en ſpelonken gevonden wierd, bezig met iets af te ſchetzen. Deze onbewuſt wat die krabbelingen en

ſchet-

schetzingen op het papier te beduiden hadden, zagen het aan voor tooverteekens, en hem voor een Toovenaar, en dreven hem van daar weg. Maar terstont werd hy van hun weer om een anderen hoek gezien en weg gejaagt. Dit geschiedde op verscheiden tyden. Onderentusschen werd dit onder dien onwetenden hoop verspreit: waar van de een zeide: hy had hem hier, een ander daar gezien, verbeeldende zig vast dat het een * Toovenaar was, (aangezien die landaard noch heden met dit bygeloof besmet is) die daar omstrecks kwam waren. Des besloten zy te zamen hem, als zy hem weer vonden, op te vangen, en in de naaste Stadt voor den Rechter te stellen, gelyk geschiedde. 'T geval wilde nu, als zy hem ter Stadt inbrachten, dat de Hoofdschout (by wien HAKKERT wel bekent was) hun op straat ontmoette. Deze hem dus met touwen geknevelt ziende,

* *Toovery.* Dat dit bygeloof, daar men al voor vele Jaren in Nederlant, inzonderheit door *Balth. Bekkers* schryven van ontheft is, noch in dien oord stant grypt, blykt hier uit: dat naau twintig Jaren geleden noch twee Vrouwspersoonen, die van tooveryen beschuldigt werden, uit Duitslant hier te land, en tot Oudewater (welk van oude tyden af met dat voorrecht begunstigt is) kwamen, om zig te laten wegen, gelyk geschiedde, en gingen met een vrykeurbrief, van den Waagmeester, daar toe gestelt, met eigen hand onderteekent, weer te rug naar haar lant. De wyze hoe dit geschiet is dus. De beschuldigde gaat in een vertrek, daar toe afgezondert, daar een schaal, een stuk gewigt ter zwaarte van 10 ponden, en een lang wit hemd is. Hier ontkleeden zy zig moeder naakt, en stolpen dit hemd of witte stolp, over 't hooft aan, en treden dus op bloote voeten in de schaal, daar de tegenwicht tegens over gestelt wort. Ik geloof dat dit gewicht nooit een beschuldigde op gehaalt heeft; maar dat de oudtytze bestierders van deze landen (wanneer zy beter wisten) hier door alleen dit bygeloof hebben getracht te verydelen.

de, en goed duits spreken konnende, vraagde hem naar de oorzaak, die hy zeide niet te weten. Waar op hy die genen vraagde die hem gevangen leyden, welke aan hem tot antwoord gaven: Dat zy vermoeden hadden dat hy een Toovenaar was, om zulke en zulke reden; waar uit bleek dat hun vermoeden buiten grond was, en zy hem buiten schult gevat hadden, 't geen hy hun beduidde, zulks hy van zyn banden ontslaakt wierd, en de Hoofdschout naderhand zig niet konde onthouden van lachen, als hy hem maar ontmoette of aanzag, herdenkende dit geestige voorval.

HAKKERT weder in Hollant gekomen heeft het dikwils in gezelschap zynde uit klucht vertelt. Hy hield veel vrientschap en kennis met Adr. van den Velde, die vele van zyne beste geschilderde lantschappen en teekeningen met Beeltjes en Beesjes gestoffeert heeft.

Diergelyk een geval, als even verhaalt is, gebeurde den Konstschilders THEODOOR WILKENS van Amsterdam, en HENDRIK VAN LINT, Lantschapschilder van Antwerpen in 't Jaar 1711. Deze meer gewoon op zommige tyden des Jaars eenige weken zig buiten Rome met teekenen naar bouvallige Paleizen, Rotzen, Bergen en geestige Lantgezichten bezig te houden; om zich door deze uitspanningen te verlustigen: hadden zig begeven tot *Ronsieglone* 42. Italiaansche mylen buiten Rome 't geen zy ten voorwerp verkozen om af te teekenen aan dien kant van de oude Stadt, die bouvallig en op een Rots gelegen hun teekenagtig voorkwam.

De tekenaars zetten zig op een bekwamen afstant neer, met hunne *Portefolien*, en *Kapersol* boven hun hooft voor 't steken van de Zon. Zy waren vast

vast bezig om de voorwerpen met toetzenin hun ruim beslag af te schetzen als zy van de genen begluurt werden, die kort by hen aan de wasbakken, die onder aan den Berg by 't water stonden, af en aan naar de Stadt gingen; en daar het kwaad vermoede dat zy hadden verspreiden; waar op straks een menigte van menschen zig op de oude en nieuwe vestingen deedt zien, die in grooter getal aangroeiden, zonder dat onze Teekenaars weeten of ramen konden wat zulx te beduiden had, als dat het uit nieusgierigheit (wyl zelden ymant van de Roomers zoo veer af ging teekenen) geschiedde. Wat gebeurt 'er? Een Huis dat dicht aan den wal stont stort in, en kuitelt van de rots met groot gedruis naar beneden, waar door nog een mulders huisje dat aan den gemeenen weg stont beschadigt werd. Dit versterkte te meer hun dwaze verbeelding, hun door gemelde aanbrengers ingeboezemt dat zy Tooveraars waren die door de kracht der tooverletteren en bezweringen hun Stadt trachtten te verdelgen, waar op al het Volk als in eenen oploop uit de Stad naar hen toe zette, scheldende en razende op hen, als wilden zy hunne Stad door tooverkonst en bezweringen omwerpen en de Inwoonders verwoesten, nemende dit onverwagte instorten van gemelde Huis tot hun voordeel zeggende: Dat het geen wonder was dat het zelve neerstortte; aangezien die oude muragien de kragt der Duiveltjes indringende tusschen de voegen der steenen niet wederstaan konden. En 't was hun behout dat WILKENS, VAN LINT, die het op een loopen wilde stellen, zulks afried, en hun geluk dat de Gerechts-Dienaars mee onder den drom des Volks ter Stadt uitgeloopen de handen aan hun

ſloegen, en dus de woede des Volks beletten. Deze brachten hen gevangen ter Stadt in over het marktplein, 't welk grimmelde van Volk dat hun naſchreeude, Toovenaars Toovenaars, tot het huis van den *Gouverneur* dier plaats; voor wien zy haaſt hun onſchult deden blyken, en zien dat het bygeloof de gront tot duſdanigen oproer geleit had; Waar op zy werden vry verklaart, en de oproerigen geſtilt, dog niet zoo of hun wierd (wanneer zy den volgenden dag met een *poſt Chaiſe* uit hun Herberg vertrokken) van velen Toovenaars, Toovenaars, nageroepen.

Hier aan volgt de brave pourtret en gezelſchapſchilder PIETER VAN ANRAAT. Deze was een Nederlander van geboorte, maar van wat Stadt weet ik niet, nog ook in wat Jaar hy geboren is. Hy was een potzige knaap, en beminde inzonderheit de Rymoeffening van Jan vander Veen, om welke reden hy veel omgang met hem hielt, gelyk hy ook (om den bant van vrientſchap des te raſſer te vinden) naderhant des zelfs Dochter getrout heeft, met welke hy, nevens verſcheiden Kinderen in 't Jaar 1672 tot Amſterdam kwam wonen, daar hy de Regenten van 't Huiszittenhuis op de Breeſtraat in een ſtuk geſchildert heeft, 't geen byzonder wort geprezen, maar waar hy 't ſedert vervaren is weet ik niet.

DE BAKKER ('t is onbedenkelyk dat des mans Konſtwerken niet bekent zyn, of hy moet zig buitens lants onthouden hebben, om dat hy in zyn Vaderlant geen begunſtigers vont) is een groot meeſter geweeſt: van dezen heb ik een Konſtſtuk gezien, verbeeldende het laatſte Oordeel daar veele naakte Vrouwen en Mannen beelden in kwamen, de voorſte een en een hal-

halve span groot, waren zoo Konstig geteekent en kragtig geschildert als KORN. KORNELISZ VAN HAERLEM ooit gemaakt heeft, en die kleinder waren hoefden voor ROTTENHAMER in konst niet te wyken.

My is ook in handen gekomen een stukje van V. GEEL, waar in verbeeld was een minne met een kintje op den schoot, waar nevens aan stont de Moeder met een rood fulp jakje met wit bont geestig om 't lyf geslingert, en een geel zatyn rokje dun geschildert en natuurlyk geplooit, speelende met het kintje, even als wilde zy het door een kol suiker aflokken van de minne. Of deze een leerling van METZU geweest zal hebben, weet ik niet maar het was zoo konstig naar die wyze geschildert dat men het voor penceelwerk van METZU zoude hebben aangezien. Meer is my van hem niet voor gekomen, en niemant van alle, welke ik naar hem gevraagd heb, kennen den Man noch zyn konst, 't geen my doet besluiten dat dikwils brave geesten door gebrek van gunstelingen in den dop smoren; waar om meergemelde Spaansche Schryver niet buiten reden zeit: *Luiden van uitstekende verdiensten hebben niet altyd den tyd tot hun voordeel gehad. De zaken der waerelt hebben hare getyden, en 't geen allermeest uitstekent is, is nog daar en boven onderworpen aan de wisselvalligheden, en veranderlykheit van 't Geluk.*

Opsnyers en zwetzers hebben zig al dikwils voor anderen in de gunst der menschen weten in te dringen, en schoonpraters wyl anderen zuchten, *weten hun buikkelder*, als Pater Abraham zeit, *zoodanig op te vullen, dat men den selven wel met stutten diende te schoren.*

J. WEYERMAN gebentnaamt *Compaviva*, was *een knaap* (gelyk het ſpreekwoort zeit) *van alle markten weergekomen.* Hy wiſt zig dan in de gonſt van deze dan van genen te vlyen. Hy ſprak zevenderhande talen, verſtont zich op het bloem en fruitſchilderen wonder wel, maar wiſt egter zyn tong beter dan zyn penceel te beſtieren.

Sommige menſchen ſeit, Gratiaan, *worden geboren met een vermogen om met alles wat zy zeggen en doen, de gunſt van een yder een te trekken, en hun genegenheit in te nemen, zoo dat zy over de zelve heerſchen.*

Verſcheyde agtereenvolgende Jaren heeft hy zig weten op te houden by VAN BEEKE, Schout te Bodegrave, die tot de oeffening der Konſt geneigt zynde, die gelegentheit waarnam om van hem de behandeling van 't penceel en vermenging der verwen te leeren, gelyk men dan ook van hem zomwyle een fruitſtukje, of doode Vogels hangende aan een ſpyker, of in een niſſing verbeeld ziet.

Zeker het onderwys, en ſchoon praten, heeft hem duur geſtaan, aangezien hy hem langen tyd aankleefde, en 'er zoo gemakkelyk niet afkwam, als de Koning Dionyzius van zyn Zangmeeſter. Als deze klaagde dat hy geen vergelding voor zyn zingen ontfangen had, zei de Koning tot hem: *zyn wy niet zamen effen? gy hebt my vermaak aangedaan met zingen, en ik u met hoop te voeden.*

OUDENDYK en DROSSAART ſchilderden Lantſchappen, en daar in verbeeld Hartejachten en diergelyke Jachteryen. RUISSCHER Noortſche gezichten: hier een lage va-

ley,

ley, daar steile klippen, tusschen beide beplant met lynrechte mastboomen, en gesiert met huppelende steenbokjes by het ruisschen van een neerstortende waterbeek. AKERBOOM gesichten van Steedtjes Dorpen Buurten enz. Ik heb de Stadt Doornik in 't kleen door hem verbeelt gezien, 't welk verwonderlyk uitvoerig geschildert was. PIETER GYZEN leerling van Jan Breugel kleene uitvoerig geschilderde Lantschapjes met beeltjes. 'k Heb ook gesichten van den Rynstroom, op de wyze van H. Sachtleven van hem gezien, die Konstig behandelt waren.

ROMBOUT VAN TROJEN schilderde velerhande vermakelyke Italiaansche Lantgezichten, en eygen verzonnen bouvallige Paleyzen, en geestige doorgezichten van onderaartsche spelonken schoon hy nooit Rome gezien had. Hy stierf tot Amsterdam daar hy altyt gewoont heeft in den Jare 1650.

D'eerstgemelde EVERT OUDENDYK van Haerlem had een zoon ADRIAAN genaamt die mee de konst oeffende; maar of hy niet vernuftig was, en egter daar voor aangezien wilde wezen, weet ik niet: maar my is verhaalt, dat hy het Lantschapschilderen van syn Vader geleert had, en dat hy de Beesjes om de selve aangenaam te maken, uyt de stukjes van Adriaan van den Velde, en de Beeltjes, of boertjes, bot uit Tafereeltjes van Tom. Wyk en anderen wist te rapen en daar mee zyn penceel werk op te ciercn; waarom hy ook *Rapianus* in de wandeling genoemt werd.

Nog minpryslyk deed VAN HARP. Deze had een bevallig penceel, schilderde naakte beeltjes en kindertjes, ook Ceres, en Bachus feesten:

 maar

maar men vinter onder zyne werken die geheel naar prenten gevolgt zyn. Wierd zulks hem tegengesprooken, hy beriep zig op de spreuk van Horatius die zeit:

De Schilder en Poëet ontfingen beide een maght
Van alles te bestaan, wat elk zig dienstig acht.

Dit doet my denken aan den Bloemschilder SIMP, daar Lud. Smits, *in de voorreden van zyn Galery ofte proef van zyne Dichtoeffeningen*, dit volgende vaarsje op gemaakt heeft:

BOLANUS *zag dat* SIMP, *gemaakt had een copy*
Na Segers schilderkonst. Ho! sprak hy, staat dat vry
An Schilders, waarom ook zoo wel niet aan Poëten?
. . . .

Zeker deze Schilderbazen trokken de vryheit al wat ruim naar zig. Ja denk ook niet dat *van Mander* zulk doen den naam van welgestoofde rapen zou gegeven hebben, als blyken zal.

Het snoer der vryheit de Schilders van oude Tyden afvergunt, wort thans van velen zoo lang gerekt; en de spreuk van van Mander *Rapen zyn goed als zy wel gestooft zyn*, zoo uit haar rechte meening gewrongen, dat het wel dienstig zou zyn dat 'er een *Interpretatie*, of nader verklaring van wiert gegever.

't Is heel wat anders dat een Schilder, Beelden uit Schilderyen, Teekeningen, en printen van andere Meesters geraapt, in zyn werk plaatst, en voor eygen vinding vent: Wat anders zig van den zwier der Beelden, Bekleedingen, en byvoegzelen van anderen te bedienen, zoo dat het nie-

niemant ziet of ontdekt. *Zulks is ſteelen, en elk het zyne laten houden.* Maar heele Beelden kenbaar uit ander Meeſters te rapen, en die voor eygen uit te venten, zulks kan men den naam van wel geſtoofde Rapen niet geven. Dat het zeggen van *van Mander* in zyn konſtleſſen Kap: 1 vers 46.

Steelt armen, beenen, lyven, handen, voeten,
't Is hier niet verboden, die willen, moeten
Wel ſpelen Rapianus perſoonage,
Wel gekookte Rapen is goe pottage;

Niet wil te kennen geven dat het een Schilder vry ſtaat van deze een Beeld, van genen een been, of arm enz. te mogen ſtelen, en dus een zamenſtelzel van het by een geſchraapte op te maken: maar in tegendeel dat het geſtolen moet verſmeed, verkneed, in het verſtand als in een pot geſtooft, en met de ſaus van 't vernuft toebereid, en opgediſt worden, zal het ſmakelyk wezen, zulks word beſtempelt door dit voorbeeld.

Den grooten *Mich. Angelo*, werd een Tafereel daar in elk deel en het geheel gedieft was, voor geſtelt om zyn oordeel daar over te ſtryken. maar de Schilderbaas die roem verwachtte, werd dus afgezet: *Zoo ik yder Schilder het zyne wedergaf, zoo zou 'er niet dan een ledige paneel overig blyven*, waarom Phil. Angels, de ſulke in zyn *Lof der Schilderkonſt* vergelykt by de Raven van Ezopus, die zig had opgepronkt met de vederen van andere Vogelen, en dus uitgedoſt in 't midden der zelve praalde, tot elk de zyne weder uitplukte, en hem om zyn geleende ſchoonheit beſpotte.

Zeker de Fabelen zyn niet buiten nutbaarheit bedacht, en strekken de menschelyke gebreken ten spiegel.

Velen zouden Fenixen in hun bedryf hebben geweest (zeit Gratiaan) *indien anderen hun niet voorgegaan hadden.*

KAREL DE JARDYN gebynaamt *Bokkebaart*, was een groot Meester in zyn Konst, maar N. Berchem, by wien hy de Konst geleert heeft, was hem daar in voor uit. Andersins word 'er onder de Konstkenders getwist, welks penceelkonst meest te agten is.

Hy heeft alzins getoont dat hy een groot Meester in de Konst was; 't zy hy verbeelddc Osjes, Schaapjes, Geitjes en Roomsche Markten, of eenige potzige vertooning in 't byzonder, gelyk de Konstlievende Jan de Vogel Tomasz. tot Amsterdam, thans nog bezitter is van een puikstukje, verbeeldende een Kwakzalver, staande onder een deel toekykers, in aardige gekskleederen en gemaskert te zwetzen. Dit stukje is konstig geteekent, geestig t'zamen gekoppelt en helder geschildert. Ik heb ook verscheiden verbeeldingen van Kristus aan 't kruis van hem gezien, die konstig geteekent, natuurlyk gekoleurt, kragtig geschildert zyn en waarin het bruin en licht byzonder tot welstant in acht was genomen. *De Schilders malen schaduwen, op dat zy, 't geene ze voornamentlyk verbeelden willen, met te sterker licht zouden doen afsteken*; heeft de Professor Franeius heel wel gezecht; want een Konstschilder doet hier door zyn vernuft blyken.

Onder alle zyne konstige penceelwerken word geroemt een kabinet stuk, verbeeldende de kruis-

sin-

singe van Kristus, met het aankleven van dien. Naar verdiensten is dit door den Prins der Nederduitze Dichteren geprezen, en in vollen zwier, door konstkundige uitdrukkingen beschreven, in dit volgende puikdicht, aldus:

Dus lang heb ik geloofs, naar 't woort van 's Hemels tolken,
Dat Kristus was gekruist; nu is 't geloof gedaan.
Ik zie den Heilant zelf, door 't woên der Joodschevolken,
O wreed en noodig kwaadt! aan 't heiloos kruisbout slaan.
'Tgelooven, dit staat vast, moet voor het weeten wyken.
Het brein wort min verlicht door d'ooren dan door 't oog,
De waarheit krygt haar kracht door levendige blyken.
Dit is Kalvariën. O schrikkelyk vertoog!
De Zoon van Godt is hier by Moorders opgehangen.
De boosheit weegt de Deugt en Ondeugt met een wicht.
Nog doet de zondt de Ziel naar Kristus dood verlangen.
Ik zie de zaligheit in 't heilig aangezicht.
De liefde tot den Mensch doet hem in lyden blaken.
Wie heil by and'ren zoekt heeft een vervloekten waan.
Hier komt men hem, ô schrik! met bitt're gal genaken.
De Tempelyver vreest geen gruw'len te bestaan.
De vrees voor amptverlies durft zig met bloedt besmetten.
Staa booswicht, die den mond van Kristus laagen leit.
't Onveinsde kwaadt is voor geen wakker oog t' ontzetten.

 De

De Lucht, ô wonderdaadt! wort met een wolk bespreit.
De Zon bezwymt van angst, nu dat de Zon der zielen,
Die haar met glans versiert, afgrys'lyk wort bestreên.
Ik zie een zwerm van Beuls om 't bloedig Kruis heen krielen.
Hier werpt men, om zyn kleedt te winnen, met den steen:
Maar die zyn kleed'ren windt, zal 't eeuwig heil verliezen.
Gins heft Joannes zyn gezicht en hart om hoog.
Maria schynt het bloedt in d'ad'ren te bevriezen.
De doodtsmart van haar Zoon benevelt haar het oog.
Wie dat zyn zaadt verliest, verliest een Deel van 't leeven.
De waare Heilant sterft: ik zie niet dat hy rept.
Die and'ren geest gaf schynt zyn geest nu zelf te geven.
Die alles schept wort door zyn schepsels handt ontschept.
Ik mis, helaas! ik mis: ik zie slechts verf vertoogen.
De wolk die 't licht bedekt, brengt my aan 't doolen; neen:
Zjerdyn *heeft my, door konst van zyn penceel, bedroogen.*
Maar deugdelyk bedrog heeft nimmer straf geleên.
Hier blaast hy leeven, door zyn geest, in doode verven.
Myn ziel heeft lust om staâg in deze Kerk te gaan.
Hier preekt men, door 't penceel, hoe Kristus voor zyn sterven,
Zyn Vader bidt, dat hy, die hem naar 't leeven staan,
Van hunne schuldt ontslaa. Zoo leert hy 't kwaadt vergeven.

De

De preekstoel van 't Penceel heeft dikwils deugt bedreven.

Dit Konststuk heeft vele jaren geweest, en is noch onder het geslacht van den Heere Kromhout tot Amsterdam.

Hy schilderde by wylen ook een pourtret, als aan dit volgende vaars van den Dichter Jan Vos op zyn afbeeltsel gemaakt, te zien is:

De Dapperheit zoekt roem door 't scherpe staal te haalen.
De Dichter weet het graf t' ontworst'len door zyn schacht.
Elk poogt het woeden van de doodtschicht te bepaalen.
Wie lang wil leeven eist of schranderheit, of kracht.
Ik zoek geen eeuwigheit door vorstelyke tooneelen;
Nog staatcywagens; nog door zegeboogen; neen:
ZJERDYN *beschermt my voor de Doodt door zyn penceelen.*
De kunsten van Apel verduuren marmersteen.
Natuur heeft my geschept: maar zwakker dan zyn verven.
Wie door de maalkunst leeft, behoedt zy ook voor sterven.

Hy was naar het ons toeschynt een losse bol. De Heer Joan Renst, zyn goede kennis, nabuur en Huisheer was voornemens een rys te doen naar Italie, vooral om Rome te zien, en KAREL zou hem (was het voorgeven) verzellen tot Tessel, daar het Zeeschip, zeilree om naar Livorne te stevenen op anker lag; men zegt dat hy, op zyn muilen was als hy mee ging. Maar KAREL schreef den volgenden dag om verschooning van

van linnen aan zyn Vrouw en voer mee. Hy woonde toen (gelyk ik al eenigzints te kennen gegeven heb) t'Amſterdam op de Heere-graft by de Spiegelſtraat, had een oude Vrouw met welke hy voorhenen te *Lions* getrout was, die veel gelt by eengeſchraapt had, met het houden van een Gaarkeuken, en t'Herbergen van Vremdelingen, by welke hy ook langen tyd had t'huis gelegen; en men zegt dat zy hem voor betaling van zyn ſchult had aangenomen.

Te Rome gekomen liet Renſt hem daar, en vervorderde zyn reis door de Italiaanſe Steden, tot hy alles bezigtigt hebbende weder te Rome kwam, en aan hem vraagde of hy nu weer mee wilde naar 't Vaderlant. Maar wat haalt had hy? *ik blyf* (antwoordde hy) *daar ik ben; want ik ben daar ik wezen wilde*, en liet het gezelſchap vertrekken, met een mondelinge boodſchap aan zyn oude Vrou dat hy volgen zoude, die hem te vergeefs wachtte; want hy ſtierf (of zyn voornemen eindelyk was naar huis te vertrekken weet ik niet) te Venetie, in dien tyd als Gabriel vander Leeu, anders de *Lione*, daar was, die hem heeft helpen ter aarde dragen, in Slachtmaant 1678. Zoo ook Johannis Glouber, welke my ook verhaalt heeft, dat KAREL te Venetien by een Hollands Koopman ſchilderde, ziek wierd, doch na korten tyd weder herſtelt, eindelyk door zyn maag t'overladen met te veel ſpys, weer inſtorte en ſtierf. Hy wierd (ſchoon Gereformeerd) op de Roomſche wyze begraven, in een Kapuſyne gewaad. 'T is opmerkelyk dat 'er op eenen tyd drie groote Meeſters in de Konſt zyn geweeſt, die Karel gedoopt waren, als Karlo Marat te

Ro-

Rome, Karel Lot te Venetien, en onze Karel de Jardyn van Amsterdam.

Zyn Beeltenis staat in de Plaat B met een hoed op 't hooft.

Nu volgen DROST, VAN TERLEE en POORTER. Deze schilderden Historien. Van den eersten die een leerling van Rembrant was, heb ik een Johannes Predicatie gezien, die braaf geschildert en geteekent was. Hy heeft lang te Rome geweest daar hy omgang hielt met *Karel Lot*, en Joan vander Meer, waar van wy een opmerkelyke Historie verhaalt hebben, in de levensbeschryving van J. D. de Heem.

Van de tweede de schaking van Europa met hare by-, en omzwevende Maagden. En van de derde de verbeelding der Koningin van *Cheba* enz.. Dog hy beholp zig wel meest met stilleven te schilderen.

Hier aan volgt JAKOB GELLIG een Uitregts kint, getrout met de Dochter van Adam Willarts. Hy was eerst een Koopman, maar begaf zig naderhant tot het schilderen van allerhanden Visch, inzonderheit Rivier-visch, die men t'Uitrecht meest heeft, dien hy al heel natuurlyk en geestig wist te schilderen. Hy was potzig in zyn omgang, doch dit bracht hem wynig voordeel aan. Als nu de Fransen in 't jaar 1672 Uitrecht in bezetting hadden, kon hy weinig van zyn schilderyen aan den man krygen: en *dit was alleen* (als het spreekwoort zeit) *zyn Paard en Ploeg.* Dus ondernam hy het portretschilderen. Maar alzoo niemant de eerste wilde wezen fleurde dit zoo wat eer hy werk daar mee kreeg.

Eindelyk kreeg hy een Vrouw te schilderen, dog die zei, (na dat het stuk af gemaakt was) dat het haar

haar niet geleek, maar dat het haar Nicht zoo volkomen geleek, dat het haar (al hadze daar zelf voor gezeeten) niet beter zou hebben konnen gelyken. Wel! zeide Gellig daar op; *is dat niet goed? hou het voor uw Nichts portret. 'T is my evenveel op wat naam dat het betaalt word, als ik maar gelt kryg.*

'τ ging dan met hem als Jan Vos, zeit van *Mathys* de Schilder, die niet wel deedgelyken.

Aan 't schild'ren schynt Mathys *een fyne Geus, zeit*
Toon:
Want als hy schild'ren zal volgt hy de tien geboôn.
Vraagt gy hoe dat hy volgt om 't Wetboek wel te raaken?
Men ziet hem nooit door Verf gelykenissen maken.

Gellig was in 't eerst vry wat verwaant op zyn Konst, en had voor manier, anderen over begane misslagen te strepen, maar die hoogmoed daalde naderhand wel.

De verwaande (zeit Gratiaan) *trachten zig te verheffen tot boven de hoornen van de Maan: maar de zelve zyn gevaarlyker dan die van een Stier; want die buiten zyn middelpunt helt, is wel haast gedrongen te vallen, en een ander ten spot.*

Jan Vos zeit geestig in zyn puntdichten van verwaanden *Flip*:

Flip *heeft een gaaf* (zeit hy) *verkregen van hier booven;*
Maar 't Volk heeft weêr een gaaf van Flip *niet te gelooven.*

Ook

Ook komt SPALTHOF onder de rey der genen wier geboortetyd ik niet heb konnen opſpeuren. Deze ſchilderde Hiſtorien en Beeſten, maar wel meeſt Italiaanſche Groenmarkten. Hy heeft driemaal op zyn voeten naar Rome gewandelt. En BROERS ſchilderde Brabantſe Boeremarkten. deze was beter als de voorgemelde in de Konſt bedreven. Ik heb een redelyk groot ſtuk van hem gezien, vol gewoel van Beeltjes, die heel natuurlyk naar der Boeren aard geſchikt, en gekleed, ook geeſtig in groepen verdeelt, en luchtig en los gepenceelt waren: ook het agterwerk, en het geboomte zoodanig dat het een weinig uit de hant gezet, zig welſtandig en in een goede houding vertoonde.

Hier aan volgt MARTINUS SAAGMOLEN. Van dezen heb ik een groot ſtuk verbeeldende het laatſte Oordeel gezien, waar in zig een byna ontelbaar getal van beelden zoo groot als kleen, ook jonge en volwaſſe Engelen deden zien. De meeſte van die waren wel natuurlyk verbeelt; aangezien de zelve zoo bleek geſchildert waren, dat het ſchimmen of geeſten geleken. Men zeit dat Jan Luiken in zyn jeugt by hem de Teeken- en Schilderkonſt geleert heeft. 'K wil 't ook gelooven; aangezien men dikwerf even dusdanige betrokken wezens in zyne Beeltjes, en ſlechtharige Engelen, door zyn etsnaalt verbeelt ziet.

JOHANNES BUNS, word inde mengelrymen van P. Rixtel genoemt *de doorluchtige Pourtretſchilder.* Maar my is van zyne konſtige Penceelwerken nooit iet voorgekomen. Des ik 'er ook niet van kan oordeelen.

'T ſchynt my toe dat hy ook een Beeldſchilder ge-

geweest is, uit de vaarzen welke J. Blasius, op twee verscheiden Venus Beelden door hem geschildert, gemaakt heeft. In 't eerste doet hy de Zeegodin spreken:

Wie seit, myn naakte lyf, door BUNS *gemaakt, te schoonis,*
Dus was ik, toen ik was by Paris en Adonis.

en in 't tweede spreekt hy den maker dus aan:

Hoe BUNS! *al weer aan 't Venus schild'ren?*
Laat Venus niet uw hoofd verwild'ren.
Schoon Mars heeft Venus nooit bezint,
Het schynt dat gy vrou Venus mint.

Dus vind ik ook *Sonnetten* op zynen tyd- en Konstgenoot N. SANDERS gemaakt, waar aan ik zien kan dat hy een pourtretschilder geweest is, maar dit is 't ook al wat ik 'er van weet. Volgt JAN ASSELYN, anders Krabbetje. Hy kreeg dezen bynaam in de Roomsche Bent, om dat hy een geschroeide hand, en gekromde vingers had, zoodanig dat hy ter naauwer nood zyn palet daar mee konde vast houden. Daar by was hy kleen van persoon, waarom *Flor. le Comte*, hem *petit Jean Hollandois*, noemt: doch hy was een groot meester in de Konst, als zyn penceelwerken in Nederlant bekent klaar doen blyken; Hy is mee een van d'eerste geweest welke de zuivere en heldere wyze van Lantschapschilderen, als *Glands Lorain*, in Hollant bracht.

Hy trouwde omtrent den Jare 1645 te *Lions* met de Jongste Dochter van Houwaart Koorman van Antwerpen, en Nic. de Helt Stokade

met

10
9
8
7
J. Houbraken sculp.

met de oudste, welke zy beide mede in Hollant brachten. Dit heeft my A. Genoels, gebynaamt Archimedes, verhaalt uit de mont van de Konstschilder Laurens Frank, welke op dien tyd te Lions, en by gemelde Houward in huis woonden, met Arnoldus Quelinus, die 't konstig marmer beeldwerk gemaakt heeft, op het Amsterdamsche Raadhuis. Zyn Beeltenis gevolgt na 't geen door Rembrant geetst in print uitgaat; kan men zien in de Plaat C 3.

Daar is ook noch een ander Konstschilder geweest, met de naam van *Petiet Joan de Hollandois*, in Vrankryk bekent. Deze schilderde Landschapjes met kleine beeltjes heel uitvoerig en net. Zyn bentnaam was *Ballon*. Wat dit in 't Nederduits te zeggen is, zullen wy elders verklaren. Deze was al overleden, als A. Genoels te Rome kwam in 't jaar 1671.

JAKOB RUISDAAL, een groot vrint van N. Berchem, was een Haarlemmer van geboorte, maar heeft de meeste van zyne levensjaren in Amsterdam doorgebracht. Zyn vader die een Ebbenhoute Lystemaker was, had hem in zyn jeugt de Latynsche taal laten leeren, en verders in de wetenschap der Medicynen doen oeffenen, daar in hy zoo ver gekomen was, dat hy verscheiden *manuale operatien* in Amsterdam, met veel roem gedaan heeft. Dog is tot Haarlem gestorven in 't jaar 1681. en begraven op den 16 van Slachtmaant, als my aan een der begravenis briefjes gebleken is.

Hy schilderden inlandsche en buitenlandsche landgezigten, maar inzonderheit zulke, daar men 't water van d'een op de andere Rots, ziet neder storten, eindelyk met geruis (waar op zyn naam

ſchynt te zinſpeelen) in en door de dalen, of laagtens zig verſpreid: en wiſt de ſprenkelingen, of het ſchuimende water door het geweldig geklets op de rotzen, zoo natuurlyk dun en klaardoorſchynende te verbeelden, dat het niet anders dan natuurlyk water ſcheen te wezen. Dus heeft hy ook het zeewater weten te verbeelden, wanneer 't hem luſte eene onſtuime zee, die met geweld van ryzende golven, tegens klip en duin aanbruisd, op 't paneel te brengen. Zoo dat hy in die wyſe van ſchilderen al van de beſte is geweeſt. Egter heb ik niet konnen bemerken dat hy 't geluk tot zyn vriendin gehad heeft.

Hy bleef tot het einde van zyn leven ongetrout; men ſeit: om zoo veel meer dienſt, aan zyn ouden vader te konnen doen.

Zyn Broeder Salomon Ruisdaal, voor hem al in 't jaar 1670 geſtorven, was mede een braaf landſchapſchilder. Deze had boven dien een uitvinding om allerhande ſoort van mermer zoodanig na te bootzen, dat men niet anders geloofs zou hebben, dan dat het waarlyk marmerſteen was. Ik heb twee rond gedraayde Bollen, konſtig geadert, koud, hard, en zwaar als ſteen, dienende tot ſieraade op een Kabinet gezien. Deze ſtof kon hy terwyl ze week was, vormen en kneden na zyn welgevallen. Elk had agting voor zulk gepolyſt ſteenwerk, tot dat het bekent wert of uitlekte dat het nagebootſt was.

'T Beurt dikwils dat de braafſte Schilders de gelukkigſte niet zyn, daar en tegen heeft de ondervindinge ons doen zien, dat anderen van min bekwaamheit groote winſten hebben gemaakt, om

dat

dat zy hun penceel wisten te vlyen na de geaardheid of zinlykheit der menschen van die eeuw, waar in zy leefden. In myn jeugt gedenkt my, dat de geneigtheit der menschen inzonderheit op bloemen en fruit gezet was. Maar 't mocht yder niet gebeuren een Fruitstuk van *de Heem* tot huisraad te hebben, of een bloemstuk of stilleven van *van Aalst*, die toen vry wat geldig waren. Dit wert in agt genomen van LUDOWYK SMITS, anders *Hartkamp*, die zig in den jaren 1675, toen omtrent de 40 jaren out, te Dordrecht had neêr gezet. Waar hy gebooren is, weet ik niet, maar zoo my bericht is, was zyn vader een krygs officier, en woonden in dien tyd te Swartewaal, boven Zutfen, in Overyssel.

Deze LUDEWYK SMITS te Dordregt gekomen zynde, ging inwoonen by eene Joan Kools, Orgelist, wiens Vrouw handel dreef met Schilderyen. Het eerste konststuk dat hy daar maakte, was een Magdalena hare zonden beweenende; het bywerk verbeelde een rots, welke hy met swart en wit geschildert, daar na met bruine scheitgeel, en spaans groen geschommelt had, dat het heel natuurlyk en kragtig zig vertoonde; en die zelve wyze van behandelinge hield hy ook omtrent zyne fruitstukjes, waar van hy 'er meenigte maakten, die willig aan de man raakten, of verkogt wierden, zulks hy een styve beurs daar mee over gegaart zoude hebben, zoo zulken wyze van doen lang stant gehouden had: Maar zulks niet zynde, was dit van geen langen duur, wyl de gekleurde schilderyen weder in graauwe veranderde, en hy overzulks voor een bedrieger wert gehouden. Onze Amstelstroomschryver, zegt van den

bedrieglyken ſchyn, even als of hy hier het oog op had, aldus:

De ſchyn, die met één volle kraght,
Is in de waereldt ingeſloopen,
Daar elk zich aan vergaapt, en acht
Iets groots, iets wezentlyks te koopen;
De ganſche waereldt is een ſchyn,
Zy doet te laat den menſchen blyken,
Hoe veele dingen anders zyn,
Als zy te vooren wel gelyken.

Wanneer het gebeurde dat hy hier over wert aangeſproken, zoo gaf hy tot antwoord: *dat de kleuren zig noch langer hadden gehouden, dan het gelt dat hy daar voor genoten had; want dat het al eerder uit zyn zak was vervlogen.* Egter hield hy zich noch al een lange wyl te Dordrecht, en maakte de minnery by een Herbergierſter, die hem met geld onderſteunde, tot dat zyne vrouw, hem op 't ſpoor gevolgt, te Dordreeht kwam vinden, waar door het zelve geſtuit wert, en hy daar van daan raakte; zonder dat ik weet waar hy vervaren is.

Thans komt ten tooneel den braven MELCHIOR DE HONDEKOETER, geboren te Uitrecht, in 't jaar 1636. Zyn overgrootvader (dus zeggen zyne Vrinden) was de rechte *Marquies* van * *Weſterloo.* Deze om de geweldenary der Spaanſche

* Een oude en voorname Heerlykheit met een groot Slot, gelegen in de Meyery van Ghelen, tuſſchen Herentals en Dieſt, in Brabant: tot een Markgraafſchap gemaakt van Filips de IV. Koning van Spanje, volgens de brief daar van gegeven tot Madrid in 't jaar 1626. ten gevalle van Filip, Baron van Merode. *Brab. Illuſt.*

ſche *Inquiſitie*, wyl hy de Gereformeerde Godsdienſt toegedaan was, te ontwyken, verliet zyn ſtaat, en vluchte met zyn huisgezin naar Holland, daar hy zig tot Amſterdam neerzette. Zyn zoon GILLIS DE HONDEKOETER, die in zyn jeugt, tot vermaak (gelyk dit toen in gebruik was) de ſchilderkonſt geleert had, zette zig tot het ſchilderen van pourtretten, om gelt daar mee te winnen, alzoo zyn vader, en hy zig berooft vonden van hunne goederen; want wat moeiten zy naderhand aanwendde, om weder in 't bezit der zelve te komen, ſchoon zy overvloedige bewyzen daar toe hadden, heeft dit niet konnen helpen : maar in tegendeel werd den oude man, die oprecht en goet van geloof was (*de oprechte lieden*, zegt Gratiaan, *werden licht bedrogen*) ſchandig misleid en uitgeſtreken; want eenen Joan Verwers genaamt, een zeer ſnooden gaſt, gaf voor hun dienſt te willen en konnen doen, zoo zy hem de brieven en bewyzen ter hand ſtelden, en toevertroude, gelyk geſchiedde, waar mee hy naar Brabant vertrok: maar als hem eenigen tyd geleden, en hy weder gekeert was, gevraagd wert : hoe het met die zaak ſtont, gaf den bedrieger tot antwoort, dat hem de Brieven door onvoorzichtigheit waren afhandig gemaakt, en betoonden hunnenthalve daar veel leedwezen over te hebben, dog dat hy daar veel gelt voor getrokken heeft, wert niet aangetwyfelt; want hy die te voren niet veel ſchatten bezat, ſpeelde naderhand de rol van een groot Heerſchap.

GILLIS HONDEKOETER, de grootvader van onze MELCHIOR, begaf zich ook naderhand tot het Landſchapſchilderen, en bootſten daar in de handeling van R. Savry, en Dav. Vinkeboons na. Hy was een ſchoon en welgemaakt man, en die

zig byzonder wel wist voor te doen, zelf toen hy al bejaard, weduwenaar, en verscheiden huwbare dochters had, onder deze was Josina, die naderhand troude met de konstschilder Jan Batist Weeninx, en een zoon GYSBERT genaamt, de vader van onze MELCHIOR, die ook een braaf schilder wert.

Hier moet ik een zeltzaam geval verhalen. GILLIS HONDEKOETER, als gezegt is, was een welgemaakt en welsprekent man. Deze zyn zoon GYSBERT, even te voren gemelt, verliefde op een Juffrouw tot Amsterdam, gaf dit aan zyn vader te kennen, met verzoek van dit de Juffrouw voor te dragen, en vrye toegang en verkeering te verzoeken, om eindelyk tot een huwelyk te komen. De vader bewilligde dit, en ging ten eersten de Juffrouw, die geen ouders had, spreken, die hy zyne boodschap zoo smakelyk in voordeel van zynen zoon voorstelde, als hem immers doenlyk was: maar wat weg hy insloeg om haar die keur aangenaam te maken, en tot toestemming over te halen, 't was spit af; en zy verklaarde rond geen gevallen te hebben in zyn zoon, en overzulks alle aanhoudingen daar omtrent te vergeefs. Vervolgde voort: *Indien zoo een perzoon als gy bent my voorgedragen wiert, ik zou weten wat daar omtrent te doen.* Gillis Hondekoeter door dit zeggen wat verzet, seide: *Juffrou het voorwerp dat ik u voordraag, komt met uw jeugt over een, en 't is voeglyker als een van die jaaren als ik ben*, en nam afscheit van haar: Doch dit voordeelig antwoort, zweefde hem altyd in de gedachten, tot dat de liefdedrift van zynen zoon, door de tyd, en de bespiegeling van een ander voorwerp verdweenen was, wanneer hy weder trouwens gezint, by gemelde Juffrou ging, en bracht onder een zoete aanleiding te pas, *of zy*

noch

noch wel geheugen had, van 't geen zy voorheen had gezegt? zy zeide *ja, en dat zy ook haar woort daar ontrent zou ſtant doen:* waar op hy zig dan aan haar preſenteerden, en 't wert een huwlyk. Doch zyn zoon trok met 'er woon na Uitrecht, waar hy geboren was in 't jaar 1613, niet willende het voorwerp van zyn eerſte min voor oogen hebben.

Deze ſchilderde allerhande ſoort van levendig gevogelte, inzonderheit Hanen en Hennen. Was daar benevens een Godvruchtig en deugtzaam man en Armbezorger van de Gereformeerde Kerk, tot Uitrecht, dog ſtierf op zyn veertigſte jaar 1653, zoo dat onze MELCHIOR tot zyn zeventiende jaar zig van zyn onderwys heeft konnen bedienen.

Deze ſtreefde zyn vader in de Konſt voorby, welke hy geoeffent heeft tot zyn zeſtigſte jaar, en deswegen veel roem behaalt door zyn penceel.

De brave Dichter Wilhem vander Hoeven, laat zig in zyne treurgedachten over het overlyden van hem op den 3den van Grasmaand 1695. dus hooren:

O MELCHIOR, *die uw penceel van zuivre vonken,*
Geboren uit myn oog zoo vieriglyk ontſtak,
Waar meê gy alles wat zig onder 't ſtarrendak
Op vleugelen verheft, na 't leven wiſt te maalen,
Ik zal uwe yver met myn lof voor 't laatſt betaalen.
Roemde ooit Arabiër op zyn Kaneelen neſt,
Waar in de Phenix, als zyn leven loopt op 't leſt,
Zich zelf verbrand, en zag Vorſt Claudius te Romen
Die zonnevogel. 't word doorgaans voor ydle droomen
En beuzelen, verdicht door 't geeſtig brein, geacht:
Ik heb een Phenix aan den Amſtel voortgebracht,
Daar d'Ethiopiſche voor vlieden moet en zwichten,

Gelyk het zonnelicht verdooft alle andre lichten.
Hoe schoon men hem verziert van vlerken, lyf en staart,
Dees Phenix heeft 'er veele en schooner noch gebaart.
Maar ach! dit helder licht is al te vroeg verdwenen,
Het heeft veel jaren, maar noch veel te kort geschenen.

En wat lager worden zyne lievelingen dus aangespoort:

Bouw hem in d'open lucht een Grafstee, onder 't lommer
Van Yke en Linde: op dat de vogels zonder kommer
Die rustplaats naken, met een lieffelyk geluit,
Zyn lof vereeuwigen, met zingen en gefluit: (ven,
Maar 't is onnoodig; want zyn naam zal nimmer ster-
Hy heeft die zelf al lang vereeuwigt, door zyn verven.

Gelyk als men van den Konstschilder Otto Marceus zeit: *Dat hy slangen tot zyn gebruik opvoede, en de zelve gewenden in zoodanigen gedaanten stil te blyven leggen, tot hy zyn volkomen gebruik daar van gehad had*: zoo word ook van HONDEKOETER vertelt, dat hy een Haan inzonderheit daar toe gewend had: Dat hy den zelve maar zette by zyn Ezel, en dan door zyn schilderstokje het hoofd opwaards, of neerwaards, het lyf lings of rechts gedraait, of met wapperende wieken, of als voortgaande schikte, die dan in zulken gedaante stokstil bleef staan, tot dat het opstaan van zyn meester te kenne gaf, dat hy voor dien tyd met dus te staan uitgediend had.

Gio Baptista Weenings was de oom van onze HONDEKOETER van zyn moeders kant, welkers konstfakkel hem na zyn vaders dood ten leidstar verstrekt heeft, in welken tyd hy alle hoedanigheden bezat, die lof verdienen. Hy was beleeft, be-

bescheiden, een hater van lossebollen en kroeggangers, yvrig en naarstig in het behartigen van de konstoeffening, inzonderheit ook geneigt tot kennis en wetenschappen, de Bybel en Godsdienst betreffende; daar hy zoo ver in gevorderd was, dat hy tot een proef daar van, voor zyne bekende en vrinden, zig in de St. Jans Kerk, tot Uitrecht van den preekstoel liet hooren, die hy zulk genoegen gaf, dat het in overweging genomen wiert, of men hem in die oeffening, dan die der Schilderkonst zoude opvoeren. Daarenboven was hy van een Godsdienstigen aart, stortte dikwils des avonds in zyn slaapvertrek gebeden, met zulken ernst, zoo opgetogen, en vermengt met hemelsche bespiegelingen, dat zyn oom en moei, by welke hy toen woonden, en verder huisgezin (dus heeft my de Konstschilder Jan Weeninx, zyn neef, met eigen mond verhaalt) dikwils in der stilte op de trappen daar na stonden te luisteren. Ja men houd het voor zeker, dat de veranderinge van zyne levenswyze, uit de bedilagtigen aart van zyne huisvrouw, en hare zusters, die by hem in huis woonden, is veroorzaakt, en haar beginzel genomen heeft, uit dagelykze talmeryen; want die ook niet dulden (als knorrende) dat hy zyne goede vrinden, eenig bewys van vrindschap aan zyn huis deed; hierom is het wel meer als eens gebeurt, dat hy de zelve buitens huis in een Herberg onthaalden, en zyne vrou, op dat zy niet agterdenkende zou wezen, van anderen daar by liet nodigen, die dan voor die tyd wel te vreden was. En hy had wyslyk gedaan, zoo hy altyd naar het voorbeeld van Socrates, geduldig in zyn lot had geweest, in plaats van zyn smart door wyn te verdryven. Want deze gevraagt, hoe hy het stadig bedil-

bedillen van zyn wyf konde verdragen? gaf tot antwoord: *Kunt gy het gekakel van de hoenderen wel beletten?* En aan een ander, die tot hem zeide: waarom hy het ongelyk van zyn wyf verdroeg? *Ik oeffen myn gedult daar door binnens huis, op dat ik in diergelyken geval buitens huis my wysselyk gedrage.* Maar, *het is een groote zaak*; zeit een ander ſpreuk, *altyd meeſter van zig zelven te wezen.* Vele hebben daar na getracht, doch de minſte zyn tot die volmaaktheit gekomen, dat zy zig in alle voorvallen zoo gedragen, dat zy in die juiſt gepaſtte maat blyven. Onze HONDEKOETER heeft zig daar ook dikwils in vergiſt, noch had inzonderheit tot zyn jaren gekomen, dat vermogen op zig zelf niet, 't geen de volmaaktheit bedingt, maar die zwakheit, dat wanneer hy in gezelſchap kwam, of gelegentheit aantrof tot drinken, dat hy, zoo haaſt 'er een weinig wyn over zyn tong gevloeit was, hy dan de volgende roomers niet telde. Dus ging het met hem in dit opzicht, als het ſpreekwoort zeit: *Als 'er een ſchaap over de brug is, zoo volgt de reſt gemakkelyk van zelf.* Zoo dat het ook wel gebeurt is, als Cajus Ceſar van Kato ſchryft. *Dat de gene welke Markus Kato des morgens vroeg van een gaſtmaal komende, dronkken ontmoette, zoo beſchaamt wierden, als of Kato haar, en niet zylieden Kato hadden dronken gevonden.* Doch hy had (dit getuigt Willem van Royen, die de Konſt by hem geleert heeft) des anderen daags, als hy des avonds te voren boven zyn pyl geraakte, of veel geld verdaan had, altyd groot leetwezen daar van: doch dit duurde maar zo lang als hy in huis en aan zyn konſtoeffening bleef. Maar niet zo ras begaf hy zig weder by 't gezelſchap, of dat berouw was met

het

het drinken van 't eerfte glas wyn al vergeten. Dit doet my denken aan de fpreuk van Achilles Tatius, die zeit : *Al is 't dat zig een mensch noch zoo ernftig d'onthouding voorftelt, nochtans wort hy door kwade voorbeelden lichtelyk tot navolgen verlokt.* Maar buiten dit, om een einde te maken, was hy een fraai, goedaardig, vriendhouwend, verftandig man, en de Fenix in zyn konft.

Men ziet zyn beeltenis in de Plaat C 1.en die van zyn grootvader Gillis Hondekoeter in de plaat B. 2.

Dit jaar 1636 was ook in bloei de Konftfchilder MATHYS HARINGS van Leeuwaarden. Deze fchilderde zyne beelteniffen zacht en vloejent, en wift de gelykenis der wezens wel te treffen. En naar hem volgt

JOHAN VAN NECK, geboren tot Naarden, daar zyn vader een Geneesmeefter was. Hy geneigt vander jeugt af aan, om de Konft te leeren wert beftelt by Jakob Bakker, wiens ftoute penceelbehandeling en kragtige wyze van fchilderen, hy wel afgezien, heeft weten na te bootzen, en zig eigen te maken. Behalven zyne gekleede hiftorieftukken, heeft hy ook fraaje naakten, en badende Vroutjes gefchildert.

Onder alle zyne Konftftukken wort inzonderheit geroemt een Altaarftuk, verbeeldende Simeon die het kindeke Jefus omarmt in den Tempel, en is geplaatft in de Franfche Katholyke Kerk, op de Bloemmarkt,te Amfterdam. Daar benevens was hy een man die onberifpelyk in zynwandel was,en naarftig ter Kerk ging. Was ook byzonder vriendhouwende en zyn bywezen wel waard; om zyn zoete vertellingen, en was my toen deze ondernemingen in 't hooft gekomen, ik zou groote dienft daar in van hem gehad hebben, inzonderheit

heit toen hy bedlegerig was, en graag zag dat ik hem kwam bezoeken.

Hy was een groot vrind van den Konstschilder Diderik Freres, van welkers papierkonst en teekeningen hy voor een groot deel na zyn overlyden erfgenaam was; en stierf in het jaar 1714. oud 79 jaren, tot Amsterdam.

Hier nevens verschynt

JOHAN VISSCHER, niet om dat hy een Konstig Plaatetzer was, en veel beroemde Printen, na schilderyen en teekeningen van Philip Wouwerman en Nicolaas Berchem gemaakt, ten dienst van de printliefdigen heeft in plaat gebracht: maar om dat zyn Konstlust hem in den ouderdom van 56 jaren dreef tot het penceel, en zig begaf onder opzicht van den Konstschilder Michiel Carree (geneigt tot het verbeelden van Osjes, Koetjes, Schaapjes, enz.) de Schilderkonst te leeren, met wel zoo veel yver als men van ymant die in 't prilste van zyn lentejeugt is, zou wachten; want gemelde Carrée heeft my betuigt, dat hy hem dikwils 's morgens ten vyf uuren opklopten; en niet van zyn Ezel opstont, tot hem den avondstont het zien belette, en dan zyn lust, en yver tot de penceeloeffening noch onverzadigt bleef. Waar door hy ook in korten tyd zyn meesters handeling wist na te bootzen.

Hy was een Amsterdammer van geboorte, maar 't jaar van zyn geboorten (om hem behoorlyk te plaatzen) heb ik niet konnen te weten komen, als uit zeker geval, ter tyd dat de Aardbeving in den jare 1692 op den 18 van Herfstmaand, naarmiddags ten drie uuren, geheel Nederland deed schudden. Nu was VISSCHER, als ik even gezegt heb 56 jaren oud als hy aan de penceelkonst kwam, en had niet lang 'er

aan

aan geweest, wanneer zulks voorviel. Waar uit licht te rekenen is, dat hy, om en omtrent den jare 1636 moet geboren wezen.

Carée zat op de benedekamer, VISSCHER boven zyn hoofd yverig te schilderen, wanneer het een en ander huisraad dat op den zolder stont zig begon van d'een tot d'ander plaats te bewegen, en zoogroot gestommel te maaken, dat Caree met een luide stem riep, *Visscher! Visscher! wat maak-je voor gestommel boven myn hooft?* die tot antwoord kreeg: *ik maak geen gestommel; maar de Bierstelling* (dit was een schraag op rollen) *rolt, zonder dat ymant die aanroerd, van d'een tot d'ander kant over de zolder.*

Op deze passen wy de spreuk van Antisthenes *'t Is beter dat men tot het leeren spade komt, dan nimmermeer.*

Onze JAN VISSER heeft twee Broeders gehad. KORNELIS en LOMBART, die ouder waren als hy, en byde groote Konstenaars in't plaatsnyden, waar van de laatste in Italien, daar hy ook gestorven is, verwonderlyke proefstukken heeft doen zien, gelyk de eerste in Nederland, daar benevens had KORNELIS een wyze van teekenen met swart kryt, naer 't leven, die onverbeterlyk is, zodanig dat zoo ik een wyze van tekenen onder alle uitkeuren moest ten voorbeeld van de schilderjeugt, ik zoude geen bekwamer konnen bedenken, om de vlakke dagingen, breede klare schaduwen, en vaste toetzen, met groot verstand en gemakkelyk behandeld, daar uit af te zien. Wel 't meeste gedeelte van gemelde Teekenkonst berust in 't Kabinet van den Konstlievenden Heere Jero. Tonneman, tot Amsterdam.

Volg

Volgt zyn Stadt en Konstgenoot JAKOB VANDEN BOSCH, geboren 1636. deze schilderde heel natuurlyk allerhande soort van smakelyk zomerooft, dat de snoeplustige doet watertanden. Stierf 1676.

De Schilderkonst en Dichtkonst zyn twee gezusters, die zig gemeenlyk t'zamenvlyen, aangezien zy eenerley grondwetten en toeleg hebben: de eene doet door de pen, de andere door 't penceel de gebeurde zaken, en die door de schimmel der outheit verduistert zyn ophelderen, en op nieus te voorschyn komen, waarom het ook niet zelden gebeurt, dat die twee gaven van 't vernuft in een perzoon t'zamenloopen.

Octavio van Veen, van Mander, vander Venne, waren Schilders en Dichters, dus ook de Haarlemmer Kornelis Ketel, die vele fraaje zinnebeelden op tafereelen gemaalt heeft, die hy, door zyne Referynen deed spreken, en toonden in beide zyn vernuft. Kristoffel Pierson was beter Schilder als Dichter. Over Samuel van Hoogstraten wert getwift, of hy de Schilderkonst, of de Dichtkonst best verstond. Doch Kamphuuizen was beter Digter als Schilder, en dus moeten wy ook van onzen

HEYMEN DULLAART zeggen, die egter in de Schilderkonst (als my gebleken is) zo ver gevordert is geweest, dat ik reden vind om hem onder zyne brave tydgenooten, als Schilder ten tooneel te voeren.

Hy is geboren te Rotterdam, op den 6 van Sprokkelmaand 1636. Zyn vader Kornelis Michielze Dullaart, was een Koornhandelaar, woonde op de Botersloot. De Heer Abram Dullaart, in 't jaar 1628 Hooftschout der Stad Rotterdam, was van zyn geslacht. Hy

Hy was vander jeugd aan vlytig in 't oeffenen van talen en wetenschappen, wanneer ook de zucht tot de Schilderkonst, hem na een bekwaam meester tot zyn onderwyzer deed omzien. Dit was Rembrant van Ryn, by dewelke hy in korte jaren door zyn vernuft, zoo ver vorderde, dat hy voorts zig naar 't leven wist te behelpen, houdende naderhand nog omgang, met de zelve en zyne brave Leerlingen, inzonderheit Filips de Koning die ook 't zyner gedachtenis zyn pourtret schilderde, waar van wy ons (wyl geen van later jaren voor handen was) bediend hebben. 't is te zien in de Plaat C 4.

Te Rotterdam zyn verscheiden pourtretten levensgroot kragtig geschildert thans nog van hem te zien, ook een keukenstuk, waar in komen twee beeldjes, het eene verbeeldende een vroutje dat een kopere ketel schuurt, waar by komt een deel ander tin en koper huisraad, met meer ander keukengereedschap, dit is alles natuurlyk, kragtig, en met een goede houding geschildert. In 't jaar 1696 zyn tot Leyden verscheiden van zyne penceelwerken, op het Boelhuis van Doctr. Douw (welke een zuster van hem, genaamt Agneta Dullaart, ten huisvrou gehad heeft) verkocht; waar onder vyf stukken waren, welke andere vrinden graag tot zyner gedachtenis wilden hebben. Doch gemelde Doctor eiste daar voor 400 gulden, dog alzoo zy by briefwisseling dien koop niet eens konden worden, nog op de verkoopdag tegenwoordig wezen, zyn de zelve verkocht, maar aan wie weet ik niet. De Konstschilder Velthuizen, van Gouda, die ten huisvrouw zyn Broeders dochter heeft, heeft my verhaalt, dat hy zyn meesters werk zoo eveneens met zyn penceel

ceel wist na te bootzen, dat de verbeelding van den krysgod Mars in 't blinkent harnas door hem geschildert, voor een echt stuk van Rembrant, tot Amsterdam, verkocht wert. Meer weten wy van zyne Schilderkonst aangaande niet te zeggen: maar wel dat hy daar benevens van alle kenners der Dichtkonst, voor een van de eerste puikdichters van Nederland gehouden wort.

Vorders was hy een man wiens vernuft zig tot bespiegelinge van velerhande zaken zette; waar door vele zig van zyn oordeel en raad bedienden in duistere of verwarde zaken. In den jare 1672 wert hy aangezocht om in de Vroedschap tot Rotterdam te komen, maar hy wars van de driften dier tyd; heeft zulks geweigert, alleenlyk heeft hy vele jaren den kerkendienst der Fransche gemeenten te Rotterdam waargenomen, en was inzonderheit een beminnaar van de Zangkonst, daar toe hy een schoone voordeelige stem had, en dus somwyl zyn geest door zyne hemelsche gezangen verlustigde, tot dat hy door een kwynende ziekten afgemat, den geest gaf, op den 6den van Bloeimaand 1684. Joachim Oudaan, die toen te Rotterdam onder al wat gedichten maakte de eerste plaats bezat, vereerde zyne gedachtenisse met een Lykgedicht, dat in yders handen is.

JOAN VANDER HEYDEN, die nu zyn beurt krygt, is geboren te Gorkom, in 't jaar 1637. Deze heeft de beginzelen van de Konst geleert by een Glasschryver, maar zyn vernuft, zucht en uitstekende vleit, hebben hem tot een groot meester gemaakt. Zyne genegenheit strekte tot het Schilderen van oude- en nieuwtydze gebouwen, gezichten van oude Kasteelen, Kerken, Tempels met de bystaande gebouwen, ook dorp-

buur-

buurten met hunne boomgaarden en dreven, ook Heerenhuizen, enz. zoo als dezelve zich in 't leven vertoonen; want hy gewoon was, alles naar 't leven af te teekenen, om het naderhand op panneel te brengen, 't welk hy dan zoodanig uitvoerig bewerkte, dat zyns gelyk in uitvoerig schilderen, maar zelden gezien is: want hy schilderde ider steentje in de gebouwen, zoo wel die op den voorgrond stonden, als die hy in afstand vertoonde, zelf zoo, datmen de kalk tusschen de groeven der zelve duidelyk kon zien; en wel zoo dat het geen hinder aan het werk deed, of eenige hardigheit veroorzaakte, wanneer men de stukken met een generaal oog in wat afstant beschoude. Daar by nam hy ook de vermindering der steenen, naar mate van de verkleining der gebouwen in agt. Waar omtrent men nu noch gelooft, dat hy een byzondere konstgreep, of middel heeft uitgevonden gehad, om dat het aan allen die het gebruik van 't penceel kennen, onmogelyk schynt dat het op de gewone wyze van schilderen geschieden kan: Doch het zy daar mee zoo 't wil, 't is pryslyk en verwonderlyk.

Verscheiden afteekeningen heeft hy gemaakt van het Amsterdamse Raadhuis, die hy naderhand heeft geschildert, sommige van het Water aan te zien, andere weêr van de Kalverstraat, te gelyk met de Waag, en de Nieuwe Kerk: voorts het gewoel der menschen op den Dam, zoo als die gewoonlyk t'zamen rotten, om handel te dryven. Doch daar toe heeft hy den den dienst van *Adriaan van den Velde* gebruikt, gelyk ook in de meeste van zyne andere stukken tot den jare 1671 wanneer gemelde vanden Velde stierf. Doch 't was of 't wezen wilde; want hy den zelven na dien tyd

zoo veel niet noodig had: wyl zyne uitvindinge van de Slangbrandſpuyten dienſtig geoordeelt zynde, hy van dien tyd af in dienſt van de Stad wierd aangenomen; 't geen hem egter zoo naauw niet bezet hield, of hy konde ſomwyle noch al een Konſtſtukje tot zyn vermaak ſchilderen. Overzulks zyn zyne meeſte en voorname werken gemaakt, tuſſchen de jaaren 1660 en 70. binnen welken tyd ook van hem geſchildert zyn de Beurs van Amſterdam, en van Londen, met het *Monument*; als ook zeker gezicht te Keulen, genaamt de Berg Kalvaria, nevens het Klooſter, en de daar byſtaande gebouwen en huizen. Gelyk ook andere meer, te veel om te noemen.

Daar benevens heeft hy ook verſcheyden ſtukken met ſtilſtaande levens (gelyk men dat noemt) geſchildert, onder andere een, (om zyne verwonderlyke uitvoerigheit aan te wyzen) waar in een opgeſlagen Bybel lag, de groote als de palm van een hand; waar in egter 't ſchrift duidelyk kon gelezen worden.

Eyndelyk is hy (naar hy de Konſtlievenden voldoeningen gegeven, en de Stadt veel dienſt met de uitvindinge der Slangbrandſpuiten, gedaan hadt, van zyn arbeid gaan ruſten, op den 28 van Herfſtmaand 1712, in den ouderdom van 75 jaren.

De milde Natuur, dit jaar de Konſt gunſtig, heeft te Frankfort doen outſpruiren den Konſtigen Bloemſchilder

ABRAHAM MINJON, die in zyn jeugt de Konſt geleert heeft by *Jakob Murel*, Bloemſchilder, te Frankfort, die hem van zyn 7de jaar af, had in zyn huis genomen, daar hy bleef, zoo om de Konſt te oeffenen, als tot andere bezigheden,

de

de hand te leenen, tweemaal zeven jaaren, te weten, tot zyn vierentwintigſte jaar; wanneer hy met gemelden *Murel* naar Holland, om Konſthandel te dryven, reisde, die hem om de geneigtheit, en liefde, die hy tot den jongen had, beſtelde by den beruchten *Joan de Heem*, te Uitrecht. Zyn vader had te Frankfort een braaf Koopman geweeſt, maar de fortuin had hem den rug toegekeert, zo dat zyn moeder weduw zynde, gedrongen was te Wetzlar (daar het goedkoop te leven was) te gaan wonen; daar onze MINJON haar onderſtant deed. Hy was inzonderheit naarſtig, en gedroeg zig als een Man betaamt. Hy liet twee Dochters na wanneer hy ſtierf, 1679. Zyne Konſttafereelen met allerhande Bloemen en Fruit naar 't leven afgemaalt, waren by zyn leven, en noch meer na zyn dood by alle Konſtlievenden in groote achting, en zouden meer en meer in prys geſteigert hebben, zoo niet het overheerlyk konſtpenceel van Juffr. R. Ruiſch en J. van Huiſum de natuur veel nader gekomen, en dusdanige voorwerpen meer luiſter had byget.

Nu volgt zyn tyd en Konſtgenoot ISAK DUCART geboren tot Amſterdam. Dees gebruikte zyn Konſtpenceel meeſt tot het ſchilderen van allerhande Bloemen met hun loof, op Satyn, doch zoo natuurlyk dat het levendige Bloemen ſchenen te wezen, immers beter dan ooit voor heen op die wyze gedaan was. Hy had lang in Engelant verkeert, van waar hy de Konſt mee bracht in Hollant, nevens een Vrouw die hy daar getrout had, die ook de Konſt verſtont, en hem hielp het Satyn met Bloemen beſchilderen. Die hen kwamen bezoeken, vonden

hun beide in 't gemeen met een pypje in den mond voor hun Ezel, ſmookende.

Die my dit verhaalt heeft, voegde daar by, dat het in 't huis 'er zoo morzig uitzag, dat Kat en Hond alzins vulnis vonden om met hun drekje te meſten. De Vrouw was niet naauw ziende (trouwens al te groote puntigheit is geen heiligheit) en de Man was onverſchillig in die dingen.

'T geheurde dat een van hun Patroonen, na dat 'er acht dagen tuſſchen beide verloopen waren, hen kwam bezoeken, en het alles, zeer vermeerderd op de zelve plaats vonden. DUCART die wat potzig van aart was, bemerkende dat hy zulks van ter zyde met een viezen bek beſchoude, en voelende dat hy door hem in 't een of ander bedilt was, daar op hy gezwegen had, nam een dubbelen ſlag daar toe waar. Hy tradt, wanneer de zelve op ſtond om uit te gaan, hem voor, zeggende: *'T zyn kleinigheden daar men licht over heen ſtappen kan*, en wees hem den wech.

De Waerelt beſtaat in een geſtadige veranderinge, en de Menſchen, die een deel der zelve zyn, worden in die beweging dan hoog dan laag mede omgevoert.

JUSTUS VAN PEE, geboren te Bruſſel, was geheimſchryver van de Hartogin van *Parma*. Zyn Zoon EMANUEL, dien wel de Tytel van Edel, maar geen groote ſchatten waren nagebleven, werd tot de Schilderkonſt opgevoed, doch byzonder byziende zynde, ſtrekte dit hem tot hindernis in den voortgang der Konſt: dog is te verwonderen dat hy in den donker een Brief, hoe klein geſchreven lezen konde, daar hy dikwils in gezelt-

ſchap

ſchap zynde, proeve van deed zien. Ja het is dikwerf gebeurt, dat zulke die 't niet wilden gelooven een wedding daar om aanrechtten, en hem (de lichten van de Kamer uitgeblazen zynde) een brief in de vuiſt ſtaken, die hy zoo wel, als anderen op klaren dag, wiſt te lezen. Hy vertrok met 'er woon naar Amſterdam, daar hy winkel van Schilderyen opzette, tot welke ſoort van winkel ſchilderyen, anders dozynwerk te maken hy zyn Zoon JAN (die inzonderheit het voorwerp van onze pen is) van jongs af hielt, tot dat hem door den Konſtlievenden Jan Beuns dit wierd afgeraden en hy aangemoedigt om op een andere wys zich te oeffenen.

Hy was inzonderheit potzig in alle zyne bedryven, 't geen aan dit eene ſtaal genoegzaam te beſpeuren is: Wanneer onze VAN PEE getrout was en kinderen had, werd hy beluſt om Antwerpen, de kweekſchool van zoo vele brave Konſtenaren, en hunne Konſtwerken te zien. Dikwils klampte hy zyne Huisvrou daar om met Fluweele woortjes aan boort; maar dit was (als het ſpreekwoort zeit) voor een doofmans deur geklopt, en nimmer wilde zy daar toe bewilligen. Hy opgezet door *de Nys* leerling van *E. van Aalſt*, die mede derwaards heen wilde, beſloot ſtil, ongevraagt ongeweigert, daar na toe te gaan, en zyn geneigtheit te voldoen, met voornemen egter, van maar drie of vier weken uit te blyven. Doch hier toe werd gelt vereiſcht en verſchooning van linnen, waar toe hem de gelegentheit niet gunſtig was, als op zekeren tydt, wanneer hy geneigt was tot het eeten van Both, en zyn Vrouw hem den ſleutel van de kas gaf, om gelt daar toe te krygen. Toen ſtak hy tien ducatons, twee hemden, en eenige

daſſen by zich, en daar mede ten huis uitgaande, zeide hy dat hy naar de Vismarkt zoude gaan, en zyn Vrou vaſt het water in den ketel over 't vuur zou hangen, en maken dat het kookte, tegens dat hy met den Viſch t'huis zoude komen. Straks ging hy naar zyn makker, dien hy gereed vond om met hem de reis naar Antwerpen te ondernemen.

Zy tegen met hun beide voort, wanneer onze VAN PEE gevallig een van zyne goede bekenden ontmoette, den welken hy verzocht den ſleutel van de kas, door haaſtigheit verzuimt t'huis te laten, by zyn Vrou te brengen, en vorders te zeggen: dat hem een Heer ontmoet was, die hem mede genomen had naar Haarlem, om hem eenig ſchilderwerk aan te beſteden, en dat hy dien nacht zou moeten uitblyven. Van Haarlem voeren zy op Leyden en voort op Rotterdam, daar zy gelegentheit vonden om naar Antwerpen te ſchepen. Doch eer hy t' ſcheep ging ſchreef hy een brief aan zyn Vrou van dusdanigen inhout: dat die Heer het werk, dat hy voor hem ſchilderen zoude, wilde op de wyze van P. P. Rubbens gemaakt hebben, en hem uit dien hoofde verzocht had met hem naar Antwerpen te varen: dat zy niet ongeruſt moeſt wezen, dat hy zoo ſpoedig weerkomen zoude als 't hem doenlyk was. Dit voorgeven was by zyn Vrou (aangezien hy zoo dikwils daar na toe gewilt had) verdacht, in welk gevoelen zy te meer verzekert werd, wanneer zy in de kas kwam, en 't gelt merkelyk gemindert vont, ook hemden vermiſte, en dus vaſt by zich ſelven beſloot dat zulks met voordacht aangeleid was.

Onderweeg op de reis waren zy luſtig en vrolyk. Tot Antwerpen gekomen ging hy 't eerſt om

om de klucht naar de Vismarkt, en vraagde naa Both, dien men hem voorts beschikte. Doch by den uitslag (wanneer hy aan de Vischverkoopster vraagde hoe lang de zelve wel levendig konde gehouden worden, en of de zelve wel tot Amsterdam gezonden kon worden aan zyn Vrouw, die vast het water daar toe over gehangen had) bleek licht dat zulks maar enkele spotterny was, zoo dat de Vischwyven daar om wel hartelyk lachten, en elkander toeriepen: *Ziet hier een zotten Hollander, die hier een zoô Both koopen wil om tot Amsterdam te zenden.*

Deze reisbroeders gingen dan dagelyks in de Kerken en Kloosters om de beruchte penceelkonst van Rubbens, van van Dyk, Jordaans en anderen te beschouwen, verzuimende ondertusschen ook niet, onderzoek te doen, en de proef te nemen van den besten drank, die in de Drinkwinkels te bekomen was, 't welk eindelyk hun gelt deed minderen. Naar Amsterdam om een Wissel te schryven scheen hun wel 't gereedste middel; maar zy bedachten met een, dat zy daar niet breed by staan zouden, en dat het licht op een schraal reisgelt, en om de vrachten in 't wederkeeren naar huis daar mede te betalen, zoude uitdrajen. Goede raad was dier. Zy hadden inmiddels gezien, dat die op de Vrydaagse Markt wat te koop bragt straks gereed gelt daar voor kreeg. Dus namen zy besluit van 't Penceel tot hun hulp te nemen, kochten verf, penceelen, en elk een doekje, en voor het klein overschot huurde VAN PEE een Beedelaar om voor hem te sitten, DE NYS ook eenige doode Vogeltjes op de Markt om die naar 't leven af te schilderen. Dit voornemen ging met iever aan. VAN PEE kreeg zyn

ſtukje, 't welk een Petrus half lyfs verbeeldde, en d'ander een tafeltje met verſcheiden vogeltjes dien zelven dach afgemaakt. Dit was op een Donderdach. Vrydaags daar by tyts mee op de Markt gekomen, kreeg VAN PEE 16 en DE NYS 18 gulden voor 't zyne. *Hier mede was* (gelyk men voor een ſpreekwoort heeft) *Leyden ontzet* en de ledige beurzen kregen weêr klank. Toen weer van voren af aan den luyaart geſpeelt, en vermaak gezocht, tot hun de noodwendigheit prangde, weder een Borretje te maken, daar zy voor de tweedemaal weer zoo gelukkig afkwamen, *dat geen Zee* (als het ſpreekwoort zeit) *hun te hoog kon gaan*, in 't verteeren by 't geſelſchap, nu zy zoo gereed een Zilvermyn door 't Penceel ontdekt hadden.

In middels raakten zy by ieder bekent, waar door hun veel werk werd aanbeſtelt op goede winſt. Zoo dat VAN PEE een brief aan zyn Vrouw deed afgaan, waar by bleek hoe wel het hem tot Antwerpen naar den vleeſche ging, nevens een verzoek aan zyn Vrouw; datze maar ſpoedig met 'er woon van Amſterdam wilde opbreken, om naar Antwerpen te komen. Maar die had daar toe geen ooren; aangezien zy, buiten heur Man, van haren winkel met haar kinderen heel wel beſtaan konde. Eindelyk na 't verloop van acht maanden, kwam hy weder tot Amſterdam. Strak ging hy naar de Vismarkt, kocht een zoô Both, liet die ſchoonmaken, en kwam daar mee aan de hand 't huis, zeggende tot zyn Huisvrouw, zoo als hy de deur in quam, *kookt het water al tot den Viſch?* wat antwoort daar op kwam, mach de Lezer denken.

Hy maakte inzonderheit zyn werk van beroemde

de Italiaansche en andere Konststukken na te schilderen; welke hy zoo wonder even gelyk wist na te bootzen, datmen de zelve bezwaarlyk van den anderen konde onderkennen, en de Konstverkoopers, voor welke hy veel schilderde, dikwils een Boefje daar mee gespeelt hebben.

Hy heeft een Zoon naar gelaten, welke thans nog leeft, en zig mede tot de Penceeloeffening begeven heeft, aan welken genaamt *Theodorus van Peé* wy op 't jaar 1669 zullen gedenken.

De Beeltenis van Jan van Peé staat in de Plaat C.2.

Op 't einde van dit jaar 1638 den 11 van Slachtmaant stierf de brave Konstschilder KORNELIS KORNELISZ. van Haarlem oud zynde 76 jaren, welkers levensbedryf, en voorname konstwerken *K. v. Mander* beschryft in zyn Boek op pag. 106. Waarom wy hem maar alleen op zyn sterfjaar gedenken met dit Grafschrift:

Hier leit KORNELIS, *door een grafzerk overdekt,*
Wiens Konstwerk aan elk een ten wonder strekt,
Dies leeft zyn roem schoon 't lichaam rust in 't duister.
Daalt hy, zy ryst, en bloost met schooner luister.

De gryze bevinding heeft ons doen zien, dat de genen die de schikgodes wilde dat boven anderen in konstgeleertheit en macht zouden uitsteken, preuve daar van hebben doen doorstralen in hunne Lentejeugt, 't welk de Fabeldichters door het voorbeelt van Herkules, die een Slang welke hem bekroop, toen hy noch in de wieg lag, de keel toewrong, hebben willen aanduiden. Wy behoeven door akelige omwegen geen voorbeelden uit de oudtheit op te sporen, het tegenwoordige voorwerp onzer bespiegelinge zal zulks bevestigen.

ADRIAAN VANDEN VELDE geboren tot Amsterdam in den Jare 1639. vond zig van der jeugt af aan door een overgeerfde natuurdrift tot de Teeken- en Schilderkonst gedreven, en noch in 't Kinderschool zynde, wist zig steelswys van zyn Broeder Willems teekenpennen penceelen en verwen te bedienen, beteekende en bekladde met verf al wat hy vinden konde, tot de bedplank van zyn slaapstee, waar op hy (toen hy noch in 't lang pak liep) een Melkboertje met koleuren geschilderd had, zoo verwonderlyk naar die Jaren, en buiten onderwys, dat het noch lang na dien tyd daarom bewaard wierd. Dit heeft my zyn Dochter de Huisvrouw van den Makelaar *Sodyn* t'Amsterdam zelf verhaalt. Het een en ander van deze Lentevruchten deden genoegzaam zien dat hy tot een Schilder geboren was; waarom zyn Vader hem ook in die geneigtheit niet wilde stuiten. Maar alzoo hy zig niet geneigt vond het Konstspoor van zyn Vader of Broeder, te weten het Scheepschilderen in te slaan, vond men goed hem te bestellen by *Jan Wynants*. En het is opmerkelyk; dat wanneer aan *Wynants* vertoont wierd 't geen hy by zig zelven al geteekent en geschilderd had, deszelfs Vrouw dit mee beziende, tot haar Man, hem kloppende op zyn schouder zeide: *Wynants uw Meester is geboren*, gelyk ook de tyd deze voorzegging bewaarheit heeft.

Hy oeffende zig eenige Jaren by den zelven in de Konst, na welken tyt hy zig yverig hield aan het teekenen en schilderen van Koetjes, Osjes, Schaapjes, en Lantschappen, torschende dagelyks met zyn gereedschapjes naar buiten in 't velt, 't welk hy tot het einde van zyn leven eens ter weeke onderhouden heeft. De menigte zyner Konst-

tafe-

tafereelen, die de voornaamste Kabinetten der Konstminnaaas in Nederlant en elders versieren, toonen duidelyk genoeg dat hun maker een groot meester in de Konst was. Immers nu noch is 'er niemant opgestaan, die hem in lieffelykheid, helderheid, en aangename verkiezingen van dusdanige voorwerpen te boven gegaan is. En wat zyn penceel buiten het Koetjes, Osjes, Schaapjes en Lantschapschilderen vermocht, toonen de verscheiden Passystukken in de Roomsche Kerk tot Amsterdam in de Spinhuissteeg, en in de Kerk over de Appelmarkt, waar een afneming van 't Kruis half leven, groot te zien is. Hy was een Man die geregelt en geschikt leefde, en naarstig de Konst beyverde, en daar nevens ook byzonder vaardig was; want het anders onmogelyk was datmen zoo vele van zyne Konstwerken zien zouw, te meer noch daar hy zoo weinig Jaren levens bereikt heeft; want hy is begraven den 21 van Loumaand 1672, in den ouderdom van 33 Jaren, tot groot verlies der Konst in 't algemeen en verscheiden Konstoeffenaars in 't byzonder, wier werken hy door behulp van zyn konstpenceel grooten luister heeft by gezet, als aan de stukken van *J. vander Heiden*, *Fred. de Moucheron*, en anderen te zien is. Zyn Beeltenis vint men in de Plaat D. 1.

Onder zyne brave leerlingen, die hy door zyne Konstlessen geteelt, naagelaten heeft, verschynt DIRK VAN BERGEN. Deze schilderde Osjes, Koetjes, Schaapjes, Beeltjes, en Lantschappen, gloeyend en helder gekoleurd als zyn meester, maar zoo uitvoerig niet, ook de Boomen en 't Lantschap wat zwaarmoediger getrost; maar buiten dat heb

heb ik 'er Beesjes van gezien die fraay en natuurlyk geteekent waren.

Hy was een Haarlemmer, en heeft zig meest in die Stadt onthouden. Hy verplaatste zich naderhand wel naar Engeland, maar de fortuin was hem daar niet geheel gunstig. Dus kwam hy weder naar zyne geboortestadt afzakken, daar hy redelyk wel voor zyn Konst betaalt wert. Hy was een wel gemaakt man, en van wezen een tweede Adonis, wel bespraakt, en altyd lustig en vrolyk, waar door hy by elk een bemint, en in alle gezelschappen welkom was. Hy zelf was daar toe geneigt, zoo dat, als hy gelt ontfangen had van een stukje schildery, hy het zelve gerufter harte, op eene reis konde verteren: zeggende, *men moet niet zorgen voor den Morgen*. Waarom ook zyne goede vrienden (wanneer hy gestorven was) genootdrukt waren, in alle Herbergen, daar hy gewoon was te verkeeren, opzamelingen van penningen te doen, om hem ter aarde te brengen.

GASPER (anders *Casparus*) NETSCHER, wiens waarde Beeltenis zig in de Plaat D.2. doet zien, is geboren te Heydelbergh, in 't jaar 1639. Zyn vader *Johannes Netscher*, oorspronkelyk uit de Stadt **Stuetgaert** (van waar de zelve door de zware oorlogen en hongersnood, genootzaakt is geweest de vlucht te nemen tot Heydelbergh) was een Steene beeldthouder. hy troude met *Elizabet Vetter*, Dochter van een Borgermeester te Heydelbergh, tegens den zin van haar vader en grootvader, waar door zy in ongunst van de zelve geraakte. De moeder, de vader gestorven zynde, belast met vier kinderen, dry zonen (waar van CASPAR de jongste was) en een dochter, wert daarenboven gedrongen door den overlast der krygslieden, nevens

vens meer anderen, Heydelberg in aller te yl verlaten, en de vlucht te nemen tot een Landkasteel, waar in zy door de vervolgers belegert werden. Wel zeit het spreekwoort, *de ongelukken slachten de Monniken : zy gaan zelden alleen.*

Wanneer zy nu deze Vesting op gena, of ongena, niet wilden opgeven, werd ze door de belegeraars zoo naau bezet, en besloten gehouden, dat zy geen invoer van montkost daar binnen konden krygen, zulks dat zy daar door in den uitersten hongersnood vervielen, ook twee van hunne zonen door gebrek van voedzel stierven; en met den jongsten omtrent twee jaren oud, en het dochtertje, ontvluchtten zy (gelegentheit daar toe ziende) in den nacht.

In deze gesteltheit ontbrak hun alles, uitgezondert de moed. Zy torsten het jongste op den arm het dochtertje kon naloopen, en begaven zich zonder lang beraad op de reys, steunende op de voorzorg van den Almachtigen, die altyd weduwen en weezen ten hulpe verstrekt. Dus kwamen zy tot Aarnhem, daar sommigen tot medelyden verwekt, hun middelen aan de hand gaven, waar door zy zich eerlyk konden generen.

Doctor Tullekens, een godsdienstig, deugtzaem en ryk man, nam Casper, die een schoone jonge was, en daar een groote geest in deurstraalde, naderhand tot zig, met voornemen van hem de Latynsche taal te laten leeren, en tot Doctor in de Medicynen op te kweken. Dit stuk ging aan, en was van goed gevolg, tot dat hy kwam in het derde school, wanneer de genegentheit tot de Teekenkonst in hem sterk doorbrak, en hy al het papier dat hy konde bekomen, met mannetjes en beesjes beschreef, tot zyn Themaas incluis, daar hy dik-

dikwyls van zyn meester plakken om kreeg.

Gemelde Tulkens, ziende dat deze Konstdrift op geenderhande wyze was te stuiten, volgde die geneigtheit in hem op, en deed hem by den Konstschilder *Koster*, die allerhande doode vogelen, en wat meer tot een Keukenstuk behoort, schilderde, om in de Konst onderwezen te worden. Naderhand by *Gerard Terburgh*, Konstschilder en Borgermeester te Deventer, door toedoen van den Heer *Wynant Everwyn*, die een neef van *Terburg* was, daar hy alles naar 't leven leerde schilderen, en in korten tyd veer in de Konst vorderde. Inzonderheit had hy de handeling van het wit Satyn dun en helder te schilderen zyn meester afgezlen; 't geen hy ook naderhand dikwils in zyn penceelwerk te pas bracht.

Eindelyk zoo veer gekomen, dat hy op eigen wieken (als men gemeenlyk zeit) konde dryven, begaf hy zig naar Holland, en schilderde in 't eerst voor de keelbeulen, Konstwinkeliers wil ik zeggen, die hem klein loon gaven voor zyn werk, als gewoon zynde 't zelve voor een geringen prys in te koopen, en tot een hoogen prys weder uit te venten: welke onredelyke behandeling hem niet aanstont, als een middel zynde om den geest en lust der Konstenaren uit te dooven, in steê van de zelve op te wakkeren. Dus nam hy voor (nu een en twnitig jaren oud zynde) een reis naar Rome te doen, en ging de eerste gelegenthei de beste, op een schip dat naar *Bordeaux* bevragt was, mede hebbende een brief van Doctor *Tulkens*, aan zyn Neef *Neny*, koopman aldaar, om dus over Vrankryk zyn reis naar Italie voort te zeten. Daar gekomen, kreeg hy kennis aan eenen *Godyn*, een *Mathematicus*

thematicus en Fonteinmaker van Luik, die naderhand in dienst van den Koning van Polen gestorven is. Deze had een dochter daar zyn oog op viel, met welke hy troude op den 25 van Slachtmaand 1659, waar door zyn voorgenome reis naar Rome gestuit werd, en hy zig daar neer zette, met voornemen van aldaar te blyven wonen; maar ziende dat die, welke van den Gereformeerden Godsdienst waren, van tyd tot tyd, meer gedrukt wierden, en beducht voor een algemeene vervolging, gelyk naderhand gebeurde, nam voor deze gemoedsdwingelandy (nu hy noch maar een zoon had, en eer hy meer kinderen aanwon) t'ontvluchten. Waarom hy toen naar Holland trok, en zig in den Haag neerzette, daar hy verscheidene uitstekende Konststukjes maakte: maar ziende dat zyn disch meer en meer in broodeetende olyfspruiten aangroeide, en het pourtretschilderen het gereedste middel was, om aan geld te geraken, als ook meerder voordeel aanbracht, ley hy daar op toe, en zyn toeleg gelukte: want hy in zyn tyd niet alleen een menigte pourtretten, maar ook de voornaamste luiden in den Haag en elders, daar by meest alle de *Pottentaten*, die in den Haag, kwamen, schilderde, 't welk hem de beurs deed zwellen, en zyn roem aanwassen, zoo dat Karel de tweede, Koning van Engeland, die op zyn Konst belust was, door den *Ambassadeur Temple* hem verschydemalen liet verzoeken aan zyn hof te komen, 't welk hy beleeft weigerde; zoo, om dat hy rust beminnende, geen zin in de hoven had, als om dat hy schrikte tegen de ongemakken van de zee, want hy al van zyn twintig jaren af geplaagt was geweest met Graveel, en in zyn laatste jaren daar en boven noch deerlyk met het

Podagra

Podagra of de Jicht, die hem niet zelden zyn rust stoorde: Egter heeft hy noch verscheiden pourtretten op zyn bed zittende geschildert, tot dat deze kwaal in zyn ingewanden geslagen, hem de dood aanbracht, op den 15 van Louwmaand 1684. Hy liet nevens zyn grooten roem, van wegen zyn schilderkonst, een weduw met negen kinderen na; van welke hem twee in de Konst na gestapt zyn, *Theodorus* en *Konstantyn*, aan welke op hun beurt gedacht zal worden.

Wat de waarde van zyn Konst aanbelangt, daar van behoeft niets gezeit, aangezien de zelve thans gretig opgezocht, by de waardigste Nederlandsche penceelkonst, in de Kabinetten werd gehangen.

Vele hebben het zwaarste in de konst, namentlyk 't Historischilderen betracht, anderen zig met een gering deel der Kunst vergenoegt, en weer anderen door een middelweg, tusschen die twee uitersten zig een weg tot hun geluk gebaant. Onder deze tellen wy ABRAHAM GENOELS, gebentnaamt *Archimedes*, geboren binnen Antwerpen, 1640, die het Pourtret- en Landschap schilderen t'effens ten voorwerp zyner bespiegeling stelde.

Zyn eerste onderwyzer in de Teekenkonst was *Jaques Backereel*, van het geslacht der *Backereelen* aan welke wy, met het begin der sestiende Eeuw gedacht hebben, by welken hy van zyn elfde tot zyn vyftiende jaar bleef, dagelyks zig vlytig oeffenende in de Konst. Toen bespeurende dat de Konst der *perspective* of Deurzichtkunde, noodwendig dient geweten voor een Schilder, liet zig daar in onderwyzen door *Nic. Firelans* van 's Hartogenbosch.

Dirk Jonkman, sculp.

De Reisluſt bekroop hem allengs meer en meer, en de zucht om vremde Landen te bezien, wakkerde op, tot dat hy 1659 in 't begin van 't jaar zyn reis (onder het geleide van *Georg. Remees* die van zyn Vader tot opzicht over hem geſtelt was) aanging. Tot Amſterdam gekomen (alzoo door Brabant geen gelegentheit was, aangezien de Koning van Spanjen met Vrankryk in Oorlog was, en de Vyandlyke partyen zich alzins ten platten Lande verſpreiden) zocht hy van daar te ſcheep naar Vrankryk te komen, dat hy zoo gereed niet vond, en overzulks tyd genoeg had om de Hollantſche Steden, en de fraje konſtkabinetten te bezien, tot dat 'er eenige Schepen met koopmanſchappen geladen, verzelt met eenige Schepen van Oorlog van Rotterdam 't zeil gingen, met de welke hy mede voer op *Diepe*. Van waar hy vorder reisde op Parys, daar hy welkom was by zyn Neef *Laurens Franck* van Antwerpen, een fraay ſchilder in 't klein. By dezen vond hy *Françiscus Millé* van Antwerpen, een jongeling maar 17 jaren oud, doch van een ſnedig begryp en groot vernuft, 't geen klaar bleek aan 't weinige dat hy toen noch geſchildert had, zoo dat onze GENOELS ziende zyn yver en bekwaamheit hem de beginzelen der Doorzichtkunde leerde. GENOELS bleef aldaar eenigen tyd ſchilderen met *Millé*, die in korten tyd verwonderlyk in de Konſt toenam, en met de Dochter van *L. Frank* zyn Nicht troude. Wat hy boven dien van hem getuigt zullen wy in des zelfs levensbeſchryving gedenken.

'T leed niet lang of GENOELS kreeg gelegentheit aan de hand om eenige groote ſtukken te ſchilderen om te dienen tot patroonen voor *Monſr. Gi. de la Noire Tappeiſſier*. Dit waren

acht ſtukken met levensgroote Kindertjes en Lantſchappen voor den *Marquis de Louvois*, die toen eerſt getrout was, en die voorts de reſt van zyn Kamers liet beſchilderen, en die aangenomen had *Monſr. Gilbers Seué*, een der twaalf *Profeſſoren de l'Academie Royale de la Peinture & Sculpture*, in welk werk hy hem behulpig was.

Ondertuſſchen werd hem vergunt een plaats in 't Paleis van den grooten *Prioor* van Malta om twee van die gemelde groote ſtukken daar af te ſchilderen, daar hy veel bezoek van Liefhebbers kreeg, waar door dit werk traag voort ging, en noch te meer, om dat hy dagelyks ging naar de voorſtad *St. Germain* ten huize van meergemelde *Seve* daar hy de vrye tafel had, en goed dachgelt toe, om Lantſchappen te ſchilderen in ſtukken, voor de Princes van *Condé*. Van dien tyd af begon zyn Kar (als het ſpreekwoort zeit) op een maklyk zantpadt voort te rollen.

Hy liet in 't *Faubourg St. Germain* een kamer ſtofferen voor hem en voor zyn knecht, die een Edelman was, wiens Vader in een gevecht gebleven was, en kreeg daar eenige ſtukken te maken voor den *Ambaſſadeur* van Engelant: waar door de Hoofden van het ſchilders *Konvent* van de Voorſtadt hem wilden dwingen aan het recht van hun konſtgenootſchap te voldoen. Waar over hy raadpleegde met meergemelden *Seuei* die hem ried zich aan te geven aan de Koninklyke *Academie*, en te gaan naar de *Gobelins*, by den *Directeur* van die *Academie C. le Brun*, en aan de zelve iets van zyn penceelwerk te vertoonen, gelyk hy deed. Dees vraagde ſtraks of hy voor den Koning wilde ſchilderen, dat hy naar verdienſte van zyn werk zou worden betaalt, en

een

een jaarlyks geschenk daar en boven genieten, 't welk voor hem geen brok was om te verpruilen; des beet hy straks toe. Hier op werd hy in de Koninklyke *Academie* ontfangen met de gewoone plechtigheden. Dus kwam hy te schilderen in de *Gobelyn*, doch bleef noch in 't *Fanburg* wonen, aangezien hy zyn woort had gegeven aan *Monsr. Noiret*, *Professor* van de Koninklyke *Academie* om twee stukken te schilderen tot het konstkabinet van den Hartog van Orleans, op een Kasteel gebout door Henrik den vierden, twee dagen reizens van Parys; in welken tusschentyd een Kamer voor hem te *Gobelins* verzorgt was, en werd hy van *le Brun* gestelt aan 't schilderen van de Lantschappen der beruchte stukken, verbeeldende de Historie van Alexander den Grooten, door *Gerard Oudran* konstig in koper gebracht, en onder de waardigste printkonst geschat.

Oudran ziende zyn geestige behandeling van boomen, maakte voor hem eenige platen ree, en spoorde hem aan tot het etzen. 26 zoo kleine als groote Lantschappen maakte hy in 't koper, waar van ik 'er 12 ken, (doch deze heeft hy te Rome geetst) die los en geestig behandelt zyn: doch heeeft *Boudewyn* twee van de grootste geetst, een met de Pompoenen naar een schildery, en d'ander naar een teekening daar toe gemaakt. In dien tyd was *Joh. v. Huchtenburg* de Bataljeschilder te Parys, daar hy kennis mee hielt.

Eenigen tyd hier na werd hy uit order van den Koning gezonden om een afteekening te maken van het Kasteel van *Marimont* by Brussel, om in een Tapyt geweven te worden, op welke reis gemelde *Huchtenburg* en *Boudewyns* hem verzelden tot Amiens; van daar op Ryssel, Doornik, Ber-

gen in Henegouwen en zoo op Marimont, alwaar hy het Kasteel teekende van drie gezichten, en kwam naar elf dagen te Antwerpen. Dit was in 't jaar 1669 of 70; en na dat hy zyne vrienden en konstgenooten bezocht had, vertrok hy weer na Parys, en schîlderde het zelve, tot een patroon voor de Tapytwerkers. Maar het leed niet lang na dien tyd, of hy nam, door Reislust gespoort, afscheit van den Koning, en vertrok weder naar Antwerpen, van te voren afgesproken hebben de met den braven Konstschilder *Bartolet* om van daar naar Luik te vertrekken; doch zy misten malkander; want Bartolet al een dag te voren eer hy kwam, vertrokken was. Waar door de voortgang van de Roomse Reys geschort bleef, tot den Herfst van 't jaar 1674. In dien tusschentyd maakte hy een groot kamerwerk om 'er Tapyten naar te weven voor den Grave de *Monterey*, toenmaals Gouverneur van de Spaanse Nederlanden, waar toe (op dat het spoedigen voortgang hebben zou) hy ook anderen aanstelde: als *Furni* met noch drie andere sieraad-schilders. *Babtist Menoié* stelde hy aan de Bloemen, den ouden *Boel* van Antwerpen aan de Vogelen, *Nicasius* van Antwerpen, aan d'andere Dieren, en *Boité* aan 't *Bas-relief* te schilderen. Hy maakte ook een stuk (t'zyner gedachtenis) voor de Konstkamer t'Antwerpen, en verscheiden pourtretten in Oly- en Waterverf, gelyk ook eenige kleine Lantschapjes.

De Roomse reis (voor gemelt) vastgestelt en rugtbaar geworden, maakte hy Reisgenootschap met den Heere Marselis Liberechts, die noch eens te Rome geweest was, Pieter Verbrugge vermaard Beeltsnyder, Fr. Moens van Middel-

delburg, en een Canonik van Lier. Hier by kwamen noch *Clovet*, plaatſnyder van Antwerpen. *Abraham van den Heuvel* Koopman van Napels, en *Soldanio* Koopman van Venetien. De Reis ging aan op den 8 van Herfſtmaant 1674. van Antwerpen op Keulen, na vier of vyf dagen verblyf aldaar te ſcheep op Ments, en van daar met het Marktſchip op Frankfort, naa drie dagen verblyf met de Koets op Augsborg, van daar met Paarden langs *Tirol*, *Hinsbroek*, *Trenten*, *Traviſe* en *Meſtre*, van daar te ſcheep naar Venetien en langs *Ferrare* op *Bolonien*, naar vier dagen verblyf met Paarden op *Lorette* en voorts op de kleine ſteden tot Rome, waar zy kwamen op den 4 van Slachtmaand. Dus heeft hy 't my in een brief op gegeven, als ook dat hy 1674 op den 3 van Loumaand in de Bentbroederſchap kwam, en *Archimedes* ten Bentnaam kreeg, nevens Pieter Verbrugge, dien zy *Ballon*, en Fr. Moens *de Vlucht* doopten. De getuigen die hun Bentbrieven onderſchreven, waren.

Alberto Clovet, gebentnaamt *Zantzak* Plaatſnyder van Antwerpen.

Gillis de Mont gebentnaamt *Brybergh* Schilder van Antwetpen.

Gielis vander Meeren gebentnaamt *Voorwint* ſchilder van Antwerpen.

Abraham Breugel gebentnaamt *Ryngraaf* ſchilder van Antwerpen.

N. van Haringhe gebentnaamt *Mitridaat* Apotheker uit Vlaanderen.

Monnaville gebentnaamt *de Jeught* ſchilder van Bruſſel.

Marcello Liberechts gebentnaamt *Papegay* ſchilder van Antwerpen.

Jan Babt. Breugel gebentnaamt *Meleager* ſchilder van Antwerpen.

Adriaan Honich gebentnaamt *Loſſenbruy* ſchilder Hollander.

gebentnaamt *de Mengelaar*

David de Koning gebentnaamt *de Rammelaar* ſchilder van Antwerpen.

Michiel van Barspalm gebentnaamt *de Standvaſtigheit* Beeldſchilder uit Vlaandren.

Donauville gebentnaamt *de Winkelhaak*, Antwerpenaar.

Nicolaas le Grand gebentnaamt *'t Vermaak*, Antwerpenaar.

Bartolomens Martens gebentnaamt *de Bocaal*, Goutſmit, Antwerpenaar.

Nicolaas Piemont gebentnaamt *de Opgang* ſchilder, Hollander.

Bartolomeus de Riemer gebentnaamt *de Toetſteen* Goutſmit, Antwerpenaar.

Philippo vander Does gebentnaamt *Orpheus*, ſchilder van Antwerpen.

Robbert du Val gebentnaamt *Fortuin* ſchilder van s'Gravenhage.

Giacomo de Dekker gebentnaamt *de Gulden Regen* ſchilder.

Franſois de Meyer gebentnaamt *de Uitſtel* ſchilder Hollander.

F. Ziereneels gebentnaamt *de Lelie* ſchilder uit de Meyery van 's Hertogenboſch.

Kornelis de Bruin gebentnaamt *Adonis*.

F. Matheus daar genaamt *de Vrome* ſchilder van Antwerpen.

De

De reſt die na kwamen waren; *Daniel Syter* gebentnaamt *d'Avondſtar*, ſchilder van Weenen. *Hans Martyn* gebentnaamt *de Moet*, Hoogduitſcher. *Peeter Hofmans* gebentnaamt *Janitzer* van Antwerpen. *Schoonjans* gebentnaamt *Parrhaſius* van Antwerpen, *Karel de Vogel* gebentnaamt *Diſtelbloem*, van Maſtricht; *Jacomo van Staverden* gebentnaamt *d'Yver* van Amesvoort, *Gommarus Wouters* gebentnaamt *de Ridder* van Antwerpen, *Gasper van Wittel* gebentnaamt *de Toorts* van Amesfoort, *Theodoor Viſſer* gebentnaamt *Slempop*, *Jacomo de Heus* gebentnaamt de *Afdruk*, van Uitregt, *Bernard Baillen* gebentnaamt de *Hemel* Plaatſnyder van Antwerpen. ...... *de Bakker* gebentnaamt *Virgilius*, Poëet van Bruſſel. *Jacomo Blondel* gebentnaamt de *Weyman* Plaatſnyder van Antwerpen. Deeze acht laatſte had hy elk in 't byzonder op een doek geſchildert, en zy hingen in 't rond op zyn Kamer. Welke hy liet aan Gaſp. van Wittel, nevens Theodoor Helmbreker zyn beſten vrient. Boven deze gemelde kwamen 'er noch veele tuſſchen beide, en laat in den avont zweven als de muggen om de kaars die al mee een ſmeer uit de pan kregen. En ik geef den Lezer te denken, hoe veel Wyn 'er op dit Bentfeeſt wel over de lippen geſtort is, en hoe veel ſpys door de tanden vermaalt eer de kakebeenen vermoeit waren. Trouwens 't is altyt geen vetpot, en die 't zomwyl wat ſchraal hebben, doen, als 't hun gebeuren mag, proviſie op.

Men kan uit het getal der Bentvogels, waar van wy zoo even den Naamrol zagen, welke van zyn Doopmaal geſmult hebben, licht beſluiten dat hy

een styve Goudbeurs moet gehad hebben, wanneer hy te Rome zig liet inhuldigen in de Bent. *Deze* (zeit S. v. Hoogstraten) *is in onze Voorouders tyd ingestelt tot verkwikking der sluimerende geesten. Daar ontfangt men de groene aankomelingen met geestigen toestel en naakte vertooningen en vereert 'er met nieuwe namen van kragtigen zin. Daar spoeltmen de zorg en laatdunkenden waan in zoeten Albaan af, en berwiegt men de genen, die noch niet wel gebakert zyn* enz.

Het voornaamste dat hy te Rome geschildert heeft zyn twee groote stukken en een kleinder voor den Kardinaal *Jacomo Rospigliosi*, als ook des zelfs afbeeltzel, als mede twee groote stukken voor den Ambassadeur van Spanje *Marchese del Corpio.*

Alle jaren ging hy in den Herfsttydt twee of drie maanden buiten Roome in Dorpen, of Gebergten zyn verblyf houden, om fraje gezichten van Lantschappen naar 't leven te schilderen of te teekenen, welke Modellen, Teekeeingen en opgerolde Schilderyen hy tusschen Bootzeerzels *Mosaic* werk, en afgietzels van marmere beelden, in kassen inpakte, en die voor af te scheep op Vrankryk zond.

In den jare 1682 op den 25 van Grasmaand verreisde hy van Rome, met den *Antiken* beeldsnyder *Laviron* van Antwerpen, en twee Franse Beeldsnyders *Caralier*, en *Monier*, over *Florence*, *Siena*, *Pisa*, *Livorne*, *Genua*, *Niosa*, *Villa Franca*, *Schouta*, voorts te Land op Muilen, van daar op *Marselie*, op *Avinjon*, en zoo de *Rone* op tot *Lion*, en met Paarden over *Forraren* op *Rouane* de *Loire* af tot *Orlians*, en zoo op *Parys*; daar hy eenigen tyd zyn verblyf moest houden tot het Konings Schip havende,

de, waar in hy zyn kassen met konst ingescheept had, gaande onderwyl zyn oude kennissen bezoeken.

'T Schip aangekomen en zyn kassen ontpakt, deed hy met een Konststuk van zyn hant prezent aan *Kar. le Brun*, en met een veel grooter aan *Monf. Colbert*, waar na hy vertrok met de Karos op Ryssel, voort op Doornik en Gent; en kwam op den 8 van Wintermaand 1682 tot Antwerpen, daar hy nu noch in leven zynde, woont.

Zyn Konstliefde en zucht tot den opbouw der kunst, is zoo groot dat hy in zyn oude dagen verscheiden jonge schilders en beelthouders, in de gronden van de *Mathesis*, Deurzichtkunde, *Geometeri* en Boukunde onderwyst. 's Mans Beeltenis kan men zien in de Plaat D 3.

Verscheiden voorbeelden hebben ons voor heen doen zien, hoe Broeders van een en de zelve Ouders geboren, elk eene gansch verschillige wyze van Konstoeffeningen hanteerden, Thans ontmoet ons een zeldzaam voorbeeld van drie zusters, welke van een zelve geneigtheit gedreven, te gelyk zig in 't bloemschilderen oeffenden: als met name,

MARIA THERESIA geboren te Mechelen 1640 den 17 van Bloeymaand,

ANNA MARIA in den jare 1641. en FRANCHOISE KATHARINA VAN THIELEN 1645. Zy hadden de Konst van haren Vader Jan Philip van Thielen, Heer van Kouwenberg (die een leerling van Pieter Segers was) geleert. Zy waren 1662 noch in leven, oeffenende zig tegens elkander om prys, doch my is nooit van hare Konstwerken in handen gekomen; maar Korn. de

Bie zeit, dat hare penceelwerken waardig zyn met goud betaalt te worden. Welke ook verder in zyn rym te kennen geeft, dat ANNA en KATHARINA ook daar en boven zig zomwylen oeffenden in 't beelden schilderen.

Het schynt dat de Konstgodes, zich zoo niet bint aan land en plaats, of zy wekt zomwyl ook brave geesten in een ander Waerelts oort; om dat een lant, een stadt, of een volk niet alleen met dien luister pryken, of op die eer, dat hun het voorrecht van Konstenaren op te wiegen alleen van de Konstgodin vergund waar, bogen zoude.

GERARD DE LAIRES, een konstbloem zoo schoon als licht in geen eeuw weer staat gezien te worden, ontsproot te Luik, in 't jaar 1640.

Vele hebben gemeent dat hy een leerling van den berugten Bartolet geweest is. Wy willen dit in 't geheel niet betwisten; maar het grootste deel van dien roem zyn Vader REYNIER die een braaf schilder en in dienst van de Prins van Luik, 't zamen met * BARTOLET was toewyzen. Zyne Konstwerken worden weinig minder dan die van BARTOLET geschat, aangezien dat zyn penceelhandeling met die van BARTOLET over een kwam: gelyk my ook van zyne schilderyen zyn voorgekomen, die men voor eygen penceelwerken van BAR-

* BARTOLET] zommigen meenen dat hy een Brabander of Nederlander is geweest, uit zynen bynaam *Flaman*; gelyk ik ook noch een proefdruk heb van een print door onzen *Laires* geëtst, daar eenige Amazonen te paard zitten, aan welke een doode Leeu vertoont wort, daar hy met eigen hand *Bartolet Flaman Inventor* heeft onder geschreven, ten bewys dat die naar een schildery of teekening van Bartolet gevolgt is.

BARTOLET zoude hebben aangezien. alleen was hy wat ruwer in zyne behandelinge, noch zoo in een fmeltende niet.

Onze LAIRES had dan by die gelegentheit ook toegang tot dien grooten meester in de konst, die van zyne jeugt af in verscheiden talen geoeffent, groote geneigtheit voor de oudtheitkunde had, en naar Romè trok, om 't geen hem in boeken, of printvertooningen aangetoont was, nader in de eigen Friesche op de Keizerlyke kolommen en eerepoorten te beschouwen, en zelf af te teekenen: alwaar hy in eenige jaren verblyfs aldaar, door zig zonder ophouden naar schoone voorbeelden, daar Rome vol af is, te oeffenen, een hoogvlieger in de konst geworden is. Dit is te zien aan zyne penceelwerken, die groots van gedachten, woelig in hunne schikking, vlak of breed geschildert, en konstig geteekent zyn. Waar door LAIRES dan een denkbeelt van 't geen men *Antyk* noemt, en de Italiaansche penceelkonst agting geeft, kreeg; 't geen hem naderhand door ander behulp (gelyk wy op zyn plaats zullen aanwyzen) volkomen onderricht is. Daar benevens heeft hy de printkonst van Petro Testa al vroeg, eer de zelve by anderen in Nederlant gezien waren, gekent, en inzonderheit in zyne wyze van teykenen zich daar van bedient, als klaarlyk in zyne eerste teekeningen te bespeuren is. Dit zeg ik niet tot 's mans verkleyning, maar tot zyn roem en ten bewys van zyn goed oordeel, waar door hy de pryssselykste behandeling heeft weten te verkiezen, en zig ten voorbeeld te stellen. Want zig te bedienen van een anders vernuft, zoo dat het ontleende niet afsteekt, als een nieuwe lap op een ouden bedelaars mantel, vereist een goed oordeel. 'k Heb daar

daar ook niet tegen dat het dus gefchiet, en pleit voor die vryheit myner Konftgenooten, als Andr. Pels voor de Dichters, in zyn Gebruik en Misbruik des tooneels:

Indien Virgilius wift goud te puuren uit
Den drek van Ennius, en eenen ryken buit
Haalde uit Homerus: zoo 't den lof niet kon verkleinen
Van d'allerbefte blyfpeldichter der Romeinen,
Dat hy twee fpelen van Menander fmolt in een,
Toen hy zyne Andria toeftelde: en mag 't zoo heen,
Dat Plautus, Nevius, en Ennius uit taalen
Van anderen 't fieraad van hunn' gedichten haalen,
Ja vaak de ftelling, en den ftyl: en is 't geen fchand
Voor u Guarini, dat gy in uw Vaderland,
Dat ge in uw' moedertaal hebt Taffo uitgekozen,
En met de ftof van zyn Amintas zonder blozen
Uw Paftor Fido fiert? ....
.... *En kan het fteeds betamen*
Aan Moliere, dat hy zonder zig te fchamen,
Volgt in zyn meefte werk de Italianen na,
Die hunne geeftigheen, en kwinten zonder gâ
Uit Ariftophanes weerom, en Plautus trekken;
Ja zal het hun tot lof, in plaats van lafterftrekken? enz.

Dus doende hebben ook d'oude Konftfchilders lof verdient, als zy het pryffelykfte uit anderen hebben ontleent, vervormt, verfchikt, en dus de konft by trappen tot meerder volmaaktheit doen opklimmen; waarom zou dit nu tegen gefproken worden? doch (gelyk ik boven gezegt heb) dat het zoo gefchiede, dat men niet kan zeggen dat ze een beelt, dit 's een arm, been enz. van dezen of

of genen gerooft, maar dat d'ontleende deelen, zoo in het geheel versmelten dat 'er niets van deur steekt, op dat hun niet gebeure als den Rave in de Fabel wedervoer, die zyn zwarte pennen had uitgeplukt, en zig met de vederen van andere vogelen oppronkte, tot dat elk de zyne wederhaalde, en de Rave naakt stont te kyken, en van elk bespot wert.

Onze meening hier ontrent by tusschenreeden klaar genoeg te kennen hebbende gegeven willen wy onze levensbeschryving vervolgen.

GERARD LAIRES neemt besluit om zyn geboortenstad te verlaten (*geen sant* zeit de spreuk, *wort verheven in zyn lant*) en zyn fortuin elders te zoeken. Hy zet zig tot Uitrecht ter neer, maar vint ten eersten niet 't geen hy zocht, noch kon daar met zyn penceelkonst te recht raken, dus hy zomwyl uit noot, een haartschut, of luiffenbord moest schilderen. Imant, die aan zyn deur woonde, riedt hem een paar stukjes te schilderen, en de zelve naar Amsterdam te zenden om die aan den konsthandelaar Gerard Uilenburg te vertoonen, gelyk geschiedde. Jan van Peé en Grebber schilderden op dien tyd voor Uilenburg, en maakten met hun beide zoo veel Frans uit, dat zy de brengster der twee stukjes, die geen Duits konde spreken, verstonden, en antwoort konden geven. En beziende deze twee stukjes in tegenwoordigheit van Uilenburg prezen de zelve naar hunne waarde, t'effens verwondert dat zoo een konstlicht door onverstant als door een donkeren mist bedekt wert, en rieden Uilenburg de zelve te koopen, welke daar op aan de brengster vraagde: hoe veel gelt zy daar voor eiste? die tot antwoort gaf: zoo veel als hy beliefde te geven. Uilenburg bood haar 60 gul-

gulden voor 't ſtuk, en vraagde of zy daar mee te vrede was, en of die meeſter wel tot Amſterdam zou willen komen om voor hem te ſchilderen, 't antwoort was ja. Zy vertrok met dien buit, en Uilenburg aangeſpoort door van Peé en Grebber, volgde haar dien zelfden avond (om dat die Haas hem niet ontſlippen zoude) met de nachtſchuit op Uitrecht, en ſpraken hier over zelf met Laires, die zig gereed toonde om van daar op te breken, dat licht geſchieden kon, wyl hy geen vrachtſchuit noodig had om zyn inboel over te voeren. Hy kwam dan ten eerſten tot Amſterdam, en op een morgen ontrent negen uuren by Uilenburg daar van Peé en Grebber waren, die hem, van wegen zyn miſſelyk figuur, verzet ſtonden aan te kyken. Uilenburg toonde hem een ledigen doek, en vraagde wanneer hy begin wilde maken. Zoo ſtraks antwoorde Laires, en vervolgde : *wat wilt gy dat ik daar op maken zal? dat is my onverſchillig*, zeide Uilenburg, *maak daar op dat geen van uw genegenheit is.* Straks werd hem een palet met verf en een krionpen gegeven, en hy zette zig voor den Ezel.

Tot nog toe had hy de eene hand onder zyn rok gehouden, daar yder het oog op had, nieusgierig wat hy daar onder verborgen hielt, tot dat hy zyn Fiool daar onder van daan haalde, de ſnaren ſtelde, en een deuntje ſpeelde, zoo wel naar de konſt dat Grebber die zig mee 't ſpeelen verſtont zig daar over verwonderde, en nog meer als hy de fiool neer gezet hebbende, de krionpen nam, en maakte in een oogenblik de ſchets, of bewerk van zyn ſtuk, 't welk verbeeldde een beeſte ſtal, en daar in Joſef en Maria met haar Kintje. toen nam hy weer zyn Fiool en ſpeelde een muzykſtukje,

maar

E pag. 110.

J. Houbraken Sculp

maar verwisselde straks de fiool voor 't palet, en schilderde dien zelven voor middag het Kintje, 't Maria en Josefs tronetje, en een Ossekopje volkomen op, en zoo konstig dat zy die den geheelen tyd by hem gestaan hadden zig daar over verwonderden.

Wanneer hy nu in den tyd van acht weken verscheiden stukken voor Uilenburg schilderde, en hy die aan de lief hebbers liet zien, en prees, werd onze Laires straks van anderen aangezocht, die hem meerder loon voor zyn penceelwerk aanboden, daar hy zig van bediende.

Het was niet mogelyk te beschryven alle de Konst en Kabinetstukken, Zolderwerken, Zalen enz. die hy beschilderd heeft. Of zoo 't ons al doenlyk waar zoude het wel een geheel boek beslaan. Als mede menigte van teekeningen met rood kryt en met het penceel konstig en op een gemakkelyke wyze behandelt, waar van de voornaamste, als ook het meeste getal thans in 't Konstkabinet van den Heere Jeron. Tonneman bewaart en in groote agtinge gehouden worden.

Doe hier by het groot getal van zyne geëtste printen die door N. Visscher tot een geheel werk verzamelt, de Konstoeffenaars ten voorbeeld, en dienst verkogt worden, die mede op een lichte en welstandige wyze, even als zyne teekeningen behandelt zyn.

Dit alles dient niet alleen tot verwonderen, maar zelf zullen de nakomelingen 't naaulyks (wanneer 't hun verhaalt wort) gelooven willen, dat zulks in eens menschen levens tyd te doen was, ten waar daar by gezeid wiert, dat hy by uitnementheit vaardig in 't schilderen was. Dit is aan 't volgende staal te zien.

Hy

Hy ving een wedding aan, dat hy op een redelyk groot doek, op een dag, Apol en de negen Zanggodinnen zou ſchilderen, met hun behoorlyke toeruſtingen op Parnas, en won ze ook. Daar en boven had hy noch ten overvloed 't pourtret van Bartolomeus Abba (die nieusgierig hoe veer hy gevorderd was, hem in den agtermiddag kwam bezoeken) voor 't beelt van Apollo na 't leven geſchildert, dat yder het konde zien dat het Abba was die voor den Parnasgod geſchildert ſtont.

Dit in 't algemeen gezegt, zullen wy ons uitlaten tot eenige byzonderheden, en uit het groot getal van zyne penceelwerken maar van eenige zyner Konſtſtukken ſpreken, die niet alleen den Konſtlievenden behaagt, maar ook de pen der dichteren hebben vlot gemaakt, om 'er tot zynen lof van te melden. Gelyk de Heer Ludolf Smits op het natuurlyk en konſtig verbeelden van zyn * Polixena, gedoot op 't graf van Achilles, (daar hy ook met een des ſchilders verſtant en oordeel over, of aangaande het regt gebruiken der Poetiſche Hiſtorybeſchryving pryſt) zig dus laat hooren:

Geen Minnaar trekt den degen uit,
En wont zyn ſchoone Bruid.
Ovidius, gy ſchiept nooit yſſelyker logen.
'T is Pyrrhus niet, wiens ſtaal die maagd de borſt ontſluit,

En

* Polixena, de ſchoonſte en laatſte Dochter van den Koning Priamus, en Hekuba, wert van Pyrrhus doorſteken op 't graf van zyn Vader Achilles, op vermoeden dat zy van de verraderlyke onderneminge tegens Achilles geweeten had, die van Paris, zoo als hy ſtont voor 't Autaar in den tempel van Apol, om zyn trouw met Polixena te beveſtigen, in zyn hiel gewond werd, dat hy ſtierf.

En 's Vaders spoken, met dat bloedvergieten sluit.
Leermeester van de Min! hoe kan 't uw hart gedoogen!
L AIRES *schikt beter, die weet wat de Min beduit.*
Die geeft het mes een paap, stokoud en onbewogen;
Zet Pyrrhus in een hoek, en dekt zyn lekende oogen.
Geen Minnaar trekt den degen uit,
En wond zyn schoone Bruid.

Nog een door even gemelden Dichter L. Smids op de verbeeldinge van * *Didoos Dood.*

P E L S *leerde* D I D O (*zoo tuigt* H U I G E N S) *sierlyk sterven,*
Toen hy dat Dicht schreef dat het baast bewoogen hart
Eens teedren lezers, door onlydelyke smart,
In een doet krimpen, en van schrik zyn warmte derven.

* Dit verhaal van Dido word voor een verdichtzel van Virgilius gehouden, die dit trouwen en scheyden van Dido en Eneas heeft verziert, om de Karthaginensers te beschimpen, die haar Koningin Elise, na haar dood, om datze zig zoo mannelyk had omgebracht, met den naam van Dido (Manninne) onder hnnne Goden hebben gestelt. Waarom ook M. de Fontenelle in zyn 't Zamenspraak der dooden, Dido dit doet zeggen, *Zoo de Minnehandel dien Virgilius my toeschryst eenige waarschynlykheid hadde, zoude ik konnen toestemmen dat men my verdagt hield; maar hy geeft my Eneas tot een Minnaar die drie hondert jaaren vaor my uit het leven is gescheiden.* 't geen door de schim van Stratonica schamperlyk aldus verdadigt word; *Dat gy zegt is al iets byzonders. Het is waar dat gy drie hondert jaren na hem ter waerelt zyt gebracht; maar Virgilius heeft zoo veel reden gehad om u 't zamen te voegen, dat hy oordeelde dat die driehondert jaren, die u van den anderen scheiden, geen zaak van aanbelang waren.*

Veel ſierlyker ſterft zy hier door LAIRESSES *verven.*
Haar boezem zweet, en is ten uiterſten benard,
Haar oogen ſtaan met kragt en arbeit opgeſpart;
Als of zy noch den draad haar 's levens moeſt zien kerven,

Terwyl een tranen vliet, by dropplen, daar uit lekt;
En het gewrigte zig verdraait, en kromt en rekt,
En d' aders ſpant, en de verſlapte ſpieren lillen.

De pen is dan te zwak om tegen het penceel
Te worſtelen. een vaers ſtrykt voor een tafereel
Doch het zyn zuſters, zacht! haar paſſen geen geſchillen.

Alle goede dingen (zeit het Spreekwoort) *beſtaan in drie.* Wy zullen 'er ook noch een aanlaſſen, dat wel niet groot, maar voor 't beſte en uitvoerigſte van zyne Konſtwerken gehouden wort. Dat is te zien by den Heere Huntum tot Amſterdam, verbeeldende den geſtraften Tempelroover Heliodoor, daar de brave dichter P. Verhoek dit volgende vaers op maakte:

Hier ſpreekt de Schilderkonſt, terwylze in myn gedachten
'T ſtilzwygende gemoet beweegt met meerder krachten,
Dan zelfs welſpreekentheit: 't gezicht gaat voor 't gehoor.
Ik zie als op 't tooneel, hoe dat HELIODOOR
Om kerkroof word geſtraft, ten ſpiegel aller eeuwen:
Ik zie en vind my zelfs in 't Godshuis der Hebreeuwen.
Wat pracht, wat heerlykheit der Bouwkonſt ſtreelt my 't oogh.
Hoe ryſt dat trots gevaart zo wyt, zoo diep, zoo hoogh,
Van

Van marmer en arduin door arbeit opgewassen!
Hier zal d' aanschouwer stilte, ontzag, en aandacht passen,
Daar 't schreiend priesterdom, bedroeft, met doodsgelaat
Voor 't altaar legt ter aarde in 't heylige sieraad,
De Hoogenpriester God om hulp smeekt uit den hoogen.
Men ziet hen algelyk in droefheit opgetogen,
Dees wyde Galery van 't vrouwelyk geslacht
Vervult, dat schreiende om Gods hulpe zyne klacht
Met handenwringen toont, of slaat verbaast zyn armen
Ten hemel, om genade en Goddelyk ontfermen.
Noch treedt de Rover toe, door goutdorst boos ontzind,
En slaet haar klachten en gebeden in den wind,
Daar zyn staffieren vast den schat der Godskist rooven:
Maar Gods Almachtige arm weerslaat zyn trots van boven.
Hier legt hy, die noch flus ontzaglyk, groots, vol praal,
Ter Schatzaal intrad, nu aamachtig van 't onthaal
Der hemelgeesten in gedaante als jongelingen;
Terwylze aan elke zyde al slaande hem bespringen.
Dees rykgewapende en welopgezeten noopt
't Gezwinde ros, dat met de hoeven op hem loopt,
Die nu door schrik 't gezicht verduistert, schreeut vol smarte:
Zyn dappre wapentuers ontzygt hun Oorlogsharte,
Het gulde harrenas des Ridders op het paart
Doorschittert hun 't gezicht met vreeze, die vervaart,
Nu achter hunnen schut hem sidderende ontvluchten.
Gy ziet Hebreeuwen, van dien trans, op dees geruchten
Verwondert, 's hemels hulp beschouwen tot hun troost.

Zoo ryst de Schilderkonst, gelyk de zon in't Oost,
Die't al haar verwen geeft, met voeglykheit en orde.
Natuur staat zelf verheugt, die eerst den schilder porde.
De heirbaan van de konst, zoo klippig, ongebaant,
Bezet met doornen op te klautren, en vermaant,
Met d'Oeffening verzelt, L A I R E S *dus voort te varen.*
Dit konstig oogmuzyk braveert 't geluit der snaren.
De verwen ondereen gedommelt, eel, en zacht,
Daar flaau en somber, hier weer in haar volle kracht,
En kiesse zuiverheid, en houding in de kleuren,
Voldoen het keurig oog, als zach men het gebeuren,
Terwyl uit yder beeld 't geheim der hartstogt straalt.

My komt in gedachten, dat Fr. van Hoogstraten in een vaers op de Beeltenis van zynen broeder mynen meester S. v. Hoogstraaten, zeide

Hy dicht in Schildery, en schildert in gedicht.

Dit past ook op onzen Dichter P. Verhoek, die door zyn pen even als L A I R E S door 't penceel, het schoone gepaarde licht, en bruin, het natuurlyk voorkomen, en wegwyken en de zuivere behandeling daarin waargenomen, ten toon stelt; en wat pryswaardig in dit konststuk aan te merken is afschetst in letteren. En dus mag men in 't algemeen van zyne penceelwerken zeggen. Immers hy heeft altyd het voornaamste, en hoofdzakelykste in zyne werken laten spreken: daar andere brave mannen in de konst zich somwyle wel eens aan kleinigheden hebben vergaapt, en 'er meer tyd dan ze verdienden aan besteed; waarom ik ook daar en boven tot zyn roem zeggen moet, dat zyne verkiezingen,

of de voorwerpingen zyner verkiezingen pryſſelyk zyn, aangezien dat hy zelden iet door 't penceel verbeelt heeft, dat geen vlyt en konſt verdiende. 't Is waar, alles is wel niet even gelyk van ſchoone vinding, en penceelbehandeling; maar men moet weten dat de gedachten der Konſtenaren niet altyd even bekwaam zyn, nog de luſt altyd even groot is, te meer in hem, wiens levenskoers wel eens buiten 't ſpoor holde, en in ſtee van den boog 't ontſpannen tot verfriſſinge der geeſten, uitſpanningen kon maken die zyne geeſten en kragten afſloofden.

Niemant zal dit zeggen voor hatig opnemen die weet, *dat een regtſchapen Hiſtoryſchryver* (gelyk ik in opzicht van dit werk daar voor moet worden aangezien) volgens zeggen van Polybius, *geen agt moet geven op de perſoonen; maar van de zaken oordeelen, zoo als ze zyn, en 'er in de Hiſtorie van ſpreken zoo als ze verdienen.*

Om nu met onzen Luikſchen Fenix voort te varen moet ik zeggen, dat hy in allen deele van de konſt getracht heeft de natuur na te bootſen. De mannenbeelden kleedde hy in laken aan de breede ploojen te kennen. Lichte zyde ſtoffen, en menigerhande tintelend weerſchyn, by dunne floerſen, en fyne Lywaten, geeſtig geſchikt en natuurlyk geplooit, zyn alzins het fierzel en de bekleedingen zyner vrouwen beelden. Zilver, Goud, en velerhande metalen heeft hy geeſtig met hunne ſpiegelingen, en ſterke afſchitteringen weten na te bootzen. Geen minder ſieraad heeft hy ook aan zyne konſtſtukken toe gebragt, door 't ſchilderen van velerlei aart van marmere kolommen, vazen poortalen enz. Inzonderheit muntte hy uit in 't

ſchilderen der *Bazarliere* van wit marmer met veele *Niſſen* die in voorpoortalen, op deKeyſers,en Heere graft,tot Amſterdam pronken,zoo natuurlyk geſchildert dat men dezelve voor gebeeldhoude marmere platen aanziet. 't Luſt ons een van die werken, als wel het voornaamſte in konſt van ſchilderen en geeſtige vinding, de Schilderjeugt tot leiding, (als haar iet diergelyks voorkomt) en een ſleutel tot opening en verklaring van den inhout te geven.

Dit is eenuytlegging van de vyf zinnebeelden in 't Graauw geſchildert, ten huize van den konſtlievenden Heer Philip de Flines. Het eerſte ſtuk,als men de deur in komt over 't licht,verbeelt de Schilderkonſt, Dichtkonſt, Beeld-en Teekenkonſt.

De Schilderkonſt ſtaat voor aan, houdende met de linkerhand haar gereedſchap, palet, pencelen en maalſtok; met de regterhand beurt zy een Tafereel op, waar eenige voorwerpen op afgeſchetſt ſtaan. Agter haar ſtaat de Natuur, waar van zy door konſt een naarvolgſter is, en waar uyt zy haren oorſpronk of beginſel heeft. Het kintje dat voor haar ſtaat, met een masker of gryns, beteekent de veranderingen van vindinge, en naabootſinge. Hier nevens ziet men de Dichtkonſt, houdendende in de regterhand een trompet, en in de linker een rol papier * of tooneelrol. Zy is met een Laurierkrans gehult, aangezien zy door haar doen de menſchen onſterflyk maakt, en den lof der

Hel-

* Op Rollen papier en parkament te ſchryven is van de Oudſte tyden af eerſt by de Hebreen, naderhand onder de Griekſe Toneeldichters (om elk hun byzonderen Rol te doen hebben) in gebruik gekomen, en heeft ſtant gehouden onder de kamerſpeelders tot in mynen vroegen tyd. Zedert zyn de kamers, of konſtgenootſchappen onder de zinſpreuke *in Liefde bloejende*, en andere, geheel te niet geloopen in Nederlant.

Helden (door de trompet verbeelt) uytbazuint. Het kintje dat nevens haar ſtaat torſt het ſpeeltuig van Apol, ten bewys dat de zongod de Dichtkonſt gunſtig is. Men ziet twee beelden agter de Schilderkonſt, verbeeldende de Beelthouwery en Teekenkonſt, ſtaan. In haar hand heeft zy een teekening beſchetſt met ſommige konſtbeginſelen om aan te duiden, datzy is de grond daar de Schilderkonſt op word gebout. De Beelthouwerykonſt heeft mee haar beduidteeken; het kintje boven in de *Niſſ* met een gebeelthoud menſchen hoofd gemaalt, wil aantoonen hoe die konſt beſtaat in een geregelde ſchikking van welgevormde menſchelyke ledematen, waar van het hooft een voornaam deel is.

Boven elk dezer groote vakken, ſtaat een kleinder, en daar in door kleinder beelden verbeelt, iets dat toepaſſelyk is, op de groote of onderſte *Niſſen*, gelyk 'er dan zinſpelende op het boven verklaarde, verbeelt ſtaat de Godin der Wysheit, by een vlammend altaar, waar voor de Voorzigtigheid, vergeſelſchapt met noch andere beelden knielt, tot beduid, dat die door haar gonſt tot volmaaktheit geſtegen is, en toegang tot den tempel van eere en lof gekreegen heeft, dankbaarheid verſchuldigt is.

Het eerſte der Tafereelen op een ſlinkſen dag geſchildert, aan de rechterzy, verbeelt de Godin der Wysheit in 't midden van zeven vrye konſten: Dichtkonſt, Redenkonſt, Letterkonſt, Starrekonſt, Rekenkonſt, Maatkonſt, en Zang-of Speelkonſt. Zy ſtaat als beſchermvrou in 't midden van dit doorluchtig gezelſchap; om datze geagt is de wyſte der Godinnen: waarom ook de poëten verziert hebben, dat zy uit de herſenen vanden opperſten

God Jupiter geboren is. Nevens haar ſtaat een Olyfboom, of olyftak, het zinnebeeld van vreede, met rede by dees Godes geſtelt; om dat de konſten en wetenſchappen in vredestyd bloeyen, en als de Olyfboom hare nutte vruchten geven: gelyk ook het vlammende lamplicht van 't menſchelyke verſtant door den oly der wysheit gevoed en onderhouden wort. Nevens haar ſtaat ook haar ſchild met een Slang omvlochten; ten teeken dat zy zig met voorzigtigheit, meer als met gewelt beſchermt tegen hare tegenſtrevers.

Het vrouwenbeeld dat voor aan zit, en de Harp, of lier van Apol * moet in de hand houden, is met een Laurierkrans gekroont, en komt voor de zinſtreelende Dichtkonſt in het Tafereel. Aan haaren ſierlyken zetel hangt een † Gryns, om inzonderheit het Tooneeldicht te beteekenen; waar omtrent alle de byzondere wyzen der Dichtkonſt gebruikt worden, en even eygen zyn.

Agter haar ſtaat de Redenkonſt te pralen op haar ſlangeſtaf, ten zinteeken van de kracht der rede en welſprekentheit, aangezien men zeit dat Merkuur hier door de menſchelyke gemoederen, als door een vermogenden ſcepter beheerſte. Zy om-

* Moet hebben &c.) want in ſtee van de Harp, is het een Borduurraam. 't ſchynt dat de patroon van 't huys het dus heeft gewilt, op dat het toepaſſelyk zoude weezen op zyn *Fabriecq*, of wevery van zyde ſtoffen.

† Gryns) d' eerſte bekende vinder van het zelve, ook de verandering van perſoonen, en Toonelen, is Æſchylus van Athenen tydgenoot van Pindarus. zie B. Kennet, Griekſe Dichtr: P. 38. Æſchylus

...... boude, een vaſte ſtee
Op lighte balkjes, en was vinder van Toonelen,
Van Gryns, en kleeding ....

zegt A: Pels in zyn toneelwetten.

omhelst met een minnelyk gelaat de Letterkonst. Aan de nanderen kant staat de Starrekunde, houdende in haar hand een *Astrolabe*, of Zonnewyzer.

Agter de Dichtkonst zietmen de Rekenkonst, met twee kindertjes, waar van 't een een Schryftafel ophoud, met eenig syffergetal, daar het ander op wyst, en aan de rechter zy van Pallas staat de Zangkonst, en de Meetkonst, met een passer *Globe*, of waereltkloot.

De kleene *Niss* boven het zelve vertoont den Zangberg, Apol, en de negen Zanggodinnen, in een overschaduwenden lommer, en de Faam voor uit vliegende, om den lof der wetenschappen en konsten te verbreiden.

Het tweede tafereel op de rechter zyde van den muur, verbeelt de *Glori*, of Eere van de waerelt, Dapperheit, Zege, Roem, en Onsterffelykheit.

Men ziet hier op een hoogverheven zetel de Beeltenis van Eer geplaast. Zy hout in de linkerhand eenen waereltkloot, en in de rechterhand, het beeld van Zege of Overwinning (zoo als men 't op de oude Keyzerlyke muntstukken ziet) die verkreegen wort door Dapperheit en Deugt; 't welk noch nader beduid word, door het kintje dat nevens haar staat, torschende Herkules leeuwenhuid en knods op zyn schouderen.

De twee jonge maagden die in haar schoot bloemen, en in hare handen laurierkransen hebben, en dezelve d' Eer aanbieden, en opofferen, willen te kennen geven, hoe door een aangenaame duurzaamheit, de Eer door deugd en dapperheit verkregen vereeuwigt wort. 't Zelve word ook door de Jerusalems veer, of palmtak (die door een kintje opgeheeven wort) te kennen gegeven, waarom wy 'er ook in onze *Emblemata*, een kleen werkje dat

eerstdags meê; staat uit te komen, een zinneprint van gemaakt hebben, met dit byschrift:

Hoe meer dat d'Oosterpalm gedrukt,
Getrapt wort en ter neêr gerukt,
Hoe weeliger zy wast en groeyt.
Gelyk de Deugt te schooner bloeyt,
Hoe meer zy wort geschopt, vertreên,
Als ook de Waarheid, fel bestreên,
Van Kerktyrannen ....

Op den agtergront van de *Nis* zietmen een Gedenknaald, opgerecht ter gedachtenisse der zulken die den weg van deugd, eer, en dapperheid betreden hebben; ook de Faam, die hunnen roem waereltrug tig maakt.

In het kleene Tafereel boven dit stuk staat verbeeld een palmboom, waar aan twee fakkels, en schilden hangen, zynde het oulingseen overwinningteeken, als boven, door deugd, eer, en dapperheid verkregen. Men ziet hier nevens ook verbeelt een Leeuw, Paard, en leggenden Kameel; om nader uit te drukken, dat de verwinning moet behaalt worden, door kragt, moedigheit, en lydzaamheid. Daar wy mede op zinspelen in 't bovengemelde Boekje, op de verbeelding van den geduldigen lastdragenden gebukten Kameel, met deze toepassing:

Gedult en stille Lydzaamheit,
Zyn stutten die den Kruisdruk schragen.
Leer van dit Lastdier ('t welk tot dragen
Den rug bied, en zig nederleit)
Hoe elk zig naar zyn lot moet voegen,
Met taay gedult, en vergenoegen.

Het

Het eerste vak, geschildert op een regtzen dag aan de slinkerzyde van den Muur, vertoont de Godin des Rykdoms, of anders d'Afgodin die heel de waerelt door haare blinkende munt betoovert.

Zy zit op een verheven troon of zetel, welker leuningen gebeelthout zyn met Arentskoppen, om haar opperste vermogen, en aanzien te beteekenen. Zy houd op haar schoot een koffertje met gesteenten, en in haar regterhand een Appel. Voor haar troon staan verscheide sierlyk gewrogte Schotelen, Kannen en Vazen, ook de Hoorn des Overvloeds, vol goude en zilvere penningen en andere kostelykheden, die de begeerte verrukken, de zinnen betoveren, en de heele waerelt voor zich doen buigen, om in hare gunst te staan, en van haar staatdochter de Fortuin begiftigt te worden. En gelyk de *Magneetsteen* het yzer door een verborgen kracht tot zig trekt, zoo trekt zy ook door de verborgen kragt van 't blinkend Goud de begeerlyke harten der menschen naer zig: schoon de zelve niet als de behandeling daar van genieten; gelyk door de twee kindertjes, die aan een open vaas vol goude en zilvere penningen lustig en vrolyk grabbelen, en dien spaarspot gretig en yverig staan om te roeren, om de Schyven van de schimmel te bevryden, te zien is, en dat is 't al. Want

Die zig aan 't blinkend goud vergapen,
En zoeken hunne rust in 't gelt,
Die vinden zorg die hen steeds kwelt:
Zoo wel in 't gretig zamen schrapen,
Als in 't bezitten van hun wensch;
En schoon het zelve noch vernoegen,
Noch rust, maar onrust baard na 't zwoegen,
't Blyft egter 't doelwit van den mensch.

Dus

Dus was het oudtyts, en noch heden.
De Muntgod word ſteeds aangebeden.

Men ziet nevens de kindertjes verbeelt, een krokodil, een gedierte dat de vermaarde Rivieren den Nyl, Ganges, en inzonderheit de Indiſche ſtroomen (daar zig de parelen geſteenten en het goud laaten vinden,) bewoont.

Nevens den Rykdom ſtaat een vrouwenbeelt, welk in de hand heeft het beelt van Pluto, en agter haar twee beelden by een vrugtboom, als ook een Kintje dat van de vruchten plukt. 't Een en ander wil al wat zeggen, gelyk ook de Appel dien zy in de hand houd, zynde een afbeeldſel van de Goude Appelen, die de Poëten verzieren dat Herkules mede bracht uit de Hoven der Hesperides, waar door de oude Fabeldichters niet anders hebben willen beduiden, dan dat hy uit de Afrikaanſe oorlogen wedergekeert, een ryken buit mee bracht. 't Wil ook aanduyden, dat de Rykdom ontſpruit uit den vruchtbaren Land- en Veebouw, inzonderheit de Schapenteelt, welker melk en vlees tot voeding, en hunne vellen, of wolle, noodwendig tot bekleedinge der menſchen, groote voordeelen geven en aanbrengen: waar om men ook in den ouden Fabeltyt heeft verdicht, dat Jaſon het Gulde vlies op den raad en door hulp van Medea bekomen, dat is een vetten buit geroofc had, die Goud waart was.

Het kleene Tafereel boven het ſtuk verbeelt, dat Jazon de Goude vagt veroverd heeft, na dat hy den beſchermdraak geſtelt, om het zelve te beletten, had omgebragt. Het welk zedelyk toegepaſt, onderwyſt, hoe men door 's hemels hulp en byſtant, den Draak van kwade driften en ge-

neigt-

neigtheden, die den toegang tot het Gulde vlies van Godvrugt, en oprechte Deugt beletten of dwarsboomen, eerst moet overwinnen en dooden.

Het tweede Vak aan de linkerzyde van den muur, verbeelt Mildadigheit, Voorspoed, jeugdige Gezontheit, en zwakken, of armen Ouderdom.

Mildadigheit staat midden in de *Niss* houdende een overvloeds hooren, daar het gelt aan allen zyden uitstort, in haar rechter arm, het geen mildadigheit, of mededeelzaamheit te kennen geeft. Aan haare regterzyde knielt de Voorspoed, die haar aanbiet een kostelyk halskarkant. 't Waar te wenschen dat zulks altyt geschiedde en dat de voorspoed den Mildadigen toevloeyde aangezien zy * gewiekte § open handen hebben om vaardig wel te doen en den behoeftigen meê te deelen. Gelyk wy dan hier zien dat aan de voeten van de Miltdadigheit de arme Ouderdom, door een afgeleefde magere oude vrouw verbeelt arm (aan haar flecht hulzel en bekleeding te kennen) ter aarde leit, by zich hebbende een krukof stut, leunende op een waereltkloot, als ook een kintje nevens haar schoot staan, welk

* Gewiekte) Dit beteekent vaardig in 't weldoen te wezen, op dat het niet gebeure als verhaald wort, van een vorst die, bewust dat de wysgeer zyn vrient ziek, en behoeftig was, zoo lang vertoefde met weldoen dat het te vergeefs was; want als zyn dienaars hem spyze bragten, was hy al van gebrek overleden.

§ Open handen) Dit beteekent gereede Mildadigheit. Men leest in de oude geschichten dat als de Gezanten van Bearn bevel ontfangen hadden om een der zoonen van Heer Willem van Moncade tot hun vorst te verkiezen, keurden zy dien, welke hun in 't begroeten voorkwam met open handen; om dat zy het voor een zeker voorteeken van miltdadigheit opnamen.

welk van de mildadigheit eenige ſtukken geldt worden toegereikt, waar over 't zig verheugt, en bly ziet,'t geen klaarlyk aandient; dat de deugt van Mildadigheit, een trooſtereſſe is voor de weezen, en den afgeleefden een ſtut verſtrekt, wanneer zy dubbeld ongelukkig; dat is Arm, en Oud, zyn.

Zy heeft een zedig wezen en gelaat, ten bewys dat de Godvrugt in haar hart huisveſt, waarom ook onze vernufteling den † Olyfant tot een zinteeken van de Godvrugt agter hare zetel heeft geplaatſt.

Men ziet ook agter de Miltdadigheit een Arent opwaarts vliegen naer den troon van Jupiter, 't geen te kennen wil geven, dat de deugt van Miltdadigheit van d'Aarde opwaarts vliegt, naer den Hemel, waar van zy hare belooninge wacht. En wat lager de jeugdige Gezontheit, tenger van wezen en leeſt, bekranſt met bloemen, die tot een krans met levend groen gevlogten Jeugt beteekenen. Zy hout in hare rechterhant den ſtaf van * Eſculapius, en aan haar zyde het ſtuur of roer van een Schip, welke dingen Gezontheit, en een gelukkigen ſtaat van Voorſpoed beteekenen.

In 't kleene Tafereel boven dit ſtuk wort vertoont

† Men zeitdat d' Olyfanten d'opkomende Ooſterzon eere bewyzen: en als de Nieuwe Maan verſchynt, dat zy zich dan in de rivier gaan reinigen, en voor de ſpiegelinge van de maan in 't water zig buigen.

* Eſculapius, de God der Geneeskunde, of gezondmaking, heeft Hyppolitus, door 't hollen van zyne paarden tuſſchen de klippen verplettert, na dat hy de afgeſcheurde ledematen weder by een verzameld had, door zyn wonderbare geneeskonſt geheelt. zie L. Smids kantſchrift op den Brief van Cydippe aan Akontius. Zyn ſtaf is boven aan omwoelt met het geneeskruid dat hem gevallig door een Slang aangewezen werd. Daar hy de eerſte proef meê aan den doo-den Glaukus deed.

toont Marcus Curius, daar het gezantſchap der Samniters hem met geſchenken komt aanzoeken, en daar hy vergenoegt met een ſchotel Rapen, gerust, en buiten ſtaatgewoel, de gezanten, en hunne geſchenken afwyſt. Dit vertoonſel eiſcht geen verklaring.

Weide ik door dit doen in zommiger levensbeſchryving wat breet uit, dit geſchiet, om dat de genen, welke noch onbedreven zyn, hunne denkbeelden door het beſpiegelen van grooter vernutten zouden oeffenen, en door brave voorbeelden hun brein ſcherpen. 'T is geen blinkende franje, of 't zyn geen beuzelingen, die een verſtandigen lezer doorgaans laſtig vallen; maar 't is het wezentlyke, de ziel en het leven van de konſt, en die het konſtwerk doet ſpreken.

In dit zelve huis van de Flines, thans bewoont van den Heere Adr. Rutgers, is ook een beſchilderde zaal van onzen Laires te zien.

Maar alzoo wy met het verklaren van het voorſte werk, reeds buiten ons beſtek zyn uitgedyd, zullen wy 'er niet anders van zeggen, als dat dit zelve konſtig van vinding, wel geteekent, natuurlyk van koleur, geeſtig van toetakeling, en breed, en ſmeltende geſchilderd is. Doch dit zouw de eenigſte reden niet wezen; maar als ik bevond dat LAIRES, in zyn ſchilderboek verſcheiden zyner Tafereelen verklaart en beſchreeven heeft, en niemant als de maker zelf beter weet, wat hy met het zelve te verbeelden gemeent heeft, heb ik 't noodeloos geacht my daar verder in uit te laten.

't Waar te wenſchen geweeſt dat hy het zinnebeelt van d'Armoe (door hem zelf verbeelt) met wat meerder nabedenken beſpiegelt had, en in tegendeel het zinnebeeld van de Spaarzaamheit zig

tot

tot naavolging voorgeſtelt, en betragt, daar hy een grooten trooſt en ſteun aan zoude gehad hebben, toen hem in den Jare 1690 de blintheit overkwam, die hem tot zyn dood bybleef. Menigwerf heeft hy betuigt dat hy blint zynde meer zag dan toen hy ziende was; want toen zag hy daar hy te voren niet eens op gedacht had, namentlyk dat hy moeſt geſpaart hebben, doch te laat, even als die van wien Jan de Bruin de jonge in zyn *Jok en Ernſt* op pag. 5 verhaalt: Dat hy zyn inkomen verwaarlooſt hebbende, met een zyner vrienden in een Schilders winkel ging, die daar eenige ſtukken kocht. Hy ziende een Tafereel dat konſtig geſchildert was, verbeeldende het oordeel, dog dier van prys, en geen gelt hebbende om 't zelve te koopen, gaf de ſmart die hy daar over had dus te kennen: *Wat een Oordeel verlies ik, overmits ik geen gelt heb*! waar op zyn vrient hem tot antwoort gaf: *Gy mocht beter zeggen : wat een gelt verlies ik, overmits ik geen Oordeel heb*! Doch het ſchynt my toe dat zyn noodloot hem uit geduldigen aart zoo zeer niet ſmartte als het wel anderen zou gedaan hebben! want die genen die verkeering met hem gehouden hebben, getuigen, dat hy zig in die elende heel getrooſt droeg, en zig met een deuntje op de Fluit, of de Fiool te ſpelen vermaakte, daar hy wonder wel in bedreven was.

Hy verſtont zig heel wel op de *Geniologia* of uytbeelding des verſtants, en wat de Hiſtorien, en de oudtydſche gebruiken, in opzicht der Feeſten, Praalen, Zwier, Vergodingen, en Lykbeſtellingen, met hunnen toeſtel, of aankleven van dien aanbelangt, daar omtrent bediende hy zig, van in de Oudheidskunde bedreven puikdichter An-

Andries Pels, die hem dikwils kwam bezoeken.

De zucht, en geneigtheit tot de Konst bleef hem, schoon blint, by tot het eynde van zyn leven, en verscheiden liefhebbers, Schilders, en Plaatsnyders kwamen weekelyk by den anderen aan zyn huis, om zyne lessen, of redenvoeringen over het een en ander deel van de Konst te hooren, die hy, na dat hy 'er een denkbeeld van gevormt had zoo goet als hy kon schreef.

De Lezer zal licht vragen hoe dit geschieden konde, daar hy blind was? maar hy deed het dus; hy had twee geplumuurde doeken, waar op hy by den tast, als men zeit, schreef met een stuk wit kryt. Als de een vol geschreven was, vervolgde hy op den anderen, terwyl inmiddels de eerste door een van zyn Zoonen wiert na geschreven op papier, en voorts uitgewist, om ledig te wezen tegens dat de tweede doek weder met kryt vol geschreven zoude zyn. Eyndelyk zyn deze schriften opgezamelt, en door het Konstgenootschap tot twee Boeken geschikt, en overal met plaatwerk, daar de voorwerpen, waar op hy in zyne redenvoeringe zinspeelt, op vertoont staan, vermengt. Het eerste dient tot inleyding van het tweede, en handelt van de Teekenkonst, gelyk het tweede van de Schilderkonst, nevens al het gene daar toe behoort.

Hy overleed in Amsterdam in 't Jaar 1711. en wert door 't Konstgenootschap gedragen, en op 't Leitsche Kerkhof ter aarde bestelt, op den 28 van Hooymaand.

De Konstlievende Arnout van Halen, die groote agting voor zyn Konst heeft, ziende naa lang wagten, dat niemant van de Amsterdamsche Dichters, des mans overlyden met eenig Lykdicht ge-

dacht, maar 't zelve met een eeuwig ſtilzwygen ſcheen voor by te willen ſtappen, vatte de pen op en maakte een langſlepend rouwbeklag, tot een altyd-duurende gedachtenis van zyn overlyden, waar van de Tytel dus is:

Op de ſtilzwygentheit van den Amſterdamſchen Helikon, over het afſterven van den vermaarden Konſtſchilder Gerard de Laireſſe &c. Het begint dus:

Wat tyd beleef ik, ach! vermaarde Amſtelaren,
Nu dat het licht verdwynt der grootſte Konſtenaren,
Die zoo veel jaren hier roemrughtig heeft geleeft,
En na zyn dood niet meer in uw gedachten zweeft.
Is dan die Geeſt niet waart, voor al zyn Konſtbedryven,
En moeite, dat uw pen zyn lof voor 't laatſt mag ſchryven?
Daar Schilder en Poeët, van een natuur en aart;
In geeſt en vinding, als gezuſters gaan gepaart.

En zoo voort..... Waar op zig W. vander Hoeven aldus liet hooren:

De liefde tot de Konſt brengt ons LAIRES *voor d'oogen,*
Wiens onbepaalde geeſt, ten Hemel ingevlogen,
Den Schilders voorlicht als een held're morgenſtar,
Gelyk Auroraas ſchoon gelaat, of als de Kar
Van Phebus, waar zy eerſt in 't Ooſten op komt dagen.
Heeft dan VAN HALENS *pen geen reden om te klagen,*
Terwyl geen Dichters oog dien Schilderheld beſchreit,
Die met natuur om 't ſchoonſt heeft met penceel gepleit?
Zyn vlugge hand wert door zoo hoogen geeſt gedreven,

Dat

Dat hy 't verstorven deed door zyne Konst herleven:
Dit speet de dood; zy stak, als dol en opgeruit,
Toen 't sterflot haar bedwong, LAIRES *zyn oogen uit,*
Om dat zyn Schilderkonst haar macht niet zou braveren.

Wat lager:

VAN HALEN, *die* LAIRES *zyn licht, zyn leidstar noemt,*
Heeft zig na zyne dood op 't loffelykst gekweten.

en eyndelyk:

LAIRES *herleeft door hem in schraapkonst, en Gedicht.*
De Zangers aarzelden om 's Mans waardy te roemen:
Dit gaf VAN HALEN *stof d'ondankbaarheit te doemen.*

Die ook de Beeltenis van LAIRES (door hem zelf in koper gebragt) liet voor het Lykdicht, en agter aan zyn Grafschrift drukken, op dat de gedachtenis van zyn overlyden niet te gelyk met zyn Lichaam vergaan zoude.

Meergemelde van Halen is ook bezitter van een zyner beste Konststukken, verbeeldende de vergoding van Eneas, daar P. Rixtel dit vaarsje op gemaakt heeft:

Hier spoelt Numicius, Eneas Mensch-heit af;
Die, na veel ramp, in 't ent, geplaatst word by de Goden:
Het lof van d'Oorlogsmoet, blyft eeuwig buiten 't Graf.

Vrou Venus daalt beneen, om hem om hoog te nooden.
Men loont de dapperheit vaak lasterlyk met nyt.
Dies stygtse om hoog, en wort ontsterflyk, door den stryt.

Eyndelyk moeten wy noch na zyn dood tot zyn roem zeggen: dat hy de persoonverbeelding, volgens den regel der Konst wel verstaan heeft, waarom ook zyne Konsttafereelen met den eersten opslag aanduiden wat zy verbeelden willen: en zig daar omtrent zelden heeft vergrepen. Want dat zomwyl groote meesters een misslag hebben begaan, eist geen bewys. Wie is 'er zonder gebreken? dus zoo ik niemant een puikschilder wilde noemen dan die volmaakt in al zyn doen was, weet ik niet wie op de lyst myner Konstgenooten boven aan moest staan; waarom ik in dit opzicht van de zelve, zeg, als * *A. Pels* van de Dichters:

Niet dat ik een gedicht juist zoo volmaakt begeer,
Dat ik geen misslag in den Dichter zou verschoonen.
In 't luitslaan geeft zomtyts een snaar wel and're toonen,
Als hart, en hand begeert; men grypt by avontuur,
Al denkt men in B mol te grypen, in B duur,
Ook treft de pyl niet steeds, daar oog, en boog op mikken.
Dus weet ik eene vlek, of twee wel in te schikken,
Die uit verzuimenis, of 's menschen zwakheit spruit
Steekt maar het grootste deel des werks voortreflyk uit.

Onze Gerart Laires had drie Broeders, Ernst of Ernest genaamt, die ouder was, en twee die jonger waren dan hy, Jacques en Jan die nog in leven is, en dagelyks 't penceel oeffent. Er-

* In Q. Horat. Dichtk. pag. 33.

Ernest, die al vroeg in de Konst gevordert was, muntte inzonderheit uit in 't schilderen van allerhande gedierte, waar van hy een geheel boek toegestelt had, en zyn beeltenis uitvoerig in waterverf geschildert daar voor geplaatst, het geen als den *Cancelier* van den Prins van Luik in handen kwam, hy zulk welgevallen daar in had, dat hy hem aannam in zyn dienst: dog zont hem op zyn kosten naar Italie om zyn Konst naar brave voorbeelden voort te zetten. Van daar weder gekomen, is hy in dienst van gemelden Prins tot *Bon* overleden, omtrent den ouderdom van 40. Jaren.

Jacques, die naar onzen Gerard volgde, schilderde alles, ook beelden in 't graau om in nissen te plaatzen, maar daar hy zig 't best op verstond, was 't bloemschilderen, hy kwam mee van Luik naar Amsterdam zakken, daar hy de Konst tot het einde van zyn leven geoeffent heeft.

Gerard de Lairesse liet drie Zonen na. De oudtste Andries genaamt, geen genegenheit tot de Konst hebbende, ging in Vrankryk by een Koopman wonen, naa welks dood hy naar Indie vertrok. De twee andere Abraham en Jan oeffenen de Konst, gelyk ook hun Neef de oudtste Zoon van Jacques, van wien met roem gesproken wort, zoo dat de naam der Lairessen niet licht staat te verdwynen.

Wy hebben in eene Redenvoering op pag. 334. van ons tweede Boek ter proef gebracht, *wat een goede leyding vermag omtrent de genen die een laagen geest bezitten*, en by den uitslag gezien, dat niet mogelyk is hen door dien weg tot groote ondernemingen in de Konst op te voeren. Nu is overig aan onze belofte op 't end van onze laatste Redenvoering te voldoen.

Onderwyl de kaarsen gesnoten worden klinkt het snarenspel.

De laatste tusschenrede hadden wy besloten zonder op de vrage: *of de natuurdrift, of 't onderwys elk in 't byzonder een goed Schilder maken kan; en of de Schilders die een grooter verstant dan anderen bezitten, altyd de grootste meesters in de Konst zyn*; te antwoorden.

My schiet in gedachten dat ik eens van ymant heb hooren zeggen: *Dat alle Menschen met even groot verstant geboren worden*, en ook verstandigen voor, en tegen die zaak hooren twisten; gelyk ook *of het verstant in den mensch door de generatie*, dat is: *met de teling wort ingestort, dan of het van elders in dat punt des tyds komt.* Zeker zoo 'er verschil viel over de gestalte der kooten in de pooten van een mug, of over het schuine, of kruiswysse draadschynig weefzel van hun vlerkjes, men hoefde zig maar te bedienen van de beroemde vergrootglazen van den Delffsen Leeuwenhoek, om uit de duttery te komen: maar verborgentheden in een donkeren kelder van de natuur opgesloten te beschouwen, daar toe is myn gezicht te duister, en onbedrieglyke geslepen kykglazen, om zulks te konnen zien, weet ik niet of ergens te koop zyn. 'T zal dan best wezen, dat wy onze meening door voorbeelden betogen, dat zyn zaaken waar over men niet hoeft te twisten: aangezien die vatbaar zyn voor het menschelyk begryp, meer of min naar het zelve geoeffent is; want naar mate der leyding zyn de begrypen der menschen doolende, of rechtzinnig. En gelyk een Beelthouwer van zyn blok door affsnipperingen zyn Beeld vormt, naar die gestalte waar toe het dienen moet: zoo wort ook des menschen

ver-

verſtant door beſchaving van een vernuftigen beitel bereit tot zoodanige werkingen die het heeft te verrichten. Doch gelyk alle hout niet even bekwaam tot het bewerken is; zoo volgt ook dat niet alle verſtanden even wel geſlepen konnen worden, tot een en dezelve oeffening; maar dat het eene tot dit, en 't andere tot wat anders bekwaam gemaakt kan worden, ſchoon het door een en de zelve leyding wort bewerkt.

Dus hangt de bekwaammaking van het menſchelyk verſtant tot de uitvoering van vernuftige werken niet volſlagen af van de bekwame leyding, maar te zamen van de natuurlyke of aangeboren geneigtheit, en goede leyding: zoo dat noch door de leyding, noch door de natuurdrift, elk op zig zelve afgetrokken, maar door beide te gelyk, het verſtant tot vernuftige bewerkingen bekwaam gemaakt wort. Zulks dat dien een van beide ontbreekt bezwaarlyk een goed Konſtſchilder kan worden.

Dit gezegde zal de Heer *Petr. Francius* noch klaarder aanduiden in zyne *redenvoering van eenen volmaakten redenaar*, daar hy de noodwendigheit der uiterlyke gebaarden en ſtemleyding bepleitende, dus zeit:

De eerſte beginſelen is men aan de natuur verſchuldigt, de overige aan de konſt en dagelykſche oeffeninge. Zonder Konſt is de natuur zwak en onvolmaakt : en de Konſt, zoo ze de natuur niet te baat heeft, is ydel; want zy heeft niet waar in zy zig oeffent. Hierom miſſen zy, myns oordeels, byſter, die alle deze uitwendige welſprekentheit, welke in de uitſpraak en gebaarden beſtaat, de natuur alleen toeſchryven, en alles wat van de konſt ontleent wort,

aanstonts voor gemaakt uitschreeuwen, en meenen dat niemant te gelyk natuurlyk en konstig zou konnen spreken. en lager.

Gy dwaalt, wie gy ook zyt; en gy verstaat niet ter deege wat tot de natuur, wat tot de konst behoort. Doch ik begryp het dus; dat al wat natuurlyk is, konstig, al wat konstig is, natuurlyk zy. Ik schyn een wonderspreuk te zeggen: en niets is nochtans waarachtiger; want niets wort 'er van de natuur voltooit, ten zy 'er de konst by kome; niets van de konst, 't en zy natuur voorgaa enz. Dit op de Schilderkonstoeffenaars toegepast agten wy dat verstaanbaar genoeg op het voorstel: *of de natuurdrift, of 't onderwys elk in 't byzonder een goed Schilder maken kan*, geantwoort is: dog ons lust tot meerder bestempeling de getuigenis van *Andries Pels* hier by te halen, die in zyne vertaling van Q. Horatius Flaccus Dichtkunst op pag. 30 dus zeit:

De meeste menschen, dat 's te zeggen zeer veel zotten,
Die alle konsten, en bespiegeling bespotten,
Gelooven, dat alleen de geest Poëten maakt,
En kunst, of oeffening, de Pöezy niet raakt;
Zoo datze lieden van verstant, en oordeel buiten
Den berg van Helicon, en zyne grenzen sluiten.
en op pag. 5 en 36.

Men heeft van outs getwist, en twist noch op dit uur,
Of ymant Dichter wort door konst, of door natuur.
Voor my, ik oordeel, wien de Zanggodinnen haaten,
Dat hem noch oeffening, noch blokken iets zal baaten.
Ook is 'er, dunkt me, niets van waarde aan d'andre kant
Te hoopen van een gaauw, maar onbeschaaft verstant.

De

De een heeft des and'ren hulp van doen, een' vruchtbaare ader
Zoo van natuur, als konst, behooren bey te gader
Verzelt te wezen, eer men in 't beroemd getal
Der grootste Dichteren een plaats verkrygen zal.

Dit oordeel te gelyk met dat van Francius op de Schilderkonst (die het zelve in dit opzicht met de Dichtkonst is) toegepast, schynt daar geen twist meer over te vallen. Dog het is een gemeene spreuk, en de bevinding bevestigt de waarheit der zelve. *Dat 'er geen regel is zonder tegenspraak*; want schoon het in 't algemeen waarheit is, en zulks met redenen verstandige mannen bekragtigt hebben, datmen zonder natuurdrift en leyding geen meester in de Konst worden kan; zoo hebben wy egter voorbeelden van mannen, die zonder leyding alleen door drift en genegenheit Konstenaars geworden zyn, uit hun eigen getuigenis geboekt: maar ik twyffel niet als hun met ernst gevraagt wiert, of het hun in hunnen oeffentyd niet ging als een reiziger die op een velt doolt daar geen huizen staan, om naar den naasten weg te konnen vragen, en dus een grooten omtrek tot zweetens toe moet afloopen eer hy te recht raakt, of zy zouden zulks moeten bekennen, en ja zeggen.

Gelyk het dan in 't algemeen niet vast gaat, dat men zonder leyding geen goet schilder wort, zoo gaat het ook in 't algemeen niet deur, dat de grootste vernuften en veelweeters, de grootste, of beste Konstschilders zyn.

Myn meester S. v. Hoogstraten bezat een groot verstant, in by na alle zaken; inzonderheit verstont hy de grontreegels der Konst, zoo volkomen in allen deelen, dat ik niet geloot dat 'er ie-

mant na hem dezelve beter verſtaan heeft: maar, hy was daarom geen hoogvlieger in de behandeling van de zelve. In tegendeel heeftmen gezien dat anderen die min dan een gemeen verſtant bezaten, groote vernuftelingen te boven ſtreefden. 'T luſt ons een ſtaaltje tot beveſtiging van ons gezegde, en tot verluſtiging van den Lezer, hier by te voegen, van *Herm. Zaftleven*, dien geachten Rynſtroomſchilder. Deze was zoo onbedreven in de Weereltkunde, zoo onnoozel in zyn omgang, en zoo eenvoudig in zyn begrypen buiten de Konſt: dat hy in een vol gezelſchap van Schilders tot Uitrecht (daar Ger. Hoet ook tegenwoordig was) verhaalde: dat hem, (komende met den wagen van Deventer op Uitrecht) door den voerman was vertelt, dat in Gelderlant en Overyſſel in gebruik is, als 'er een paar jong volks by de Boeren trout, dat de buuren en vrienden elk wat toebrengen om Bruiloft meê te houden, 't geenze dan een geefbruiloft noemen: en wanneer al 't gene dat te zamen gebracht is, niet opgegeeten wort geduurende die vrolykheit, of dat de jonge getrouden 't niet ten goede zouden konnen gebruiken, dat dan ieder gaſt daar van iets weder mede te rug draagt naar zyn huis: en dat gebeurt is, dat een Boere meid een brood weder te rug droeg, en komende aan een wyd en ſlikkig wagen ſpoor, ontziende haar bruiloftsmuiltjes en witte kousjes vuil te maken, het brood in 't ſpoor leide om daar op te trappen, maar (het misbruik tot een ſpiegel) haare voeten bleven onbeweeglyk vaſt daar op ſtaan, zonder van de plaats te konnen komen. En dit verhaalde die goede oude Man, met zulk een ernſtig wezen, dat zy verzet ſtonden over deszelfs onnoozelheit, geloovende hy voor waarheit,

't

't geen een potzige wagenaar hem, om de klucht, op de mou gespelt had.

'T kan wezen dat onze Schilder een lit van die Kerk is geweest, welke al dusdanige dingen, en die nog vreemder zyn, zonder onderzoek leeraart te moeten gelooven, en de rest van 't gezelschap zulke, die geen geloof slaan aan vertellingen, ten zy de zelve op waarschynlykheit gegront zyn. 'T geen wy dan licht wat verschoonen konnen.

De reden waarom de verstandigste onder de Konstoeffenaren, en die in Historykunde, Oudheden, en andere wetenschappen ervaren zyn, dikwils by andere die min wetenschappen bezitten, in konst van schilderen te kort schieten: komt daar van daan, dat de zelve uit hoofde van hun veel weten, met menigerhande en verschillige denkbeelden bezet zyn die hen teffens vleien, en tot de uitvoering sporen; waar door het gebeurt dat zy in geen van alle uitsteken; aangezien elk deel der Konst een geheel menschen leven alleen vereist, zoo men daar in boven alle anderen wil uitmunten. Ja dit gaat zoo veer, dat de bevinding ons heeft doen zien, dat een vernufteling, wiens geneigtheit onbepaalt tot alles zwiert, en zig tot geen bepaalde verkiezing van eenig byzonder deel der Konst zetten kan, veeltyts anderen, die alleen zig oeffenen in 't geringste van de Konst, niet te boven streven kan.

'T is waar, wy hebben niet veel roem over voor lage geesten, die uit laf hartige beschroomtheit, hun vermogen nooit op de proef stellen, *en*, als Quintilianus zeit, *langs den gront kruipen uit vreeze van te zullen vallen.* Doch die ook alle anderen in hun bedryf en oeffening (uit een al te groote verbeelding van hun vermogen) straks op de

de hielen volgen, doch altyd achter blyven, doen noch minder nut aan de Konstschool.

Doch zoo de schilderjeugt naar goeden raad luisteren wil, zy geve acht op de Spaansche wysspreuk die zeit: *men moet zyn schouders voor af beproeven of zy magtig zyn, dien last te torschen, dien men tracht te onderneemen*, en stellen haar vernuft en krachten ter proef, agt gevende waar toe haar natuurlyke geneigtheit meest helt, waar aan zy zig dan houden moet, wil zy zig zelve en de konst dienst doen. Gelyk ik ook zulken integendeel, die te los, zaken ondernemen die boven hun bereyk zyn, wys tot de oude Hollandsche zinspreuk, die leert, *dat niemant wyder moet trachten te springen dan zyn pols reiken kan.*

Niemant moet uit onze redenvoering verkeert besluiten, dat wy het verstant en bedrevenheit in allerhande kundigheden ondienstig agten, voor een Konstschilder; of dat niets het verstant eenig behulp zoude konnen toebrengen. De twee voorbeelden aangehaalt, toonen alleen dat het dus by wylen gebeurt: en is zulks geschiet om aan de vrage: *of de Schilders die een grooter verstant als anderen bezitten, altyd de grootste meesters in de konst zyn*? voldoening te geven.

Om nu het besluit op de voorstellingen, uit de voorbeelden, en voor-, en tegenredenvoeringen op te maken, zoo zeggen wy: eerst, dat gemeene verstanden, in 't een of ander deel der Konst zomwyl hebben uitgemunt. Ten tweede, dat gebeuren kan, dat groote verstanden in vele wetenschappen en kundigheden bedreven, welke vereist worden om een goed Historyschilder te wezen, naar mate van hun vernuft en kundigheit, altyt geen overvliegers in de konst zyn: maar dit gaat al-

altyt zeker, dat alle hoogvliegers in de konst, en die door hun penceel een altytduurenden roem behaalt hebben, groote vernuftelingen en veelweeters geweest zyn. De bevinding heeft ons dit geleert, en 't gaat wis: dat de grootste Schilderkonstoeffenaars, ook in verstant en wetenschappen hebben uitgemunt, en zig daar van op hun tyd bedient; 't geen zy hebben doen zien in hunne penceelwerken, daar de vernuftige vindingen, bespiegelingen en bygevoegde sieraden klare blyken geven, dat hun verheven geest, den aart, en gront der verbeelde zaaken begreep, wanneer zy die door zinnebeelden en invoegselen wisten aan te duiden.

'T lust ons een opmerkelyk staal van vernuftige vindinge, in een konststuk, door *Rubbens* penceel bemaalt, en door *Vondels* pen beschreven, tot bestempeling van ons gezegde, na te schryven, uit de opdragt voor het Treurspel der Gebroederen.

Hier wort ik belust (zeit hy) *om door Rubbens, de glorie der penceelen onzer eeuwe, een heerlyk en Koninklyk tafereel, als een treurtooneel te stofferen. Hy valt aan het teekenen, ordineren en schilderen, noch zyn wakkere geest rust eer het werkstuk voltooit zy. David zit 'er zwaarmoedig op den hoogen troon. Men ziet 'er, door een poort in 't verschiet, de drooge dorre en dorstige landouw quynen. Boven in 't gewelf van 't pragtige marmeren en cederen hof zwieren zommige Engelkens, die, naar de gewoone zinrykheit des allervernuftigsten schilders, elk om stryt bezig zyn om net uit te beelden 't geen ter zaake dient. 't Een schynt het vonnis der Gebroederen uit een half ingerolt bladt te vellen. Een ander geeft*

met

met een gesloten waterspuit te kennen, dat de Hemel gesloten zy. Een ander beduit met een dompige fakkel, een ander met een waeier in 't aangezicht waeiende, hitte en benaautheit. Twee andere schynen twee stammen uit te beelden, te weten, het een, dat, vrolyk van opzicht, met kroon en schepter in top vliegt, Juda; het ander, dat, verbaast en treurig van gelaat, en met den hoofde neêrwaart vallende, naar de vallende kroon grypt, Benjamin. Andere maken een yzere keten klaar om der misdadigen halzen te sluiten. Een ander drukt met weegschaal en zwaart de rechtvaardigheit der straffe uit. Sauls verweze nakomelingen staan voor den rechterstoel, en zien zeer deerlyk, overmits Benajas den lammen Mesiboseth, en het kleentje Micha, op het wenken van 's Konings oogen, en wyzen des uitgestrekten schepters, uit den hoop trekt; terwyl de Gabaonners met wraakgierige en gloeiende aangezichten, aan de eene zyde, op hun recht dringen, en aan de andere zyde hem benaauwen het misbaar en de tranen der alderbedrukste Michol; waar nevens de stokoude Weduwe, al bevende met de rechterhant op haar stoksken, en met de slinker op den rechten schouder van hare kamenier leunende, met een lachend aanschyn melt, datze, van rouwe aan 't mymeren geslagen, niet weet watze zeit.

Maar hy al even styf weet nu van geen erbarmen,
Nog keert zig 't allerminst aan tranen, noch aan kermen.

Zeker daar zal niemant wezen die dit leest of hy zal moeten toestemmen dat tot zulk eene verbeelding verstant vereist wort, en *Rubbens* gevolgelyk een man van geoeffende zinnen is geweest.

Dog niettegenstaande dat deze wyze van verbeel-

beeldingen den zin der Historie klaar aanduid, nogtans moeten al zulke, die zig in 't schilderen van Historien oeffenen willen, dit tot een les nemen, dat, wanneer men buiten verzieringen magtig is de eigen beeltenissen van de Historie te doen spreken, men de byvoegselen moet vermyden. Dog dit niet konnende doen, zoo moet 'er een zekere maat in gehouden worden; op dat men de Historie niet in het by gevoegde sieraat verlieze: waar ontrent wy dan nog onderscheit maken tusschen weereltlyke of Heidensche Historien en Bybelstof, tot welke zoo veel vryheit niet gegeven wort, maar die om verscheiden reden, elders betoogt, in enger palen besloten wort.

De groote Vondel is hier omtrent met ons van een zelve begryp. Ik lees in 't *Bericht* voor zyn tooneelstuk van LUCIFER, (daar hy van de Dichtkonst spreekt, het geen wy op de schilderkonst toepassen) deze woorden: *Ondertusschen ontkennen wy geenzins, dat heilige stof den Toneeldichteren naauwer verbint, en intoomt, dan weereltlyke Historien of Heidensche verziersels; onaangezien de oude en befaamde hantvest der Poëzy, by Horatius Flakkus, in zyne Dichtkonst, met deeze vaarzen uitgedrukt:*

De Schilder en Poeët ontfingen beide een maght,
Van alles te bestaan, wat elk zig dienstig acht.

En nog klaarder in *de opdracht van de* GEBROEDERS, waar in wy met een zullen zien dat verstandig en van naauwe opmerking moeten wezen alle de genen die konsten naar vereisch zullen behandelen.

Men moet (hy spreekt van de Dichtkonst) haar *in-*

inwilligen een voegelyk misbruik, of liever een noodige vryheit, gelyk in meer konsten.

De Schilder, hoe wel hy niet anders als een nabootser van de natuur zy, verziert nochtans dikwils eenige byvallende schaduwe, om 't ander werk te doen voorkomen: of maalt naakten en andere sieraden, die de Historie eenen welstant byzetten. Zoo leit het penceel ook zyn oordeel te werk in 't leggen en wel schikken der verwen, die zig best onderling verdragen. Muzikanten huwen heele aan halve toonen, en zoete aan wrange klanken; om het gehoor met meer zoetigheits, en bevalligheits te kittelen. Het gelyken der dingen tegens malkanderen is van groot vermogen, en geeft de zaak, die in zig zelve de zelve blyft, terstont een ander aanzicht. Evenwel is ons niet onbewust, dat in 't herhalen en vertoonen van geschiedenissen, beschreven met die zuivere en sneeuwitte Duiveveder (getrokken als uit den vleugel der Hemelsche Duive, die aan den oever der Jordane, op dat van heiligheit stralende hooft des onbesmetten nederdaalde) een zonderlinge matigheit en eerbiedigheit dient onderhouden; terwyl men in weereltlyke Historien, nog meer in Heidensche verzieringen, ruimschoots, dog altyd binnen de palen der waarschynlykheit, mag zeilen.

Zeker wy moeten besluiten dat de gryze Vader in den omgang met de Amsterdamsche Konstschilders zyn wit beoogt heeft; wanneer wy hem dus op vasten gront, van de Konst, en derzelver byzondere waarnemingen hooren redenkavelen.

Hy doelde op wetenschap, en heeft geen waan gekent.
Zyn boom droeg vrugten, van 't begin aan tot op 't ent.

Hebt

Hebt gy dan lust, ô Schildergeesten, om het penceel tot dartelder vertooningen te vlyen? wel aan wy willen, ten dienst van de Konst, daar van een natuurlyk vertoogh doen; op dat, zoo gy onbedreven mocht wezen in den oudtydschen zwier dier Feestgebruiken, niet (als men zegt) in 't wild mocht schermen, maar de zelve in haren rechten aart verbeelden. Geen duidelyker penschildery hebben wy daar van aan u konnen voorstellen, dan die van *Dan. Heinsius*, daar hy Bachus feestviering met zyn gantschen omslag, met opheldering van de zaaken en persoonen, daar in vermelt, by gelegenheit van de verlaaten en klaagende Ariadne, op 't eylant Naxos aldus beschryft:

En wyl 1 *zy noch haar* 2 *klachte, en klaachelyke reden;*
Uyt stortte op 't droeve strant, komt 3 BACCHUS *aangetreden.*

Waar in hare klaagreedenen bestonden melt de Dichter L. Rotgans in dit volgende vaars aldus;

1 (ARIADNE,)

2 *Aanhoor de klagt van uwe minnares;*
En voer my naar uw vaderlyke stranden,
En tempels, daar Minerves offers branden.
Keer weer! keer weer! hier zwygt de Rykspринses.
Haar hart bezwykt, De rou verteert haar krachten.
Zy zygt, alleen en zonder hulp, in 't zandt.
Maar Thesus roept: vaar wel: en steekt van landt;
Verhardt en doof voor Ariadnes klagten.

3 (BACCHUS) den zoon van Jupiter en Semele, uit de vlam die haar verteerde gered, eer hy voldragen was, stak Jupiter zelf in zyn dye, waar uyt hy naderhand geboren werd, in Nise, een stadt in Arabie, en gestelt onder d'opvoeding der Bergnimfen. Doch *Macrobius* en anderen

Met zynen dronken hoop, die afgekeert van tucht
Vast schreeuden dat de gaim zig spreidde tot de lucht,
In 't naad'ren van de strandt. Tien briessende 4 MENADEN,
Omringden zyne Koets, en evenveel 5 LENADEN,
Elk had een lange 6 *Spies, bewoelt aan allen kant,*
Met klimmerbladeren, in hare rechte handt.
De Satyrs sprongen : en 7 SILENUS *vol gezope.*
Kwam

ren schryven dat hy in Nisa, een Stad in Indie, niet ver van den berg Meros, geboren is, het welk in de Griekse taal een *Dye* beteekent. Anderen willen dat hy aan den Ryn zoude geboren weezen, daar dit volgende versje op speelt:

.... een yder zegt het zyn.
Maar ik meen dat gy zyt geboren aan den Ryn.
.... Daar waren uw altaren,
Daar staat noch uwen naam, gemerkt .....

te weten te Bacharach, welke benaminge haar oorspronk heeft van *Bacchi ara*, de altaar van Bacchus.

4 (MENADEN) Dus werden de vrouwen die Bachus feest hielpen vieren genoemt, naar het Griekse woort, dat dol en razende beteekent.

5 LENADEN] Dus worden ook de Priesteressen van Bachus genoemt, naar het Griekse woord dat zo veel te kennen geeft, als *van de Pers*, daar men 't sap mee uit de druiven perst.

Lange Spies.] *Thyrsus* genaamt, bekleed met wyngerdbladen of klim. Dus zeit *Nonnus.*

Een Thyrsus was zyn spies, alom met blaaderen dicht
Van Wyngaarden bekleed : van yzer was de schicht.

En *Euripides:*
Hy gaf den Thyrsus in de handt,
Vol klimmerkruid aan allen kant.

7 SILENUS.] Deze zeggen sommige Dichters, dat Bacchus opgevoed heeft, maar de meeste dat hy hem alleen gestadig verzelde met zyn Ezel, die naderhand vergood is. Waar
op

Kwam met zyn Ezel, traag van agter aangedropen.*
Hy droeg aan d'eene hand de Goddelyke 8 wan,
En in zyn andre hand een groote volle kan.
Twee Goden uit den hoop, die van zyn 9 Nachten wisten,
Die droegen het 10 Geheim, in twee beslooten 11 kisten.

K 2 *Hen*

op Aratus ziet, als hy zeit: *Datmen zig daarom niet hoeft te beklagen; aangezien 'er noch op d'aarde blyven.*

*(*Ezel*) d'Oosterse volken, zelfs Koningen, hebben Ezels gebruikt, om op te ryden, en schoon het thans niet meer in gebruik is, dezelve voor wagens of koetsen te spannen, egter waren zy oudtyts daar niet vremt van. zie *Kolumella de Asino Lib. 2 Cap. 1.* zy werden ook gebruikt om den ploeg te trekken, en om in den Rosmolen te lopen. volgens de getuigenisse van *Josephus*, *Varro*, *Plinius*, *Ovidius* &c.

8 *Wan*] sommigen zeggen dat het zyn wieg was, om dat het Griekse woord, een *Wan*, en een *Wieg* beteekent, dog *Vergilius* vertaalt het een wan, zeggende: *de Heilige wan van Bachus.*

9 Nachten.] Dit ziet op de Godsdienstoeffening en feesten van Bacchus die ook wel in de nacht gevierd werden, om welke reden Virgilius den Berg *Citheron*, daar deze Gosdienst geschiedde, van de Nacht *Nocturnum* noemt. Hy zelf werd ook daarom van de Grieken *Nyctelens* genoemt.

10 (*Gehcim*) ὄργια, Dat is het heymelyk tuig van Bacchus.

11 (*Beslooten Kisten*) de Grieken noemden die besloten Kisten van Bachus κίσται. *Tubullus: Et levis occultis conscia cista sacris.*

Dat is: *En ook daar by de ligte kist,*
Die zyn verborgentheden wist.

Dat de oude Heidenen voor gewoonte hadden hunne Goden om te voeren, in pragtig opgesmeukte kisten, onder overdekte tenten, blykt niet alleen uit de spreekwyze by Amos Cap. 5 vers 26, maar ook uit de getuigenis van *Apuleius*, en *Plutarchus*. *Pausanias* spreekt mede van diergelyk

Hen volgde 12 MARON *na*, *en leste zynen dorst*,
Algaande langs den wegh, *met zoet en nieuwen most.*
De dronken 13 STAPHYLUS, *en* BOTRUS *kaal van veeren*,
Met al het huisgezin, *kwam agter aan laveren*,
En 14 METHE, *vol van wyn*, *dat onbesuisde wyf*,
Viel dikwils in het gaan, SYLVANUS *op het lyf.*
Veel bromde grof geluid, *gemengelt met* 15 *Cymbalen*,
En 't Hamers groot gebons vervulde berg en dalen,

lyk een kist by de Troianen welke, by 't innemen hunner Stadt geopent wordende, daar in werd bevonden het Beeld van vader Bacchus, en *Suidas* mede daar van sprekende, zeit: *Datze de geheymen van Bachus*, *Ceres*, *en van Proserpyn bewaarden.* De reden waarom zulks onder 't heydendom vereist wierd, was, om dat de grond waar op hun Godsdienst steunde (enkel door list der priesterschap gesmeed) niet als in wysmakery en bedrog bestondt, en dat'er geen beter middel was, om het gemeen agting daar voor te doen hebben, en houden, dan metze d'oogen des volks t' ontrekken en door waan van een groote geheymenis, ontzag en eerbied te verwekken. Ja hoe geheim zy die prullekraam wilden gehouden hebben blykt aan de zwaare straf die'er op gestelt was, wanneer ymant die het geheim wist, door lossigheit dit aan andere overkraaide.

Appius Cœcus werd van zyn oogen berooft; om dat hy de geheimen van Hercules heiligdom den slaven had bekent gemaakt..

12 (*Maron*) een priester van Bachus, of een van zyn gevolg, van welken *Atheneus* zeit in zyn 6 B. dat de wyn, dien de Latynen *Vinum Mareoticum* noemen zyn naam heeft.

13 (STAPHYLUS en BOTRUS) vrienden van Bachus d'eerste heeft volgens zeggen van *Nonnus*, dien naam naar 't Griekse woort 't welk druiven betekent, de laaste beteekent *Kaal van Veeren*, om dat de Dronkaars in 't gemeen naakt en kaal zyn.

14 (Μίθη METHE) een naam van Dronkenschap.

15 (*Cymbalen*) *Nonnus* schryft overal de Cymbalen Bachus toe, als ook de Hamers.

Was

En Naxos oever, zelf zoo baaude d'Echo mee,
En riepmet dubblen klank 16 *ô* EVAN *Evoë.*

Terwyl wy nu den optocht van Bachus, met zyn gantschen zwier breedwydig, hebben aangetogen, is 'er eyndelyk noch iets te zeggen omtrent de verbeelding van den Wyngod, daar de Konstoeffenaars zich dikwils in vergrypen, of mistasten, door ingeslopen misbruik waar door men een Gulzigaart, en al wie dik en grof is, by Bacchus gelykt; daar hy nochtans in d'oudste Griekse gedenkpenungen, en marmere Afbeeltselen, als een tenger Jongeling verbeelt wort.

Du Choul vertoont ons in zyn Kabinet van Medaljes een zeer oudt Muntstuk (waar van wy de afbeelding in print hier vertoonen) daarmen het Borstbeelt van Bachus, bekranst met Klim,

 *met

Dat Bachus vinder der Cymbalen,
En hamerklanken, is geweest,
En die gebruikt heeft op u feest.

Wat dit voor Speeltuigen waren, en wat vorm zy hadden, hebben wy in den Voorlooper der Psalmen van den Proffess. S. v. Til aangewezen, te weten: twee halve uitgeholde ronde metaale bollen, welker buitenste rond een handvatsel, of riem had, dien de hand omvatte. Onder 't dansen of springen, werden de zelve, of schuivende of recht op malkander geslagen, waar door verandering in den klank gemaakt werd, om dien met zangtoonen en snarenspel te paaren.

6. (*Evan*) is een der namen van Bachus, maar om dat de Priesters, Priesteressen, en al die zyn feest hielpen vieren, plegente roepen *Evan Evoë*, in zyn Feest gedichten over al gevonden, heeft men de zelve genoemt *Evantes*.

* met een teeder en jeugdig wezen verbeelt ziet, nevens den bynaam LUSOON *Oprisper*, van wegen

het te veel drinken, of Lyson Losmaker, om dat door veel wyndrinken de tong los wort. Op het ruggestuk vertoonen zig drie, met de handen in een geslingert, dansende Bachanten of Nimfen. Deze zouden naar't beduid vanden Medaljekundigen Heer Ludolf Smids en anderen beteekenen, het kout heet en lauw water der beruchte badstoven aan Bachus toegewyd, in de Stadt Apollonia, in Macedonie op de grenzen van Epire, volgens Lucius Ampelius, met het byschrift DIONISOO DOORON, *geschenk aan Bachus.* Dus vertoont ook de brave Teekenaar en Etzer Jan de Biskop ver-

* **Klim, 't Klimblad was aan Bacchus, de Eyk aan Jupiter, de Lauwrier aan Apollo. d'Olyf aan Minerve, de Mirt aan Venus, de Pynboom aan Pan, de Populier aan Herkules, en de Cypressen aan de onderaardse Goden geheyligt of toegeeigent, 't welk dient tot volkomender beduyding van 't geen wy van de Altaaren der Heidenen in 't algemeen zeyden, en ook uit marmere bewysstukken betoogden, dat de zelye**

scheide Beeltenissen van Bacchus te Rome naar de egte marmere beelden afgeteekent, die het voorige bevestigen.

Eyndelyk, waarom Bacchus met Hoornen op de Geldmunt van 't Eylant Tenus verbeeld staat, en de Dichters, Euripides, Horatius, Val. Flakkus hem met Horens afschilderen, daar van geeft meergemelde Lud. Smids, in het Kantschrift op den Brief van Laodamia aan Protesilaus, deze reden. *Om dat de Wyn moedt en kracht geeft, en den beschonken als hoornen byzet.* Dit is een rede voor den Wyngod in 't byzonder. Lysimachus, een van Alexanders staatvolgers, werd (om dat hy eenen wilden stier tot de offerhande geschikt, en den slachters ontloopen, by de Hoornen greep, vast hield en doodde) met een gehoorenden Koninklyken hairband (volgens 't zeggen van Appianus) ter gedachtenis van die daad, op de geltmunt van Calcha vertoont.

Op gelyke wyze zietmen ook Alexander op zommige van zyne muntstukken verbeelt; maar die bewust is, dat hy door een grootmoedigen inborst vervoert, voor den zoon van Jupiter Hammon aangezien wilde wezen, zal niet vreemt dunken dat hy zyne Beeltenis met die van Jupiter (want de Africaners eerden een gehoorent beeld voor Jupiter Hammon) een zelfde aanzien deed geeven.

Doch in 't algemeen moetmen weten dat Hoor-

ve met Festoenen van groente omvlochten, of omhangen wierden. Nu zal de Lezer hier uit klaar bemerken dat het nietevan veel is, met welke groente men de Altaren siert; aangezien het gebruik dier tyden daar byzonder acht op gegeeven heeft, en priesters en Offerdienaars altyd bekranst zyn geweest, ook d'altaren behangen met zoodanig groen, als die Godheit, wie zy offerden, toebehoorde.

Hoornen, ten Zinnebeeld van Koninklyke macht en grootheit verstrekt hebben, by de Caldeërs, Feniciers, en Hebreen. Want door het zeegedrocht met tien Hoornen, daar men by Dan. Cap.7. af leest, worden zoo veel machtige Vorsten, als Alexander, Seleukus, Lysimachus, Demetrius, Antigonus, Ptolomeus enz. verstaan. Gelyk W. Goeree aangemerkt heeft in het tweede Deel van zyne Mosaische Historie p. 593. Waarom dan ook de oude Veldoversten en Krygslieden, om meerder ontzag en schrik aan hunnen Vyanden te geven op hunne helmetten weerzyds Hoornen plantten.

Huydensdaags zouden Hoornen op 't hooft eens mans geplant van een heel andere beduydinge wezen.

Dus hebben wy den optocht van Bacchus de leeryverende Schilderjeugt, op dat zy dien toestel leere kennen, en zig by 't gebruik des ouden tyts houde (waarin velen hebben misgetast) als in een Tafereel doen zien. 't lust ons met dat zelve oogwit, des Wyngods verjaarfeestviering in zyn ganschen zwier, bekleedingen, hoofdsierselen der Veld-en Tuinnimfen, hun wyze van Vreugdbedryven, en hoe de snoeplustige Satyrs daarmee omspringen, als in een Schildery met levendige koleuren, eerst door de fenixpen van Naso, nu door zyn vertaalder Arn. Hoogvliet, in Duitse vaarsen afgemaalt, voor te stellen.

Zie daar het pentafereel, bevallig, woelig, vol gemoedsdriften, vol van veranderingen, en zoo ryk van gedachten datmen 'er verscheiden tafereelen van zou konnen opslaan, en waar in yder voorwerp, als met den vinger, word aangeweezen: inzonderheit daar Priapus in dat onver-

wagt

wagt voorval, even als Faunus, die Omfale in der nacht stil meende te bekruipen, van Alcides, die met de kleederen van Omfale uitgedost lag te slapen (waar door hy bedroogen werd) met een vuystslag gebolt werd, en over zyn misgreep bespot.

In Griekenlandt, werd op den korsten dag geviert
Het feest van Bacchus, met zyn bezikroon gesiert:
Daar kwaamen all' de goôn van Bosch, en Veldt, en Tuinen,
En de akkergoden van Liceus breede kruinen,
En elk, die was gezet op jok en boertery,
De veegoôn, Saters, tuk op Venus lekkerny,
En all' de nimfjes, uit de wouden, en rivieren;
Zelfs bestevaar Sileen, kwam op zyn ezel zwieren,
En Godt Priaap, die al 't gevogelte vertsaagt,
En, met zyn roodt geweêr, ten tuine en hove uitjaagt.
Toen dit gezelschap vondt een plaats naar zyn begeeren,
In 't ruimste van het woudt, om bly te banketteren;
Ging 't nederzitten in het gras, en jeugdig groen.
Elk hadt zyn eigen krans gemaakt, en bloemfestoen.
Godt Bacchus gaf den Wyn: en onder 't lustig plengen,
Gaf 't beekje water, om den Wyn weer schaars te mengen.
Het feestgezelschap werd ten lesten nog vervult
Met stroomnajaden, de een gesiert, en net gehult,
En andere met losse, en omgekemde haaren.
Dees diende, wyl de knien, en dyen zigtbaar waaren,
En met een opgeschort gewaadt, tot aan den schoot;
En de andre met den hals, en blanken boezem bloot;

K 5 *Die*

Die droeg de schouderen gansch naakt en onbenepen,
En deeze zag men 't kleed, langs gras, en kruiden slepen,
Terwyl geen riem beknelt, of prangt, den tedren voet.
Dit Volkje ontvonkt de min allengs in het gemoedt
Der Saters. Maar Priaap, de schut, en scherm der boven,
Koos Lotis, uit den hoop, om zynen brandt te dooven:
Hy zuchtte, en wenschte om haar alleen, en maakte in 't endt,
Door minneleuzen haar zyn liefdevlam bekent:
Maar smaat, en trotsheit, schynt de schoonheit aangeboren,
Zy spot, veragt zyn min; en wil hem zien noch hooren,
Maar 's nachts, wanneer de drank de hoofden vadzig maakt,
Was yder eindlyk hier, en daar, in slaap geraakt,
En Lotis, ook vermoeit van 't kortswyl, lest van allen,
Juist, in den lommer van een boom, in slaap gevallen.
Toen kwam Priaap (die zapt op zyne teenen tradt)
Daar 't blanke nimfje lag, en sliep, langs 't eenzaam padt.
Hy vlyt zig, zonder datze ontwaakte, aan haare zyde,
In 't gras terwyl hy het gesuis zyns adems mydde,
Nog lagze in diepen slaap, en had schier geen gevoel.
Hy lachte in zyne vuist, en nadert vast het doel,
Voorspoedig, van zyn min, en lichtte, stil en zoetjes,
Het lange kleedt reeds van de maagdelyke voetjes;
Als juist het graauwtje van Sileen te ontydig raast,
En ruchelbalkt, waar door de jonge nimf, verbaast,
Ten slaap uitspringende, uit des Tuingodts handen raakte,
En, door haar vluchten, all' de goden wakker maakte;
En al wat in het woudt lag om te rusten neêr.

Maar

Maar godt Priaap, zelfs al te vaardig in 't geweer,
Doet elk, by maaneschyn, belachen die vertooning.

Leerzuchtige Konstoeffenaars, vleit u dit woelig voorwerp, om daar van een Konstafereel op te slaan, en hebt gy 't effens begeerte tot iet diergelyks; wel aan ik wil u ten dienst zyn. Geen beter model tot een weerga, als dat, waar van de Latynsche Puikdichter, Naso het model geschetst heeft in het III Boek van zynen Almanak, of Feestdagen,'t welk zyn nieuwe vertaalder Arnold Hoogvliet, met dezelve levendige koleuren dus naagemodelt heeft:

De Wyngod ging eens met zyn Saters blyspanseeren,
(Ons fabeltje zal jock, noch aardigheit, ontbeeren,)
Van daar de Hebrusstroom langs zandige oevers schiet,
Tot daar de Rodope all' de landen overziet,
En daar de byen op Pangeesche bloempjes brommen.
't Gezelschap speelde daar op kopre rinkelbommen,
Op welk geklank een zwarm van byen, zonder tal,
Vergaerde, en volgde, waar zy gingen, overal.
Maar Bacchus sloot den zwarm in een der holle boomen,
En heeft toen de eerste vrucht der honigraat bekoomen.
Wanneer de Saters, en Sileen, hoe kaal en oudt,
Verliefden op den smaak, zocht elk om strydt in 't woudt,
De geele honigraat, die oog en hardt bekoorde.
Toen de oude honig vondt, daar hy 't gehommel hoorde
In eenen olm, ontveinst hy 't voor al 't Saterdom,
Tot dat hy eindlyk op den rug zyns ezels klom,
Zig aan de takken houdt, en grypt, naar lekkernyen,
Te gretig, in het nest, en schendt, en kwetst de byen:

Toen

Toen schoot de gansche zwarm vol gramschap op hem
uit,
En steekt zyn kaalen kop, en rimpelige huit,
Dat hy ter aarde valt, met duizendt angelsteeken,
En all' zyn' Saters in dien noodt, om hulp moest smee-
ken,
Terwyl zyn ezel hem vertrapte met den voet:
't Boksvoetendom schiet toe; bespot den ouden bloet,
En lacht, om 't aangezicht, bezet met roode linken:
Daar zyn gekwetste knie hem deerelyk deedt hinken:
Zelfs Liber lachte mee......

De oude stramme Sileen, door duizent geangelde vyanden overvallen, ter aarde geploft, om hulp roepende aan de Boksvoeten, om van de zelve, en onder de pooten van zyn langoor gered te worden, die alle toegeschooten neffens den Wyngodt om dat voorval staan te lachen, kon al een potzig tafereel opmaken. Zeker de aanschouwers van zulk een tafereel zouden mee stof vinden om te lachen.

Eyndelyk, hoe veer een Konstschilder, die verstant bezit, en bedreven is in de Historien en oudheitkunde, en uit dien hoofde op vasten gront voldoende reden geven kan van 't geen hy aan en tot zyne Historische Verbeeldingen toevoegt, anderen overtreft, en in tegeedeel hoe anderen die min verstant bezitten, onbedreven, onbelezen en bot daar in toetasten, en over zulks, wanneer hun reden van hun doen gevergt word, dat even zoo onverstandig en op lossen gront doen, dat het bespottelyk is, zal uit deze stalen blyken.

Ik heb in myn tweede Boek in de tusschenreden op pag. 174; gemelt van een Konstenaar, die in print verbeelt had Abraham, daar hy zyn dienstmeit

meit Hagar uitleid. Deze, als hem gezeit wert dat dusdanige gedaanten van tenten, als hy verbeelt had, met de gewoonten van dien tyd niet overeen kwamen, en dat die niet van oude planken opgeslaagen wierden, maar dat daar toe gebruikt wierden vaste stylen, overspannen met zeelen of koorden, die wederzyds in den gront met houte stekken vast gemaakt, voorts met vellen van beesten overdekt werden, of voor zulke welke van meerder vermogen waaren, bereit werden van geweeven hairen kleeden van verscheiden koleuren als onze tapyten zyn; welke toestel licht af te breeken en weer licht op te slaan was, wanneer zy van d'eene tot d'andere lantstreek zich wilden verschansen, gaf aan die hem dit zeide tot antwort: *Dat hy 't zig niet verstont. Dat de tenten der Aartsvaders van houte planken gemaakt waren, 't zamengevoegt en gehecht met hengsels en knieren, omze dus beknopt op malkander toe te konnen vouwen, en met hunne stylen en dakschooren op wagens te vervoeren werwaards zy wilden, even als men thans wel Marionette en Waaffelkramen ziet.* Schoon verdedigt.

Die uit weetlust daar onderzoek naar doen, in de oudentytsche schriften, en met taalkundigen raatplegen (gelyk ik mêe doen moet) zullen bevinden, dat de TENTORIA, van waar de benaming van *Tenten* afkomstig is, dien naam draagen, om datze met koorden en stylen uytgespannen werden, waar na de zelve meest overdekt werden met vellen van beesten, in 't Latyn *Pelles* genoemt. By Livius word dikwils van vellen gewag gemaakt, waar mede de soldaten des winters hunne tenten pleegen te dekken. Klaudianus zeit van Stilikon *dat hy dikwils onder de vellen huisgehouden*

houden heeft. In de levensbeschryving van Alexander word zoo wel van Arrianus als van Curtius gezeit: *dat de hutten der soldaaten van vellen waren.* en Isidorus sprekende van dusdanige tenten zeit: *zy worden* TABERNACULA *genoemt om dat de behangsels die met koorden of met zeelen uitgespannen waren, door stylen onderschoort en in opstel gehouden werden.* W. Goeree merkt aan op Gen: 13 - 18 dat de Kaldeeſche text zeit, *Hy heeft zyne tente opgespannen.* dat is, om gemakkelyker van d'eene tot d'andere plaats te vervoeren, waar zyn vee vetter weiden vont, en in het tweede deel der Mosaische Hist. pag. 373 daar hy den Borgerstaat der Hebreeuse Vaderen beschryft: *zy woonden meest in hutten en lichtopgeslagen legertenten.* gemelde Schryver merkt ook aan dat d'overdekselen des H. Tabernakels waaren Rams en Dassen vellen, en op Exod. 35 vs 26. Dat de Vrouwen Geytenhair gesponnen hebben om gordynen voor den Tabernakel te weven.

Eyndelyk vind ik noch een andere soort van Tenten die Vegetius CASÆ noemt: om dat die van groene takken 't zamengevlochten waren, en met biezen en poelriet overdekt. Op deze ziet Ovidius als hy zeit.

Terwyl een ander vast een hut van groente vlecht.

Onder al deze naspeuring heb ik geen voetspoor konnen ontdekken om te vinden dat d'Aartsvaders Tenten van Planken gehad zouden hebben, gelyk by ons de Waaffelkramen, overzulks is de verantwoording desgemelden Konstenaars bespottelyk. Die dooroeffende Konstschilder (waar van W. Goeree in zyn *Inleyding tot de Schilderkonst* op pag. 46 mel-

melt) had zyn aantwoort wisser. Deze had ten verzoek van een geleert Heer een stuk geschildert, verbeeldende de bruiloft te Kana, daar Christus het water in wyn veranderde, en had met voordacht rooden wyn verbeelt. Den Heer dit Tafereel beziende, viel juist zyn oog daar op. Des hy den Schilder vroeg, *waar uit hy wist dat'er roode wyn op deze bruiloft geweest was.* De Schilder vroeg weerom, *waar het stondt dat'er witte wyn geweest was?* ondertusschen zocht men den text Joh. 2 op, om te zien of'er uit d'omstandigheit eenige gissing ten voordeel van den een of den anderen, gemaakt kon worden. Doch niets vindende, wilde de Heer evenwel weten, waarom hy in stee van witten rooden wyn verkozen had. De Schilder merkende dat zyn verstant hier van een geleert man op den toetsteen gezet wierd, antwoordde, *dat hy veel waarschynlyke reden hadde, die hem om by de waarheit te blyven daar toe noodtzaakten. Want voor eerst* (zeide hy) *is het heel waarschynlyk dat Christus het water in zoodanigen wyn herschept heeft, als in Galilea groeide, en van de inwoonders gedronken wierd. Derhalven besluit ik dat hy het water in zulken wyn verandert heeft, alsmen te dier tyd, en te vooren, en ook op hoogtyden gewoon was te drinken, en dat dit nu geen witte maar roode wyn is geweest, blykt hier uit dat 'er in de Heilige schrift van geen anderen wyn gemelt word*, waar toe hy bybracht de plaats uit Jes. 63 vrs 2. Spreuk: 23 vers 31. en meer andere. In welke goede redenen de geleerde man groot genoegen nam, zich verwonderende over het welgeoeffent verstant van den Schilder.

Dus was'er noch een Konstenaar, die zinnebeeldig de gesteltheit der Nederlanden in de Jaren 1567 en 68 vertoonde, door den geschonden Hoed

Hoed der Vryheid, verſcheurde *Previlegien* en den Hollantſchen Leeu, geplet tuſſchen de borden, van een pers; welke van die mogentheeden, verbeeldende Margarita Hartogin van Parma, de Spaanſe *Inquiſitie* en *Duc d' Alva*, elk aan een ſpil ſtaande zoodaanig gedrukt werd, dat de tong uit benaautheit, als ten ende ademtocht ten bek uithing. De teekenmeeſter gevraagt : *Waarom de Beeltenisſen der Inquiſitie, en die van Alva met meerder yver en kracht ſchenen de ſchroef aan te zetten en de Lantvoogdes maar even de hand aan den ſpil der bloedpers had?* gaf tot antwoort, om dat de Hiſtoryſchryvers eendragtig zeggen, *datmen in Spanje oordeelde dat zy de Nederlanders niet ſtreng genoeg behandelde, 't beſtier heur ontzeit, en Alba geſterkt met een ſtrenger Inquiſitie in haar plaats gezonden werd.*

Een traagaart mag zeggen : waarom zal ik myn ledige uuren beſteden, om dingen te weten, die my licht nooit te pas zullen komen? maar hy weet niet dat 'er niets aangenaamer is, voor die 'er den ſmaak af heeft, als wetenſchap, en kent den zin der oude Hollantſe zinſpreuk, *Men moet beſlaagen ten ys komen*, noch niet.

By T. Livius leeſtmen van den Veltoverſten Philopoemen, dat hy zig zo wel in vrede als in oorlog geduurig in de Krygsoeffening bezig hielt, op dat het hem, als 't 'er op aanzou komen aan geen bekwaamheid of raadsman in krygskunde ontbreken mocht. Dus moet zig een jong Schilder in den ledigen tyd geſtadig oeffenen in 't lezen, ondervragen, navorſchen, teekenen en ordonneren, om hier door zyn vernuft te wetten, en zyn geeſt met bekwaame denkbeelden aan te vullen, tot dat hy gelegenheid krygende om zyn verſtant en

konſt

Konst te toonen, zig bedienen van den kostelyken voorraad, in zyn geheim Kabinet opgesloten, daar de rede de sleutel af heeft. Nu valt hier omtrent niet meer voor te stellen, als de goude spreuk van Epictetus, die zeit : *Die wys is, doet gewillig dat hy doen moet.*

Hier mede eindigen wy, alzoo de Tooneelgordyn (deze tusschenrede wat te lang uitgerekt) reeds word opgeschoven, op dat de Konstschilders BARENT APPELMAN en PIETER VAN SLINGELANT ten tooneel komen.

BARENT APPELMAN geboren in 's Gravenhage in 't Jaar 1640, was een braaf Schilder van Lantschappen en Roomsche Gezichten. In het Prinselyke Lusthuis op Soesdyk is een groote zaal met Lantschap en fraje beelden door hem geschildert, die zeer geroemt wort. Gelyk ook meer andere groote werken, daar hy in zyn tyd wel voor betaalt is. Maar naderhand heeft hy dikmaals ten dienste van Jan de Baan achter des zelfs pourtretten Lantschappen geschildert. Wat zal ik zeggen? Het geluk is geen erf. 't is ook zoo met gemelden de Baan gebeurt, dien lang voor den wind gezeilt hebbende, eindelyk de stroom tegen liep.

APPELMAN, stierf in 't Jaar 1686. oud 46 Jaren.

PIETER VAN SLINGELANT, zoon van Kornelis Pietersz. van Slingelant, en Tryntje van Polane, is geboren te Leyden, op de oude vest, in 't Jaar 1640 den 20 van Wynmaand. Deze volgde zyn Leermeester Ger. Dou niet alleen omtrent gelyke verkiezingen, maar evenaarde hem ook in netheit. Ja ik heb van zyne Konstwerken gezien, die in uitvoerigheit en gepolystheit bo-

ven die van zyn Meefter uitftaken; maar dit is'er van dat de zelve door zulk doen wel wat ftyver zyn. Doch is hy een groot licht in de Konft geweeft.

Onder vele van zyne waardige penceelwerken word de verbeelding van een Meysje dat een muis by de ftaart hout, waar een Kat na fpringt, om des zelfs verwonderlyke uitvoerigheit en natuurlyke verbeelding geprezen, als ook een ftukje waar in een Bootsgezel ftaat afgebeelt, in wiens geweven muts de draatjes, en de loop van 't weefzel zig vertoonen. Dog dit baart geen verwondering, als men weet wat een onvermoeiden vleit, en tyd hy tot zulk doen befteedde: want hy heeft over het bekende ftukje, waar in de Beelteniffen van den Heer Meerman en zyn huisgezin komen, drie Jaaren gefchildert, en geduurig daar aan bezig geweeft. Ja my is voor waarheit verhaalt dat hy een maand of zes weken heeft zitten fchilderen over een Bet met kant.

Hy won door zyne veel tydflytende wyze van fchilderen meer roem als gelt aan. Hy was van een deugdt zamen ftillen aart, en ftierf op den 7 van Slachtmaant 1691.

ARY DE VOIS is geboren te Leyden in 't Jaar 1641. Zyn Vader, die orgelift tot Leyden was, befpeurende dat zyne genegentheit tot het leeren van de Schilderkonft overhelde, beftelde hem eerft tot Uitregt by Kniffert, naderhant by Abraham vanden Tempel. Dog hy nam een eyge wyze van fchilderen aan, waar door hy zig roem behaalt heeft, en was zoo om zyn Konft als hups gedrag by elk geacht en bemint, 't geen hem geleegentheit gaf van met een Juffrou te trouwen die veel gelt bezat, waar door het penceel

voor

voor eenige agter een volgende Jaaren *agter de bank raakte*, als het spreekwoort zeit. Want hy ging toen veel om een trantje, voormiddags op de Vis-markt, en naamiddagh by gezelschap, of met een paart naar buiten.

Dog ik moet niet vergeten dat hy voor zyn trouwen een Konststukje maakte, dat hy zyn vader ter gedachtenis liet, waar in verbeeldt was Cecilia spelende op een *Positief.* (kleen orgeltje) * St. Lucas met zyn Os daar nevens, schilderende het zinnebeeld van Dankbaarheit, den Ojevaar.

Als nu zyn gelt door die wyze van leven, als boven gemelt is, wat begon te minderen, begon hy weer om 't schilderen te denken, en ging, om buiten 't gewoel van menschen te wezen, te Warmont wonen; maar de gelegenheit, die hy daar vont tot visschen, deed hem de penceeloeffening vergeten, zoo dat hy zulks bespeurende weder tot Leyden kwam wonen. My is verhaalt dat hy in dertien Jaren een stuk had gemaakt, verbeeldende Dido en Eneas op de Jacht, daar zy van verre het onweer zien opkomen, 't welke de zeehulken doet stranden. Anders heeft hy gemeenlyk naakte beeltjes in een Lantschap geschildert, die het oog der keurigste liefhebbers konnen voldoen.

Seker de Konstgodes vint reden van klagen dat hy, een van hare braafste Scholieren, met geen grooter yver het Konstpenceel geoeffent heeft;

 daar

* Men zeit dat 'er onder andere Reliquien nog beschilderde Tafereelen van St. Lucas in wezen zyn en te Rome bewaart worden. Maar wat de Konst der Tafereelen aanbelangt, men verhaalt dat zeker Konstschilder, als hem een der zelve vertoont wierd, daar op zei: *o St. Lucas, wat zyt gy gelukkig geweest! zoo gy thans leefde, gy zout geen droog brood daar mee konnen winnen.*

daar hy reeds zoo veer in de Konst gevordert was dat men zig daar over mag verwondereu. Ik heb in 't Konstkabinet van den Heere *Jakob Hiskia Machado*, in 's Gravenhage, een kleen stukje van hem gezien, verbeeldende een Soldaatje, zoo natuurlyk, konstig en uitvoerig geschildert, dat het onder de Konst der braafste Nederlantsche meesters van dien tyd hangen mag.

JAKOB TORENVLIET is geboren te Leyden in 't Jaar 1641. Zyn Vader had veel op met zyn zoon, en was gewoon hem in zyn Jeugt tot yver aan te moedigen, door schoone beloften. Dit geloofde hy, en 't strekte hem ten spoor, doch hy verzuimde niet (de begeerte is het leeven van de ziel) 't elkens meer beloften aan te winnen, zeggende dikwyl, *Vader als ik nu een Meester zal geworden wezen, zal ik dan een mooy kleed hebben, zal ik dan een deegen draagen? zal ik dan een pluim op myn hoed hebben? enz.* Waar op zyn Vader hem doorgaans met een slepende stem, gewoon was te antwoorden (want beloften zyn haast getelt) *Ja zoon.* Dit werd onder degenen die aan des zelfs huys verkeerden ten spreekwoort, zoo dat, wanneer hun ymant iets kwam te vergen, zy dan antwoordden, *Ja zoon.*

Wanneer hy nu zoo veer in de konst gevordert was dat hy braaf teekenen en een goet pourtret schilderen konde, vertrok hy van Leyden naar Roome, om zig voorts in de konst te oeffenen; mede hebbende tot Reisgezel en Konstgenoot NIKOLAAS ROSENDAAL, geboren te Enkhuizen in 't Jaar 1636, die een Braaf Historyschilder geweest is; en na dat hy uit Italie wedergekeert in Hollant veele fraaye konstwerken gemaakt had, stierf hy in 't Jaar 1686.

To-

D. Jongman Sculps.

TORENVLIET te Rome gekomen was kostelyk uitgedost met een Fluweelen Rok, met zilvere knoopen, een pluym op zyn Hoed, en voorts 't een na 't ander, zoo dat hy zig zelven naau kende; en als hy voor d' eerstemaal by de Schilders, die van zyn kennissen waren, in de Herberg kwam, en een glas meer als naar gewoonte gedronken had, begon hy met hun te spotten; om dats'er wat schraal en ongezien uytzagen. Naderhant maakte hy 't noch slechter; want staande in de deur van de Herberg, en ziende een troep dorstige Schilders om de deur zwieren als Byen om de suiker, vraagde hy aan de geenen die by hem stonden, *zyn dat ook al Bent-vogels?* en als hem *Ja* geantwoort wierd: antwoordde hy met opgestreken knevels: *Ik dacht dat het bedelaars waren: om dats'er zoo geplukt uitzien.* Dit werd onthouden, en als hy in de Bent zich liet inhuldigen, zwegen zy tot zyn gelt opgesmult was, en zetten hem toen die smaatwoorden betaalt.

Want daar moest naar ouder gewoonte (was het zeggen) wanneer zy den nacht overgezeten hadden, tot verluchting, en om den vaak uit de oogen te dryven, nog een wandeling gedaan worden,

Daar de Nieuwling schoon vergult
Door zyn Bentnaam, en gehult,
Met zyn Bult, den troep gaat leiden,
Trouwverzelschapt van de beiden,
Aller oudtste van de Bent,
Tuk op schuimen en gewent
Zulke knapen; zulke groenen,
Hunne goudbeurs schoon te boenen.
Dog wie leert 'er ooit voor niet?

Deze toont hem in 't verschiet
Tivoli met waatervallen,
't Lustverwekkenste der dallen
Van 't geheele Roomsche *lant.*
Geen wyst aan den andren kant,
Grotten, en gesloopte muuren,
Die den tyd en spyt verduuren.
Elk op ouden luister bromt,
Toen men by de grafstee komt.
Van God Bacchus daar een wyngert
Geestig is omheen geslingert.
Hier begintmen weer terstont,
Drank te bieden aan den mont,
't Bloeyen van de Bent te drinken,
En van hand tot hand te klinken,
Tot zy zien het laatste gelt
Aan den Kroegwaard uitgetelt.

Onder den hoop waren 'er die het oude spreekwoort van *Ja zoon*, waar van ik gemelt heb, nog onthouden hadden. Deze maakten de rest op om dat zy hem met dien naam zouden doopen. Hy zulks in die vrolykheit niet opmerkende, beeldde zig in dat zy hem gebentnaamt hadden naer den Ridder *Jazon*, den verwinnaar van 't Gulde vlies, en was daar mee wel in zyn schik, tot den volgenden dach, toen 'er hem uitleg van gedaan wiert. Maar dit was niet te herroepen.

Hy was ruim 29 Jaren als hy te Rome kwam, als aanstonts blyken zal, en had toen al veele pourtretten geschildert, daar hy roem door behaalt heeft; als inzonderheit den Heer Korn. Schrevelius met zyn vrouw en kinderen in een stuk, daar Joh. Blasius een lang gedicht opgemaakt heeft, aan welks einde hy zyn zangnimf dus doet spreken:

Ik

Ik wyk voor TOORENVLIET: *zyn zwieren in het Schilderen,*
Verbeelden een Apel.
Gaf hy na konst, en geest, aan dit zyn leste streken,
De Beeltenis, die nu een schaduw is, zou spreken.

Dit was in den Jare 1661.

Naarstig en yverig heeft hy te Rome zyn tyd waargenomen met teekenen, naar de Schilderyen van *Rafael*, *Paulo Veronees*, *Tintoret*, en zoo voorts naar de beroemste konstwerken, die in paleizen en Kerken ophingen, in welken yver hem zyn Reismakker Rozendaal stadig verzelde, die even als hy een braaf tekenaar was; waar van wy thans, zynde Slachtmaant 1718, de bewyzen zien; zynde eenige dagen koopdag gehouden tot Amsterdam van de lang vergaarde papier-en penceelkonst van TORENVLIET, by zyn leven.

Tusschen beyde hadden wy vergeten te zeggen, dat hy ook verscheiden Jaren te Venetien gewoont en de konst geoeffent heeft. Daar hy ook een vrouw troude die veel gelt had, welke hy meebracht als hy wederkeerde tot zyn geboortestadt Leyden.

Gelyk ik van veelen gemelt heb, dat zy niet gelukkig met hun konst geweest hebben: even zoo moet ik ook van hem zeggen. 'T is waar, gedult is het gereedste hulpmiddel in dusdanig geval. Maar 't is egter smartig, als men ziet dat anderen die minder konst bezitten, als het spreekwoort zeit, *door de waerelt rollen, daar zy'er door kruipen moeten.*

Hy overleed in 't jaar 1719.

Hem volgt zyn Konst-stadt- en tytgenoot

 IZAAK

IZAAK PALING. Deze heeft tot onderwyzer in de konst gehad den beruchten *Abr. vanden Tempel.* Hy heeft naderhandt verscheide Jaren in Engelant gewoont, en daar geleegenheit aangetroffen om zyn brave penceelkonst te oeffenen, van waar hy wederkeerde in 't Jaar 1682, en zette zig neer in 's Gravenhage, daar hy een groot getal van de aanzienlykste luiden door zyn penceel afgemaalt heeft. Thans is hy noch in leven, en hout in zyn ouderdom die oeffening tot zyn tydverdryf.

Ik gis, als men uytcyffering maakte hoe veel pourtretschilders de Waerelt van tyt tot tyt in vergelyking van Histori-schilders gehad heeft (buiten de broddelaars en brekebeenen die door geen andere sporen als winzucht genoopt worden) dat zy op 't minst 30 tegen 10 zouden bevonden worden. Met verwonderinge stont ik te kyken als ik te Londen kwam, en zag dat daar niet (eenige wynige uitgezondert) als pourtret-schilders gevonden wierden. Dit doet my besluiten dat de gelegenheit, maar niet de geneigtheit, en eygen drift, zoo veele pourtretschilders maakt. Want dit is zeker dat de meesten pryselyker konstoeffeninge verlaten, daar toe aangedreven door het blinkende voordeel dat zy daar in zien uitschynen, en voldoen in dat opzicht hun geneigtheit en oogwit, dat is, Gelt winnen. Veele nochtans zyn 'er geweest die altyt, en tot het einde hunnes levens, by hun eens verkoren wyze van schilderen, en verkiezinge, zig gehouden hebben, zonder daar van te willen afwyken. Ik weet wel dat hartkoppigheit een klip is daar velen schipbreuk op geleden hebben, maar weet ook met een wel, dat de genen die zig by tyds, als de weerhaan, gedraait heb-

hebben naar 't geen hun voordeeliger scheen, dikwils daar heel wel by gestaan hebben, als by voorbeeld.

JOHANNES VAN HAANSBERGEN, geboren tot Uitrecht in 't Jaar 164: op den 2 van Loumaand, ging van daar 1669 wonen in den Haag, daar hy ook gestorven is op den 10 van Louwmaant 1705.

Hy had de Konst geleert by Korn. Poelenburg, en was door vernuft en vlyt zoo veer in die wyze van schilderen gevordert, dat zyne Konststukjes menigmaal voor zyn meesters werk wierden aangezien, wyl hy de verkiezinge, schikking der Beeltjes, gronden, agterwerken en de luchten zoo geestig helder en aangenaam wist na te bootsen. Egter waaren de zelve zoo haast niet verkocht als geschildert; waar door zyn stukken wel in getal aangroeyden, maar de geltbeurs niet deeden zwellen. Overzulks wert hem geraden zig tot het schilderen van pourtretten te begeven; zoo om dat zulks eerder, en meerder voordeel toebrengt, als om dat zyn vleyend penceel hem daar in byzonderen dienst zoude konnen doen, inzonderheit omtrent het schilderen van Jonge Juffrouwen, die graag het zuiver lelywit, en frisse rozekoleur zien doorsteken in haar portret. Ik wil niet zeggen dats 'er alle mee behept zyn: maar die daar toe geneigt zyn, geven het door zoodaanige bedekte wyze van uitdrukkingen te kennen, dat 'er geen Edipus toe noodig is om het raatzel 't ontzwagtelen. 'T is my gebeurt dat ik 'er een van diergelyken aart schilderde: die my onder 't schilderen vraagde, welke verwen wel het hoogste in prys waaren? waar op ik dan zonder agterdenken te hebben antwoordde dat d'Ultramaryn, Carmyn, en Florentynse Lak wel

wel de dierfte verwen waren. 'T leedt niet lang of zy vervolgde aldus : *Ik geloof dat het wit ook wel diere verf is?* en als ik naar rede van dat geloof vraagde, kreeg ik tot antwoort : *Om dat ik zie dat gy 't zelve zoo schaars gebruikt*, 't geen my ftilzwygende wat meer daar van deed gebruiken. Dit heeft Haansbergen (na ik aan veele van zyne pourtretten befpeurt heb) ook wonder wel in acht genomen, die ook een grooten roem daar door kreeg: welke goude vlugt hy ook wel waarnam eer die voor by fchoot; en waarom niet? *'T is verftant de gelegenheit, daar het al van afhangt; te kennen, en zig daar van te bedienen*, zeit de Heer D. van Hoogftraten in het kantfchrift op Fedrus Fabelen p. 185, en Auguftyn Niphus zeit van Trogus : *Deze oordeelt dat het wyze luiden paft, zoo dra de Fortuin klopt, de deur te openen : want eens weg gegaan zynde komt zy niet weder.*

Ik weet wel dat de Spaanfe fpreuk zeit : *De Fortuin zelf vergelt met woeker den genen die 't gedult hebben van uit te wachten.* Maar dit gaat zoo zeker niet. Jan de Baan (om onder de Broederfchap te blyven) die vermaarde pourtretfchilder, werd door de Fortuin in zyn tyd minnelyk aangelachen. Hy lietze agteloos voorbygaan, en zy kwam, fchoon hy daar naderhand wel om gewenft heeft, niet weerom. *Men leert de waarde van een zaak* (zeggen d'oude wyzen) *beft kennen uit het vermiffen der de zelve.* Maar dan is het ook veeltyds te laat. Dus kan de Schilderjeugt dit gezegde tot een grondles nemen.

Onze Haansbergen (om weder ter zake te komen) had zig dan van zyne vorige wyze van konftoeffeninge begeven tot het fchilderen van portretten. Het lukte hem wel (gelyk ook de konfthandel,

del, daar hy zig met den Jode, droſt van 't Haagſe Hof, ingewikkelt had) en hield zig daar by tot het eynde van zyn leven.

't Beurt yder, die zig tot dusdanige veranderinge in de konſt begeeft, niet, dat het van zulk een gelukkigen uitſlag is. Doch hier van is ook wel het onvermoogen de oorzaak. Niemant beter als de man zelf kent zyn kragten: maar zonder daar agt op te geven gebeurt het veeltyts, dat wanneer een Schilder de gelegentheit van een pourtret te mogen ſchilderen aan de hand krygt, hy zulks om het voordeel dat hem toelacht maar onderneemt, ſchoon het dikwils gedaan zynde niemant minder als het voorwerp gelykt. *Men wil* kwanſuis *geen kooren* (als het ſpreekwoort zeit) *van den Moolen wyzen*, 't gaa daar mee zoo 't wil.

Zeker Engelsman nergens anders op afgericht als op 't ſchilderen, en vergulden van Rozen, die men gewoonlyk tot ſieraat van de zoldering der Scheepskajuiten plaatſt, had in een kroeg meer verteert dan hy betalen kon. De waard die geen ander middel 't zyner voldoeninge zag, als door hem dit te laten verdienen, vergde hem een Leeuw in zyn uithangbord te ſchilderen. De Schilder, die daar geen handeling van had, riedt hem, dat het beter zoude zyn dat hy daar een Roos op ſchilderde, maar de Huiswaart wilde daar niet naar luiſteren. Als hy dan onverzettelyk by zyn voorneemen bleef, en een Leeuw wilde geſchildert hebben, zeide de Schilder-Baas, *it is very well, j will paint you a Lion, but et jhall be als much like a Roſe, as yon ever ſee.* Dat is: 'T is heel wel, ik zalje dan een Leeuw ſchilderen: maar het zal zoo wel een Roos gelyken alsje ooit hebt gezien.

EG-

EGLON VANDER NEER, Raad, en Kabinetschilder van zyn Keurvorstelyke Doorluchtigheit Johan Wilhelm, is geboren tot Amsterdam in 't Jaar 1643. Hy was de zoon van AERNOUT anders AART VANDER NEER, die in zyn lentejaaren is geweest *Majoor* by de Heeren van Arkel. Onderwyl zig oeffenende in de Konst, begaf hy zig naderhant, wanneer hy tot Amsterdam kwam wonen, geheel daar toe, en is berucht geworden door 't schilderen van uitvoerige Lantschapjes, inzonderheit maanluchten.

EGLON, die in zyn Jeugt aanleiding tot de Konst vont by zyn vader, kreeg genegenheit tot het schilderen van beelden. Des werd hy bestelt tot Amsterdam by den braven Konstschilder Jakob van Loo, uitmuntende in 't schilderen van naakte beelden, inzonderheit vroutjes.

De Konstlievende Heer Nicolaas van Suchtelen, Borgermeester tot Hooren, heeft een groot stuk van hem gehad, verbeeldende het Bad van van * Calisto, 't geen Konstig geteekent en geschildert was. Ook heb ik een Luitspeelster van hem gezien die heel de handeling van *Jan Lis* geleek, beide gejaarmerkt 1657.

Onze vander NEER zo veer gekomen dat hy op eigen wieken kon dryven, vertrok naar Vrankryk, om zyn Konst te oeffenen, en werd met zyn twintigste

* Calisto, dochter van Lykaon, die van Jupiter in de gedaante van Diana bekropen werd; bezwangert zynde van Diana en haren maagdestoet verstooten. De verklaarders van d'ongelooffelyke Historien willen, dat Kalisto zich zelf van schaamte verschool, in een Beerenhol daar zy door de beeren verslonden wierdt, en dat wanneer zy nooit, maar wel een Beer, daar uit te voorschyn kwam, het verdichtsel dat Kalisto in een Beer herschept was, daar zyn oorspronk uit genomen heeft.

tigste jaar Schilder van den Graaf van Dona, toen Gouverneur in Oranje, in wiens dienst hy 3 of 4 Jaaren bleef, wanneer hy weder in Hollant kwam, en troude met Maria Wagensvelt tot Rotterdam, wier vader geheimschryver was van de Rechtbank van Schielant, daar hy een goede som gelts mee behuwlykte, dog een groot deel daar van verkwistte met pleiten. *Advocaten* (zeit Pater Abraham in zyn Boekje van de Ambachten) *zyn als een wagen die altyd dient gesmeert te worden.*

By deze vrou kreeg hy 16 kinderen, van welke maar twee of drie de Schilderkonst geoeffent hebben.

Naa de dood van deze Vrou, in Brabant zynde om zyn konst te oeffenen, kwam hy kennis te krygen aan een Schilderes, de Dochter van den beruchten Konstschilder *Du Chattel*, die hy troude. Deze Juffrou *Du Chattel* stak uit in 't schilderen van kleene pourtretjes in *Miniatuur.*

Deze, na dat hy 9 kinderen by haar verwekt had, is tot Brussel gestorven.

Naa het verloopen van vyf Jaren is hy te Dusseldorp voor de derdemaal getrout met Adriana Spilberg, Dochter van Johannes Spilberg, Hofschilder van Johan Willem Keurvorst van de Palts, en weduwe van den Konstschilder Willem Breekvelt, na dat zy 11 Jaren weduwe was geweest, in Wintermaant van 't jaar 1697. Dog hy leefde maar 6 jaaren na zyn troudag met haar: want hy overleed te Dusseldorp in 't jaar 1703 op den derden van Bloeimaandt, en werd met een aanzienlyke roustacie ten grave geleit.

Zyn Weduw bleef in dienst van 't Hof tot het

uiteinde van des Keurvorſten leven. Thans hout zy zig nog bezig in 't oeffenen van de konſt.

Wat nu de Konſt van onzen vander Neer aanbelangt, de zelve verdient datze geprezen word. Hy was een braaf pourtretſchilder zoo in levensgrootte als in 't kleyn. Onder zyn afbeeldingen word inzonderheit geroemt het pourtret van de Princes van Nieuburg, 'tgeen hy door orde des Konings van Spanje geſchildert heeft, 't geen hem zoo wel beviel dat hy hem daar voor niet alleen rykelyk beloonde maar hem ook den tytel van zyn Hofſchilder gaf. Dog hy heeft nooit in Spanje geweeſt, maar zig aan 't Hof des Keurvorſts van de Palts gehouden, daar hy verſcheide uitvoerige Kabinetſtukjes geſchildert heeft, en dat ('t geen! te verwonderen is) zonder verval in de Konſt, en in de zelve uitvoerigheit als voor heen, tot zyn zeventigſte jaar toe.

Hy ſchilderde ook veelteyts gezelſchapjes op de Moderne wys gekleed als Terburg, zomwyl ook wat anders, aangezien hy tot verandering geneigt was.

Als hy in Brabant woonde begaf hy zig tot het ſchilderen van Lantſchappen en Kruiden, daar hy gelegenheit toe vont; want hy woonde te Bruſſel in de Cellebroersſtraat, daar agter zyn huis een groote woeſte hof was, die zig tot tegens den wal van de Steenpoort uitſtrekte, waar in hy allerhande wilde kruiden zelfs aankweekte, die hy gebruikte om naar te ſchilderen, tot welk einde hy een klein huisken, 't geen hy alzins konde verplaatſen waar hy wilde, had laten maken, waar hy in kon zitten ſchilderen dicht by de voorwerpen. 't Amſterdam by den Konſtlievenden David Amori heb ik een redelyk groot ſtuk van hem gezien

gezien, waarin Ceres verbeeld ſtondt zoekende met een brandende Fakkel door rotſen en ſpelonken naar heur geſchaakte Dochter * Proſerpina. Dit Tafereel is wonderlyk uitvoerig geſchildert, inzonderheit de Diſtels, Kruïtjes, en ſtam van een Boom omwoelt met klim, doch om der zelver uivoerigheit wat ſcherp. Hy heeft de eer dat Adriaan vander Werf, de Rotterdamſchen Fenix in de Konſt zyn leerling geweeſt is.

Hy was in zyn doen byzonder naerſtig, en zyn vernuft altyd werkende, zocht hy ſteets naar ſchoone en vaſte verwen, daar hy byzonder op geſtelt was: maar moe van langer te zoeken zey hy tegen zyn leerling even gemelt, *Zoek niet naar verwen; daar zyn'er thans genoeg, die goet zyn, leer die maar wel gebruiken.* welke les hy wel tot zyn geluk betracht heeft.

GODFRID of GODEFRIDUS SCHALKEN is geboren te Dordrecht, daar zyn vader *Rector* der Latynſche Schoole was, in 't Jaar 1643.

De genegenheit tot de Konſt deed hem de oeffening der talen, ſchoon hy daar in veer gevordert was, vaar wel zeggen. Hy begaf zig eerſt ter onderwyzinge van S. van Hoogſtraaten, naderhant van Gerard Dou, welkers behandeling hy vry wel heeft weten na te bootſen, als noch te zien is aan een zyner Konſtſtukken 't geen in 't Kabinet van den

*Proſerpina werd van Pluto, als zy. bezig was met bloempjes op te gaderen in haar ſchoot, geſchaakt. en naar zyn onderaarts Ryk vervoert. Zie Nazoos 5 B. vande Hervorm. 't 4 Hoofdſtuk. In aloude tyden werd deze verbeelding dikwerf op Tomben, en Grafzerken verbeelt, om hier door het wechrukken van des menſchen ziel van 't lichaam aan te duiden. Ook ziet men het zelve verbeelt op een Gedenkpenning van Fauſtina, door die van Niza gemunt.

den Heere Joh: van Schuilenburg hangt verbeeldende zeker Spel dat de Jongeluiden te Dordrecht in dien tyd gewoon waren te ſpelen, wanneer zy met malkander om vrolyk te wezen in gezelſchap kwamen, genoemt, Vroutje kom ten Hoof. Waar in hy zig zelf verbeelt heeft, zittende ontkleedt tot zyn hemd en onderbroek aan den ſchoot van een Juffrouw. De andere beeltjes zyn mee pourtretten, en waren in dien tyd van elk bekent. Over het tapytkleed zeitmen dat hy een maand geſchildert heeft naderhant zetten, hy zig tot het ſchilderen van pourtretten, waar van 'er nog een goet getal te Dordrecht onder de geachtſte geſlachten te zien zyn. Onder welk getal uitmunt de Beeltenis van Mevrouw Snoek, verbeelt als een veltnimf die onder den lommer van 't geboomte leit te ruſten, thans noch te zien te Dordrecht by haar Zoon den Heer Adr. Snoek.

Hier door geraakte hy van tyd tot tyt tot een aangenamer en luchtvaardiger wyze van ſchilderen, manier die hem niet minder als zyn voorige voordeel gaf, inzonderheit toen de Engelanders daar op verſlingert zynde, hem in hun lant lokten, daar hy verſcheiden Jaren gewoont en veel gelt vergaart heeft, tot dat hy zig eindelyk in den Haag neerzette, daar hy ook geſtorven is op den 16 van Slachtmaant 1705. out 63 Jaren.

Hy is een der gelukkigſte Nederlantſche Schilders geweeſt; aangezien zyne penceelkonſt van den beginne af aan tot het einde van zyn leven rykelyk betaalt wierd, zoo dat hy de vruchten van zyn arbeyd by zyn leven gemaait heeft, dat zeer weinigen gebeurt.

Inzonderheit maakten hem berucht zyne kaars-

lich-

17
18

en, die hy ook zoo natuurlyk en krachtig wist te schilderen, dat ik niet weet, dat iemant hem daar in gelyk geweest is. My gedenkt, dat ik van hem gezien heb een stuk met vyf of zes beelden, (dat maar zelden gebeurde) verbeeldende Petrus, daar hy van de dienstmaagt des Hoogenpriesters wort aan boort geklampt, staande zig te warmen by de soldaten. De stoutheit van de Dienstmaagt, die hem met een kaars onder d'oogen licht, en de bedeestheit en verlegenheit van Petrus, waren klaar in de wezens trekken te bespeuren. daarenboven waren de beelden vast geteekent, en elk deel had zyn behoorlyke maatschikkelykheit tot het geheel, daar hy anders zig wel eens in vergiste. Ook deed hy dikwils zyne beelden door kaars en dag-licht dagen, of ook wel een kleedje door de Zon bestralen, op dat het naakt door dien helderen weerglans des te aangenamer zig vertoonen zoude, 't geen hy zoo konstig wist na te bootsen, dat het elks oogen vleide en bekoorde.

Zyn Beeltenis hebben wy geplaatst in de plaat E.

Zoo wy naar het voorbeelt van *Du Pilés* een vergelyking maakten tusschen des eenen en des anders konst, wy zouden reden vinden, om onzen SCHALKEN, ten opzicht van zyn vleyend penceel, konstige vermenging zyner verwen; in zyn naakt, en natuurlyke nabootsing der Fluweelen en andere Stoffen, te plaatsen by den Ridder vander Werf; dog in opzicht van teekenen, zou ik hem zyn voetbank toe wyzen.

Gemelde *Du Pilés* heeft met dat zelve inzicht, tusschen de grootste Italiaanse, Franse, en Nederlantse Konstschilders, een balans gemaakt, en op een lyst gestelt, wie in 't stuk van Ordonnantie, van Teekenen, *Coloreren*, en in 't verbeelden der ge-

moetsdriften, evenwigtig met malkander bevonden wierden. Indien ik dit ook ondernam te doen van myne, zoo noch levende, als overleden Konstgenooten, het zou al mee nut geven: maar daar zyn thans stierluiden aan lant, die, schoon ik in zee stak en zulks ondernam, het dog wanen zouden beter te weten, en dus zou het dwaasheit zyn, my in gevaar te stellen, om iets te doen, daar geen dank van te wachten is.

Door niemant van de Konstschilders is 'er tot nu toe een Tafereel gemaakt, dat in allen deelen, en in 't geheel, ten uiterlten volmaakt is: en de oorzaak daar van (gelyk wy voorhenen al meer gezeit hebben) is deze: dat nooit iemant alle de byzondere bekwaamheden, welke vereist worden, om zulks te verrichten, teffens bezeten heeft: want even gelyk het schoon in vele voorwerpen verspreit is, zoo is ook de volmaakte Konst altyd in de verscheiden bewerkers verdeelt geweest: zoo dat, die zig het teekenen boven anderen verstonden, weer op de Natuurlyke en Schoone *Coloreringe* niet afgerecht waren: of die 't beide verstonden, weer geen volkomen begrip hadden van 't licht en bruin, of de koppeling der beelden, of de gemoetsleidingen in haeren natuurlyken aart in de roeringen der beelden, en vaste trekken in der menschen wezens, af te beelden. *Du Pilés*, heeft in zyn Boek dat hy noemt: *Cours de peinture, par Principes Composé* enz, een Balans gemaakt, tusschen de berugtste Konstschilders. De vinding is geestig. wy willen den lezer een kleine schets daar van geven.

Hy stelt 20 trappen, tot de volmaaktheit van de Konst, en maakt 5 opgaande linien, tusschen welke hy 4 Cyffergetallen afperkt, achter elken schilders naam; om door een korten weg aan te duiden,

in wat deel der Konst, d'een met den'anderen gelyk staat, of verschilt: en schryft boven elke *Colom* der Cyffergetallen vetvolgens aldus:

	Composition	*Dessein*	*Colorit*	*Expression*
Rafael	17	18	12	18
Rubbens	18	13	17	17
Titiaan	12	15	18	6
Rembr.	15	6	17	12
van Dyk	15	10	17	13
Pousyn	15	17	6	15

Rafael staat op de streep van *Samenschikking, of Ordonnantie*, op den 17 trap, om zyn *Teekenkonst* op den 18den, om zyn *Coloryt*, op den 12den, en om zyne *Natuurlyke uitdrukkingen der Gemoetsdriften op den* 18den trap.

Rubbens staat op den post van *d'Ordonnantie*, een trap hooger als Rafael, op den post van *Teekenen*, 5 trappen lager, op den post van *Coloreren* 5 trappen, en op den post van d'uitdrukking der *Gemoetsdriften*, maar een tree lager.

Titiaan staat ten opzicht van zyn *Coloreren* 6 trappen boven Rafael. Rembrant en van Dyk, 5 trappen.

Pousyn staat op den post van *'t Ordonneren* gelyk met Rembrant en van Dyk, maar staat op den post van de uitdrukking der *Hartstochten* zoo laag als Rembrant op den post van *Teekenen*.

GABRIEL VAN DER LEEUW, anders *De Lione*, is geboren te Dordrecht, op den 11 van Slachtmaant 1643. zyn Vader Bastiaan Govertz vander Leeuw, was een fraai Schilder van Osjes, Koetjes, Schaapjes enz. leerling van Jacob Gerritz Kuip, doch verwisselde naderhandt het

penceel, voor de *Collecte* van de Bieren te Dordrecht.

Gabriel, al vroeg, door het voorbeeld van zyn Vader, tot de konst aangespoort, draafde in weinig Jaren zyn Vader vooruit in de penceeloeffening, zoo dat hy al vroeg berucht wierd. Hy die den zin van de spreuk, dat geen sant verheven word in zyn eigen lant, kende, begaf zich naar Amsterdam, daar hy kwam te trouwen met de Zuster van den Konstschilder David vander Plaats. Doch dit belette zyn reislust niet, noch porde hem tot spoedig wederkeeren, want hy zig volle 14 agter eenvolgende Jaren, als vier tot Lion en Parys, twee aan 't Hof van Savoje, een Jaar te Rome, en zeven Jaar te Napels, heeft laten ophouden, eer hy wederkeerde. wanneer hy aan verscheiden stalen genoegzaam heeft doen zien, dat hy zig naar de konstigste voorbeelden, als die van *Castellione*, en *Roos*, geoeffent had; welken laatsten hy ook in zyne vaardigheit nabootste. Ik heb een dreef van Ossen, Schapen en Ezels van hem gezien, die wonder geestig en los gepenceelt waren: maar alzoo onze landaart meer op het uitvoerige verslingert is, konde hy hier niet zoo veel, als hy wel gewoon was, voor zyn konst bedingen; des besloot hy andermaal een reis naar Rome en Napels aan te vangen; om welke reden hy van Amsterdam naar Dordrecht vertrok, om zyn oude moeder, voor zyn vertrek, te bezoeken; maar hy werd op zyn onverwagtst door de dood overvallen en weggerukt op den 3 van Hooimaand 1688. Hy was een welgemaakt man, woelig van geest, en wel bespraakt, waar door hy zig wist in yders gunst te vlijen, en zyn geluk te bewerken; daar en tegen was zyn Broeder en Konstgenoot Pieter

van

VANDER LEEUW van een ſtillen aart, en borgerlyk gedrag, had geen bekwaamheit van zig voor te dragen, of by elk bemint en bekent te maken; waar door (ſchoon hy zyn konſt wel verſtont) hy maar een gemeen loon voor zyn penceelwerk bedong. Hy had een vleijend penceel, en de Osjes, Koetjes, Schaapjes, Beeltjes en Landſchappen, zweemden geheel naar de handeling van Adriaan van den Velde, van wien hy een ſtukje ſchildery had, 't geen altyd nevens hem, op den Ezel ſtont, om zig dus aan die wyze van ſchilderen te gewennen. Volgens myn bedenken is hy jonger geweeſt als zyn Broeder. Ik weet ook niet wel, in wat jaar hy geſtorven is. Maar hy kwam 1669. te Dordrecht in 't Konſtgenootſchap, en heeft, (wanneer ik 1678. my in die Broederſchap liet inſchryven,) mynen naam, als Regent, geboekt.

Hy heeft een Zoon nagelaten; die een konſtig *Signet-* en Stempelſnyder geweeſt is.

ABRAHAM VAN KALRAAT, geboren te Dordrecht, in 't Jaar 1643. den 7 van Wynmaand, heeft de gronden van de Teekenkonſt geleert by Æmilius en Samuel Hup, of Huppe, beroemde SteenBeeldhouwers. Van hun waren de ſieraden, en Beelden van de Groothoofts poort te Dordrecht gemaakt, waar van het geen, half ront gebeeldhout, en in den vaſten muur van de poort, zoo agter als voor, gemetſelt is, thans noch gezien kan worden; maar de twee beelden, Mars en Pallas, die in Niſſen, op de wederzydze poſten van de poort, met het gezicht naar de Maas pronkten, zyn door den dreun van het kanon van 't na gelegen bolwerk geborſten, en eindelyk afgevallen. My gedenkt noch, dat ik het onderlyf van Mars op zyn plaats heb zien ſtaan, in dien

tyd als ik al aan de konst was, en het Roodseersel van het Pallas beeld wort noch by my bewaert.

ABRAHAM, door yver en vlyt, heeft na dien tyd, zig tot het penceel begeven, en oeffende zig op beelden en fruit; en alzoo zyn Vader, die een houtbeeldhouwer was, door ouderdom afviel, hanteerde hy ook den beitel. Hy is thans noch in leven, en oeffent de Schilderkonst en Beeldhouwery.

In, en omtrent dezen tyd, was 'er ook een STEENWINKEL, (zyn Doopnaam weet ik niet) in bloey en leven. Hy schilderde allerley soort van viervoetige Dieren, levensgroot, inzonderheit paarden. Hy kwam in den Jare 1640. te Koppenhagen, en werd van den Koning van Denemarken, Kristiaan den IV. als ook van 't gansche Hofgezin (daar een enkel geval den gront toe geleit had) byzonder bemint, en zyn werk geroemt. En dit was, dat hy een paart schilderde, zoo natuurlyk en konstig, dat 'er een levend paard bygebracht, tegen runkte en sprong. Of onze Konstenaar nu daar op moedig wiert, weet ik niet; maar wel dat diergelyk al van oudts af voor een gevallige zaak is gehouden, en de trots des makers daar over beschimpt. Een voorbeeld ter snêe dienende verhaalt ons *Franc. Junius* van Zeuxis. Deze had een Jongen geschildert, met een tros druiven in zyn hand, en het tafereel gestelt in d'open lucht. De vogelen, door dat vertoonsel verschalkt, vlogen d'een voor, en d'ander na, op dat Tafereel aan: en als Zeuxis daar op moedig was, schoten anderen, die daar by stonden, hem daar op toe: dat de Vogelen geen goed oordeel hadden; want dat hen anders de Jongen zoude hebben afgeschrikt.

Ook was 'er in dien tyd een

JAN

JAN VAN AKEN, mede een Paardeſchilder, maar in 't klein. Doch wat lantsman hy was, en of men ook zyn afkomſt van dien Jan van Aken, wiens levens bedryf van Mander beſchreven heeft, rekenen moet, weet ik niet; maar hy was een fraai meeſter in die konſt. Zes printjes, met paardetjes, op de grootte van de kleinſte door P. van Laar geetſt, gaan ook door hem zelf geëtſt, in druk uit; maar zyn ſchaars te bekomen, en die ze heeft, heeft 'er agting voor.

Gelyk by gelyk ſchikt beſt, zeit de Hollantſche ſpreuk. dus ſtapt ook de konſtige Beeſteſchilder, P. MOLYN, gebentnaamt *Tempeeſt*, op het Tooneel.

Hy was een Haerlemyt, Zoon van Pieter Molyn den Ouden, om en omtrent deezen tyd geboren; want hy was in 't Jaar 1697. als Iſaak de Moucheron te Rome was, een man van ruim 50 Jaren, en van zyn konſt weet ik niet dat hier te land iets is; aangezien hy zig al vroeg naar Italie en elders begeven heeft.

Zyn penceel ſchikte zig tot alles te verbeelden; maar inzonderheit muntte hy uit in ſchilderen van Wilde Zwynejachten, op de wys van Fr. Snyders. Den beſten tyd van zyn leven heeft hy te Genua, zoo in weelde, als in druk doorgebracht. In druk, zeg ik, alzoo hy op vermoeden van zyn eigen * Vrou omgebragt te hebben, voor al zyn leven in de gevangenis gezet wierd: daar hem zyn Stadt- en tydgenoot Jan Viſſer, anders *Slempop*,

* Anderen verhalen, dat het zyn byzit was, welke hy wars geworden, door twee of drie loſſe bollen, daar toe met geldt omgekocht, liet om 't leven brengen.

Lantſchap-ſchilder en Leerling van Mommers, dikwils ging bezoeken. maar als hy 16 Jaren gevangen gezeten had, in den Jare 1684, wanneer de Franſchen die Stadt bombardeerden, werd hem, (*des eenen druk is des anders geluk*) vryheit vergunt om uit den kerker te gaan. Hy vertrok naar *Plazenza* in 't gebiet van Parma, daar hy zyn overigen levenstyd gesleten heeft. De zucht tot Konſtoeffening bleef hem tot in zyn ouderdom by, en wanneer hem zyn gezicht begon t'ontvallen, en hy door geen een bril meer zien konde, zette hy 'er twee boven een op zyn neus, wanneer hy ſchilderde.

Hy was (volgens de getuigenis van die hem gekent hebben) een groot Liefhebber van de konſt, en te gelyk van Venus.

THEODORUS, anders DIRK FRERES, is tot Enkhuizen geboren, in 't Jaar 1643. Deze was een groot meeſter in 't ſchilderen van Hiſtorien en naakten. Verſcheiden groote werken zyn nu noch van hem te zien, die den toets konnen uitſtaan, als onder vele een Galery op 't huis te Honslaerdyk, en verſcheide groote ſtukken op 't Raathuis te Enkhuizen, waar van nog zommige onafgemaakt gebleven zyn, door dien hem de Dood verraſt heeft; want hy voer t'ſcheep van Amſterdam, wat onpaſſelyk zynde, naar Enkhuizen, om dat hy dacht daar meer gemak te zullen hebben, en beter door zyn vrienden opgepaſt worden, doch de ziekte nam zoodanig toe, dat hy al dood was, eer het ſchip de haven bezeilen konde. Dit viel voor, in 't Jaar 1693. als hy out was 50 Jaren. Tot Amſterdam op de Heeregraft, in 't huis van den Heer Roeters, is een Zaal met ſchilderyen van hem, daar met roem van geſproken word.

Ook

Ook heeft hy verscheiden heerlyke zolderwerken gemaakt, met konstige sieraden in de hoeken. Doch in 't gemeen wort 'er van getuigt dat hy grooter teekenaar als koloreerder was. Waarom ook zyne Teekeningen van naakte beelden by de Konstkenners in waarde gehouden worden.

Hy had lange Jaren in Italie zig geoeffent, naar de geachtste voorbeelden, en 't is aan zyn penceelwerk wel te zien, dat hy Roomsche lucht ingeademt had. Egter daar zynde hield hy geen gemeenschap met de genen, die men in de wandeling Bendtvogels noemt, welke doorgaans op 't verkwisten van gelt uit zyn: maar in tegendeel nam hy proef, met hoe luttel gelt als men sober leeft, men een Jaar kan toekomen. Dus bevond hy dat de spreuk van Seneca: *Dat onze Natuur van een gezeggelyken aart is, en met weinig zig laat genoegen*, waarheit gezeit heeft. Dit doen was nochtans een eigenwilligheit van hem, buiten nood; want hy was afkomstig uit een oudt en geacht geslacht, en had van zig zelven geld, om te konnen bestaan, buiten zyne Konstoeffening, waarom hy ook niet als met luiden van aanzien en eere omgang hielt en verkeerde. J. Voorhout, die met hem (na dat hy van Rome weder tot Amsterdam was gekeert) op een Oeffenschool naar 't leven geteekent heeft, heeft my verhaalt, dat hy het gezelschap liet raden, hoe veel zy dachten dat hy in dat mager Jaar aan gelt verteerd had; maar hoe min dat iemant riet, 't was noch minder, want het kwam op 30 gulden uit. Daar wel uit te gissen is, dat hy niet veel gebrade Kapoenen gegeten, of Florentynschen wyn gedronken zal hebben.

Hier nevens verschynt zyn tyd- en Konstgenoot

noot, die te gelyk met hem, in den Jare 1666. in Italien geweest is,

ADRIAAN BACKER, geboren tot Amsterdam, groot Historie- en pourtretschilder. Onder zyne voorname Konstwerken wort getelt het stuk op 't Stadhuis van Amsterdam geplaatst, tegen het wulfsel boven den ingang van de pleitkamer, verbeeldende het laatste Oordeel, waar in zig konstig geteekende naakten doen zien, waar in hy meer, als in zyn wyze van schilderen geprezen wort. Hy was een Broers Zoon van Jacob Bakker, waar van wy op 't Jaar 1609. gemelt hebben; en is gestorven (na my bericht is) tot Amsterdam, in den Jare 1686.

Wat lantsman HORATIUS PAULYN was, weet ik niet, maar hy heeft altyd in Hollant, inzonderheit tot Amsterdam, zig onthouden. Hy was naar 't scheen een man, die de godvrucht beminde, maar schilderde somwyl voorwerpen, die nergens minder dan daar na geleken. Joh. Voorhout heeft my verhaalt, dat hy 'er eens een kleen stukje van gezien heeft, dat zoo vuil en ydel in zyn vertooning was, dat hy zig van wegen den maker schaamde; maar 't was kragtig en uitvoerig geschildert. De Konsthandelaar Gerard Uilenborg, had een stukje van hem, dat hy wel op 200 Ducatons waardeerde.

HORATIUS vertrok onder het gezelschap van *Jan Rote* (die van een optocht naar 't Heilig Lant maalde) mee, eerst naar Engelant, en van daar naar Hamborg, om aanhang te werven. Maar zulks liep niet al te breed voor wind, door dien zy nu en dan tegenstrevers ontmoetten, en ook van hun kisten, opgevult met Stamvanen en Standaarden, waar mede zy het Heilige Lant zouden intrekken,

be-

beroofs wierden. trouwens daar was niet veel aan verloren, aangezien de Leidsman van die Heilige legerbende, onderwege zynde, bevond dat hy zig in de uitcyfferinge der Prophetische tydrekeninge, hondert Jaren vergist had. Dus elk met hangende wieken weder naar zyn oude hok keerde. Ik heb in myn tyd een Bakkers Vrou gekent, die zilver, goud, en gereed geldt, zoo veel zy had konnen by een schrapen, had opgepakt, en stil van haar man, met dit godvrugtig gezelschap was mee gesokt, dog kaal en berooit weder naar huis was gekeert, daar zy zoo heel wellekom niet was. Waar Horatius vervaren is, heeft men sedert niet gehoord.

Ook heeft dezelve Voorhout my verhaalt: dat hy om dezen tyd tot Hamborg gekent heeft eenen Bellevois, een braaf Zee- en stilwaterschilder. Dat hy ook te Hamborg kennis gehad heeft, aan Mathias Scheits. Deze was een Hamborger van geboorte, doch had te Haarlem by Philips Wouwerman de konst geleert, welke wyze van verkiezingen hy eenige jaren aangehouden heeft, dog naderhant op 't schilderen van Boere gezelschapjes, (waar in hy de handeling van D. Teniers gevolgt heeft) viel, en eindelyk, toen gemelde *Voorhout* kennis aan hem had, zig tot het schilderen van Historien had begeven. Hoe veer hy in de Historiekunde, en Teekenkonst gevordert was, blykt aan de printverbeeldingen van 't Oude, en Nieuwe Testament, die in koper gesneden, op zyn naam in druk gaan.

De spreuk vanden Redenaar Antisthenes, *dat men nooit te oud is om te leeren*; en *dat de school leerlingen aanneemt van allerleyen ouderdom*, is bekent.

On-

Onder deze, welke men rekent dat laat aan de Konst gekomen zyn, behoort GYSBERT VERHOEK geboren te Bodegrave in 't Jaar 1644. Deze had in zyn jeucht wel eenige aanleydinge tot de Konst, door dien zyn Broeder Pieter Verhoek, die elf Jaaren ouder was, de Konst van 't Glasschilderen had geleert te Gorkom by Jakob vander Ulft, die, alzoo die Konst toenmaals geheel buiten gebruik wiert, hem zelf aanried naar Amsterdam te gaan om 't Marmerschilderen ter hand te nemen, gelyk de Broeders *van Nerven*, die veel gelt daar mee wonnen, gelyk hy deed en zig daar aan ook heeft gehouden tot het einde van zyn leven. Hy stierf, zyn levensdraat afgeloopen zynde, in den Jare 1702 op den 29 September. Pieter was inzonderheit tot de dichtkonst geneigt, en heeft veele fraje vaarzen, op menigerhande voorwerpen, in zyne uitspanningen gemaakt, inzonderheit *het treurspel van Karel den stouten*, Hartog van Bourgondie, Graaf van Holland, Zeeland enz.

Hy beminde een borgerlyken en beleefden ommegang en voorts de boekoeffening, gelyk ook zyn Broeder, waar van wy begonnen hebben te zeggen, dat hy laat, dat is eerst op zyn twintigste Jaar aan de konst kwam, te weten zig geheel daar aan over gaf, onder opzicht van Adam Pynaker, die een zonderling goed vriend van zyn Broeder was.

Hy schilderde in 't eerst eenige stukken van gemelden Pynaker na: doch zyn geest neigde meer tot het schilderen van paarden; gevolglyk tot Bataljes, en legertochten enz., en had een zonderling gevallen in de behandelinge van Ludovicus Rouhier, anders gezeit *den Bourgonjon*, daar hy ge-

geheel op toeley om die na te volgen, gelyk ik aan verscheyden stukken gezien heb. En hoe groot een voornemen hy gehad heeft, om zyn Konst verder voort te zetten, blykt aan een menigte van opgemaakte teekeningen, volkomen tot dat gebruik geschikt. Met verwondering heb ik de menigvuldige veranderingen, zoo in Paarden, Beelden, als verschillige voorwerpen, uit 's mans vernuft geteelt, beschout. Maar drie oorzaken hebben hem de uitwerkinge van zyn voornemen belet.

1. Dat hy geen welmeenenden Mecenas ontmoette, die hem in het worstelperk van de konst moet gaf, en zyn zweet door loon verzoette: zoo dat hy niet hoefde te klagen, dat hem de Konst verdriet bybracht.

Het tweede was die booze harpy, *Podagra* genoemt, die hem tot op zyn leger vervolgde: daar hem W. Kalf, en Zacharias Webber (die mede met dat euvel geplaagt was) dikwerf kwamen bezoeken.

Het derde beletsel was de dood, die zynen ganschen toeleg, teffens met den draat zyns levens afsneed op zyn 45ste Jaar, den 6den van Louwmaant 1690.

Hy heeft een Zoon naargelaten, die na 't overlyden van zyn Vader, by zyn Oom in 't marmerschilderen is opgekweekt, 't geen hy nu noch met roem binnen Amsterdam hanteert.

Hier aan laten wy volgen de twee gebroeders Haerlemiten, JOB en GERARD BERKHEYDEN, tytgenooten, en byzondere goede vrienden van den voorgemelden P. Verhoek.

Job, die de oudste was, wert door zyn Vader op het Boekbinden bestelt, maar 't duurde niet lang

lang of hy kreeg tegenzin daar in, raakte daar af, en wilde een schilder worden, in welke geneigtheit zyne ouders hem opvolgden, en hem een bekwaam meester opzochten; (wie het geweest is, weet ik niet) om de grontbeginselen van de Konst te leeren.

JOB beyverde dit doen zoo hartig, dat hy in korte Jaren al een fraay stukje schildery konde maken, 't geen zyn broeder bekoorde, om mee de handen aan den konstploeg te slaan. De een yverde tegen den anderen, doch elk in 't geen daar zyn geneigtheit hem toe dreef.

Hy nu al van zyn meester af, en den leybant ontwassen, nam proef om alleen te konnen gaan, 't geen zoo wel gelukte, dat hy van dien tyd af al begon (dus heeft hy zelf menigmaal verhaalt) te droomen dat hy tot de wolken vloog, dat hem geen kleenen moet gaf, die ook wel eens weer verslapte, wanneer hy teffens droomde dat hy aan de takken der boomen hangen bleef: doch hy die van der jeugt af aan een potsige knaap was, bleef egter in verbeelding dat hy noch een groot man door zyn konst worden zou. Hier op draafde hy in zyne oeffening met gestagen yver voort, zette zig aan den Rynkant ter neer, en maakte zig bekent by de Dorpelingen tusschen Uitrecht en Leyden, daar hy vele der zelve voor een geringen prys uitschilderde, zig daar door naar 't leven oeffende, en van 't model noch gelt toe bedong.

Als dit nu eenigen tyd geduurt had (licht zoo lang tot dat hy 't daar omstreeks kaal afgegraast had) begaf hy zich weder tot het schilderen van moderne beeltjes, gezelschapjes, boertjes en dergelyks, gelyk GERRIT tot het schilderen van aangename gezichten, van huizen, groote gebou-

bouwen, kerken, als ook deurgezichten van de Heere- en Keizers graft, weerzyds met boomen beplant, en met allerhande kleene beeltjes opgesiert; welk hy alles naar 't leven afteekende, en daar na konstig, en uitvoerig op tafereelen bracht, waar op dit vaarsje zinspeelt:

Berkheiden *toont op doek een levend oogverschiet,*
Daar, hoe m'er meer op ziet, hoe dát m'er meer in ziet.

Dit duurde een geruimen tyd; toen weer wat verandering. Job kreeg de reislust in 't hooft, en wat de een wilde, wilde de ander mee, des beslooten zy beide een tocht naar Duitslant te doen. Zoo gezeit, zoo gedaan. Tot Keulen gekomen, onthielden zy zig daar een wyl, om eenige kleine stukjes die zy met zig genomen hadden voor gelt te verwisselen, waar door zy aan den eenen en anderen kennis kregen, onder andere ook aan een geestelyke Dochter, welks broeder, een Priester geweest, overleden was, en begraven; waar over zy hartelyk bedroeft was, te meer, alzoo zy geen gedagtenis van hem in schildery had, en over zulks hen vraagde, of zy deszelfs beeltenis, op bericht hoe hy van gedaante en wezen geweest was, wel zouden konnen op een tafereel voor haar afmalen? een vreemt voorval. Job keek Gerrit, en Gerrit Job aan. Eyndelyk zy verstonden malkander, antwoordden ja, en bedongen daar voor een goet stuk gelt. Maar weer een zwarigheit: zy hadden niet waar op zy het konden schilderen. Job die wel de vrypostigste was, en haast een vond bedocht, vraagde de Begyn om een stuk oud lywaat, die hem een hemt gaf van haar overleden Broe-

Broeder, daar zy twee doeken van bereidden. Waar na zy den overleden Priester (volgens bericht dat zy ontfingen) schilderden op de voorslip, en de Bagyn op de agterslip van 't hemdt.

Van daar vertrokken zy hooger op tot Heidelberg, daar toenmaals de Keurvorst van de Pals zyn Hof hielt, daar zy dagelyks gelegentheit vonden om den ganschen hofzwier te zien, wanneer de Vorst ter jacht uitreed. Hier op namen zy inzonderheit naaukeurig acht, en maakten daar van twee stukken schildery zoo goed als zy konden, met de beeltenisse van den Vorst, zommige voorname Hovelingen, als ook den Opperjagermeester, dat de zelve (hoe klein) egter kenbaar waren. Maar zy wisten nu niet wat zy met deze Konststukken zouden uit rechten, wyl geen van beide harts genoeg had, om de zelve met eigen handen den Vorst aan te bieden. Wat bedenkt de kleinmoedigheit, of beschroomtheit niet! zy besloten de stukken op malkander te binden, en in de galery te zetten, daar de Vorst moest voorby gaan, gelyk zy deden, en belastten alleen iemant die daar opzicht had, dat, wanneer 'er gevraagt wert, wie de zelve daar neergezet had, hy dan zeggen zoude dat het Malers waren, en in zoodanig een Herberg t'huis lagen, en gingen daar op weg, twistende onderwyl met malkander over den uitslag, en of zy gelt of slagen te wachten hadden. Vreemde bedenkingen naaulyks te gelooven, zoo 'er niet gevonden wierden die het uit hun met eigen mont, om de klucht, hebben hooren verhalen. Waar uit dusdanige schroom, en bedeestheit oorsprонk heeft, geeft Gratiaan in deze volgende Redenvoeringe te kennen: *Vrypostigheit* (zeit hy) *wort geschetst door de Natuur, en voltooit door de opvoeding.*

ding. Alle de genen die dit voordeel bezitten vinden alle zaken gedaan. Deze Hoedanigheit maakt hun alles licht; zoo dat zy nergens door worden belemmert, en overal met lof uitkomen. De middelbare hebben zelfs dikwils voor uitmuntende gegaan; om dat zy van deze Heerschappy (vrypostigheit) wierden geholpen. Zy die dezen geest niet bezitten, komen met wantrou in de bedryven. Uit het kleen vertrouwen rijst vreeze, het doet de Redenkaveling ophouden, het spreken verstremmen, en de bedryven blyven verstikt in de bedwelmtheit. Maar wat zal ik hier op zeggen? 't is niet altyt in 's menschen vermogen, de gebreken der natuur te heelen. De grootste verstanden hebben schipbreuk geleden op deze klip. *Jean Rufé*, een van de grootste Geesten, en vermaartste Redenaars in Spanje, en dien Gratiaan by uitnementheit den vernuftigen noemt, verbeeldde zig, dat hy niet ontroert zoude wezen in de tegenwoordigheit des Konings, zeggende, *dat de Koningen menschen waren, dat men verstant en oordeel moest ontbreken, om bevreest te zyn in de tegenwoordigheit van zulk een Koning te spreken, die met zoo groote zedigheit en vriendelykheit gehoor gaf, en van wiens tegenwoordigheit men niet wist dat iemant ooit ongenoegt was afgekomen.* Maar daar van daan gekomen, moest hy bekennen dat hy zoo wel als anderen door bedeestheit in verwarring geraakt zyn noordstar gemist had. Gelyk ook de *Jesuit Possevin*, wanneer hy eenige belangen aan Philips den II. Koning van Spanje had voor te dragen, bleef stok stil staan, op het tweede point van zyn gesprek. Dus de Koning, om hem uit die verwartheit te helpen, zeide: *zoo gy een geschrift hebt, ik zal het nemen, en uw zaak doen bevorderen.*

Meer voorbeelden zouden wy hier toe konnen byhalen, die ook met een tot verschooning van de bedeestheit onzer Konstenaren zouden dienen; maar de Lezer zal al in verlangen wezen, hoe het met de twee stukken schildery (die wy in de galery gelaten hebben) is afgeloopen.

De Vorst had straks zyn oog daar na toe, vraagde wat het was, deedt dezelve ontwinden, of los maken, en beschoude ze met verwondering, te meer, om dat hy zyn eigen beeltenis, nevens andere daar in ontdekte. Hy liet de Malers roepen, prees hun konst, betaalde hun rykelyk voor de zelve, en beschonk hen daar en boven met een gouden penning. Straks werd ook aan hun een paard bezorgt, om de jacht nevens den Adeldom te verzellen. Dit bragt hen in den grootsten angst van de waerelt, aangezien zy zulks ongewoon, voor een middel om den hals te breken aanzagen. Te paart geholpen, zagen zy 't elkens naar elkander om, wie 't eerst zantruiter zou worden.

Ik geef den Lezer te bedenken, hoe hun dit volgen ter jacht geleek, en in wat benaautheit zy waren, inzonderheit JOB, die aan zyn droom begon te gedenken, beducht dat hy door 't vliegen met zyn ros door 't Bosch, als een andere Absolon, aan een tak der boomen mocht blyven hangen. Zy kwamen daar heelhuits af, maar vermydden daar na dat adelyk vermaak, dat hen in zulken angst gebrocht had.

Zy bleven daar een geruimen tyd hun konst oeffenen aan 't Hof, maar bevonden t'effens ook, dat het hoofsche leven, niet anders als een zee vol van wisselvalligheden en veranderingen is, zagen ook licht in hunne verheffing te gemoet, 't geen

de

de Dichter J. Zeeus daar in aanmerkt als hy zeit:

't Geval, dat in verwisselingen
Nooit is getemt,
En dat in staatveranderingen
Te dartel zwemt:
En Ryken, Landen, Steden, Volken,
Door gonst,
Verheft aan 't toppunt van de wolken,
Of nederbonst.

Zy kregen dan eindelyk een weerzin in 't Hofleven, en JOB zeide op een morgen, *Broer wat hebben wy 'er ook aan? altyd onder vreemde oogen te zyn? als wy in Hollant waren by ons oud gezelschap, hadden wy zomwyl een vermakelyk praatje vande Konst, onder een pypje.* 't Was *Fiat*, en zy vertrokken van daar weer naar hun geboortestadt, daar zy met een Zuster huis hielden. Van waar (als zy eenige stukjes gemaakt hadden) zy t'Amsterdam kwamen om dezelve te verkoopen, en met de Konstoeffenaars een vrolyken avond te hebben.

't Gaat gemeenlyk met het verhalen van spreuken, als met het verkoopen van oud zilverwerk, daar het fatsoen, en maakloon aan verloren wort, zeit *Jean Rufè*, in zyn 310 gedenk-spreuk. Maar JOB inzonderheid was potzig in zynen omgang, en wist dit verlies in zyn vertellingen voor te komen; want hy zach juist zo naau niet op een leugen, als het in de vertelling te pas kwam.

Gebeurde 't dat iemant in 't gezelschap stofte op beroemde bedryven van zyn Voorzaten, hy deed niet minder, en wist een gantsche rol van zyn doorlugtige afkomst van buiten op te zeggen;

uit te rekenen dat hy van Konings bloed was: maar 't was Koning Jan Beukelse van Leiden, die zig te Munster liet kroonen, daar *M. Consart* in een letter vaarsje op Job gemaakt dus zinspeelt:

Te Munster was eertyts een Koning. Jan van Leiden,
Een Voorzaat van 't geslacht der geestige BERCK-
HEIDEN.

Ik vind ook onder oude papieren vaarsjes op hun beider Afbeeltzels door F. Snellinx. Dus op *Gerrit*:

Dit is BERCKHEIDEN, *die de Boukunst naar het leven.*
In kracht kan zetten, en haar rechten welstant geven:
En door inbeeldingkunde elks wezen zoo verbeeldt,
Dat aan het werk het minst' van 't leven niet ver-
scheelt.
De Palts Graaf gaf hem, in de plaats der schilderkroone,
Een gouden borstsieraad, het beeld van zynen Zoone.

En dus op zyn Broeder.

Dit 's JOB BERCKHEIDEN, *wiens gelyk men in*
gebouwen
En Tempelschild'ren niet zal vinden noch aanschouwen.
Hy maalt ook, wat hy wil, op 't kunstigste van alls.
Dat tuige Heidelberg, en Manheim in den Pals.
Hoe eert men best dien Geest, om naar waardy te pron-
ken?
De Keurvorst heeft hem zelf zyn beeld van goud ge-
schonken.

Zyn Beeltenis kan men zien in de plaat E 3. nevens die van zynen Broeder *Gerrit*.

Deze is 't eerste gestorven. GER-

GERRIT was van meerder oplettentheit, en ook meer ingetogen van leven, en vermaande zyn Broeder dikwils, dat hy zoo los en ruw niet moest praten, dat het niet voeglyk was, dat, wanneer zy t'zamen in gezelschap waren, hy hem tegensprak, als hy de menschen wat leugens (alleen uit potzigheid) voor waarheit op de mouw spelde; en dat dit hem verveelde. Als het dan weer gebeurde dat hy met zyn Broeder naar 't gezelschap ging, maakte hy vooraf beding met hem, zeggende: *hoor Job, als gy al te grof liegt, zal ik de hand op myn borst leggen, let 'er op, dit zal een teeken zyn, dat het hoog genoeg is, hou dan op.*

Deze tot den ouderdom van zeventig Jaren gekomen, liep in den avondstont, komende van 't gezelschap, en uit den Tuin van Alexander Vos, in de Brouwers vaart, en verdronk in 't Jaar 1698. en werd op den 14 van Wiedemaant begraven, na dat hy zyn Broeder in 't Jaar 1693. op den 23 van Slachtmaand had zien voorgaan.

Onder des grooten Dichters Joost van den Vondels Lofdichten op Schilderyen, enz. vind ik 'er ook een op het gezicht van de nieuwe Heeregraft, tot Amsterdam, door Geerard Berkheiden geschildert, in den Jare 1672. daar hy dus t'zyner roem zeit:

BERCKHEIDE *maalt de Heeregracht*
Naar 't leven, waardig om t'aanschouwen.
Koop Schilderkonst: vermy het bouwen.
Waarom? 't is Fransche middernacht:
Dus wacht op eenen heldren morgen.
In huisbouw steken moeite en zorgen.

En ook een groot vaars 't zyner eere, in de

MengelRymen van P. Rixtels, als hy het Stadhuis van Amsterdam in 't klein geschildert had, het welk den Dichter achter aan 't vaars doet spreeken:

BERKHEIDEN, *zwevende op de wieken*
Van 't snel gerucht, braveert de Grieken,
Apel en Zeuxis, door 't penceel.
En schept het leven op 't paneel.
Ik zal nu, levende in zyn verven,
Den tyd ten spyt, nooit konnen sterven.
Zoo sprak het agtste Wonder, *en*
Gaf stof en sporen, aan myn pen,
Om u, en uw penceel, BERKHEIDEN,
Onsterf'lyk, naar 't gestarnt te leiden.

Onder de Konstschilders welke een veranderlyke levens rol gespeelt hebben, word ook de Bommelaar JOHANNES VORSTERMANS getelt.

Zyn Vader was een pourtret-schilder, en van een goed geslacht, getrout met een weduwe wier man Borgermeester te Bommel was geweest. By deze is onze VORSTERMAN verwekt; maar in wat Jaar weet ik niet: maar, om dat deze de onderwyzer van Johannes Soukens (die hier achter volgt) in de konst geweest is, hebben wy den meester (dat voeglyk is) voor den Discipel geplaatst.

't Is denklyk dat hy de beginselen der konst by zyn Vader geleert heeft, eer hy, zig vindende tot die wyze van schilderen genegt, tot Uitrecht zig begaf, om, onder opzicht van Herman Zaftleven, de konst voort te oeffenen, na welken tyd hy van voornemen werd om Vrankryk (tot verlustiging, was 't zeggen) te gaan bezien. 't Mocht niet minder wezen (zoo veel Edel Gelders bloet zat 'er in

in die borst) of daar moest een knecht met een geboorden rok agter hem gaan; en (zoo men zeit) gaf hy zig daar uit voor een Baron, en verteerde in die reis wel het meeste gelt dat zyn ouders hem naagelaten hadden. Hy kwam naderhand weer te Bommel wonen, by zyn Zuster, die in de wandeling Mevrou genoemt werd. Hier verkeerde hy met de braafste luiden van die plaats, hield zig als een Edelman, was deftig gekleedt, en liet zig vinden in de beste herbergen, ontveinzende altyt zyn konst voor gelt te oeffenen: maar best wetende, hoe 't met zyn beurs gestelt was, ontweek hy by wylen het gezelschap voor een tyd, onder voorwending dat het hem ergens aan gescheelt had ('t geen de waarheit was) en schilderde dan eenige stukjes, welke hy stil in Hollant liet verkoopen, waar van hy zig dan weer op nieu bediende; en zoo hy al iets maakte dat hy weten wilde, zulks diende enkel tot een present aan een goed vrient. dus voorzigtig behandelde hy dit stuk, om zyn eer niet te krenken.

Buiten dit, bezat hy een groot vernuft, geestige vindingen, en een vaardig en vleijend penceel, waar door hy zyn meesters behandeling niet alleen naabootste, maar in veel dingen (zeit de Konstschilder G. Hoed, die hem gekent heeft) H. Zaftleven overtrof.

In 't Jaar 1672. wanneer de Fransche Gelderlant en 't Sticht in bezit genomen hadden, hield hy zig op te Nimwegen, daar hy ook een Zuster had wonen. Ik heb noch vergeten te melden, dat, wanneer de Franschen toeleiden om deze landen t'overstroomen, en de Staten van de Provincien zig genootdrukt vonden krygsvolk tot hun bescherming te werven, onze Jonker toen naar een Hop-

mans plaats dong, maar hy viel mis, en een Gelders Edelman ging 'er mee ſtryken.

Terwyl hy te Nimwegen woonde, ontdekten zig onder de Franſoizen verſcheiden die Konſtlievende waren, waar mee hy omgang hield, onder anderen de *Marquis de Bettune*. Deze nam VORSTERMAN mede naar Uitregt en elders om konſt op te koopen, tot een Konſtkabinet. Men zegt dat gemelde *Marquis*, die in 't kort wederom naar Vrankryk vertrok, hem graag voor zyn Hofmeeſter had willen met zig nemen. Doch of hy daar geen zin toe had, of dat 'er iets anders in den weg was, hy bleef te Nimwegen.

Eenigen tyd daar na, vertrok hy naar Engelant, daar hy van wegen zyn konſt in groot aanzien kwam; zelf kreeg hy gelegenheit, om voor Koning Karel den tweeden, een ſchoorſteenſtuk in een der zalen op Withal, anderen zeggen in een klein konſtvertrek, te ſchilderen, waar in zig een van zyne Koninklyke Luſthuizen vertoonde. Hier in had hy verſcheiden beeltjes van Heeren, die dagelyks aan 't Hof kwamen, in hun natuurlyken zweem van gaan, ſtaan, en bekleeding, zelf hun wezen, zoo natuurlyk en konſtig afgebeelt door zyn konſtpenceel, dat dezelve elk in 't byzonder waren te kennen. Dit werd van elk tot verwonderens toe geprezen, en voldeed aan 't Hofgezin en den Koning, die hem daar op liet vragen, wat de Schilder voor zyn Konſtſtuk begeerde. Hier ſtont onze VORSTERMAN wat verlegen. d'Een ried hem dat hy het den Koning tot een preſent moeſt aanbieden, of de waarde daar van aan hem ſtellen. Anderen rieden het tegendeel; des deed hy een eiſch van twee duizent guldens voor het zelve, 't geen de Koning wat te veel dacht te wezen,

zoo hem aangedient wierd. Ondertusschen vleide zig onze Konstenaar met de hoop van dien schoonen buit, die hy zig verbeeldde dat met weinig korting (als in Hollant wel geschiet) hem toe gedeelt zoude worden, en overlei vast by zich zelven wat hy den brenger daar voor in de vuist zou stoppen: 't welk te vergeefs van hem overleid werd; want het 'er nooit toe kwam. Hy wachtte dagen, weken, maanden, eerst in hoop, naderhand met ongedult, tot zoo veer, dat hy al negen hondert gulden op die schult verteerd had in zyn herberg; waar over de waardin (ziende dat daar niet van komen zoude) hem dede voor die schult vast zetten.

Karel du Jardyn, wanneer hy te Lion in dergelyken rampspoedigen staat raakte, kwam 'er gelukkiger af; want zyn waardin, ziende dat 'er van hem geen gereede munt te wachten was, nam zyn persoon tot voldoening van de schult over, en daar mee was die rekening geeffent.

Onze Jonker, die tot noch toe voorwint gezeilt had, werd door een tegenwind op 't onverwagtst aan lagerwal gesmeten. De Spaanschen hebben een spreuk die op zulke luiden gepast wort, die zeit: *De Fortuin werd moe van hem langer te torschen.*

Wat aanzoek onze gevangen, door deze en gene van zyne bekenden aan 't Hof liet doen, om zyn betaling, daar kwam niet van. Ondertusschen zat hy in elende, tot de Konst-schilders onder malkander wat uitleiden tot zyn verlossing. De waardin, die liever een weinig zeker als veel op een hopelooze onzekerheit wilde afwagten, ontsloeg hem uit de gevangenis. Toen weer van voren af aan den Hovelingen in 't oog geloopen; maar 't bleef als voren. Onderwyl gebeurde 't dat 'er een gezant uit Engelant naar *de Porte* ging. Deze nam hem mede,

om eenige oudheden voor hem, naar 't leven af te teekenen: maar die Heer overleed op de reis: en men weet niet waar VORSTERMAN beland is.

Men zegt, terwyl hy in Engelant was, dat de *Marquis de Bettune* uit Polen aan hem schreef om over te komen in dienst van den Koning. Dog of hy daar heen niet heeft gewilt, of dat die die brief niet in zyn handen gekomen is, daar van weet men 't rechte bescheid niet.

Bergen (zeit het oude Hollantse spreekwoort) *ontmoeten malkander niet; maar menschen wel.* Dus is het ook met my en JOHAN SOUKENS, geboren te Bommel, een leerling van Johannes Vorsterman gebeurt. Hy kwam my, en ik hem te kennen in de marktschuit van Dordrecht op Nimwegen, in den Jare 1694. ik ontboden om den Borggraaf te schilderen moest naar Nimwegen, en hy naar Bommel daar hy 't huis hoorde, en 't was my leet dat ik niet van eersten af aan kennis aan hem kreeg, om de potzige vertellingen die hy my deed, waar door my de tyd, die door den tragen voortgang verdrietig was, my nu kort scheen. 'k ontdekte wie hy was, by gelegenheit dat ik de hoeken der beschilderde paneelen door zyn reiszak zag doorsteken, waar op ik hem vraagde: of hy in Hollant eenige schilderkonst gekogt had. Waar op hy my verhaalde, dat hy in Hollant was geweest om schilderyen te verkoopen, dat hy zulks tweemaal des Jaars gewoon was, en dat dit het overschot was, vorders dat hy een schilder was, en SOUKENS genamt. Waar op hy (na meer andere redenen) tegen my zeide, dat hy wel wenschte dat ik ook tot Bommel woonde, om d'eer van myn gezelschap te hebben, en dat hem even veel dacht

te

te wezen waar ik woonde, om de konst te oeffenen, en vervolgde: *wilt gy daar toe bewilligen, ik heb myn huis tot uw dienst, of zoo gy het zelve in vollen eigendom wilt, ik zal't u geven.* Dat my zeltzaam in den eersten voorkwam, zoo dat ik hem vraagde waar hy dan wonen zoude? waar op hy my ten antwoort gaf: *ik heb 'er twee, en wil u daar en boven noch van beide de keur geven.* Dit zeggen kwam my noch al koddiger en vreemder voor, te meer om dat ik niet bewust was, dat de huizen in die lantstreek, om de neringloosheit, van zoo geringe waardy zyn, des vraagde ik hem: *staat het een dan ledig?* 't antwoort was neen, maar hy zeide: *dat hy die beide bewoonde, het eene des winters; om dat het dakdicht was, en 't andere des zomers, om dat het boven open zynde, luchtig voor hem was.* Ik bedankte hem voor zyne aanbiedinge, en was verwondert dat hy noch zoo luchthartig en getroost was in zyn lot, want de markt van zyn konst toen al vry gezakt was. Sedert heb ik hem niet meer ontmoet, of van hem gehoort.

Zyn tyd- en Konstgenoot was

J. VAN HAGEN, Hagenaar. Deze heeft wel zyn meesten tyd doorgebracht, met het afteekenen van fraje Lantgezichten omtrent Kleef, en elders, die hy wonder geestig, met de teekenpen en 't penceel, op wit en blaau papier behandelt heeft. De meeste zyn gejaarmerkt 1650, 60 en 62. In 't Jaar 1715. werden dezelve, onder de liefhebbers tot Amsterdam, tot een goeden prys verkocht. Zyne schilderyen zyn zoo bevallig niet, om dat de blaauwe asch, daar hy zyn groen mee geschildert heeft, van koleur verschoten, of zwart geworden is. De Konstlievende Eduard Feitama heeft my verscheiden van zyne konstig geteekende Lantschappen doen zien.

Nu

Nu heb ik te ſpreken van FRANSISCO MILET anders MILEE geboren te Antwerpen in 't Jaar 1644. Zyn Vader was geboren te *Dyon*, en een konſtig Yvoordrayer. De Prins van *Condé*, die byzonder behagen nam in zyne Konſtwerken, en voor wien hy veel gewrocht heeft, lokte hem naar zyn Gouvernement in Brabant, daar hy wel by ſtont, aangezien de liefhebbery tot zoodanige konſtwerken meer en meer voortgeplant wiert, waarom hy zig aldaar met 'er woon neerzette.

FRANÇISCO, vander jeugt aan geneigt tot de teekenkonſt, wert ſtraks beſtelt by den Konſtſchilder *Frank*.

Zyn natuurdrift, zyn groot vernuft, en uitſtekende vlyt, bracht hem in weinig Jaren zoo veer, dat zyn penceelwerk voor ruim zoo konſtig als dat van Frank geoordeelt wiert. Deze *Laurentius Frank* was de Neef van *Abraham Genoels*, die my in een Brief uit Antwerpen geſchreven, in ſlachtmaand 1716 verhaalt, dat hy in den Jaare 1659 te Parys aankwam by gemelden Frank zyn Neef, daar hy Millé, toen een Jongman van 17 Jaren, vond; en gevolgelyk is hier een verſchil van twee Jaren in de rekening van des zelfs geboortetyd, dien ik uit Franſe ſchryvers geboekt vind op 't Jaar 1644. In welk bericht de vergiſſing ſchuilen mag, daar over luſt my geen angſtig nazoek te doen. Wy verhandelen geen ſchriftuurtexten daar het op een *Jota* aankomt.

Genoels verhaalt my in gemelden Brief tot zynen roem ('t geen ik ook niet heb willen agterhouden) dat hy met hem tot Parys in een vertrek ſchilderende, beſpeurt heeft, dat hy een wonderbaarlyk vaſt onthout had, en zoo vaſt een denkbeelt

beelt van de voorwerpen zig wist in te drukken, dat het geen hy in 't leven, of van andere meesters gemaakt, alleen gezien had, konde namaken als of hy 't voor zig hadde, en by gevolge als hy een stuk na schilderde (of *nacopieerde*, om op zyn schilders te spreken) dat zoo gemakkelyk deed, dat hy maar weinig malen zyn hooft daar naar toe hoefde te drayen. Hy was pas 18 Jaren oud als hy met zyn meesters Dochter trouwde, van welken tyd af de fortuin hem mild begunstigde. Maar of zyn beenen (als het spreekwoort zeit) geen weelde konden dragen; dan of hy grooter roem door matelooze miltdadigheit, of eer verkwisting zocht, vint ik niet geboekt; maar wel dat hy meer wech gaf dan hy voor zig behielt. Bedenkelyk is 't, dat hy de spreuk van Cicero, 't Orakel der welsprekentheit, niet heeft gekent, welke zeit: *De menschen verstaan noch bedenken niet, hoe groot een inkomen de spaarzaamheit is.* Noch ook deze van Plutarchus: *velen durven hunne schatten niet gebruiken, anderen misbruiken de zelve: van beide moet men een afkeer hebben; want het geeft aan de eersten geen nut, en aan de laatste niet als schande en veragting.*

Hy heeft Vrankryk, Engelant, en Hollant doorreyst, en alzins stalen van zyn beroemde konst agter gelaten. Zyne Lantschappen (heel den aart van *Pousyn*) heeft hy doorgaans met kleine beeltjes opgesiert, zoo dat elk een welgevallen daar in had, waar door zyn roem grooter wert, en de wangunst stof vont om zulks te benyden. Ja men hout het voor een zekere waarheit, dat hy door een zyner Konstgenoten, die zyn verheffing niet dulden konde, is vergeven; want zyn lichaam door een onlesbaren brant ontsteken bewerkte

eerst

eerst dolzinnigheit, daar na de dood, op zyn 36 Jaar 1680. Hy wert begraven *a Saint Nublas des Champs*, en liet 2 Zonen na die de schilderkonst oeffenden.

Hier aan volgt ARENT DE GELDER, geboren te Dordrecht in den Jare 1645, op den 26 van Wynmaand.

Kleederen, Huisraad, en dergelyke soort van dingen zyn de mode, of veranderinge onderworpen; en wanneer de een daar in voorgaat, volgen straks anderen na. Dus is het ook gelegen met de schilderkonst. Dan bemint men eens 't geen stout gepenceelt en ruuw aangetast is, als het maar welstandig is in zyn afstant: dan eens weer 't geen gepolyst en uitvoerig geschildert van naby mag beschout worden.

De Konst van Rembrant had als wat nieus in haar tyd een algemeene goedkeuring; zoo dat de konstoeffenaren (wilden zy hunne werken gangbaar doen zyn) genootzaakt waren zich aan die wyze van schilderen te gewennen; al hadden zy zelf eene veel pryssélyker behandelinge. Waarom ook Govert Flink (gelyk wy in zyne levensbeschryving hebben aangemerkt) en anderen meer, zich tot de school van Rembrant begaven. Onder deze was ook myn Stadtgenoot ARENT DE GELDER, die, na dat hy door S. v. Hoogstraten in de gronden van de Konst was onderwezen, mede naar Amsterdam vertrok om Rembrants wyze van schilderen te leeren, 't geen hem zoodanig toeviel en gelukte, dat ik tot zynen roem zeggen moet, dat geen van alle hem zoo na gekomen is in die wyze van schilderen. En is boven dit opmerkelyk dat hy alleen onder zoo een menigvuldig getal, welke naderhand die wyze van schil-

schilderen agterlieten, daar in is staande gebleven.

Hy kwam in den Jare 1645. by den zelven om de Konst te leeren, en bleef 'er twee volle Jaren, wanneer hy zig weder naar Dordrecht begaf, en de konst tot heden toe loffelyk heeft geoeffent.

Van Rembrant zeit * Pels, dat hy

... Door de gansche Stad op bruggen, en op hoeken,
Op Nieuwe, en Noordermarkt zeer yv'rig op ging zoeken
Harnassen, Mariljons, Japonsche Ponjerts, Bont,
En Rafelkragen, die hy schilderagtig vont.

Maar onze DE GELDER, heeft niet minder dan hy een voddekraam van allerhande soort van kleederen, behangsels, schiet- en steekgeweer, harnassen, enz. tot schoenen en muilen inkluis, by een verzamelt; en de zoldering en de wanden van zyn schildervertrek, zyn behangen met floersche en gestikte zyde bewindselen en sluijers, zommige geheel, andere gescheurt even als de gewonnen legervaandels op de zaal van 't Haagsche Hof.

Uit dezen ryken voorraad haalt hy de toerustinge zyner beelden: gelyk hy dan ook voor gebruik houd, zynen Leeman van hooft tot teen te bekleeden, en in zulk een gedaante te zetten, als hy noodig heeft, 't geen hy dan met het penceel, of met duim en vinger nabootst. Somwylen smeert hy ook de verf wel, als hy by voorbeeld een franje of borduursel op eenig kleed wil schilderen, met een breet tempermes, op het paneel of doek, en krabt de gedaante van het borduursel, of de draden der franje daar uit met zyn penceelstok, zonderende geene wyzen uit, als zy maar tot zyn oogmerk behulpig zyn; en 't is te verwonderen hoe natuurlyk en

krag-

kragtig zulk doen zomwylen zig in afſtant vertoont.

De voorwerpen van zyn Hiſtoriſche vertooningen zyn meeſt Bybelſtof, en onder dezelve munt in konſt uit de verbeelding van een ſtervenden David, of daar Bathzeba de Rykskroon voor haren Soon Salomon verzoekt. Ook de Zegening van den Aartsvader Jacob.

Gelyk onder zyne pourtretten, dat van den braven beeldſnyder Hendrik Noteman. Het laatſte van zyne werken is de Paſſie, anders de Hiſtorie van den lydendenChriſtus,in 22 ſtukken,waar van 'er reets 20 voltooit zyn, waar in konſtig de menigerhande hartstochten, of gemoedsdriften, uit kennelyke wezenstrekken te zien zyn, gelyk ook eene onbedenkelyke verandering van dragten, en vremde toeſtellingen omtrent de bekleedingen der beelden, bywerken, en verkiezinge van dagh en ſchaduwe, en deze naar ik gis zullen ook wel de laatſte blyven, want hy al een geruimen tyd doorbrengt met ter kerk te gaan, en vrinden te bezoeken. Hy is thans in dit Jaar 1715. terwyl ik dit ſchryve, noch in goede gezontheit, en ongetrouwt. Veel licht heeft hy de ſpreuk van *Horatius*

...... *Melius nil cælibe vita:*

Dat is:

Niet beter als een ongetrout leven, gekent, en die zig altyt ten leerles voorgeſtelt.

Zouden d'oude Letterwyzen, en Fabeldichters, geen reden gehad hebben, waarom zy de Fortuin geblindt afſchilderden? zekerlyk; om dat zy noch naar rede, of regel hare gaven uitdeelt, maar die geeft

geeft aan die 't meeste heeft, en hem die niets heeft voorby gaat.

De bevinding heeft ons doen zien, dat heele geslagten, van Vader tot Kindt, gezegent worden en voorspoet hebben: en weder heele geslagten, door gebrek, en ontberen van 't geluk, in bekommertheit zuchten; zonder dat men daar andere reden van geven kan als deze: dat het de Albestierder zo wil. 't Zyn de gelukkigen welker scheepje (als het spreekwoort zeit) altyd voor den wind zeilt. Onder deze mag men tellen JOAN BAPTIST DE CHAMPANJE, geboren te Brussel, in 't Jaar 1645.

Zyn Vader was de Broeder van *Philips de Champanje*, welkers levensbedryf in ons eerste Boekdeel breedwydig is geboekt. Deze, die wel twee Zonen gehad heeft, maar die jong gestorven zyn, en een Dochter die zig tot het Kloosterleven begaf; hielt dezen neef als zyn eigen kint, en bragt hem in de Schilderkonst op. Hy in jaren en konst opgeklommen, deed een reis naar Italie, voor vyftien maanden, om de Konstwerken der buitenlantsche vernuftelingen te zien, en zyn schilderlustig oog daar door te vermaken. Hy nam dien tyd naarstig met schilderen en teekenen in acht; maar hield zig aan dezelve wyze van schilderen, die zyn oom had. Wedergekeert zynde, wist hy het door zyne vrinden zoo veer te brengen, dat hy op den kruiwagen van 's Konings gunst geklommen, opzigter van de Koninklyke Konstschool, of *Academie* wiert. Hy stierf 1688. oud 43 Jaren,

Te vroeg door 't onverbid'lyk lot,
Van 't bitter noodgeval geknot.

Een langen levensloop heeft het tydlot vergunt aan zynen tydt- en Konstgenoot ALBERT MEYERING. Deze geboren t'Amsterdam, in den Jare 1645, leefde tot den Jare 1714. den 17 July, zynde omtrent den tyd van zeventig Jaren, die hy wel meest ten dienst van de konst heeft doorgebracht; want hy al vroeg tot de penceeloeffening geleid werd, doordien zyn Vader Frederik en zyn Broeder Henrik Meyering de konst mee hanteerden, doch zig omtrent geringer voorwerpen, te weten meest kamerschutten te schilderen, bezig hielden; en ook koopmanschap daar mee dreven.

ALBERT van leerzucht gedreven heeft 10 Jaren zoo in Vrankryk als in Italie doorgebracht, daar hy zig naar fraje voorbeelden oeffende, met zynen reisgezel Johannes Glauber. Hy had zig een vaardige wyze van schilderen aangewent, die hem voordeelig was, in 't schilderen van groote werken, in zalen en kamers. Tusschen beide schilderde hy allerhande soorten van Lantschappen, inzonderheid sierlyke gezichten van Vorstelyke Lusthuizen en *Belvideren*, die met hunne lommerige boomen een aangename spiegelinge in 't water maakten.

Nu komt de brave Konstschilder MICHIEL VAN MUSSCHER (wiens beeltenis in de plaat F 1. te zien is.) ten tooneel, daar Rotterdam op roemen mag, binnen welkers ringmuur hy op den 27 van Loumaand 1645. geboren werd.

Met zyn vyfde jaar begon hy al mannetjes en beesjes te teekenen op papier, en die drift tot de teekenkonst groeide zoodanig met de jaren aan, dat zyne Ouders ziende dien yver meer en meer toenemen, hem in den Jare 1660. bestelden by Mar-

Martyn Zaagmolen, om de gronden van de teekenkonst te leeren, daar hy door zynen byzonderen yver en naarstigheit in korten tyd zoo gevordert was, dat hy in het volgende jaar (om de vermenging der verwen en behandelinge van het penceel te leeren) by den beruchten Abraham van den Tempel bestelt werd: daar hy al mee niet lang bleef, nog ook by Adriaan van Ostade en Gabriel Metzu; als my gebleken is uit een aanteekening die hy daar van geboekt heeft, aldus: 1660. *twee maanden by Martyn Zaagmoolen geteekent.* 1661. *by Abraham van den Tempel.* 1665. *zeven konstlessen van Gabriel Metzu gehad, en in 't Jaar* 1667. *drie maanden by Adriaan van Ostade*, zeker t'zamen gerekent eenen korten tyd, als men aanziet hoe verre hy in de konst gevordert is geweest; waarom wy dat zoo veel zyne natuurdrift en naarstige oeffening, als de onderwyzing moeten toeschryven. Hier om heeft Aristoteles al weten te zeggen: *Drie dingen zyn'er noodig om tot wetenschap te komen, de Natuur, Onderwyzing en Oeffening: en ten zy de Oeffening zig by de Natuur en Onderwyzing voegt, is'er geen vrucht te wachten.*

t'Amsterdam, daar hy zyn meesten levenstyd in de oeffening der konst heeft doorgebracht, zyn vele konstige uitgevoerde pourtretten van hem te zien, onder welke in konst van schilderen uitsteekt dat van den konstminnenden Heer Jonas Witzen; waar aan hy geen tyd, of yver gespaart heeft: en 't heeft zyn rede gehad; aangezien gemelde Heer wel zyne grootste *Kristoffel* geweest is, die hem om hoog op zyn schouders beurde, op dat de nyt hem niet zou krabben.

Hy heeft ook verscheiden ordonnantiestukken gemaakt, en onder deze in verscheiden stukken

het potsig levens bedryf van Jan Klaasze en Saartje Jans. Maar 't geen onder alle in konst van schilderen deursteekt, is het zoo genaamde *Familiestuk*, waar in hy zig zelf, zyn vrouw en kint verbeelt heeft, 't geen meer gemelde Heer Witzen, wanneer hy gestorven was, uit het boelhuis kocht. Dit had hy tot een staal van zyn penceels vermogen, door langen tyd, en yver bewerkt, 't welk thans berust by zyn oudtsten zoon, wiens beeltenis, nog jong zynde, daar in afgebeelt is.

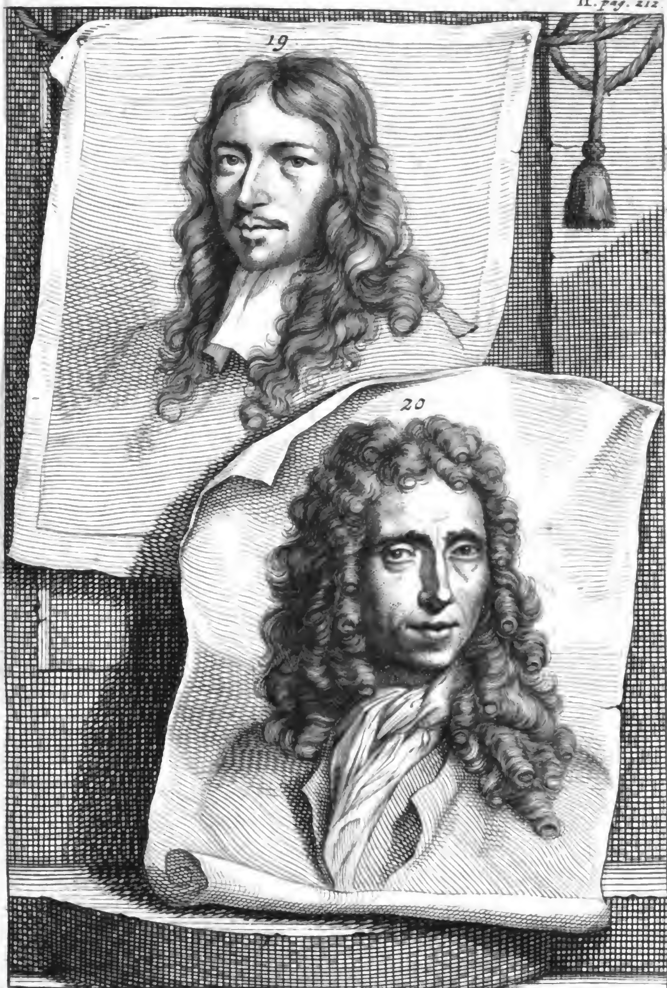
Hy stierf op den 10 van Wiedemaant 1705.

Ik lees ergens: *Dat de aart der zaken leert eene wetenschap zoodanig te bevlytigen, dat men ook andere Konsten en Wetenschappen niet onaangeroert late, maar vlytig daar uit trekke al wat tot sieraad en voltoojing kan dienen van die beyvering die men zig heeft voorgestelt; want niemant steekt recht uit in eenige wetenschap, die geheel onbedreven is in andere, zynde alle de Konsten en wetenschappen als door eenen gemeenen bant aan een gestrengelt.*

Men moet zig dan niet houden in den omtrek van eenige wetenschap, maar zomtyts uitweiden in beemden van andere wetenschappen en konsten.

Deze redenering kon ik op niemant beter passen, dan op den beroemden Tekenaar JOAN DE BISKOP, geboren in 's Gravenhage in den Jare 1646.

Deze was een geleert pleitbezorger voor den Edelen Hove van Hollant, en teffens een beminnaar, en oeffenaar van de konst, die door zyne konstige wyze van teekenen met het penceel op wit papier, even als een welbedreven hand door de verwe, yder meesters byzondere wyze van behandelinge zoo konstig wist na te bootsen, dat men straks met den eersten opslag van 't gezicht konde zien, of zyne Teekening gevolgt was naar

Jak Houbraken sculp.

naar een schildery van *Tintoret*, *Bassan*, *Karats*, *P. Veronees*, *Rubbens*, *van Dyk* en zoo voort: waarom de zelve ook by de konstminnaars in groote waarde gehouden worden. Om welke verwonderlyke wyze van tekenen, wy zyn naam niet alleen, maar ook zyn beeltenis (gevolgt naar de afschildering van Jan de Baan, in de plaat F 2.) onder de Konstschilders van zynen tyd geplaatst hebben.

Hy heeft ook byzonder grooten dienst aan de leerlingen van de konst gedaan, door zyn fraje Etskonst, waar door hy de schilderjeucht met de hand als by trappen opleit tot de Hoogeschool der Tekenkonst, haar voorstellende de waardigste en beruchtste voorwerpen van de konst die Rome bezat.

't Is te beklagen, dat zulk een yvervier naa het verloop van 40 jaren wiert uitgeblust. Want hy is gestorven in 't Jaar 1686.

ARY HUIBERTSZ VERVEER is geboren te Dordrecht, doch de tyd van zyn geboorte blyft my onbekent, maar hy kwam in 't Jaar 1646, te gelyk met *Gerard de Jager*, Dortenaar, zee- en stille water schilder, *Abraham Susenier*, mede van Dort, en een fraai schilder van stil leven, inzonderheit zilverwerk, en *Arnout Elzevier*, Lantschap- en brantschilder, in het Konstgenootschap van St. Lucas te Dordrecht. Hy schilderde zomtyts portreten, maar meest Historien, en wel zulke daar veel naakten in kwamen. Zyn stukken waren best, om wat uit de hand gezien te worden, wyl hy de zelve wat robbelig en ruw schilderde. Het meeste dat de konstkenners tegen zyn werk hadden, was, dat hy het vlees te tanig van koleur maakte, noch agt gaf op het azuur dat in een helder naakt doorsteekt, maar zig vergenoegde als het maar kracht had, waarom het beenzwart by hem van groot gebruik was. Hy

ſchilderde noch al veel, doch zelden zagmen iets voldaan, dewyl hy dagelyks wat nieus begon, waarom ook zyn ſchildervertrek, en noch andere daar nevens zoo vol gepropt waren met doeken en paneelen, op welker een een heel, op 't andere weer een half naakt, of troony, of ook een ordonantie geſchetſt ſtont, dat het wel een doekverkopers winkel geleek. Waarom zyn huis ook (toen het eens op een wintertyd tot den grond toe afbrandde) met al die lichte brandſtoffe, als een brander op zee ſcheen toegeruſt. Dien ganſchen naamiddag, tot in den avond, waren by hem in gezelſchap geweeſt myn eerſte meeſter *Willem van Drillenborg*, *Johannes Offermans*, diſcipel van *Adriaan Emont*, en *Arnoldus Verbius*; maar het ſcheint dat zy meer acht gegeven hadden, of yder zyn bèker wel ſchoon uitveegde, dan op het vuur. Deze laatſt gemelde was een braaf ſchilder, maar zoo vlug als de wint. Hy heeft verſcheiden agter een volgende jaren aan 't hof van Frieſlant voor pourtretſchilder geweeſt, ſchilderde ook Hiſtorien, maar 't geen hy 't natuurlykſte wiſt te verbeelden waaren hoere- en boevekotten, die hy ook zodanig (ik gis naar de zuivere waarheit) in hunne vuile bedryven onbewimpelt afbeeldde, dat de ſchilderyen van ſchaamte een voorhangzel ſcheenen te eiſchen, om 't eerbare oog geen argernis te geven. JOHANNES OFFERMANS, geboren te Dordrecht, in 't Jaar 1646. op den 10 van Grasmaant, had zig voor heen beholpen met het ſchilderen van Lantſchappen, doch zich naderhant aan de grove kwaſt begeven, daar hy beſt, naar 't ſcheen, zyne rekening by vont. Egter bleef hy konſtminnende, dreef zomwyl handel met ſchilderyen, en was graag by de Konſtenaars in gezelſchap; waarom (ſchoon zyn Vrouw het gelt meeſter was) hy altyt maakte

te dat hy een buideltje byzonder had, om een vrolyken avond te houden. 't Gebeurde dat hy eenig gelt voor zyn werk had ontfangen, en de patroon hem zoo veel wyn schonk, dat hy maar even in staat was om t'huis te komen. Egter kwam hem in gedachten, dat 'er onvoordacht wel iets kon voorvallen, waar van hy juist zyn Vrouw het beduid niet wilde op de mouw spelden. Dus kneep hy by gissing wat van den geltbundel af, en rolde het op in een penceeldoek byzonder, met toeleg om het in huis komende elders voor zig te bergen, en van hem te leggen; om dat hem de zakken zomwyl, als hy sliep, wel eens geluist wierden, 't geen hy ook deed. Maar des anderen daags was hem vergeten op wat plaats hy het geborgen had, dat hem niet weinig in ongerustheit bracht, en rustcloos overal deed zoeken, zonder te konnen bedenken waar hy het verstopt had. des besloot hy den volgenden avont voordagtelyk zyn maag andermaal met wyn vol te laden, om een proef te nemen, of hy terwyl hy nuchteren zynde 't niet konde nasspeuren, het dronken zynde, niet zou agterhalen 't welk ook gebeurde; want hy kwam niet zoo ras des avonts de deur in, of 't schoot hem te binnen, waar op hy zyn hand stak in een hakkebord dat omgekeert aan den wand hing, en haalde den buit daar stil uit. Dit heeft hy my zelf verhaalt.

Hem volgt HUBERT VAN RAVESTEIN, geboren te Dordrecht. Deze schilderde gemeenlyk schaapstalletjes, en een boeremeit die een ketel of iets anders staat te schuuren, of met een boereknaap te praten; of ook wel de vertooning van den slagttyd, door een verken dat op de leer hangt, en jongens die met de blaas spe-

len. Van diergelyk vermogen in de konst was ook REYNIER en ISREL COVYN, Brabanders; d'eerste schilderde gemeenlyk een tafeltje met allerhande soort van aart-vrugten, kool, pee, rapen, artiezokken, enz. en een dienstmeit met een eyerkorfje, of koper emmertje met geplukte vogelen aan den arm, of ook wel een juffertje dat zit te najen, of te speldewerken. d'Ander schilderde Historien, maar meest van 't Spaans Heidinnetje, uit het boek van Kats. Hoewel men zeit, dat hy in zyn jeugt een goed portret schilderde, maar dat hy tegens het spreekwoort, *hoe ouder hoe wyzer*, hoe ouder hoe onnoozeler in de konst wiert. Hy was, als ik hem kende, d'oudste in 't schilders convent (want hy was daar al in geweest van den Jare 1647) en ik heb hem verscheide jaren agter een, op St. Lucas dag, met een wyngaardrank, gevlogten tot een krans, op 't hooft aan tafel zien pryken. Dat men als noch voor een gewoonte onderhout.

Verscheiden voorbeelden hebben ons doen zien, dat de natuurlyke zucht en geneigtheit wel de scherpste sporen zyn, om de konstoeffenaars tot den voortgang in die konst aan te zetten. Thans ontmoet 'er ons weêr een, wien de Natuurdrift de voornaamste Leidstar tot de konst geweest is.

Deze is JOHANNES GLAUBER, gebentnaamt *Polidoor*, geboren in 't Jaar 1646, tot Uitrecht, by gelegenheit van dat zyne ouders van Amsterdam door 't Sticht naar Duitslant (van waar zy herkomstig waren) meenden te vertrekken; welk voornemen daar door gestuit wert.

GLAUBER, van der jeugt af aan met een vuurige drift tot de konst geneigt, wert daar in door zyn

zyn Vader, die hem tot andere bezigheden opbragt, gedwarsboomt, zoò dat hy hem gansch niet wilde zyn geneigtheit ten gevalle, by eenig schilder bestellen om de konst te leeren. Dit belette egter niet dat hy by tyd, en ontyd, zig in het teekenen en schilderen oeffende, tot dat hy kennis kreeg aan verscheiden brave konstschilders, die hem uit enkele liefde (ziende zyn drift tot de konst) vorder onderwezen. Door dit middel en gestadig yveren zoo veer gevordert, dat hy zig zelven pas kon bedruipen, besteedde hy zig zelf by Nicolaas Berchem daar hy negen maanden bleef.

In dien tyd was G. Uilenburg (het penceel voor den konsthandel verwisselt hebbende) de grootste handelaar in Italiaansche schilderyen die 'er in Hollant was, en hielt verscheiden jonge schilders aan 't werk, met die stukken na te schilderen. By dezen ging hy inwonen, en oeffende zig voort naar die schoone voorbeelden, die te gelyk ook een lust in hem wekten, om Italie te gaan zien. Deze reis ging hy doen in den Jare 1671, verzelt met zyn Broeder, een borst van 15 jaren, en de twee Broeders *van Doren.* Zy gingen te Rotterdam te scheep op *Diepe*, en vorder naar Parys, daar hy omtrent een jaar lang schilderde voor Mr. Picart konstkooper op de *Pontneuf*, een bloemschilder en Brabander van geboorte. Van daar vertrok hy naar *Lions*, daar hy twee jaren woonde, en meest voor Adriaan vander Kabel schilderde. In dien tyd het Roomsche Jubeljaar op handen zynde vertrok hy met zyn Broeder en twee Fransche schilders van *Lion* naar Rome.

Na dat hy nu een half jaar te Rome geweest had, en kennis aan Hollantsche, en Duitsche schilders kreeg, vleiden zy hem om in de bent te ko-

men, waar zy hem *Coridon* doopten: doch alzoo hy bewuſt was dat den jongen vander Kabel die naam gegeven was, en zulks voorſtelde, veranderden zy dien naam in *Polidoor*. Maar *Carel du Jardyn*, met wien hy wel meeſt te Rome omgang gehouden heeft, wilde zig niet onder de bentvogels begeven, noch zig laten inſchryven, waarom zy hem *Bokkebaart* noemden, of om dat hy zig zelden liet ſcheren, of uit kwaatheit, gelyk zy om de zelve rede een anderen konſtſchilder met den ſchandelyken bentnaam *Platluizenbaart* gebrantmerkt hebben.

Na dat onze GLAUBER nu twee jaren te Rome had geweeſt, vertrok hy, verzelt met zyn Broeder en den Konſtſchilder Robbert du Val, naar *Padua*, daar hy een jaar bleef, en van *Padua* naar Venetien, daar hy zig twee jaaren ophielt, met dagelyks zig naar 't leven, als fraaje voorbeelden, te oeffenen, van waar hy naar Hamburg vertrok daar hy gewoont heeft tot het Jaar 1684. uitgezondert, dat hy ondertuſſchen een half jaar te Koppenhagen (ontboden van den Heer Guldenleeuw, *Viceroy* van Noorwegen) gewoont heeft, en voor gemelden *Viceroy* geſchildert. Wedergekeert tot Amſterdam, woonde hy 'er, of had een kamer in 't huis van Ger: de Laires, 't zedert welken tyd hy vele treffelyke ſtalen van zyn konſt, zoo door 't ſchilderen van kabinetſtukjes, als groote werken in zaalen, heeft doen zien, waar by zyn naam noch eeuwen lang zal levendig blyven, als die onder de grootſte konſtenaars van Lantſchapſchilderen mach getelt worden.

Op 't Luſthuis te Soeſtdyk heeft hy de eetzaal van Koningin Maria met een geeſtig Lantſchap beſchildert, als ook die van den Koning: doch

daar

daar aan heeft hem Albert Meyering (alzoo 'er haast mee gemaakt wiert) geholpen. Deze is met jachteryen door Dirk Maas van Haarlem opgesiert, gelyk die van de Koningin met beelden door Ger. de Laires.

Tot Amsterdam, in 't huis van den Heere Jacob de Flines, is in een zaal, het Lantschap op gelyke wyze door G. Laires met beeldwerk opgesiert, als ook op den Agterburgwal in de Brouwery vanden Hooiberg, ook verscheiden te Rotterdam, als by de Heeren *Meyers*, *Verburg*, en *Paats*.

Thans woont hy (getrout met de Zuster van den vermaarden Boumeester Steven Vennekool) in 't *Proveniershuis* te Schoonhoven, daar hy zig met een pypje, in zyn bloemhof, verlustigt.

Zyn Broeder

JAN GOTLIEF GLAUBER, geboren 1656. was noch maar 15 jaren als hy met zyn Broeder vertrok naar Parys. Hy wert van zyn Broeder (die vorder naar *Lion* vertrok) bestelt by een Konstschilder, Jacob Knyf genaamt, een Haerlemmer van geboorte, die meest gezichten van gebouwen en zeehavens, met kleine beeltjes, (heel aangenaam voor 't gezicht) schilderde. Doch alzoo deze Jacob Knyf gelegenheit kreeg om voor een Graaf buiten Parys eenige maanden te schilderen, en de waart door dit lang wegblyven bekommert was voor zyn betaling, wilde hy den Jongeling niet langer den kost geven. Hier door vond hy zich genootzaakt zich naar zyn Broeder te *Lion* te begeven, en bleef vorder daar, te Rome en al de jaren in Italie, by hem, ook naderhant te Hamburg, tot den Jare 1684. toen zyn Broeder naar Amsterdam, en hy naar Duitslant vertrok, daar hy eenigen tyd voor een Duits Prins schilderde.

de. Van daar vertrok hy naar Weenen, daar hy eenige jaren zyn konst oeffende: van Weenen naar Praag, en eindelyk naar Breslau, daar hy gestorven is in 't Jaar 1703. zyn penceeloeffening bestont in 't schilderen van fraje Lantgezichten en Zeehavens. Zyn bentnaam was *Mirtillus*.

Onze JOHANNES GLAUBER heeft ook een Zuster DIANA GLAUBER genaamt, die de penceelkonst geoeffent heeft, en fraje beelden en pourtretten geschildert; doch bedroefde toevallen hebben hare oogen, (tot nadeel van de konst) van 't zien berooft. Zy is noch in leven en woont te Hamburg.

De bevinding, die na den uitslag van zaken zekerder dan anders besluit, heeft dikwerf doen zien, dat de onbedwinglyke driften, lusten, en neygingen der zwangere vrouwen overgaan tot de vrugt, of die aan 't schepsel 't geen zy draagen meedeelen. Dit gezegde zullen wy klaarblykelyk bestempelt zien aan

MARIA SYBILLE MERIAN, dochter van den berugten plaatsnyder Matheus Merian, geboren te Frankfoort op den 2 April des Jaars 1647. zy van haar elfde jaar af tot de konst geneigt, helde meer tot het penceel, als tot huisselyke bezigheden over: des zy dikwils van haar moeder daar over wert begraaut: immers het was geheel tegens haren zin, waarom zy zig genootzaakt was het vuur van hare geneigtheit onder ontveinzinge te dooven 't geen als haar moeder van huis was, des te sterker ontvlamde; zoo dat zy zig ook naderhant haar moeders ongenoegtheit niet bekreunde, om dat zy daar in haar Stiefvader tot een sterken voorspraak had, die haar moeder dikwils erinnerde 't geen zy voorhenen wel verhaalt had,

te

Jak. Houbraken sculp.

te weten: dat, toen zy van deze dochter zwaarging, zy meer als voorhenen geneigtheit had tot konst en *rariteiten*, ja daar zy anders onverschillig in de beschouwinge van dit alles was, zy toen zelfs werk gemaakt hadde van *Insecten* te behandelen, opgezette vlintertjes, en allerhande soorten van bloedelooze diertjes, tot horentjes, schulpen en zeegewassen inkluis, op hun orde in de kabinetladen te schikken, en de afschilderingen met vermaak te beschouwen: gevolgelyk dat zy d'oorzaak was van haar Dochters aangebore drift. Immers haar aangehuwde Vader Jacob Murel bragt het zoo veer, dat haar geoorloft wiert, heur neyging te mogen opvolgen; daar zy nu reets als gezeit is, steelswyze van haar elf jaar af, al begin van gemaakt had, en in dien vroegen tyd zig bedient van het onderwys van Abraham Minjon, haar Stiefvaders leerling.

De geneigtheit tot de konst groeide met het aanwassen van de jaren met haar op, en zoo veel te sterker, als de roem van heur konst vermeerderde.

In den Jare 1665, den 16 van Bloeimaant begaf zy zich in den Huwelykenstaat met Johannes Andriesz. Graff, van Noremberg. Dit niet tegenstaande, heeft zy zig naar haaren Vader, om dat de naam van Merian meer berucht was, laten noemen. Deze was een goet schilder, inzonderheit ervaren in de Boukunde, als te zien is aan die naaukeurige afteekening van St. Pieters Kerk te Rome, door Joan Ulrich Kraus in koper gebragt, Anno 1696. bestaande negen groote bladen papier.

Dit niet tegenstaande bleef de liefde tot de konst in haar, zelfs onder het kinderkrygen, en huisselyke zorgen aangroejen.

't Was haar niet genoeg, de natuur in opzicht

van

van der zelver menigvuldige diertjes, met hare eygen levendige koleuren op perkament na te bootsen, maar zy kreeg ook een drift om de veranderinge der gedierten, en de wonderbare hervorminge van Rupsen in gevleugelde Uiltjes, Witjes enz. nevens den menigvuldigen verschilligen aart, en wyze van voortkomingen t'ontdekken, als ook het voedsel waar door zy bestaan na te sporen; op dat de menschen door klare beschouwingen dier wonderheden de wonderbare wysheit, en kragt Gods, in de minste schepselen zouden leeren beschouwen, en zien, en op dat de waerelt te gereeder hare konstige afteekeningen, en vlytige nasporingen zoude deelagtig worden, nam zy voor dezelve in koper te doen snyden, en nevens, of met byvoegingen van hare naaukeurige agtgevingen in druk uit te geven: gelyk zy dan gevolgelyk het eerste stuk te Noremborg in den Jare 1679. onder dezen tytel uitgaf:

Der Rupsen begin, voedsel, en wonderbare verandering. Waar in de oorspronk, spys, en gestaltenwisseling: als ook de tyd, plaats, en eygenschappen der Rupsen, Wormen, Kapellen, Uiltjes, Vliegen, en andere diergelyke bloedelooze Beesjes, vertoont worden.

Daar op volgde in den Jare 1683. het tweede stuk, dat van gelyken aart was.

Deze onderzoekdrift, (om agter de ware hervormings wyze te komen, en de verkeerde wysmakeryen daar omtrent te verydelen) was in haar zoo groot, dat zy besluit nam (niet schromende de gevaren van de zee) om een reis naar de West Indien daar om aan te vangen: gelyk zy gevolglyk deed in den Jare 1698. en bleef omtrent 2 jaren op *Suriname*, enkel en alleen om alles wat

tot

tot haar oogmerk diende naar 't leven af te teekenen en in den gront na te sporen. Wat nut heur yver aan de weetlustigen gegeven heeft, getuigen de genen, die heur groot werk gezien hebben, 't geenze daar van heeft uitgegeven in den Jare 1705. getitelt,

Metamorphosis Insectorum Surinamensium,

of

Verandering der Surinaamsche Insecten, Rupsen, Wormen enz.

zynde elk geplaatst op die gewassen, bloemen, vrugten daar zy op gevonden zyn, ook de generatie der Kikvorschen, wonderbare Padden, Hagedissen, Slangen, Spinnen en Mieren worden vertoont en beschreven, alles in America, naar het leven geschildert. Hier van spreken, die 't werk doorbladert en gelezen hebben, met grooten lof.

Nog verscheiden werkjes van minder beslag heeft zy in druk uitgegeven: daar haar Dochter nog een boekje met vyftig platen (waar van de aftekeningen gereet lagen) heeft toegedaan; want de dood haar levensdraat afknipte op den 13 van Louwmaant 1717.

Wy hebben haar beeltenis, wel waardig de geheugenisse der volgende tyden, geplaatst in de plaat F 3. op welke, als ook op haar konst, en levensgedrag deze volgende vaarzen gemaakt zyn:

Dit is de beelt'nis van Maria Meriaan,
Wier hant zoo lof'lyk wist het konstpenceel te stieren

In

In 't bootſen van gebloemte en allerhande dieren
Met dunne waterverf, op perkamente bladn:

Zelf 't geen Natuur ontdekt op veer gelegen kuſten;
Waarom zy niet ontzag te ſteev'nen over Zee,
In 't dreigende gevaar, en rampen wel te vrêe,
Steeds latende 't beſtier op Godes voorzorg ruſten.

Wat gaf haar d'yverzucht, wat haar de nazoekluſt?
Zy vont in konſt vermaak, en in beſpiegelingen
Der Schepſ'len d'oorzaak van het wezen aller dingen.
Haar naam leeft, ſchoon de dood haar lamp heeft
uitgebluſt.

Zy heeft twee Dochters naagelaten, die zy in 't bloemſchilderen onderwezen heeft, Johanna Helena Herolt Graff, geboren den 10 van Loumaant 1668. en Dorotea Maria Hendriks Graff, geboren op den 13 van Sprokkelmaant 1678. deze heeft haar moeder vergezelſchapt op de reis naar Suriname, en is buiten de konſtoeffening ook geoeffent in de Hebteeuſe taal.

Nu volgt

JOHANNES VOORHOUT, geboren op den Uithoren buiten Amſterdam, in den Jare 1647. op den 11 van Slagtmaant. Zyn Vader die een Horlogiemaker was, ziende hem tot de teekenkonſt geneigt, beſtelde hem by eenen *Konſtantyn Verhout* tot Gouda, een fraai ſchilder van *Moderne* Hiſtorien, onder wiens opzicht en onderwys hy zes Jaren, de konſt van de beginſelen af voort oeffende. Deze eerſte ſchool ontwaſſen, klom hy tot een hooger op, onder het beſtier van den beruchten *Joan van Noort*, Hiſtorie- en pourtretſchilder t'Amſterdam, onder wien hy vyf Ja-

ren

ren de Konst bleef oeffenen, en daar in zoo veer quam, dat hy voorts niet meer als het leven ten voorwerp noodig had. In het Jaar 1670, quam hy te trouwen, en wyl het troubel Jaar daar op volgde, en het zig liet aanzien als of de Franse moetwil deze Landen geheel zoude overstroomen, het Hollands Leeuwenhart in dat van een Haas scheen hervormt, de Steden met vlugtelingen alzins wierden opgepropt, besloot hy met zyn vrouw, dat dreigende gevaar over zee t' ontwyken, om buiten vrees af te wagten, wat er eyndelyk van te komen stond, of wat keer het oorlogslot nemen zoude, met voorneemen zoo het zig ten besten wendde (gelyk gebeurde) weder naar 't vaderlandt te keeren.

Zy namen dan in 't Jaar 1672, de reis aan naar Fredrikstadt, daar de Vrouw veel brave en wel gegoede Vrinden woonen had, alwaar zy gelukkig aanlandden, en by uitnementheit welkom waren. Niet lang was hy daar of 't wierd rugtbaar dat hy een Konstschilder was. Des kwam de brave Konstenaar *Juriaan Ovens* (die in dien oort door zyn pourtretschilderen zyn Fortuin gevonden had, gelyk hy ook veel gelt naagelaten heeft) hem en hy den zelven te kennen, die hem gevolglyk in zyn huis bragt daar hy hem een groote zaal met konst van de geagtste Meesters, waar mede hy aan de Hoven handel dreef, liet zien, en hem ook polste of hy voor hem wilde schilderen. Maar wanneer hy bemerkte dat onze Voorhout daar geen genegenheit toe had, ried hy hem naar Hamborg te trekken, met verzekering dat hy daar met zyn kunst, waar van hy een staal met zich gebragt en aan hem vertoont had, wel zoude staan, gelyk ook gebeurde. Want hy was daar welgezien, en bedong veel gelt voor zyn werk, ja

werd (na dat zyn goed om te vertrekken al opgepakt ſtont) van verſcheiden grooten aangezogt om daar te willen blyven, maar (*wie*, zeit de ſpreuk, *is 't aller uuren even wys?*) hy had zig door 't ſchryven van zyne vrinden in Hollant laten bekoren, om weder naar zyn vaderlant te komen, gelyk hy ook deed, na dat hy drie Jaren daar had gewoont.

Door zyn onvermoeyden yver, en weergalooze naarſtigheit, vervaardigde hy van Jaar tot Jaar vele Tafereelen, daar de Konſtminnaars keur uit konden neemen. Maar wie weet niet dat de waerelt dusdanige gereede voorkomingen gans verkeerd behandelt? en dat zy tracht naar 't geen dat 'er luttel is, en walgt van 't geen zy gemakkelyk verkrygen kan; ſchoon in de waarde dier dingen geen onderſcheit is. Gratiaan doet een geeſtig verhaal van iet diergelyk. *Een Indiaan* (zeit hy) *die veel Koſtelyke geſteenten had, vertoonde een der zelve aan een doorſlepen Juwelier om die op prys te ſtellen. Deze ſchatte de zelve hoog. Daar op vertoonde hem d'Indiaan een anderen ſteen die veel beter was dan d'eerſte. dezen ſchatte hy vry minder waard, gelyk ook den derden en vierden; vervolgens zulks dat de Aſiaan geweldig verwondert ſtond te zien, en naar de rede daar van vraagde*, die tot antwoort kreeg: *Dat de Meenigvuldigheit zich zelve in kleenagting brengt, aangezien, zoo haaſt de zeldzaamheit van een ding ophoud, d'agting verdwynt.* 'K behoef het beſluit niet op te maken: verſtandigen vatten wel wat ik hier meede aanduiden wil.

Zoo dat de reden waarom onze Voorhout zulke uytſtekende voordeelen met zyn konſt niet bejaagt heeft als anderen wel gedaan hebben, ſchoon zyn konſt zulks wel verdiende, eensdeels is de overvloed zyner konſtwerken, anderdeels zyn opregte

regte handel, hoe deugdelyk die ook wezen mogt want de waerelt is al zoo veer van de oude eenvoudigheit verbastert, datmen met vroomheit spot, en de list verstant noemt. Opregte betuiging verdient geen geloof: wysmakery moet de waar doen verkoopen, en die daar op geslepen zyn stappen met de voordeelen heen.

Om dingen hunne waarde te doen houden is 'er al van ouds list gebruikt. Poppea, die snoode speelpop van Keizer Nero, wist door konsttrekken hare schoonheit tot een dieren prys te verkoopen; want daar van was altyd noch meer te zien dan zy vertoonde. Zomtyts liet zy haar oogen en voorhoofd een weinig zien, op een anderen tyd haar mond en wangen. De rest hield zy bedekt met haar sluyer. Zoo lang zy die listige rol speelde, werd zy van elk gezocht en aangebeden; maar zoo haast zy zig geheel overgaf aan Nero, werd zy een verschoppeling. Die het op 't eerste voorbeeld niet begrepen hebben wat ik zeggen wil, zullen 't op het tweede zoo veel te klaarder bevatten.

Doch dit alles overgeslagen om een einde te maken, moet ik tot slot dit zeggen: dat hy doorgaans altyd voorwerpen voor zyn penceel heeft uitgekipt die waardig zyn datmen konst en vlyt daar aan besteed, waarom ook de Heer Lud. Smids op de stervende SOPHONISBA, door hem verbeelt, dit volgende byschrift in druk uitgaf.

Hier sterft de Dochter van den strengen Asdrubal:
De weeuw van Syphax: dus zach haar 't verbittert Romen
Gevangen: en VOORHOUT *maald dus haar grootschen val.*

En doet het blaau vergif in't ſtervend aanzicht komen.

*'T vergif zondt Maſſanis, om * Sophonisbe niet*
Geboeit te zien voor des verwinnaars ſtaatzywagen:
Zy nam het, zonder blyk van droefheit, of verdriet,
En zonder eens naar 't hart van die dit zond te vragen.
Zelf in haar dood ſcheen zy vol edelmoedigheit,
Tot zelf de Vyand ook haar treurig lot beſchreit.

MATHYS NEVEU, geboren te Leyden in 't Jaar 1647, heeft de Konſt van Tekenen geleert eerſt by Abraham Torenvliet, naderhant, en voorts de Schilderkonſt, by Gerard Dou. Thans woont hy tot Amſterdam, alwaar hy (ſchoon Keurmeeſter van de Hop, en tot een goeden ouderdom gekomen) noch dagelyks de konſt met grooten luſt, enyver, oeffent. De voorwerpen zyner konſt zyn doorgaans bevallig voor't oog, aangeſien hy het meeſt vrolyke gezelſchapjes, Juffertjes en Heertjes die Teedrinken, met de kaart ſpelen, of anderzins elkander onthalen; ook wel kraamkamertjes, en dergelyke vertoonſelen doet zien.

Het

* *Sofonisba* was de Dochter van *Asdrubal*, Veldoverſten der Karthaginenſers, en Huisvrouw van *Syphax*, die *Maſſaniſſa*, zoon van *Gala*, Koning van Numidie, wanneer die zig voor bondgenoot van de Romeinen verklaarde, van den troon gebonſt had. *Maſſaniſſa* naderhand met de Roomſche hulpbenden van *Korn. Scipio* geſterkt, beleegert Cirtha, een Stadt in Numidie, en dwingt haar zig overtegeven. *Maſſaniſſa* ziet niet zoo ras *Sofonisba*, of hy word door hare Schoonheid verlokt, en bied haar zyn lietde, en dienſt aan. *Scipio* kant zig hier tegen, en wil haar gevangen den Roomſchen Raad overleveren. Dit ſmartte *Maſſaniſſa* zoodanig, dat hy beſl ot haar eer te doen ſterven, dan zulks zonder het te konnen beletten aan te zien. Hier op zend hy haar een beker met vergift, dien zy edelmoedig op zyn verzoek uitdrinkt. Livius 30 B.

Het voornaamste proefstuk zyner konst 't geen ik gezien heb, bestaande in een groot gewoel van beeltjes, en bywerk, verbeelt de zeven werken van Barmhertigheit, het geen byzonder uytvoerig en kragtig in zyn koleuren geschildert is.

Zyn Jaargenoot en leerling van Erasmus Quellinus,

JAKOB DENYS, geboren te Antwerpen, had in drie jaren, die hy te Rome en Venetien had doorgebragt, met naar de beste statuen en teekeningen, en naar de konstwerken van *Rafael* en *Julio Romano* te schilderen, zoo veer in de konst toegenomen, dat dezelve den Hartog van *Mantua* niet alleen behagen konde, maar ook den Groot Hartog van Florensen, dien hy met zyn Hofgezin geschildert heeft, van welken hy boven zyn bedongen loon beschonken wert met een medalje en gouden keten.

Wedergekeert te *Mantua*, heeft hy verscheiden Historiestukken in verscheiden kamers van 't Hof geschildert; en na dat hy den tyd van veertien jaren buiten zyn Vaderlant verkeert had, is hy weder in zyn geboortestadt komen wonen, daar hy met vreugde ontfangen wert.

DAVID VANDER PLAAS, (wiens beeltenis in de plaat G. te zien is) geboren t'Amsterdam den 11 van Wintermaant 1647. heeft zig door 't schilderen van pourtretten, een beroemden naam gemaakt.

Hy had zig een zonderlinge wyze van schilderen aangewent, waar door zig de beelteniffen in een weinig afstant gestelt, byzonder krachtig en levendig vertoonden; aangezien hy de koleuren van 't naakt tegens malkander aangezet, van zelf liet smelten, zonder dezelve veel te verdryven, waar in

hy den beruchten *Titiaan* getracht heeft na te bootzen.

Onder een menigte pourtretten, die hy geschildert heeft, word geteld, dat van Kornelis Tromp, Luitenant Amiraal van Holland; waar van het gedenken bewaart wort door dit volgende vaars van den Dichter L. Smids.

Hoe streeden alle puikpenceelen,
Te Athenen, om voor geld of gunst,
Vorst Theseus, op hun tafereelen,
Te schilderen met kracht en kunst;
Parrhasius begon te maalen
Dat fier en deftig aangezicht;
Maar mogt de zege niet behaalen.
De diepsels zyn te teer en licht,
En hoogsels veel te zagt verheven,
En vrouwelyk door een gedreven.

Eufranors Theseus toont een moed
In alle trekken van zyn weezen;
Het heerlyk beeld heeft vleesch en bloed,
Gezwollen spieren, sterke peezen,
En oogen, die noch met hun blik
Door 't hart van zyn Athener dringen,
Het geesselen met angst en schrik,
En dwingen zoo zyn lof te zingen.
Parrhasius, zie, deeze wint.
't Zyne is een held, en 't uwe een kint.

Zoo zal uw' Tromp ook triomfeeren,
Doorluchte Schilder vander Plas,
En branden, die u durft braveeren
En tarten, met zyn glans tot asſ.

Schynt

Schynt noch dit beeld niet te oorloogen?
Het bliksemt uit dat grootsch gelaat,
Op die gins afmaalt, onder 't poogen,
Een Hoveling, en geen Soldaat.
ô Geest! ô hand! ô kloeke verven!
Laat nooit uw braaven meester sterven.

Verscheiden agter een volgende Jaren bracht hy ten dienste van den Boekverkoper Pieter Mortier door, met verbeteren, verteekenen of het nazien der proeven van de Bybelsche Tafereelen, waar aan hy heeft doen zien, dat hy de koppelingen van licht en bruin, de houding, en 't welstandige, 't geen in plaatwerk vereist wort, wel verstont. Doch hy leefde niet lang na de voltoojing van dit werk, moetende zig het sterven ('t lot van alle menschen) getroosten, op den 18 van Bloeimaant 1704.

Wie kan 't elk een van pas maken? men zag na zyn doot verscheiden Hekeldichten, door een der plaatetzers gerymt, alom zwerven.

DANIEL SYDER, gebentnaamt *de Morgenstar*, anders *Cavalier Danielle*, is geboren te Weenen in Oostenryk, of zoo anderen willen, op de grenzen van Zwitzerlant, en te Weenen opgevoed. Het zy daar mee zoo 't wil, de lof van zyn verheven konst zweeft nu nog op de tongen dergenen, die Italie bereist hebben.

Wie zyn eerste leermeester is geweest, weet ik niet, maar hy heeft lang te Venetien by den beruchten Karel Lott geschildert, en vele van zyne konststukken zoo na met zyn penceel nagebootst, dat de zelve alom verspreit, dikwils voor egte stukken aangezien, en verkogt zyn. Zelf wort 'er in Italie (daarmen somwyl 2 of 3 stukken van gelyken inhoud ziet) wel over getwist welk het egte is.

Na dat hy dan zoo lang te Venetien had verkeert en de Venetiaanse wyze van Schilderen en *Colore-ren* zig eygen gemaakt, vertrok hy naar Rome om zig vorder in de volmaakte teekenkunde (waar in de Romers vermaart zyn) te oeffenen; tot welken eynde hy zig onder opzicht van *Car. Maratti* begaf, waar na hy kwam te trouwen aan een Boekverkoopers Dochter, en kort daar aan in dienst van den Hartog van Savojen, die groote agting voor hem, en voor zyne Konst had, en hem ten bewys daar van Ridder maakte. Egter heeft hy tussc hen beide, op verscheyden tyden te Rome geweest en voorname Konstwerken gemaakt.

Inzonderheit heeft hy zyn heerlyke konst in 't schilderen en teekenen doen blyken in *Chiesa Nuova* van *St. Philypineri*, anders de Nieuwe Kerk, aan 2 groote stukken, in een van welk Manna regent in de woestyn, en gans Israel Mannen en Vrouwen en Kinderen even bezig zyn in 't opgaderen; in 't ander het laaste Avondmaal van Christus, alle levens-groote Beelden, en zoo konstig van schikking en Natuurlyke uitdrukkingen der Hartstogten en andere vereiste hoedanigheden, dat de zelve alleen genoegzaam zyn lof zullen vereeuwigen.

Om den geesten zomwyl wat spelens te geven en de gedachten niet altyd even opgespannen te houden op groote werken, maakte hy nu en dan een pourtret, dat my doet gedenken aan zeeker voordeelig geval 't geen my de Konstschilder *Le Blon* verhaalt heeft. Toen hy den Hartog zyn patroon zou afmalen door zyn Konstpenceel, had hy zyn Maalstok vergeeten. De Hartog hem verlegen ziende reikte hem zyn wandelstokje (met

Dia-

Diamanten boven aan omzet) toe, zeggende *kan ik u daar mee dienen?* onze Ridder bediende zig daar van om met de hand op te leunen, en na dat hy het afbeeltsel voltooit had, wilde hy het den Hartoog weder geven, maar een der Hovelingen, die hem gunstig was, weerhield hem, zeggende in stilte tot hem: *de Vorst zou het als een soort van veragting opnemen: hy heeft immers gevraagt, kan ik u daar mee dienen? en zal het gevolglyk niet weder eysschen; en zoo het u naderhand mocht door zyn Guarda-Roba* (Kleedtbewaarder) *afgevergt worden, neem'er Hanttekening van.* Maar hy behield het, en gemelde *Le Blon* heeft het hem noch zien hebben in den Jare 1697 als hy te Rome was, en toen ruim 50 Jaren mogt bereikt hebben. Dewyl wy geen naderberigt hebben, zoo hebben wy zyn levens begin gestelt op 't Jaar 1647. In 't Jaar 1699 heeft de Konstschilder *Ger. Wigmana* hem in goede gezontheit te Rome gezien, en van zyn overlyden heb ik tot heden toe noch niet gehoort.

GODFRIED, en JOHAN ZACHARIAS KNELLER, gebooren te Lubeck in Holstein, daar hun vader onderkoster van de Kerk was, volgen nu. De laatst gemelde schilderde Gebouwen en Lantschappen, ook by wylen klyne Pourtretten in Olyverf doch zyn Konst heeft zulk een hoogen top niet beklommen als die van zyn Broeder. Beide hebben zy Italie, Engelant en Hollant, doorreist. GODFRID geboren 1648, was van jongs af aan tot de Schilderkonst geneigt. Na dat hy zig eenigen tyd daar in geoeffent had, begaf hy zig naar Hollant en tot onderwyzinge eerst van Rembrant, daar na van Ferdinand Bol.

Hoe lang hy 't onderwys van gemelde Meesters genooten heeft, weet ik niet, maar wel dat hy

van daar naar Rome vertrok, en zich vorder oeffende naar de overheerlyke konst van Titiaan en A. Carats. Hy was eerst een Historieschilder levens groot waar door hy zich een stoute behandeling van 't penceel heeft aangewent, die hy noch behout, dat hem veel roem, maar zoo veel voordeel niet bybragt als hy wel beoogde; des verliet hy het Historieschilderen, en sloeg het Pourtretschilderen ter hand, 't geen hem wel gelukte. En men heeft in vervolg des tyts gezien dat het Geluk zig niet als een stiefmoer ontrent hem gedragen heeft, maar dat hy wel degelyk een lieveling van haar is geweest en noch is.

Norenburg doorreisde hy om in zyn Vaderlant Pourtretschilders zien. Doch d' eerste trap tot zyn verheffing was Hamburg, daar hy kennis kreeg aan den Heer Jakob del Roë, dien hy met zyn Huisvrouw en Kinderen in een stuk schilderden, en die hem van dien tyd af voor een Mecenas strekte, en de waarde van zyn Konst over al zoo wist te trompetten, dat het hem de handen vol werk bragt, den buidel dik maakte, en hy uit het gevoelen van die verandering in de Konst voor een gewoone zinspreuk hield: *De Historieschilders maken de Dooden levendig; en zy zelfs leven eerst wanneer zy dood zyn: maar ik schilder de levenden, en bedien my van hun gunst.*

Kort hier op komt Pieter Lelie, die veel Jaren aan 't Engelsche Hof gebloeit had, te sterven. des eenen dood (zeit het spreekwoort) is des anders brood. Hy straks naar Engelant, daar hy het zoo weet te bakken, dat hy aan 't Hof, onder de grooten, en voorts in de gunst van Koning Karel den tweeden geraakt, die hem Ridder maakt. Dus is my door Fransche Schryvers bericht, maar later be-

23
24
Jak. Houbraken sculp

berichten my van Londen in brieven toegezonden, melden dat hy al by 't leven van P. Lelie in Engelant gekomen was. *Where he was recommended to Sr. Jonathan Banks a Hamburg Marchant Living in London*, welks pourtret, als ook des zelfs huisgezin hy ſchilderde, die een groot bevallen daar in had, en hem voordroeg by den Hartoog van Mommouth, welks pourtret hy zoodanig tot des Hartoogs genoegen ſchilderde, dat die hem eens klaps op den kruywagen van zyn geluk beurde, daar hy 't zedert gemakkelyk op voort gekruit is 'T leet niet lang dat Koning Karel de tweede zyn pourtret zou laten ſchilderen voor zyn Broeder den Hartoog van York, door Sr. Pieter Lelie des Konings ſchilder. Wat gebeurt 'er? 't wort zoo beſtelt dat Godf. Kneller 't op denzelven tyd mee ſchilderen zouw. Lely plaatſte den Koning, en toen zig zelf. Kneller toen ook 't beſt dat hy kon, en zy tegen beide aan 't werk. De Koning opſtaande zag eerſt dat van Lely, naderhand dat van Kneller, en nam groot bevallen daar in; om dat hy 't wezen byna voltooit zag, daar dat van Lely pas in de doodverf ſtont. Dus deden ook de Hartogen van Jork en Monmouth die tegenwoordig waren, nevens meer andere luiden van ſtaat. Maar dit was de ſpyker aan Lelyes dootkiſt. Hy leefde ook niet lang daar na, en Kneller werd 's Konings ſchilder in zyn plaats.

Na 't verloop van eenigen tyd wert hy van Koning Karel den tweeden naar Vrankryk gezonden, om des Konings beeltenis voor hem naar 't leven af te malen. Doch eer hy met het pourtret uit Vrankryk te rug kwam, was Koning Karel overleden. Zyn broeder James tot de Kroon gekomen, had gelyke agting voor zyn Konſt, en verklaarde hem voor eerſten Hof-

Hofschilder. Naderhand kwam Willem, Prins van Oranje, tot de Kroon, en liet zich nevens de Koningin van hem schilderen: en wanneer de Vrede te Ryswyk zou gesloten worden, zont hy hem naar Hollant, om door zyn Konstpenceel de Plenipotentiarisen der buitenlantsche Hoven, naar 't leven voor hem af te malen, en weder in Engelant gekeert, vereerde hy hem met het Ridderschap.

Anna tot de Kroon gekomen werd straks drie maal van hem, elk op een byzondere wys geschildert, ook haar man Prins George van Deenmarken, met den jongen Hertog van Glocester. Gemelde Koningin Anna maakte hem kort voor haar overlyden Edelman van haar Kabinet. In dien tyd schilderde hy ook, op 't verzoek van den Rooms Keizer Joseph, het pourtret van Karel, zyn jonger Broeder, die van Engelant als Koning naar Spanje stont te vertrekken, 't welk hem zoo wel beviel, dat hy hem voorerffelyk Ridder van 't Duitsche Ryk verklaarde, en hem beschonk met een gouden Keten met een Medalje, waar zyn Beeltenis op gemunt stont. Thans heeft hy het breed voor den wind, by den tegenwoordigen Koning, die hem ten bewys van zyn gunst erffelyk Ridder Baronnet gemaakt heeft.

Zedert dien tyd tot nu toe, waar in men schryft 1715, heeft hy een onnoemlyk getal van pourtretten geschildert, die hem zoo wel roem als groot voordeel hebben aangebragt, zulks het geluk hem, van het begin af aan als zyn schaduw, op de hielen gevolgt is.

En wat zyne Konst aanbelangt, de zelve verdient dat men die ten hoogsten pryze, om hare natuurlyke koleur, en wel geschikte en losse bekleedingen der beelden, veranderlykheit in de wyze van

staan

ſtaan en zitten, grootſe agterwerken, en andere ſierlyke byvoegſelen, inzonderheit zyn lichtvaardige behandelingen, en ſtout penceel. Met een woort; hy is een roemenswaardig en gelukkig Schilder.

Doch d'een, en d'ander van zyne pourtretten verſchelen in waarde (als het Spreekwoort zeit) voeten en vamen. Doch dit komt daar van daan; dat hy den eenen tyd bekwamer Schilders als den anderen in zyn dienſt heeft, en d' een meer of min zyne handelinge weet na te bootſen. Want dus gaat het voor goet in Engelant, dat door de Meeſters maar het wezen en de handen, de kleederen en 't bywerk door anderen gemaakt worden; maar in Hollant zou zulks voor geen goede munt doorgaan, alzoo min als datmen verſcheyden pourtretten in eene en de zelve kleederen ſteekt.

Hy heeft veel liefde voor konſt van brave meeſters, en dikwerf dat groot ſchutters ſtuk van Bartholomeus vander Elſt (dat thans t'Amſterdam op de Krygsraads kamer hangt) met grooten roem geprezen. Inzonderheit maakt hy ook veel werk van de weergalooze konſt van Antoni van Dyk. 't Is ook wel aan zyne konſtwerken te zien, dat hy die konſt met opmerking heeft beſchout, want men ziet 'er den zelven aart in doorſpelen, en niet zelden dat hy iets van dien grooten konſtenaar heeft ontleent. De Lord Warthon heeft my met zyn eigen mont verhaalt (als ik in den Jare 1713. op zyn lanthuys te Winſingdon was) dat Kneller hem verzogt had, twee van die 32 pourtretten van Antoni van Dyk, die hy in eene zaal heeft hangen, na te mogen ſchilderen, uit groote agting die hy voor die penceelkonſt had; doch dit wert hem geweigert,

gert, niet tegenstaande dat hy verzekering deed, dat dezelve stukken niet zouden vervreemt worden; maar na zyne dood weder in handen van den Lord of zyne erven komen; waar aan in 't voorbygaan te zien is wat agting d'Engelsen in 't algemeen voor de konst van van Dyk hebben.

En om een einde van onzen Lubekker Fenix te maken, moet ik zeggen, dat hy door zyn konst, en de fortuin, zoo hoog ten top van eer is geklommen, dat men onder zyn pourtret, gemaakt naar 't geen waar mee de Galery van den groot Hartog van Florence ('t welk in een verzamelinge van de pourtretten der geagtste Italiaansche, Fransche, Hoog- en Nederduitsche Konstschilders bestaat) pronkt, leest: *Dominus Godfridus Kneller de Whiton, Sacri Romani Imperii & Mag. Brittanniæ Baronettus: Nec non serenissimi Georgii, Mag. Brit. Reg. Interioris Cameræ Aulicus, & Pictor Princeps. &c.*

JAN VAN KESSEL, geboren tot Amsterdam in den Jare 1648. schilderde geestig, natuurlyk en uitvoerig velerhande binnenlantsche gezichten, Hofsteden, Boerehuisjes, Steenoventjes, en diergelyke voorwerpen, welke hy tot zyn gebruik eerst naar 't leven afteekende. Inzonderheit wort hy geprezen in 't verbeelden van 't wintersaizoen. Of hy maagschap met dien Johannes van Kessel rekende, dien Kornelis de Bie, van wegen zyn konstig bloemen en dieren schilderen zoo hoog roemt, weet ik niet. Hy is (na dat hy zyn ganschen levenstyd in de konstoeffening had doorgebracht) van hier naar de eeuwigheit (het algemeene lot der menschen) vertrokken, in den Jare 1698.

Nu geven wy plaats aan den braven schilder

GE-

GERARD HOET, geboren te Bommel, in 't Jaar 1648. den 22 van Augustus, naar den styl toen in Gelderlant gebruikt. Zyne neiging was van zyn tedere jaeren al tot de konst, waar in hem te pas kwam, dat zyn Vader een glasschilder was; doch eer hy noch kon tekenen, wist hy de letters van het A B al te maaken, schoon hy haeren klank niet kende. Op zyn zevende jaar maakte hy eene historie op glas, die hem door een ander uit Ovidius voorgeleezen werd, om dat hy zelf noch niet leezen kon. zyn Vader besloot hier uit dat hy een schilder stont te worden, en zette hem aan tot naerstich tekenen: doch hy vond voor zyn zestiende jaar geen gelegenheit om het schilderen te leeren; maar toen quam Warnar van Rysen te Bommel woonen, daar hy maar een jaar by leerde, om dat van Rysen, door verhuizen, geen gelegenheit meer had om iemant in zyn huis te onderwyzen. Weinig tyd daar na, quam de Vader van Hoet te sterven, waar door hy zich verplicht vond zyn Broeder te helpen in 't glasschilderen. Eyndelyk quam het rampzalige jaar van 1672. dat alles deed stil staan, waarom zich Hoet naar den Haag begaf. Midlertyd quam onder de Fransen een Overste Salis genoemt, een liefhebber van de konst, die alles kocht wat hy van Hoet by zyn Moeder vont, en verzocht haar, hem uit den Haag te ontbieden, om voor hem te schilderen, 't welk daar na, in 't Lant van Kleef, te Rees, volbragt wert, daar de Overste in bezetting lag. hy vond daar eenige jonge schilders van Utrecht, als, Jan van Bunnik, Justus Nieuwpoort en Andries de Wit. De laetst gemelde, ziende den ryken geest van Hoet, tragtte altyd hem by zich te hebben. Deze de Wit was derhalve oorzaak, dat Hoet van hem als voorge-

geloopen, te Utrecht by den Heer van Zuilen wierd ontbooden, ook naderhant in den Haag en te Amsterdam. Dit quam van zyne gebrekkelykheit in het ordineren, dewyl Hoet hem dan schetsen die geschildert waren en tekeningen gaf, waar mee hy zich behielp. Hoet ging na eenigen tyd naar Vrankryk, daar hy alrede zynde, door een brief van zeker Marquis ontbooden werd, om dat men hem hadde wys gemaakt, dat hy noch in Hollant of te Utrecht was. Hy sprak met dien Marquis verscheide maalen, maar 't quam echter op niet uit; door dien hy door onvermogen, en zyn Vrouw, belet wierd; Hoet aan zyn huis te neemen; volgens zyn beloften. Eyndelyk wilde de Marquis hem aan den Prins van Conti recommandeeren, dat ook vrugteloos afliep, om dat de Prins te laat aan 't huis van den Marquis quam, om hem de konst te laaten zien. Met tusschen komen van den Marquis was het te laat in 't jaar geworden om van Parys te vertrekken, waarom Hoet eenige Lantschappen aan nam te etzen, dat hy niet in dengront verstont, naar schilderyen van Françisque Milè. Daar na nam Hoet voor naar Engelant over te steeken. hy schreef daarom voor af een brief aan Vorsterman, om te mogen weten hoe het daar met de konst stond, en kreeg tot antwoort: dat hy zelf in Vrankryk zoude willen overkomen, indien hy zyn gelt van 't Engelsche Hof had. HOET vertrok derhalven van Parys na wat meer als een Jaar verblyfs, met voorneemen van t' Antwerpen eens te zien, wat daar te doen was. Doch te Brussel gekomen, werd hem door Adriaan Boudewyns, braaf Landschapschilder geraden, daar eenigen tyd te blyven, als zynde het daar alzoo goet voor de konst, of beter dan te Antwerpen; 't welk

hy

hy deed, en het viel te beter uit, om dat 'er alreeds eenige dingen van Utrecht onder de liefhebbers waren gekomen. Hy hield zich daar omtrent acht maanden op, en ging tegen den winter weder naar Bommel, daar hy naauwelyks gekomen was, of hy wierd al weder te Utrecht by den Heer van Zuilen ontboden, die hem gaarn verplicht had, om in 't Sticht te blyven; doch hy keerde den volgenden Zomer weder naar Brussel, daar kort daar na alles weder in roere raakte. Weder te Utrecht gekomen, schilderde hy eenige dingen voor den Heer van Heemstede, en troude weynig tyd daar na met zyne tegenwoordige Huisvrouw, en zette zich daar ter neer.

In den jaare 1697. had Hoet tot voortzetting van de kunst, nevens Henrik Schook, aan den Magistraat der Stadt verzocht, uit naam van het Schilders Colegie, een zo genaamde Academie of Tekenschool te mogen verwerven, tot stads kosten. Hoet maakte nevens Adolf Reets een dicht by die gelegenheit, tot aanwyzing van dat werk. Dog de last van dit Tekenschool quam alleen op hem aan, en hy heeft het verscheyden Jaaren uit liefde tot de Kunst waargenomen. wat belangt de Schilderyen die hy gemaakt heeft, die zyn te vinden op Slangenborg, waar onder eenige dingen zyn die van kenners gewraakt zouden kunnen worden, om dat hy dien Heer, die wat eigenzinnig was, niet kost verzetten in zyn bevattinge. Ook heeft hy te Voorst in het Huys van den Graaf van Albemarle aan den grooten trap opgeschildert eenige dingen die van anderen onvoltoit waaren gebleeven. By den Heer Griffier Pester te Utrecht, is een Zolder van hem geschildert, ook een by den Heer Noirot. Wat de kleene dingen belangt die zyn zoo wel niet aan

te wyzen, om datſe te dikwils van eigenaar veranderen. Ook heeft hy een Zaal van den Heer van Mollem, te Utrecht buyten de Weere Poort geſchildert. De miltdadigheit van dien Heer wiſt hy niet genoeg te roemen, nadien hy van hem, boven het geeiſte, noch een ſomme gelts vereert kreeg.

Men ziet de afbeelding van den Heer HOET, getekent naar een Schildery, van hem over vier Jaaren gemaakt, in de Plaat H

JOHANNES BRONKHORST is geboren tot Leiden in 't Jaar 1648. Dertien jaren oud zynde, als zyn vader hem vroeg ontvallen was, werd hy van zyn moeder tot Haarlem beſtelt by een Neef van haar die een paſteibakker was, (een beroep dat in dien tyd goed voordeel aanbragt, en waar mee het drok was; of om dat 'er meer lekkertanden waren, of om dat die tyd beter was dan deze) om het zelve tot zyn beroep en koſtwinning te leeren. Ondertuſſchen voelde hy altyd een ſmeulend konſtvuur in zyn boezem, 't geen niet in vlam raakte voor dat hy zig in den Jare 1670 tot Hoorn neerzette en troude. Toen begon dat ſmeulend vuur aan te gaan, dat is, zyn drift tot de de Konſt wakkerde zoodanig op datze niet wel te ſtuiten was. 'T was ook nodig. Aangezien hy zonder het eene te verlaaten het andere doen konde, oeffende hy zig naarſtig in zyn buitentyd in de Konſt, en kwam zonder eenig onderwys zoo veer dat hy onder de brave Konſtſchilders in waterverf mag getelt worden. Hy is thans nog in leven, en oeffent de konſt tot zyn vermaak, en het Paſteibakken tot zyn levensberoep. Een beroep dat met de Konſt gepaart kan gaan; om dat het beide lekkernyen zyn,

het

het eene om den smaak, het ander om het oog te streelen.

Wat voorwerpen hy zig in zyn Konst voorgestelt heeft om na te volgen: en hoe veer hy de natuur der zelve weet na te bootsen, heeft de brave predikant en puikdichter Johannes Vollenhove aangetoont, in een gedicht dat hy op het zien van een Boek, waarin stukken waren van zyne Teeken- en Schilderkonst, gemaakt heeft, en het geen dus begint:

NEQUEUNT EXPLERI CORDA TUENDO.

Hoe leeft en zweeft uw Schilderboek,
O BRONKHORST, *nog in myn gedagten!*
Wiens oog kon op paneel of doek,
Volmaakter Schilderkonst verwagten,
Dan daar men uw vernuft aan kent,
Op uw papier of pergament?

Myn geest weidde in een beemt met lust,
Daar 't woelt en leeft van tamme dieren,
En vog'len, die als vreemt van rust
Geschapen, gins en weder zwieren,
Zoo schoon gekleet, als Salomon
In al zyn pragt niet praalen kon.

Wie roept niet; Dit's geen schyn, ô neen:
Natuurlyk leven hier de Vogels.
De klauwen vatten, waar ze op treen:
De vlugheit rept zig van de vlogels:
Vergat het kunstpenceel geen tong,
Men hoorde, hoe 't gevogelt zong.

En wat verandring, net gemaakt,
Wat keurig oog konze ooit verveelen?
Wat vlyt heeft dit by een gehaalt
Uit alle vier des aardskloots deelen?
Want nimmer baarde een land en lugt
Zoo veelerbande Vogelvlugt.

Waant iemant nu met Olyverf
Dit zagte Kunstwerk te verdooven?
Dees Waterverf, die nooit versterf,
Gaat kragt van Olyverf te boven.
Nog holp hier toe geen meesters les:
Natuur alleen was leermeestres.

Natuur bewaart niet schoons, dat zy
In 't ligt kwam brengen, voor 't bederven:
Maar BRONKHORST, *kloek van geest, als hy*
Natuur met tekeninge en verven
Dus volgt, verdient, de doot tenspyt,
Te leven na zyn levenstydt.

'T is ons niet doenlyk geweest den netten geboortetydt van alle de Konstschilders na te sporen, waarom wy ook

ABRAHAM DIEPRAAM alleen voor gzynen Leerling, Matthys Wulfraat, hebben geplaatst.

Zyn eerste onderwyzer in de Konst is geweest, de Vader van den braven Paardeschilder Dirk Stoop, die een vermaard glasschilder was. Daar na raakte hy te Rotterdam by Hendrik Zorg, en eindelyk, na dat hy een reis door Vrankryk gedaan had, by Adriaan Brouwer, wiens wyze van schilderen en ordineren hy naagevolgt heeft, zoo dat zyn

zyn penceelwerk veel zweemt naar dat van Brouwer. dog in zyn wyze van leven was hy den zelven niet alleen gelyk, maar ging in beestagtigheit zyn meester te boven.

Hy kwam onder de St. Lucas bend te Dordrecht in 't Jaar 1648.

Ik heb hem gekent in den Jare 1674, als hy by Johannes Waardenier, een zilversmit, inwoonde, in welken tyd zyne Stukjes wel gewilt, en tot een goeden prys verkocht werden. 't Gebeurde in dien tyd dat hy in een herberg (daar hy meer was dan in de Kerk) onder 't gezelschap breed opgaf van zyn Konst, en dat zyne stukjes, zoo haast hy die gemaakt had, verkogt waaren. Een van 't gezelschap hier door gespoort, om mee wat van zyn Konst te hebben, kocht een stukje Schildery (daar hy het beduid van gaf wat het verbeeldde) van hem, onder voorwaarde dat het zyn vrouw eerst moest zien, en haar behaagen, die dan den volgenden dag met haar man kwam om 't zelve te zien, 't welk haar wel aanstont, maar zy bood tien gulden minder daar voor dan haar man hem had toegestaan, zeggende dat het maar een klein bortje was, waar door hy zoo toornig werd, dat hy 't gemelde stukje nam en op den knop van een stoel aan stukken sloeg, en haar (die niet wist hoe zy ras genoeg, verschrikt door zyn vloeken en schelden, de trappen zou afkomen) de stukken naar 't hoofd wierp. Maar ik heb hem in later tyd in tegendeel met een palet met verf op de hand langs de deuren by zyne kennissen om werk zien hengelen, zoodanig arm en vervallen, dat hem 't hemd door de scheuren van zyn broek hing.

'T is bedenkelyk, (indien hy een ordentelyke wyze van leven gehouden en naarstig zyn konst had voort-

gezet) dat hy een groot meester in die wyze van schilderen zouw geworden hebben: want ik heb dingen van hem gezien, eer hy tot den borl verviel, diezoo fraay geschildert, en zoo geestig van gedachten waren, als ofze van Brouwer geschildert waren. Maar gelyk men aan veelen ziet dat de Konst met het verstant en de jaren opgroeit, en grooter word, zoo werd zyn konst in tegendeel hoe langer hoe slegter, zoo dat ik stukjes van hem gezien heb, daar de verwen niet eens in een smolten. Wat zeg ik in een smolten? de penceeltoetsen raakten elkander niet eens.

Gy zult my licht tegenwerpen, Lezer, dat 'er diergelyke stukken ook van Frans Hals zyn: en die word nochtans voor een goed Schilder gehouden. Ik antwoorde; dat de handeling van Frans Hals met die van Diepraam geenerhande gelykheit heeft. Want de eerste heeft daar door zyn verstant, de laatste zyn verval doen zien. d'Eerste heeft het voordagtelyk zoo gedaan, en om te toonen dat hy 't penceel meester was, de laatste om dat hy 't niet anders konde doen, uit oorzaak dat hem de handen door het te veel Brandewyndrinken beefden. Ja my gedenkt noch dat Kornelis van Parzyn, toenmaals een konsthandelaar te Dordrecht, my verhaalt heeft, dat hy hem uit medelyden eenigen tyd had in zyn huis genomen om voor hem te schilderen; dat hy een pint brandewyn voormiddags, eer hy iets konde aanvangen, in zyn mäag moest hebben, en dan voort den geheelen dag een bobbeltje op zyn Ezel, daar hy 't elkens eens uitlurkte, of hy kon niet schilderen. Hy schilderde zomwyl, by zyn dronken kittebroers, een gulzig zwyn, maar nimmer kon

Zulk

Zulk voorwerp hem ten spiegel strekken,
Om hem ten afkeer op te wekken.

My is gezeit dat hy te Rotterdam in 't Gasthuis gestorven is. Zulk lot viel ook zyn tyt- en konstgenoot HENRIK BOGAART van Amsterdam te beurt: dog die schikte zig dit voordagtig toe; want als zommige van zyn vrienden hem dikwils ten besten wilden raden, en tot hem zeiden: *Bogart je behoort te denken datje yder dag een dag ouder word, en wat zorg moest dragen voor den ouden of zieken dag*; snaaude hy hun toe: *Is het Gasthuys dan voor de verkens gemaakt?* 't was zoo ten opzicht van hem. Wy hebben dezen voordagtig by den vorigen geplaatst om een gespan te maken, op dat de reuk des Brandewyns van den eersten de vieze lucht der drollige potzemakery van den laatsten mogt verdryven.

De brave plaatetzer JOSEF MULDER heeft de Teekenkonst in den Jare 1672 by hem geleert, en my verhaalt, dat hy eens een zyner goede bekenden wilde bezoeken, dog hem niet t' huis vond, maar wel des zelfs huisvrou, die gereed was om haar man, die niet veer van de hand was, te gaan roepen. Hy onderwyl alleen zynde met het kint dat nog jong was en in de wieg lag te kryten, maakte wat grammatzen voor 't zelve, en het daar door niet konnende stillen, nam hy het uit de wieg, en zette het op zyn schoot, zingende het deuntje van den Stouten Ridder, of *Hanselyn over de heyde reed*, gelykmen zulke oude grollen voor de kinderen onder het op en neer schokken gewoon is op te deunen. De luier door 't schokken afgedroopen, werd hy niet weynig bevuilt. Wat doet hy? hy leit het kint op den vloer neer, strykt zyn broek

af, en bevuilt het weer. De vrou inmiddels inkomende, vraagde met verwonderen, *wat doeje?* wat ik doe, antwoordde hy: *het kint heeft my bescheeten, en ik beschyt het weer, dus beschyten wy malkander.* Dog dit was maar na geaapt. Adriaan Brouwer heeft dergelyke vieze Pots 't eerst gespeelt.

Ik heb opgemerkt dat in dien tyd en vroeger het plegen van onvoeglyke bedryven, en inzonderheit 't overdadig wynzwelgen, onder de Konstschilders byster in zwang ging, en gelyk als een mode ingekropen was: maer heb ook opgemerkt dat het zedert allengs heeft afgenoomen, zoo datmen thans tot roem van de Konstenaren zeggen kan: dat 'er nu byna geen onder de Konstschilders van naam getelt kan werden die een dronkaart is. Zeker Dichter zeit;

De zorg der oudren maakt dat kinderen iet leeren,
Maar 't beurt niet zelden, dat hun driften elders keeren,
Dan tot het geen hun docht, dat nut, en dienstig was.
De neiging der natuur ontdoet zig haast, zoo ras
't Begryp de dingen in heur aart leert onderscheiden.

Onder deeze was ook MATHYS WULFRAAT, geboren te Aarnhem, op Nieujaars nacht, tusschen 12 en 1 uur in 't Jaar 1648. Zyn Vader herkomstig uit Duitslant, geoeffent in talen, en Geneeskunde, wilde ook zyn zoon tot diergelyke oeffeningen hierom aankweken. Des bestelde hy hem in de Latynsche School. Hy die meer genegenheid had tot de Teekenkonst (schoon hy nooit de wyze van behandelinge daar van ge-

L: pag. 248.

gezien had) behartigde het laatste, met verzuim of verwaarloozing van 't eerste, waarom hy ook met de plak gedreigt, en ook gestraft wert. doch dit holp niet, want hy kocht stil voor zyn speelgelt Prenten, Teekeningen, en tekengereedschap om aan zyn lust te voldoen.

Het driftvuur aangedrongen,
Door neyging van natuur,
Word, als het blakend vuur,
Bezwaarelyk bedwongen.

'T geen hem nog te meer zyn drift stytde, en het vuur dede opwakkeren was, dat hy kennis kreeg aan Abraham Diepraam, (van wien wy gesprooken hebben)die zig te Aernhem een tyd lang onthield.Deze des Jongelings drift ,en tekeningen ziende,die zonder gronden van de konst geleert tehebben, egter wel behandelt waren, toonde hem zyne geneichtheit, door 't aanwyzen van zommige algemeene Konstregelen. Van welken tyd at hy niet meer naar de Latynsche Schoole heen wilde, zoo dat zyn vader hem ,die reeds drie schoolen doorgeworstelt was, eyndelyk (hoewel tegen zyn wil) moest zetten aan het leeren van de Konst en door voorspraak van zyne vrinden bestellen by gemelden Abraham Diepraam, die een braaf meester in de konst was, en tot Aarnhem (daar noch wel de beste van zyne werken zyn) grooten opgang maakte.

Door des zelfs onderwys kwam hy in korten tyd zoo veer dat hem niet meer noodig was als zig voorts naar 't leven te oeffenen, waar by hy zig wel bevont.

Toen zette hy zig t'Amſterdam neer, waar ook veele van zyne penceelwerken onder de de konſtlievenden verſpreit zyn. Behalven vele Hiſtoryſtukken en Gezelſchappen van Juffrouwen en Heeren heeft hy ook een meenigte van pourtretten in 't kleen geſchildert, daar hy zig eenige jaaren herwaart toe overgegeven heeft: inzonderheit in de jaren als hy zig te Frankfoort onthielt, daar hy gelegenheit vont om vele Perſoonen van aanzien, zoo buitenlanders als inboorlingen, te ſchilderen, zoo datmen hem onder de gelukkige Schilders tellen mag, en zoo veel te meer om dat hy een vergenoegder aart als anderen bezit; en door het recht gebruik der rede geleert heeft, alle rampen (gelyk 'er hem een niet zonder doots gevaar te Frankfoort aantrof) met een getrooſt gemoet te dragen, als komende van de hant des Heeren, wiens willekeur men zich zonder morren willig onderwerpen moet; om te konnen zeggen met den zededichter Kamphuizen:

'T is wel goedheits Fontein, 't is wel al wat gy doet.

De yver tot de konſt, ſchoon zyne Jaren hoog geklommen zyn, blyft hem egter by, zoo dat hy zig nog dagelyks daar in oeffent, door welk doen hy ten ſpoor tot yver aan zyn Dochter (die reeds een grooten ſprong in de konſt gedaan heeft) verſtrekt, die wy op haar beurt, met verdienden roem bekranſt, ten Tooneel zullen brengen.

Zyn Beeltenis gevolgt naar 't geen hy zelf geſchildert heeft, is te zien in de Plaat H. 2.

Hoe de Konſtdrift zig vint geſpoort, wanneer zy anderen met wyde ſtappen ziet voorgaan, is gebleeken in den konſtigen Paarde- en Batalje Schilder,

JOHAN VAN HUGTENBURGH, geboren tot Haarlem in 't Jaar 1646. Deze een byzondere goede kennis van Jan Wyk, zyn ſtadt- en buurgenoot, drie Jaaren en eenige maanden ouder, dan hy, is door leyding van zyn Vader al vroeg in de Konſt gevordert: en hebbende geleegenheit van hem dagelyks te zien ſchilderen, werd hy hier door zoodanig in zyne konſtzucht opgewakkert, dat hy eerſt de teekenpen, naderhant het penceel aangreep, en zoo gelukkig in de Schilderkonſt vorderde, dat hy voornemens wierd een reis naar Italie te doen, 't geen hy ondernam omtrent den Jare 1667, te meer om dat hy daar een Broeder had Jakob van Hugtenburg genaamt, die een braaf Schilder was van Roomſche gezigten met beesjes; hebbende by Nicolaas Berchem de Konſt geleert. Dog dees ſtierf op zyn 30 Jaar, maar te Parys gekomen raakte hy gevallig by den Konſtſchilder vander Meulen, onder wien hy zig voort oeffende, en naderhand op zig zelven ſchilderde, tot dat hy op 't laatſt van 't Jaar 1670 weder in Hollant kwam, daar hy ſedert dien tyt een groot getal van konſtſtukken gemaakt heeft, die hem geroemt maken.

In den Jare 1708, of 1709 raakte hy in dienſt van Prins Eugenius.

In 't jaar 1711 wert hy met een Goude Medailje en keten van Fredrik Willem, Keurvorſt van de Palts, beſchonken.

Dat de driften van 't gemoedt, als ook de geneigtheit van 's menſchen geeſt, wel kan gedooft maar niet geheel overwonnen worden, is door veel waereltwyzen beveſtigt. 't Een en 't ander hebben wy den Lezer reeds door voorbeelden aange-

ge-

getoont. Thans dient ons voorwerp weder om het laaste gezegde te bestempelen.

JAKOB MOELAERT geboren te Dordrecht in 't Jaar 1649, op den 15 van Herfstmaand, werd, tot zyn Jaaren gekomen, zoodanig door een onverzettelyke natuurdrift, tot het leeren van de Schilderkonst gedreven, dat zyn ouders genoodzaakt wierden hem in dien yver te laaten voortgaan, gelyk zy dan gevolglyk hem bestelden by den Konstschilder Nicolaas Maas, daar hy in weinig Jaaren zoodanig toenam dat hy een goed pourtret konde maken. Maar door zeker geval werd hy daar van afgescheurt en naar Amsterdam verzonden, om zyn ooms winkel op te passen; daar hy vele Jaren in dien slaafschen dienst zyn tyd sleet, tot dat hy kwam te trouwen, waar door hy egter van den winkellast wel niet ontheft wiert (want hy dat beroep bleef aan de hand houden) maar toen zyn buytentyd vry, en tot zyn wil had, om dien aan de Konstoeffening en Konstbehandelinge te besteden. En het is te verwonderen, hoe veer hy 't zelve noch in zyn gestoolen uuren gebracht heeft.

De Printkonst van alle beruchte meesters op te gaderen was steets zyne verlustiging. Hier door werd zyn oordeel van tyt tot tyt ryper; en door zoo veel brave voorwerpen gespoort, sloeg hy meer als eenmaal de hand aan 't verbeelden van voorname Historien, als daar Pharao met zyn volk in 't Roode meir verdrinkt, daar Moses, door 't slaan met zyn staf op de rots, een waterbron uyt de zelve doet ontspruiten om het byna van dorst versmacht Israel in de dorre woesteny te drenken enz.

Thans woont hy te Dordrecht daar hy zyn meesten tyd doorbrengt in zyn konstkabinet, alwaar yder konstboek hem strekt tot een lusthof, vol

van

van de beste, Italiaansche, Fransche, en Nederduitsche konstbloemen.

JAN LUIKEN, geboren den 16 April, in 't jaar 1649. heeft de schilderkonst geleert by Martinus Zaagmolen. Zyne Schilderyen ziet men zelden, want hy al vroeg het schilderen(veel licht om dat het zelve hem geen voordeels genoeg aanbragt) heeft afgelaten, en zig tot het etzen van Platen voor de Boekverkoopers begeven, 't geen hem wonder wel gelukte. Want hier door heeft hy een menigte van fraaije Boeken groot sieraad bygezet, inzonderheit de Joodse en Mozaize Oudheden van Goeree,en een onnoemelyk getal van andere Boeken. In den lentetyd zyns levens was hy los en ongebonden; en dit melde ik om geene andere reden, als om tot verwondering aan te toonen, hoe hy door de liefde tot deugt en godvrugt naderhand zyn aart en levenswyze verandert heeft, ja zoo, dat hy tot een opmerkelyk voorbeelt van mededeelzaamheit omtrent arme en behoeftige menschen strekte.

Wy konnen ook niet voorby gaan te zeggen, dat hy niet alleen 't penceel voor de etsnaald, maar ook voor de pen verwisselde, en al een goed getal fraaije Boekjes geschreven, met Konstplaatjes versiert, in druk heeft laten uitgaan, die den weg tot de Deugt, Liefde tot God, Begeerte tot het zalige leven, als ook zulke, die de zeedeplichten zoo in 't algemeen, als de kinderplichten omtrent hunne ouders, in 't byzonder betreffen. Waarlyk proevenvan een geheiligden geest, en verbetert leven, waarom hy ook zyn Boekje, 't geen hy in zyn jeugt berymt had, genaamt DUITSE LIER, vol van verliefde gedichten, en dartele minnezangen, alzins by de Boekverkopers, zelf

zelf tot hoogen prys ging opkoopen, om deze ydelheden uit de werrelt te helpen en te vernietigen. Dit is'er een ſtaal van:

Een ſtraal uit Leonoraas oogen,
Noch bruiner dan de Diamant;
Stak door een heimelyk vermogen
Myn jeugdig hart in lichten brant.
Blaas uit, blaas uit, ô Leonore!
Blaas uit de vlam die my verteert;
Een vlam uit uw gezicht geboren,
Gezicht dat zon en maan braveert.

Doch hy werd ſchandig bedrogen; want dit Boekje was in ſtilte nagedrukt, en werden hem, de afdrukxels met 4, 6, 10 of 12 ſtuks door baatzuchtige menſchen aangebracht, daar hy niet achterdenkende van werd, dan wanneer hy bevont dat hy 'er meer ingezamelt had, dan hy 'er had laten drukken; wanneer hy ook den inkoop ſchortte, wyl zyn goet voornemen hier door verydelt was; en het ſmartte hem, ziende dat de eerlykheit zoo veer verbannen wert. Zoo dat Jeremias de Dekker reden vond, om te zeggen:

Zoo ſchaarsheit de waardy der dingen ryzen doet,
Zoo is een eerlyk man een onwaardeerlyk goedt.

Maar hoe bedrieglyk de verbeelding is, inzonderheit in 't ſtuk van den Godsdienſt, zulks heeft de bevinding geleert, zelf omtrent mannen van een bekwaam oordeel en begrip.

J. Luiken oeffende zig in zynen buitentyt in de Boeken van Jakob Bohme en Antonette Bourignon, en hield byna met niemant, als

zulke

zulke, die aan der zelver dweeperyen vast waren, zamenspraak, en ommegang. Verders ging hy des naamiddag om een wandeling alleen, en was voorts stil by zich zelf in huis, altyt met opgespannen gedachten, als opgetogen en mymerende, zoo dat hy den genen, die hem over 't maken van eenig plaatwerk kwamen spreeken, dikwils voorquam als een simpele knecht. Om kort te gaan, hy kwam door 't leezen der gemelde boeken zoo ver dat hy zich ontsloeg van alle werk, en de Boekverkopers Mortier, vander Sys, en andere, daar hy veel voor te doen had, 't zelve op zeide, zyn goederen verkocht, een klein deel behield, en de rest aan den armen gaf, en van Amsterdam, vertrok om stil door 't geloof met zyn oude Meid, die hem overleefde en naderhand noch part in zyne nalatenschap gehad heeft, te gaan leven: maar bevond in korten tyd dat zyn geloof niet sterk of krachtig genoeg, en zyne verbeelding op een zandgrond gebout was. Overzulks werd hy door nood gedrongen weder te keeren, en de Etsnaald weder op te vatten om zig door dat middel zyn nootdruft te bezorgen. Ondertusschen nam hy maar van zyne winsten, zoo veel als dienstig was, om zyn leven op de soberste wyze te onderhouden. Het overige gaf hy aan den armen. Zoo dat wanneer hy kwam te sterven, zyn Zoons vrouw en Zoontje naar den Grootvader genoemt hunne vingeren niet blaau telden aan hun erfgelt. Maar wat zal ik zeggen? gelt scheen hem licht te gering. Men zegt dat hy zyn zoons kint een Boekje met opgeplakte printjes, onderschreven met zedespreuken en godvrugtige leydingen, naliet.

Hy

Hy ſtierf in het zelve gevoelen als van Bohme voorheen gemeld, in den Jaare 1712 den 5 April in den Ouderdom van 63 Jaren.

Vander Sys, die veel agting voor hem in zyn leven gehad hadde, liet hem geſtorven zynde attekenen, met voornemen om des zelfs wezen (ter gedachteniſſe voor de nakomelingen) in koper re laten ſnyden gelyk ook geſchied is; en ik ook in myn Lofdigt, dat diende om de Printverbeelding te verzellen, daar aldus op zinſpeel:

Dit is de Beeltenis vau LUIKEN, *om 's mans groot*
Vernuft en vindingen geteekent na zyn doodt.
Hy was een Waereltling, daar na heel ingetogen.
Van leven, en gedrag, een voorbeeld van medogen
En mededeelzaamheit, aan d'armen ſteets betoont,
Waarom zyn beelt verdient met eeuwge lof gekroont

De Schouburg vertoont zoo wel de loffelyke daden der vromen, als de hatelyke bedryven der goddeloozen; beide op dat de waerelt zig daar aan ſpiegelende, t'effens zig een denkbeelt van het goede, en een afkeer van het kwade zoude inprinten. Dit ſpoor hebben wy ook gevolgt; om dat het wit van 't zuiverſblank geweten, tegens het zwart van een gekrenkt gemoed te krachtiger zoude afſteken. Te regt zegt zeker Schryver:

Zoo flikkert ſteets een Diamant in 't duiſter.
Zoo onderſcheidt m'een Wolfpeſt uit een Schaap.
Zoo praalt de Deugdt met ryker glans en luiſter.

RO-

ROMEIN DE HOOGE, diezomwyl nevens de etsnaald het penceel gevoert heeft, hebben wy mee een plaats ingeruimt onder de Konstschilders, om op zyn beurt mee op ons Tooneel te verschynen; schoon zyn penceelhandeling zoo zeer niet, als wel zyne geestige vindingen en ryke *Ordinantien*, te pryzen zyn.

Onder zyne voornaamste penceelwerken in olyverf word getelt de beschilderde zaal der Borgermeesteren op het Raathuis te Enkhuizen: en onder veele andere werken een groot zyvertrek op het lusthuis van den Heer Matheus vanden Broek, op Dubbeldam, buiten Dordrecht, waar men tegens den grooten muur op doek verbeelt ziet: hoe Claudius Civilis, Broeders van Julius Paulus, d'eerste Hollantse edelen, de voornaamste Hoofden der stamhuizen, en Borger ter maaltyt onthaalt in 't Schaakerbosch, aan en onder die vrolykheit door een breed vertoog aantoont, hoe zy in hunnen ouderdom, tegen het verdrag met de Romeinen aangegaan, door hunne stedehouders en Hopmannen wierden gedrukt en mishandelt: hoe de tyt geboren scheen (aangezien de Romeinsche benden hier te lant zynde verzwakt, en de overige veer van honk waren om dien toeleg te verhinderen.) om zig van dit lastige juk voor altyt te konnen ontslaan, en dus den eersten steen te leggen tot de Hollantse vryheit, zoo zy hem trou en bystant wilden zweren; welk laatste wel inzonderheit daar in word vertoont. Gelyk het Kornelis Tacitus beschryft in 't 4 Boek zyner Historien aanvang nemende met het Jaar 17 na Kristus geboorte. Vorder zyn d' andre vakken van 't zelve vertrek gevult met vertooningen van diergelyken aart.

Vorder konnen wy uit preuven zeggen : dat hy een man was uitsteekend in groot vernuft en vindingen, en die ik niet weet dat zyns gelyk in vaardigheit van ordeneeren, in rykheit van veranderingen in de Etskonst gehad heeft, waar van het oneindig getal van Boektytels en andere printen, getuygenis geven : maar hy was,in opzicht van zyn gedrag en wyze van leven, een slechte knaap, en een tweede Aretyn. Ja 't is om te bejammeren dat een man van zoo groot vernuft in zulk een schrikkelyken dwaling steekt, dat hy het alderwaardigste niet achten wil of kennen, maar in tegendeel daar den spot mee dryft, schoon hy wel bemerkt dat zyn levensdraad begint in te krimpen, doende als Anakreon. Deze, (dus luid de vertaalde Griekse text in de *Mooyeriana* pag 151) als hem gezeit werd : Neem den Spiegel, en zie eens, hoe gy geen hairen hebt, en hoe kaal uw voorhootd is , antwoordde: *Ik weet daar niet van, of ik hairen heb en of ze verdweenen zyn. Maar dit weet ik, dat het een out man past, hoe hy nader aan de doot is, hoe hy vermakelyker te boerten heeft.*

Zulke en diergelyke onzuivere paarlen (die den Lezer al meer zullen ontmoeten) zetten de Schilderkroon weinig luister by. Maar wat zal ik zeggen? de aakelige distelen hebben zig al vroeg in de lente van de waerelt onder het goede kruid op den akker verspreit , en den Bouman verdrietelykheit aangedaan.

Hy vertrok van Amsterdam, dog het most zoo wezen om zyn ergerlyk levensgedrag, en om 't maken van stekelige *Pasquillen* en ontuchtige en schandelyke printverbeeldingen, welke vuiligheit hy de losse jeugt voor schoon gelt verkocht.

Ontmoeten u dan diergelyke verfoeilyke levens-

wy-

wyzen, zoo moet gy weten, dat zy niet dienen tot voorbeelden om na te volgen: maar om elk, en de Schilderjeugt in het byzonder, een afschrik en walging daar van te doen hebben. Onze predikanten hebben dat zelve oogwit; wanneer zy de ondeugden op hun predikstoel met een zwarte kool afschilderen; om de deugd daar by te schooner te doen afsteken, en den deugdelyken en voorbeeldigen wandel te meer beminnelyk te maken. Gun my de vryheit, Lezer, dat ik door een kleene uytweidinge de Schilderjeugt waarschou voor aanstootelyk gedrag en vuile verbeeldingen; gevaarlyker klippen dan Scilla en Charibdis, daar de eerlykheit en goede naam (de grootste roem van een man) schipbreuk op lyden kan: op dat zy de zelve voorzichtig leere myden en door bespiegelingen van eindelyke gevolgen, die daar uytspruiten, een afschrik kryge. Hier toe geeft my *Florent le Comte* aanleiding, die sprekende van Annibal Carrats, en Julio Romano, zig aldus (in Neerduits vertaalt) laat hooren:

Aan ANNIBAL CARRATS, om van dezen grooten man iets te zeggen, en een volmaakt denkbeelt van zyn bekwaamheit te geeven, moet men weten dat de Schilderkonst, zoo als zy thans is verbetert, by uytnementheit verschuldigt is; om dat dezen verheven geest de herstelling der konst, die in verval gekomen was, moet toegeschreven worden, aangezien hy het rechte natuurlyk Coloryt gevonden heeft: en behoudende de kracht der verwen, de zelve heeft weten te vereenigen, en door een zachte vleyentheit, de harde oudtytsche wyze van schilderen met de zachtheit van de natuur te paren, trachtende altyt 't zamen te voegen het denkbeelt van een vol-

 maak-

maakte schoonheit met het geen de natuur aan hem deed zien. Maar hy is al te vry geweest in zyne verbeeldingen. Men beschuldigt niet minder de levendheit van zyn geest, als het misbruiken van zyne kostelyke gaven, met voorwerpen te maken, die de schaamte, en eerbaarheit niet toelaat te beschouwen, of zy moet het met veragting aanzien, en den maker teffens met het maaksel verfoeyen.

MARC ANTOON van BOLOGNE heeft 20 printen in koper gebracht naar de Teekeningen van Julio Romain, en Pieter Aretin maakte de byschriften in vaarzen daar onder, alzo geil en onbeschoft als de verbeeldingen. Maar indien Julio Romano zig niet tydig uit Rome voortgemaakt had, de gramschap van den Paus zou hem voor zyn moeite betaalt hebben; want zoo baast Klement de VII. daar de lucht van kreeg, liet hy alles in beslag nemen wat hy daar van konde machtig werden, en liet Marc. Antoon in de gevangenis werpen, daar hy zyn leven verlooren zou hebben, indien hy geen middel gevonden had waar door hy behendig ontvlugtte, neffens de voorspraak van den Kardinaal de Medicis, en Baccio Bandinelle, die hem voor meerder vervolging bevrydden.

De toeleg van deze redenvoering loopt daar niet op uit, om den Konstoeffenaaren in hunne wyze van verkiezingen paalen te zetten, maar inzonderheit om den aankomelingen te raden, zoo zy al geneegenheit kreegen tot zaken en bedryven die in losse dartelheit bestaan, datzy dog geene onkuisse of geile handgreepen ontdekken, veel min de schaamdeelen bloot verbeelden, maar de zelve wat bewimpelen. Ten minsten behoort dat geen, waar van een eerbaar oog afkeer heeft, zoo klaar niet

niet verbeelt te worden, als *La Fagie*, *Budart*, *O. de Laires* en anderen meer gedaan hebben. Arnobius sprekende van het Teellit, dat op de *Eleusinia*, (ingestelt wegens het omzwerven van Ceres, zoekende haar geschaakte Dochter) omgedraagen werd, zeit: *dat het zelve met zulk een naauwe toezicht gedekt bleef, dat weinigen het gezicht daar af verworven.* Lees ook van de zelve toegedekte geheimen, Horatius, 3. B. 2. *Lierd.*

Voor een voorbeeld, om aan te toonen dat diergelyke verbeeldingen, of vertoonselen, die een eerbaar gezicht kwetzen, wel wat bedekt konnen behandelt worden, zonder nochtans de Beeltenissen hunne beteekenisse, of het kenbaareste ontrooven, dient onze printverbeelding van den Tuingod Priapus in 't 2 deel onzer Zinnebeelden Plaat 17, (hier nevens ingevoegt) afgebeelt in zulk een gedaante als hy ons voorquam in de Roomsche Oudheeden met een lang riet, of lies op zyn hoofd, om door der zelver gestadige beweging de vogelen af te schrikken, of weg te dryven, op dat zy de vruchten niet beschaadigden. De ploojen van zyn kleed (waar van de sleep van de zwaarte der vruchten neer weegt) geven duidelyk te kennen genoeg, dat een styve schacht daar onder schuilt, waar by de Teelkracht word aangeduidt, gelyk door het snoeimes de Tuinoeffening. Daar zyn duizentderhande voorweerpen, in welker bespiegelingen zig het menschelyk vernuft en Konstpenceel oeffenen kan, zonder een eerbaar oog t' ontstigten, of een jeugdig hart aanritzelingen tot onbehoorlyke genegenheit te baren.

De gantsche natuur, en hare ontelbare verschynselen, die zy by beurtwisselingen (ten bewys van haar wondebaar vermogen) doet zien, zyn, tot de

minste toe, voorwerpen, daar zig 't penceel stom op arbeiden kan, zonder der zelver volmaaktheit door een evengelyke vorm en koleur na te bootsen.

Wat doet'zy niet op haar Saayzoenen telkens veranderingen in de bloemen, het sierfel der Hoven, zien! waar op vele van onze Konstschilders en Schilderessen, zoo oudtyts als noch, verlokt, hun vlyt hebben te werk gestelt, om der zelver schoonheit, tederheit, en pragtige koleuren na te bootsen.

Kan het Gevogelte, dat met zyn snelle wieken door de dunne lucht snort, het woud op zyn lieffelyk gezang doet schateren, en huppelende van tak tot tak elkander vervolcht, uw Schilderlust niet bekoren? of konnen de weerlooze veltdieren, Schaapjes, Geitjes, en Lammertjes, daar zy by dreven het bedoude morgengras afweiden, of daar zy drinkende zig in de bron spiegelen, uw penceelust niet voldoen tot nabootsinge?

Kan de Oceaan die door zeekasteelen bebout word; kunnen de veranderlyke voorwerpen die de wisselbare zee, en de bulderende noordenwint daar aan geeven, of de bevloerde binnewateren, daar met beeltwerk gesierde en vergulde Speeljachten, en menigerhande ander kleen vaartuyg zig op doet zien, tusschen de groene wallen, welke ten schutting strekken voor de lantbuurten, u niet verlokken tot nabootsen? noch ook de Wilde zwyne en hartejacht (de lust der grootste waereltvorsten) nog de zwier dier toerusting, noch de hoflyke nasleep uw Schilderdrift niet gaande maken?

Zyn dusdanige vootwerpen te gering om uw vlyt daar aan te besteden? Wel aan, daar is stof genoeg. Verbeeld een veltknaap met zyn Buurmeit onder de lom-

lommer van een dikgetroste Linde, of aan een ruissend beekje by het wollig vee; of doe hem op zyn hardersfluit een minnedeuntje voor zyn liefhart kwelen: zoo vint het penceel spelens, om van dat voorwerp tot de byvoegselen Osjes, Schaapjes, Geitjes, kruiden op den voorgront, boomen, en groene dreven van een veer doorgezicht, te weiden.

Is dit voor een hoogvliegend vernuft te laag? Sla de Roomsche geschichtboeken, of den Bybel op; deze zullen u overvloedig keurstoffen verschaffen, om vernuft en penceel te oeffenen.

Kan dit u mee niet bekoren, om de het meeste van die Treurstoffen, of ernstige verbeeldingen op leveren? kan uw geest zig tot die naaugezetheit, of aan de letter van een Historische beschryving niet bepalen?

Wy willen niemant in zyn genegenheit dwarsboomen: maar voor my, ik heb 'er altyd meer voor geweest als voor het potzige; om dat ik daar in meer gelegenheit vont tot het verbeelden van velerhande krachtige hartstochten: dog heb egter altyd een afschrik gehad om menschenslachtingen af te beelden in dat punt des tyds als de bloedstorting geschiet, wel als de voorbereidselen daar toe gereed aan de hand waren, en de veege het keelmes op den strot, en de slachtbyl opgeheven ziet. Gelyk ik dus verbeeld heb voor den Heer van Heemskerk, in 's Gravenhagen, Orestes en Pylades, hun toeleg door 't Orakel verklapt, hen van Thoas aangegrepen, als Kerkroovers voor 't outaar gebracht; om voor 't oog van 't volk geslacht te worden, maar door hunne wederzydse getrouwe liefde voor malkander gered. Want

Di

De waare Oreſtes, om zyn Pylades verlegen,
Riep met een luide ſtem: De prins heeft u misleidt,
Ik ben Oreſtes, ik. Maar d' ander ſprak hem tegen.
Wat zou de Koning doen in deze onzekerheit?

Maar ik heb altyd vermyd bloedſtortingen te vertoonen, als zynde voorwerpen, daar men ſtraks een rilling in 't bloed van gewaar word, als men die ziet.

Ik heb de onthalzing van Holofernes door Judith van Rubbens en de onthoofden romp van Goliat door David Spanjolet, als ook den wonder konſtig geſchilderden Proteus door den zelven gezien: maar voor my, ik zag liever, als ik keur moeſt nemen, een moedernaakte Eva zonder vygenblad, een konſtig geſchildert Venusbeeld bloot ſtaan, of een zachtſlapent Veltnimfje, daar een ſnoepluſtige Boxvoet op loert, om het te betrappen, zoo het niet bewaakt wierd, gelyk in de print hier tegens over verbeelt ſtaat. Men dekke met de Gordynen zulke ſchrikkige vertoonſelen, waarom ook dusdanige Tooneelſpeelen thans van den Schouburg af ge weert worden.

Dus mag Medea voor het volk haar krooſt niet dooden,
Noch Atreus, om op 't vlees der kinderen te nooden,
Hunn' eigen vader, die den hals afſnyen, braân,
En kooken voor het oog.

Maar gy zult licht meer zucht hebben tot vrolyke wezens, dan gekreukte voorhoofden te verbeelden. Zeker daar zyn luſtſtreelende en vreugdige voorwerpen genoeg aan de hand, om het penceel te oeffenen, 't zy dat gy veltnimfen verbeelt ten reye gaande naar Ceres pronkbeeld, of daar zy met

met de Boxvoeten hand aan hand, om het zelve een rondendans maken, of een Bachus feest. De Konstoeffenaar knikt my toe. 'T schynt dat ik 't eyndelik geraden heb.

Daar zyn menschen (zeit Gratiaan) *die ik weet niet met wat een ongemeene beleeftheit begaaft zyn, die hen by elk aangenaam maakt, en wel doet ontfangen. 'T eerste en aangenaamste deel van deze loffelyke gaven bestaat in de algemeene kennis van alles wat 'er in de waerelt geschied is, een opmerking van al de loffelyke bedryven der vorsten, de ongemeene voorvallen der wonderheden van de natuur, en de buitenspoorigheeden der Fortuin, en past die toe op den rechten tyd. Door het middel van deze kundigheit, en zedelyke ontleding kan hy gezont van zaken oordeelen, en d' agting met de voetmaat meten van de waarheit. Voor al maakt hy een naaukeurige verzameling van alle goede spreuken, van alle de geestigheden, zoo deftige als kortswylige puntdichten, en spreuken der wyzen; aangenamen voorraad om bevallig by de waerelt te wezen.*

Deze gaven bezat de konstige Chassenette- en Lantschapschilder JAN VAN NIKKELEN geboren tot Haarlem, die zig daar van als uit den uitslag gebleken is, wonder wel heeft weten te bedienen.

Zyn Vader die een fraay Kerkschilder was op de wyze van *van Vliet*, en die hem naderhant de Bou- en Deurzichtkunde en behandelinge van het penceel leerde, bracht hem eerst tot de Franze en Latynsche scholen, om in de taalkunde onderwezen te worden, daar hy door zyn vernuft en klock onthoud gelukkig in vorderde. Voorts

lees-en weetluſtig oeffende hy zig in de Hiſtorien, Reisbeſchryvingen, Natuurweetkunde, in den Bybel en gronden van den Godsdienſt, verkeerende dagelyks in de oeffeningplaatſen, en met zulke menſchen die men onder de Mennoniten of Socyns-gezinden Diſputanten noemt, waar door zyn verſtant meer en meer geſcherpt wert.

Hy onvermoeit in 't naſpeuren van velerhande wetenſchappen ontdekte dan 't een en dan 't ander. Ook vont hy een weergalooze harde Fernis uit, daar hy Kabinetten, Gerridons enz. zoo goet als de Indianen, mee verlakte. Naderhand vont hy tot de Fabriek of Weevery iet ongemeens uit, zoekende konfraterſchap met menſchen die veel gelt bezaten, en Octrooy of voorrecht by de Heeren Staten. Maar daar kwam niet van. Des begaf hy zich tot het ſchilderen van Lantſchappen, Bloemen en andere ſieraden op dunne zyde, dienende tot Chaſſenetten voor de glazen, als ook Lakwerk enz. Hy was, wanneer hy een glas met wyn meer dan naar gewoonte gedronken had, vol van allerhande potſeryen en grappen, en wiſt wonder wel den rol van een kwaker te ſpelen: verſtont zich ook op een knipvaarsje voor de vuiſt (als het ſpreekwoort zeit) te maken.

Hy wiſt zich hier te Amſterdam zynde door zyn fluweele tong zoodanig in de gonſt van den Konſtſchilder vander Meyn in te dringen, dat de zelve ontboden zynde van den Keurvorſt van de Palts, hem op fortuin mee nam, daar hy ſtraks den Heer Douve Hofſchilder en Konſtbewaarder van den Vorſt tot zyn vrient kreeg, gelyk hy zich van den zelven ook by tyts zoo wel wiſt te bedienen, dat hy hem naderhant niet meer noodig had. Hy wiſt de eerſtemaal dat hy gemelden Douve ſprak,

zyn

zyn belangens zoo wel voor te doen, dat die hem ſtraks eenige Chaſſenetten buite kennis van den Vorſt liet maken, en dezelve zette op een plaats, daar de Vorſt voor by paſſeeren moeſt, om hem dus met die fieraden te verraſſen, daar de Keurvorſt bevallen in nam, welke voort orde gaf om eenige van zyne Lanthuizen met hunne groene dreven, Tuinen, Fonteinen enz. naar 't leven af te teekenen en dus te ſchilderen, daar hy dan tot meerder verzieringen eenige Jachteryen in te pas bracht, of een Harder en Harderin,

by 't ruiſſen van een bron,
En zilv're ſtroomen, daar voor 't ſteken van de Zon,
Het boomgaardryke dal verſtrekt een koele lommer.

'T gebeurde dat de Vorſt hem een ſtukje van den Konſtſchilder Adr. vander Werf liet zien, om zyn oordeel daar over te geven, en t'effens een pourtret van Douve. Het eerſte prees hy naar zyn waarde, dog met beklag dat aan vander Werf nadeel gedaan wert, met het pourtret van Douve daar by te ſtellen, dat zoo kragtig en natuurlyk geſchildert was. Dus ſloeg hy een dubbelden ſlag, daar de laatſte geen ondienſt mee geſchiedde. Zeker hy ſtond door zyn fyn geſlepen tong, ruim zoo breed aan 't Hof, als vander Meyn door zyne brave penceelkonſt.

Na de dood van dezen Keurvorſt, quam hy aan 't Hof van Heſſenkaſſel.

Wy zagen de voorgaande eeuw ſluiten, door het ontſteken van het groote konſtlicht Antoni van Dyk. Deze halve eeuw van zeſtien hondert loopt mee niet ten eynde, of de Konſtgodes ontſteekt een lichtende konſtfakkel, om de tweede helft van de 16de eeuw, door den glans der zelve te beſtralen, en

voor

voor te lichten in AUGUSTINUS TERWESTEN, geboren den 4 van Bloeimaand 1649, in s'Gravenhage. Zyn lentejaren bracht hy door eerst met teekenen naar printen en pleister, naderhant met bootseren in was, dat hem aanleyding gaf tot de Dryf konst, waar van hy verscheiden stalen zoo in goud als zilver, met veel roem bewerkt heeft. Hy met dezen lof niet vernoegt, wyl zyn geest op grooter ondernemingen doelde, ontdekte zyn voorneemen (nu ontrent twintig jaar geworden) aan zyn Ouders in dezer voegen: dat hy vast had voorgenomen, of te trouwen, of hun ter keur te stellen, wat zy liefst wilden dat hy doen zoude. Zyn Ouders die van twee het beste keurden, stonden hem toe de Schilderkonst te laten leeren. Gelyk zy hem ook bestelden by den beruchten Konstschilder Wielin. Doch deze tot Hofschilder beroepen van Fred. Willem Keurvorst van Brandenburg, genoot hy maar twee Jaren zyn onderwys in de Konst, waar na hy zich begaf, om de menging der verwen en penceelhandel voort te leeren by Willem Doudyns, voor den tyd van twee Jaren, in welke jaren hy zoo veer in de konst gevordert was, dat hy, om tot meerder volmaaktheit in de Konst te geraken, besloot een reis door Duitslant naar Italie te doen, daar hy drie agtereenvolgende jaren bleef, zig naarstig oeffenende naar de beste voorbeelden, daar men om naar Rome gaat; als de beruchte marmere Antiken, en penceelkonst van Rafael, waar van hy uitvoerige afteekeningen maakte, om naderhand zig daar van te bedienen.

Na dat hy zich dan noch eenige maanden te Venetien had laten ophouden, nam hy zyn te rug reys door Vrankryk, en over Engelant naar zyn ge-

geboorteplaats, hebbende in 't geheel zes jaren met die reys door gebracht, wanneer hy t' huis kwam in 't Jaar 1678.

Verscheiden groote Konstwerken, zoo zalen als zolderstukken, heeft hy zoo op zyn reys, als naderhant, gemaakt; nevens andere Konststukken, daar men een gansche lyst (aangezien hy wonder vaardig met het penceel wist om te gaan) van zoude konnen opstellen.

My gedenkt noch, dat als hy te Dordrecht de zaal van den Heere Baarthout van Slingelant, naderhant Borgermeester en Opperschout, in 't rond met Historien uit Ovidius beschilderde, ik, verzelt met den Konstschilder Arent de Gelder, en den braven Beeldsnyder Henrik Noteman, hem daar ging bezoeken, met voornemen van hem tot een wandeling uit te lokken. Maar hy sloeg 't beleeft af, onder voorwending dat hy nog iets te doen had, 't geen noodzakelyk moest gedaan wezen, met verzoek of wy zoo goet wilden weezen van na 't verloop van een uur of twee weder te komen. Wy deden 't en vonden toen tot verwondering een schoorsteenstuk met drie of vier beelden, 't geen, als wy 'er de eerste maal kwamen, alleen met kryt afgeschetst was, in 't geheel met zyn koleuren aangeleit.

Hy is een der voornaamste yveraars geweest, die de Haagsche Academie, of hooge school der Konstoeffeningen, in verval geraakt, in den Jare 1682 en 83, weder hielpen opbouwen, en aankweken, als een zaak van groote nutbaarheit voor de Konstoeffenaren en min bedrevenen, of aankomelingen: waarom hy ook naderhand, een Hoogeschool op 's Vorsten Beurs deed oprechten, die al veel gelyk-
heit

heit had naar die van Parys, waar van wy ſtraks noch iets meer zeggen zullen.

In 't Jaar 1690 wert hy van den Keurvorſt van Brandenburg (naderhant Koning van Pruiſſen) tot zyn Hofſchilder te Berlyn beroepen. 'T eerſte voornaam werk dat hy daar maakte, was op Oranjenborg in de beroemde Porçeleinzaal, gelyk hy ook naderhant in de meeſte Vorſtelyke huizen zoo binnen als buiten Berlyn, zyne uitſtekende penceelkonſt, in Gaanderyen, Oranjeryen, en op beſchoten Zolderingen van ruime zalen heeft doen zien, tot groot genoegen van den Vorſt, en den grooten Konſtbeminnaar den Heere Dankelman voorzitter in den Vorſtelyken Hofraad.

Wanneer hy nu zach dat hy des Vorſten Konſtliefdigheit door zyn loffelyke konſt deed opwakkeren, nam hy dien ſlag waar (als men zeit) en ſtelde den Vorſt het oprechten van een Academie op die wyze, alsmen in Vrankryk heeft, zoo ſmakelyk voor, dat 'er ſtraks toezegging op kwam, en t'effens de bouw, en het beſtier aan Terweſten opgedragen, die ten eerſten zyn werk daar van maakte, en voorts alles bezorgde 't geen daar toe dienſtig was. Hier in kwam hem zyn Broeder Elias, anders de Paradysvogel, die twee Jaaren jonger was, een braaf bloem-, fruit-, en beeſteſchilder, en die te Rome woonde, wel te pas. Deze bezorgde hem de keurlykſte afgietſels van de beſte Antiken. Als ook het ganſche beroemde Beeldhouweryſkonſtkabinet van Peter Belori, het geen zonder merkelyke ſchade in kiſten over kwam.

Ondertuſſchen werden 6 vertrekken tot de Academie aangeleit, en tot elks onderſcheiden gebruik vervaardicht, en tot ieder Kamer een Opzichter of onderwyzer aangeſtelt.

De

De eerste kamer diende om de jeucht in de beginselen der Teekenkonst te onderwyzen.

De tweede om naar pleister te teekenen.

De derde tot vergaderplaats voor de Regenten.

De vierde om de jeucht, in de Deurzichtkunde, Meetkunde, Boukunde, en Vestingboukunde te onderwyzen.

De vyfde om in de Anatomie of Menskunde, als ook in 't plooyen der kleederen onderwezen te worden.

De zesde of hoogste school was een groote ovale zaal, in 't rond bezet met gemelde Beelden, die dus gestelt waren, dat elk op zyn voetstuk gedraait, of zonder veel moeite kon verplaatst worden. Dit nu alles in zulk een geregelde orde geschikt en 1697 voltooit zynde, verzocht onze Patrysvogel, (dus was hy in de Bent gedoopt) den Vorst en 't Hofgezin, dit werk te bezichtigen, die daar in groot genoegen namen, en de Heer Everard Dankelman eerste President wert aangestelt tot Directeur der Academie.

Drie malen heeft hy eerste Professor van deze Academie geweest, wanneer hy kwam te sterven in den Jaare 1711, op den 21 van Loumaand; tot groot verlies der opkomende Konststarren van dat vorstendom.

Met deezen sluiten wy het Tooneelgordyn, voornemens om den Lezer, door een zedig vertoog, de nutbaarheit der Schilderkonst, als in een spiegel, te doen aanschouwen.

De maker van 't heel Al heeft de Natuur een vermogen ingeplant, om menigvuldige ontelbare, in vorm en koleur verschelende Schepsels voort te brengen, en elk der zelve op hun tyd te doen

ver-

verſchynen voor d'oogen der menſchen; om dat zy zig in die menigerhande aangename verſchynſelen zouden verluſtigen, uit het veroorzaakte, de oorzaak der dingen na ſporen, en de verwonderlyke wysheit van den ſchepper in de ſchepſelen verheerlyken.

En op dat de verwondering, die, na dat men de dingen kent, ophoud, niet om dat zy dan min van waarde zyn, maar om dat de nieusgierigheit ſtaag naar verandering zoekt, niet zoude ophouden, heeft de Natuur de voortbrenging der zelve tot onderſcheiden tydſtanden bepaalt, en in zoo menige veranderingen verdeelt dat de verwondering altyd blyft; aangezien zy alle die ſchoone vertoonſelen niet teffens, maar by beurtwiſſeling na den anderen doe t verſchynen.

Wanneer ik nu de Schilderkonſt aanmerk als naaapſter van de natuur, leid my die aanmerking ſtraks op den wech om de verſchillige geneigtheden der Konſtoeffenaaren, omtrent de veranderlyke keur, en verkiezing hunner voorwerpen, na te ſporen, welke zekerlyk door een verborgen werking (waar van de wyze en ons bekend is) daar toe worden beſtiert.

Dit begrip zal min vremt geſchat worden, wanneer men uit klare beſtempelingen ziet, dat des waerelts Bouwheer (op dat de ſieraden van zyn Heyligen Tabernakel konſtig met lofwerk zouden geborduurd worden, als ook het Hoogeprieſterlyk gewaad, en kruiken, voorts alle toeruſtingen tot den Godsdienſt behoorende konſtig gewrocht zouden worden) Bezaleel en Ahaliab op een boven gewone wyze met den Konſtgeeſt overſtort heeft, en bekwaam gemaakt tot allerhande Konſtwerken, gelyk Moſes dit aangetekent heeft in het Boek

Boek des Uittochts, in het XXX Hoofstuk. Op zulke wyze gelooven wy ook dat de Propheet Ezechiel de teekenkonst geleert heeft, waar door hy, op een Tichelsteen, een grontbewerp van de Stadt Jeruzalem, en de beschansingen der vyanden, met hun Stormgereetschappen, afschetste. Zie Kap. 4.

En gelyk de Natuur tracht naar de volmaaktheit die de Schoonheit maakt, zoo hebben ook menichte Konstoeffenaars van oudts af, en noch getracht de Natuur in hare verbeeldingen zoo na te komen als hun immers door 't penceel doenlyk was, waar door het des te meerder verwonderinge baart voor den aanschouwer. Ja men zou ook mogen denken, dat de zucht tot het verbeelden van verschelige voorwerpen, inzonderheid zulke welke kort van duur zyn, ook door een verborgen werking bestiert wort; op dat door de Konst de dingen, wanneer de Natuur zig inhout, zouden konnen gezien worde, en dus den opmerkenden door zulke beschouwingen nooit voorwerpen ontbreken, om den schepper in die wonderlyke veranderingen der schepselen als in een spiegel te beschouwen.

Onder alle Schepselen der Waerelt munt des menschen Beeld, inzonderheit dat van de Vrouwe, uyt, in welker maatschikkelyke omtrek van ledematen een volmaakte schoonheid opgesloten leit. Deze in vele voorwerpen verdeelt, en door stadig yveren van vernuftelingen, in een enkel voorwerp zamen gebracht, doet ons verwondert staan, en 't effens besluiten: dat het eerste geschapen vrouwenbeeld, wanneer het versch uit de hand des Scheppers hervoort kwam, volmaakt schoon zal geweest hebben, van welke

bedenking de grooteJooſt van den Vondel mee niet vreemd was, als hy de ſchoone ſtal van Eva, door Apollion, (*in zyn Tooneelſpel van Lucifer*) zoo aanminnig afſchildert, dat de Hemelboo zelf, op dat ſchoone beelt verſlingert, Adam dit geluk misgunt. Hoe de Dichter aan dit begrip komt dat hy Engelen, enkel geeſtelyke wezens, menſchelyke neigingen, hartstogten, en lichamelyke hoedanigheden en bedryven toevoegt, daar de ſchrift van zwygt, dat laat ik daar. En ſchoon hier omtrent een misvatting is, nochtans word volgens den zwier der Dichteren, door het byſieraad het voorname, te weten Eva, te kragtiger, en met meerder luiſter vertoont. Ten minſten is het zo eigen aan de Hiſtorie als dat een Tempelier voor alle toehoorders zeit: *Ende Adam ontwaakt uit den ſlaap, ziende Eva, dacht by zig zelven, dit is recht een kolfje naar myn hand.*

De mindere Schepſels die in ontelbare getallen zig op het Waereltrond, in de lucht en de Wateren vertoonen, hebben mee hunne meer en minder ſchoonheit, in Stal en Koleur: en de Konſtenaars, die de zelve natuurlykſt en welſtandigſt hebben weten te verbeelden, hebben den grootſten roem behaalt, als in 't verbeelden der Wilde Dieren R. Savry en Jan Hendrik Roos.

In Jachtdieren *P. Snyers*, en *Ab. Hondius*,

In 't verbeelden van Slachtdieren *N. Berchem*, *P. Potter*, *Adriaan vanden Velde*, *Jacob en Sim. vander Does*,

In Paarden *Phil. Wouwerman*, *H. Verſchuring*

In Vogelen *Melchior de Hondekoeter*, en *Adriaan van Emont*.

In Viſſen, *Izaak van Duinen*.

Welke

Welke alle en elk in 't byzonder natuurlyk en Konstig verbeeld, het oogh des aanschouwers niet alleen verlustigen, maar de zelve ook verwondert doen staan over de menigvuldige veranderinge der Schepselen, en hunne verwonderbare verschillige zamenstellinge hunner ledematen. Zelf deze aarde is op verscheiden plaatsen van verschelige gestalte en vorm.

Daar is zy met een wyde uitgestrekte vlakte, die de Lantman met het kouter doorploegt op hoop van een ryken graanoegst: gins met diepe valeyen, daar de Echo met dubbele klanken het geluit nabaaut. Elders ziet men steile bergen die met hun kruinen tot de starren schynen op te groejen, beplant met boomen van allerlei stal, en gedaante van loof. De Eyken die eeuwen verduuren, Linden die met hunne dicht getroste kruinen, ten schuil strekken voor Veldeling en zyn blaetend Vee om onder te schuilen voor 't brandende kreeftvuur, trotse Ceders die outyts Libanon fierden; Cypressen en dergelyke meer hebben hunne nabootsers by menigten onder de Konstoffenaars zoo hier als elders van tyd tot tyd gevonden. En geen wonder. Israels Harpenaar heeft de voorzorg van den Almachtigen daar in bespiegelende, waardig gedacht daar aan te gedenken in zyn 104 Tempelgezang, gevolgt van H. Dullaart aldus:

Zie ik de hooge Bergen aan,
Gy drenkt haar lommerryke toppen,
Waar om de Wolken weem'len gaan,
Met verschen douw of regendroppen.
Des morgens als de starrenroem,
Zoo schoon uit 't oosten aan komt brallen,

Dan laat gy in een yder bloem
Gesmolten diamantjes vallen.

Dus is 't ook met de stille Wateren, en woeste zee, zelf daar zy in haar meeste woede en oploopentheit, de rotsen en zantduinen met stoot op stoot rammeit, en den Landman voor een geweldige overstrooming doet beven. Waarlyk die in alzulke verbeeldingen zyn opmerkingen wat veerder doet weiden als op de bloote konst van het geschilderde tafereel, en zig in bespiegelingen met den naaukeurigen Oordeelaar van Balthazar Gratiaan, Spaans Jesuit, nederzet op een rots, van waar hy beschout de gevankenis, waar in de Zee wort besloten, en hoe dit verschrikkelyke monster zoo gerustelyk omringt wort van zoo zwakke palen, en wederhouden door zoo zachten toom als het zant, en het Aartryk geen andere muuren heeft dan de stranden tegen dien woelenden vyant, ziet hy de Goddelyke voorzorg daar in uitblinken, en besluit: *Is deze uitwerkinge of dit veroorzaakte zoo wonderbaar, hoe verwonderlyk moet derzelver oorzaak in zig zelve wezen?*

Inzonderheit wanneermen met onzen puikdichter in 't zelve koorliet, de zelve beschout met terugdenking op haar grondbeginzel, aldus:

De waat'ren als een mollig kleed,
Die op haar rond verspreit vast ruisten,
Met losse golven wyd en breed
Rontom de hooge bergen bruisten.
Gy spraakt maar slegs een enkel woord,
De Zee die deisde in haare stranden,
Zoo ras uw adem was gehoort.

De

De gemeene menschen (zeit Ant. de Guevara) *aanschouwen de dingen alleen om hunne oogen te verlustigen; maar de wyze doorzien dezelve, om de verborgenheit daar af te weten.*

Wend men het oog van het nare Zeestrant tot de grazige Beemden, groene Waranden, en Lusthoven welker grond als met een bloemtapyt overspreit is, dat aan alle kanten een oegst van geurige bloemen vertoont, alle onderscheidentlyk en konstig door de natuur met allerhande koleuren beschildert, ieder voorwerp is een verwonderenswaardige zaak. *Ik was byna verdwaalt* (zeit Andrenius, in den Oordeelaar van Gratiaan) *in dezen aangenamen Doolhof der verwonderlykheden. Aan alle kanten plukte ik bloempjes, getrokken door haar aangenamen geur en glans. Ik plukte een voor een, en maakte een naaukeurige ontleding van hare zamenstelling.*

Zeker die zulke veld- en tuinsierselen te gering achtte om door het konstpenceel verbeelt te worden, zou zig tegens het begryp van Koning David kanten, die op zyn zilvere harpsnaren Godt de voorzorg daar over toeschryft, aldus:

Gy laat de Bronnen langs een padt,
Zeer heim'lyk door de bergen vlieten,
Om zoo den schoon' maar vluggen schat
Der Bloemryke akkers te begieten.

Tot het verbeelden van deze aangename voorwerpen heeft de Konstgodes al van outs af hare scholieren gevleit, op dat een aandachtige beschouwer, behalven de Konst van 't nabootsen dier schoonheden, t'effens zig ook verwonderen zoude over het onbegrypelyk vernuft van haren maker.

De voornaamste nabootsers van deze sierlyke verschynselen, die, wanneer de Lusthoven met ys en sneeu bedekt zyn, dezelve door de penceelkonst in den zelven luister en schoonheit herschept, in de Konstkabinetten doen zien, zyn oudtyts Jan Breugel, Dan. Segers, naderhand Ev. van Aalst, vander Elst, Jan en Korn. de Heem, en andere hunne tytgenooten geweest. Thans (behalven Juff. Ruisch, anders Pool, waar aan wy voorheen gedacht hebben) munt uit de Konstschilder Jan van Huisum.

Ik ben tot geen keurmeester gestelt, maar neem egter de vryheit om te zeggen: dat de twee laatste de eerst gemelde in Konst zoo veer overtreffen als het daglicht in helderheit de maneschyn. Verder moet ik niet gaan, 'k vermag 't ook niet te doen, uit hoofde van het eng bestek 't geen ik my zelf in opzicht van de noch levende Konstenaars en Konstenaressen heb voor gestelt, te weten hun brave Konst alleen de Waerelt voor te dragen, zonder daar van te oordeelen, of eenige vergelyking van des eenen met des anderen Konst te maken. Indien ik zulks had ondernomen, 'k had wis den haat en tegenspraak niet konnen ontgaan; daar ik nu in tegendeel zulke menschen die genoegen in hun eigen doen scheppen in die verheuging niet stoor, maar ider in zyn yver, en naar mate van zyn penceels vermogen prys, waarom ik ook allen die my voorgekomen zyn, zonder eenig onderscheit daar in te maken, op hun tyd heb geboekt, en in mynen Schouburg der Konstschilders en Schilderessen plaats vergunt, tegens het begryp der Thebaners. Want binnen Theben werd op de Schilders zoo

naau

naau acht genomen, dat 'er geene mochten binnen de muuren banken, dan die uitſtekende geeſten waren, en een roemruchtigen naam hadden: ja die gene, welke eenige botte of onverſtandige Tafereelen maakten, vervielen in een zware boete, of moeſten de ſtadt ruimen: want de overheit wilde niet gedogen dat de een Ezel voor den anderen zou zitten te kladden, en een edelgeachte Konſt met vuil beſmeerde doeken in 't voetzant helpen.

Zeker eene al te ſtrenge wet, en die in een lant waar yder vry is geen gront vint. Vry, in opzicht dat yder doen mag met het geen zyn eygen is wat hy wil, zoo het niet tot ſchade van anderen ſtrekt: gelyk het dus gelegen is met zulken die uit genegenheit tot de Konſt het peneeel voeren, ſchoon zy altyd als het veil in de laagte kruipen; om dat zy een goede leiding miſſen om hen op te beuren: of in het warnet van hunne verbeelding blyven hangen. Schoon men zulk yveren voor vruchteloos uitkreet, wat kan 't helpen, of wat recht heeft men daar toe? daar 't hun eygen dooken zyn die zy bekladden. Daar en boven kan 't gebeuren dat de minſt bedreven in Konſt het zelve genoegen in zyn doen vind als de meeſt bedreven, en zyne verdienſten met de elle van blinde eigenliefde breed uit meet. Nu kan licht afgenomen worden hoe breed hy daar by ſtaan zou, die zig ondernam als Keurmeeſter te oordeelen wie in de Konſt boven ſtreefde, en hem d'eerkroon op 't hooft plantte. Zeker ik hou myn handen t'huis, en laat Flora met de veltnimfen over de bloemkrans twiſten. Volg dit rym, lezer, en gy zult met my het beſluit aan 't end goet keuren.

Juist als de lieve Lente een schoone veltlievrei
Hadt aangetoogen, om de aanlokkelyke Mei
In Floraas bloemprieel vol vreugts te wellekomen,
Daar 't westewindje speelde al zagtjes door de boomen,
Verscheen 'er in het wout een herderinnestoet
Die dartelende in 't groen, verheugt en wel te moed
Festoen en vlochten om het veltaltaar te sieren
Der Bloemgodes, wier feest ze al dansend wilden vieren.
De nimfjes springen, zaam verblyt, door 't jeugdigh kruit
Op 't juichend feestmuzyk van rinkelbom en fluit,
Tot dat zy wat vermoeit in schaduwe der Linden,
Zich nedervlyn om een luttel rusts te vinden,
Alwaar ze een bloemekroon ontdekken in het gras,
*Als of die * door Gliceere outtyts gevlochten was.*
Zoo geestig wist de kunst de bloemen te schakeeren;
Vrouw Venus moght ze aan haar' Adonis vry vereeren.
Elk vat dit bloemkleinood met zuivre vingren aan.
De Bloemgodes bleef zelf als opgetogen staan,
Koomt, roept een nimfje, laat ons dit den Tuingodt schenken,
Een ander: laat ons hier de hofjeugt mee bedenken,
Die is het waardigh; maar vrouw Flora keurt dit af.
Aan wie men dit juweel als heiligh overgaf,
Het geven aen Priaap zoude ik geensins gehengen:
Zoo zegt ze, de offervlam zou 't frisch gebloemte zengen.
En schenke ik 't aan de jeugt, 'k vrees haar onachtsaamheit.

Zy

* Glicere, Huisvrouw, of beminde van Pausanias.

Zy zou't mishand'len, 't geen dan vruchtloos wiert beschreit.
Het veiligst is dat wy 't den schildergeesten wyden.
Die, die vereeuwigen myn schoonheit t'allen tyden.
Wat godtheit is 'er die my meerder gunst bewyst?
Schoon al wat adem heeft myn' schoonheit viert en pryst.
Zelfs als de wintervorst het Aertryk houdt bevroozen,
Zie ik gebloemte en kruid noch even jeugdig bloozen
Op 't dierbaar kunstpanneel, dat elk die 't ziet verbaast,
Zoo leevendig dat zelfs het bietje daar op aast.
Dies wilt u naar myn keur, en billik oordeel voegen.
Ik schenkze aan d'eed'le Konst, maar om alle ongenoegen,
Te myden, wie ze zal verkrygen, laat zulks aan
Die zig den waartsten schat in konst van schild'ren, staan.
Wie dan natuur best weet in haar gedaante en zwieren
Te volgen, mag zyn kruin met dezen krans versieren.

Het Jaar 1650. vrugtbaarder in 't voortbrengen van Konstenaren als wel andere jaren, zal ons Tooneel stoffe opdissen voor alle smaken, door de veranderingen der toebereidselen, welke een zelven kost op nieuw smakelyk maakt. Dus daar wy voorheen twee, drie, Konstschilders, min of meer op hun geboortejaar doen verschynen, willen wy nu eens van wyze veranderen, en hen verzelt met een goet getal hunner tydgenooten, welker geboorte wy niet hebben konnen naspooren, te gelyk ten Tooneel voeren, en in verscheiden bedryven doen uitkomen.

Hoe gevallen dikwils den gront geleit of, om beter te zeggen, aanleydingen hebben gegeven tot konst, en wetenschappen, daar van hebben wy van oude tyden af menigte van voorbeelden. Inzonderheit leezen wy by van Mander, hoe Kwintyn de smit op een jong meisje verliefde die opden zelven tyd een schilder tot minnaar had, maar zig verklaarde, ingevallen Kwintyn een schilder in stee van een begruisden smit waar, dat zyn persoon, haar beter dan de ander zoude aanstaan, en zy zig tot hem neygen. Maar hier scheen geen middel toe, aangezien hy dit ambacht geleert had, en daar en boven een oude moeder had, waar voor hy met een den kost moest winnen. Des werd hy droefgeestig en eindelyk ziek. In die langwylige ziekte leggende, en behoeftig zynde, werd hem geraden, toen hy zoo veer weder begonde te beteren, dat hy zig op zyn bed konde opgeven, dat hy gedrukte printjes van Heyligen, Heyligjes genoemt, (die de Roomsgezinden uitdeelen aan de kinderen die yverig hunne gebedekens en de kerkbelydenis leeren) met koleuren en goud zoude afsetten, dat hy deed. Naderhand ondernam hy zomwyle 't een voor en 't ander na uit de hand na te teekenen, en klom eyndelyk uit die geringe beginselen op, tot de hoogste van een vermaard Konstschilder.

Een diergelyk geval, doch anderzins ontsproten, ontmoet ons in 't levensbedryf van den Konstschilder JOHANNES VERKOLJE, geboren te Amsterdam, in 't Jaar 1650. den 9 van Sprokkelmaand. Zyn Vader was een Slotemaker Benjamin genaamt. Johannes 10 jaren of daar omtrent oud zynde, speelde nevens andere jongens met prikjes, zynde een houten blokje, waar vooraan een naald, en agter vogelveertjes in steken,

een

M. pag. 262.

een prikje genoemt, om dat zy daar mee in zekeren afstant op een gestelt doel prikken. Wat gebeurt'er? een der zelve van een jongen zoo maar in 't wild heen geworpen, kwetst zyn hiel, of enkel. Hy gaf daar gee nagt op, voor dat de pyn vermeerderde en naa 15 of 16 weken, het gebrek of ongeval, door de prik van de naald veroorzaakt, zig ontdekte, en dat wel zoodanig zorgelyk voor zwaarder ongeval, dat zyn ouders goedvonden hem te brengen by eenen Kornelis, vermaart heelmeester te Jisp, daar hy eenige jaren door die kwaal bedlegerig was. Onder allerhande speeltuig dat zy hem om de pyn, en den tyd te doen verdryven, gaven, waren ook oortjes printjes, daar de kinderen nu nog, opgeplakt, als kaarten, mee spelen, daar hy wel 't meeste gevallen in had, aangezien zyne geneigtheit strekte om dezelve na te teekenen. Daar na zette hy, op het aanraden van zekeren Bronkhorst, zig van tyd tot tyd tot het naatekenen van beter soort van printkonst, en vorderde uit dat gering beginzel door stadig yveren zoo veer op eygen wieken, dat ik met verwondering van hem heb gezien een tekening met de pen omgetrokken, en met Oostindischen inkt geschaduwt, naar den Bachus van Mantanga, zoo gelyk aan de print dat zelfs de wezenstrekken daar in naaukeurig waaren waargenomen. Welke daarom noch van zyn zoon Nicolaas Verkolje tot zyner gedachtenis bewaart wort.

Door die zelve drift gespoort leerde hy alleen door behulp van boeken de gronden der Deurzichtkunde volkomen in den tyd van een maand.

Daarna ondernam hy ook uit zig zelven het schilderen met olyverf: hebbende groot bevallen in de penceelkonst van Gerrit Pietersz van Zyl, anders Gerards, daar hy zig naar oeffende, en allengs zoo ver-

re quam dat die behandeling van penceelkonst voor die van Gerards wierd aengezien, als uit het gevolg blyken zal.

Hy begaf zig dan eyndelyk den tyd van een half jaar, ten onderwys by Jan Lievensz. den jongen. Dees ziende dat zyne handelingen naar die van Gerards zweemden, liet hem de onvoltoyde nagebleven stukken van dien meester (die hy na zyn dood gekogt had) opmaken. Ondertusschen schilderde hy ook een stukje 't geen Jan Lievens zoo wel beviel, dat hy tegens hem zeide; *geef my dat; ik zal u weder een ander prezent doen.* Dit geschiedde. Hy verzogt dan eenige liefhebbers van konst, om het zelve te komen zien, belastende aan Verkolje dat stukje op den Ezel te zetten; en onderwyl werd Lievens om ymant die hem spreken moest afgeroepen. Zy dit stukje wel-bezien hebbende zeiden tot elkander, *wat is dit? Jan kan het zoo goet niet maken, en Gerards is dood, hoe komt hy daar aan?* Dit zeggen nam Verkolje in agt, en leerde daar uit niet alleen zyn vermogen kennen, en de waarde van 't zelve opmaken, maar het diende hem met een ten spoor, om met yver in het konstperk voort te draven.

Op gelyke wys stonden ook Valjant en Blooteling verwondert te kyken, als hy met zyne zwarte konstprinten (waar in hy by eygen uytvinding dus veer gekomen was) voor den dag kwam. 't Geen ik (als een staal van zyn byzonder vernuft en yver) de schilderjeugt ten voorbeeld, niet heb willen voorby stappen.

In den Jare 1672. kwam hy tot Delf te trouwen, en bleef daar van dien tyd af wonen, zettende zig tot het schilderen van pourtretten, daar hy veel mee te doen, en veel gelt voor kreeg, en gedroeg zig zoodanig in zyn omgang, dat hy

by

by grooten en kleynen bemind was; waarom hem ook met algemeene ſtemmen (zelden zoo) het ampt van Diaken of Armbezorger werd opgedragen.

Onder zyn konſtſtukken zyn berucht de Venus en Adonis, dat ook in print uytgaat. Het ſtuk, waar in een Trompetter komt, is verwonderlyk natuurlyk geſchildert. En noch een ander dat aan 't Hof geplaatſt is.

Onder zyne voorname pourtretſtukken worden getelt deze: waar in hy de kinderen van den Heer van der Heul; de kinderen van den Borgermeeſter Berkhout, en Vredenburg heeft afgebeelt, als ook de pourtretten vanden Advoc. de Bries en zyn Vrouw, Dom. Ger. Brant, ook van zynen zoon Jan Brant en deszelfs Huisvrou, en inzonderheit dat van den Advoc. Bogaart, in den Jare 1685.

Hy heeft zyn levensloop met veel roem geeindigt, en is geſtorven tot Delf in 't Jaar 1693, oud 43 jaren, naalatende zyn Vrouw en 5 Kinderen, 3 Dochters en 2 Zonen, waar van de oudſte Nicolaas genaamt, geboren 1673. zig alleen geheel tot de konſt heeft overgegeven, en een arends vlugt genomen heeft, waar van wy op 't gemelde Jaar 1673. zullen melden.

Pas aan 't ſchilderen geraakt zynde, maalde hy de luiden, die in zyne buurt woonden, en eenige mannen van de wacht, in een ſtuk zoo natuurlyk af, dat iemant van die luiden lang daar na het ſtuk ziende, alle de wezens der afgemaelden kende, en hen alle by hunnen naam opnoemde. Even vernuttig en handig was hy in alle andere dingen te maken en toe te ſtellen.

Onder zyne leerlingen die meeſters in de konſt geworden zyn worden getelt

THOMAS VANDER WILT, pourtretſchilder van Delf,

JOAN

JOAN VANDER SPRIET, die uit het Borgerweeshuis te Delf, tot de konst opgewiegt is. dees wert mee een goet portretschilder, en trok naar Engelant, daar hy troude en t'zedert gebleven is.

ALBERTUS VANDER BURG, mede van Delf, schilderde portretten en Ordonantien.

HENRIK STEENWINKEL. Deze wist verwonderlyk alles wat hem van andere meesters voorkwam na te schilderen, nevens

WILLEM VERSCHUURING Hendrikſz. van Gornichem, waar van wy hier na zullen melden.

Ook leefde in dien tyd een UGAART DELVENAAR, een fraai Lantschapschilder, ook een JACOB KONING, een Discipel van Adr. vanden Velde. Dees in 't eerste de handelinge van zynen meester nabootsende, schilderde fraje Lantschappen en Beesjes, en naderhand Beelden en Historien, en nam daar in zoo gelukkig toe, dat hy te Koppenhagen, aan 't Hof van Denemarken, door zyn konst heel bemind wierd. Dit was die, welke aan onzen Verkolje (ziende in hem een yver om alles wat de konst betrof na te speuren) de Boeken van de Deurzichtkunde (waar van wy gemelt hebben) leende, waar in hy zoo vorderde dat hy Koning in korten tydt overtrof.

By dit naaverhaal schiet ons ook in 't geheugen (dat wy anders licht zouden vergeten hebben) hoe, en door wien hy eyndelyk van het gebrek aan zyn been genezen wierd.

Zyne Ouders kregen kennis aan zyn Excellentie Burry. Deze was een berucht Chymicus, en bedreveling in de Geneeskunde, die om den geessel der kerkelyken t'ontwyken een wyl tyts zig in de Nederlanden onthielt. Hy werd van zommigen

Ne-

als een andere Esculapius aangezien, van anderen voor een tweeden Paracelsus, en wederom van anderen voor een Toovenaar gehouden; niet zulk een Tovenaar, als voorheen de betooverde waerelt gelooft heeft dat 'er waren: die zich in katten, honden, weerwolven enz. veranderen konden en allerhande spokeryen aanrechtten; maar die een geneeswyze boven de gemeene wyze der Geneeskundigen oeffende, die de menschen (ziende de goede gevolgen) verbaast dede staan. Gelyk hy dan ook onzen Verkolje, vele jaren te vergeefs gesmeert en gelapzalft, volkomen genezen heeft, door het gebruiken van 99 poeders. Deze waren gemerkt 1. 2. 3. 4. en zoo voort, en bestipt hoe veel hy daar van yder dag moest innemen, gelyk hy stiptelyk opvolgde en bespeurde geene veranderingen in zyn lichaams gesteltheit, als met het ingeven van het laatste poeder, wanneer hy zig zoodanig onder en boven van slym en vuyligheit ontlastte, dat 'er naau potten genoeg in huis waren, om die te vangen, waar na men niet anders tot het been dede als het zelve dagelyks met schoon lywaat verschoonen.

't Is bedenkelyk dat gemelde Burry zal hebben bespeurt, dat bedorve sappen, die zig door de opening van dit gebrek ontlastten, de genezing beletten, en de wond Fistuleus maakten, en dus op de inwendige kwade gesteltheit eerst voornamentlyk heeft gewerkt door middel van zyn poeders, op dat de genezing van de wond des te zekerder van gevolg zoude wezen.

Wat nu zyn schadelyk gevoelen, en begryp van zaken den Godsdienst betreffende, aanbelangt, (om welke rede hy Neerlant ten Vryburg verkoos) daar van weet ik geene byzonderheden, als dat hy een Viereenigheit dreef, en tot de drie personen de

Maegt

Maagt Maria voegde , en aanhang maakte: Hoe het zy , dit weet ik, dat hy om een gebrek of toeval 't geen den Rooms Keizer overviel ; naar Weenen vertrok, maar na dat hy eenigen tyd zyn verblyf aldaar gehouden had ; opgevat, naar Rome verzonden, en in 't flot St. Angelo gezet werd, daar hy opgesloten, zonder ymant te mogen spreken, eyndelyk ook gestorven is.

DROOGSLOOT willen zommigen dat Gornichem, anderen dat Dordrecht voor zyn geboorteplaats zal toegewezen worden.

Hy heeft wel den meesten tyd van zyn leven (dat is bekent) te Dordrecht gewoont, en ook zyn meeste konst daar verspreit, onder de Borgers. Meest al dat hy gemaakt heeft verbeelt Boere kerkmissen, waar men koekkramen ziet; weerzyts de huizen van de Dorpbuurt, en de keuken in het verschiet. En wat de beeltjes aanbelangt, daar van kan men zeggen:

Datze alle schynen als in eene vorm gegoten.

JOHANNES VAN DER BENT is geboren te Amsterdam, maar in wat jaar weet ik niet regt, maar was zoo by en omtrent de 40 jaren als hy stierf, des wy hem plaatsen op 't jaar 1650. Hy was een leerling van Wouwerman en Adr. van den Velde, naar wien zyn penceelwerk wel meest zweemde ; zoo in verkiezing als behandeling van schilderen. Hy bleef ongetrout, en woonde by vreemde menschen in, daar hy een vrye kamer had. 'T gebeurde dat hy een goede somme geld, (zommige zeggen 4000 gulden) by een had, door erffenis of hoe bekomen weet ik niet. Deze buit wert hem gelicht, wanneer hy eens was uit gegaan, 't geen hem niet weinig verzette. Hy had wel geen bewys, maar hielt altyt vermoeden

op

op zyn Huiswaart. De Goutvink was hem ontvlogen, en 't was niet te denken dat die weder tot haar kou zou keeren. Hy zette van mistroostigheit de Tering, en zyne levensgeesten smolten weg tot dat hy eindelyk stierf in den Jare 1690.

Die by de krepelen woont, leert mank gaan zonder kruk.

Zeker schilder, die de Waerelt verstont, wanneer hem iet diergelyks gebeurde, had 'er een konstgreep op, om weder agter zyn gestolen gelt te komen. Zyn leerling die alleen wist waar zyn meester het gelt ('t geen hy in zyn kas niet vertrouwen dorst, uit vreeze dat het gestolen mocht worden) begraven hadde, wert door begeerte bekoort om het weg te dieven. De Schilderbaas die zomwylen wel eens in 't geheim, en by donkere avonden, onderzoek deed of 'er de buit noch school, (want

Daar de schat is,
Is het hart wis.)

vond eindelyk de plaats ledig. 't Stoorde dien volgenden nacht zyn rust wel; maar hy wilde zig met overleg bedenken. Uitstel van tyd doet de besluiten ryp worden; daar en tegen brengt de verhaasting altyt misgeboorten voort. En Gratiaan zeit: *Op een zaak die men te doen heeft te slagen, is beter dan wakker te blyven op een zaak die gedaan is.*

Den volgenden dag hield hy zich noch als nergens van te weten, en ging spanseren; maar met den avond t'huis gekomen zynde, zeide hy (zonder eenige veranderinge aan zich te doen blyken) tegen zyn leerling, dat hy honderd ducaten ont-

fangen had, en dat hy den aanſtaanden morgen vroeg met hem moeſt opſtaan, om dit goud by de reſt in den Hof te begraven. De Knaap eensdeels beducht dat de dieffſtal zou uitleken, en op hem gehouden worden, anderdeels door den blink van 't goud bekoort, en verheugt dat den buit, dus vermeerdert zynde, hy t'effens daar na alles oplichten konde, beſluit in der ſtilte by nacht op te ſtaan, en het geroofde gelt weder ter zelver plaats te brengen, gelyk geſchiedde. Maar hy vond zich in zyn toeleg byſter bedrogen; want de meeſter met hem dien morgen vroeg opgeſtaan vond het gelt, nam (in ſtee van het gemelde goud daar by te bergen) den geborgen buit weg, en gaf naderhand geen bericht aan zyn leerling waar hy het geleid had, hebbende hier door geleert

Dat die geheimen melt,
Steets gaat met zorg verzelt.

PIETER REUVEN is geboren in dit zelve jaar 1650. Zyn kunſt verdient dat men van hem gewage. Hy was een leerling van Jaques Jordaans, en door naarſtigheit zeer verre gekomen. Hy hielt zich bezig omtrent groot werk, als zolders en zalen. In s'Gravenhage ſchilderde hy de Praalbogen, toen Willem de derde, Koning van Engelant, daar in gehaalt wiert. Men beſpeurde daar veel kunſt en ſchoonheit in, die de oogen van verſcheide kunſtenaren naar zich trok. Op het Loo in het Koninklyk luſthuis heeft hy het fraaiſte dat daar is ook gemaakt. Zyn ſtukken verdienen te grooter verwondering, om dat hy zoo vaardig ter hant was. Zoo dat naaulyks te begrypen is hoe zulke uitſteekende kunſtwerken in zoo kor-

korten tyd hebben kunnen volvoert worden. Hy ſtierf in het einde van het jaar 1718.

MATHEUS WIITMAN, geboren te Gorkom in 't jaar 1650. ſchilderde heel uitvoerig en konſtig in 't kleen. De verkiezingen zyner voorwerpen waren gezelſchapjes, gelyk die van Netſcher, uitgezondert dat hy de gezichten van lantſchappen die hy in zyne achterwerken maakte, of te pas bracht, by uitnementheit uitvoerig en natuurlyk ſchilderde. Doch in Bloemen en Fruit, daar hy zich in 't laatſt toe begaf, zou hy wel 't meeſt uitgemunt hebben. Hy had tot leermeeſter eerſt Hendrik Verſchuuring, naderhant Joh. Bylaart tot Uitrecht, die zich verheugde dat hy hem dus veer in de konſt gevordert zag. Maar zyn ſterflot gehengde niet dat hy hooger top beklom, en deed hem ten grave dalen in den Jare 1689.

Zyn tyd-ſtat- en Konſtgenoot MARIENHOF, volgde de handeling van Rubbens in 't kleen zoo konſtig na, dat hy van de Konſtkenners geroemt wert. Hy ging van Uitrecht te Bruſſel wonen. Hy troude vroeg, en ſterf vroeg.

Onder de Uitrechtſe ſchilders wort ook getelt JOHAN VAN DER MEER, (ſchoon hy tot Schoonhoven geboren is) om dat hy wel den meeſten tyd van zyn leven daar gewoont heeft. Waar, of by wien hy de Konſt geleert heeft, weet ik niet: maar wel dat hy in gezelſchap van Lieve Verſchuur naar Roome reisde en daar verſcheiden jaren in 't oeffenen der Konſt doorgebracht heeft. Hy ſchilderde beelden en tronien levensgroot, op de grootſe manier, alzoo hy te Rome omgang had met Droſt en Karel Lot, daar hy byzonder toenam. Daar by had hy het geluk dat hy niet voor de keelbeulen behoefde te ſchilderen, maar

onbelemmert zyn konst mocht oeffenen en voortzetten, zonder op winst te doelen: want hy had een Grootvader die veel gelt bezat en met onzen vander Meer veel op had, zeggende tegen den Jongeling: *Jantje zoo 'er een Heertje onder ons geslagt moet wezen, zo zyt gy 'er zoo na toe als een ander.* Hy maakte tot dien einde altyt dat hy te Rome een volle beurs had.

Vander Meer van Rome weder tot Uitrecht gekomen kreeg gelegenheit van een ryke Weduw, die een Lootwitmakery had, te trouwen. Deze vrouw wert ten eersten zwanger, dat een groot geluk voor hem was, alzoo zy by haar eersten man geen kinders kreeg, waar door zy hem te meer lief had, en een rypaard voor hem op stal hielt, om dat hy zich by wylen wat mocht verlustigen. Maar die kermis duurde niet lang: want zyn vrou kwam te sterven, en de soldaten verbrandden zyn Huis, Lootwitmakery, en alles wat hy bezat. By welke gelegenheit iets opmerkelyks voorviel, 't geen wy in 't leven van Jan de Heem hebben gemelt, ten staal hoe de waereltse zaken verkeeren kunnen.

En 't is om te verwonderen, daar hy zoo laat aan de konst kwam (want zyn ouders hadden hem tot de taalgeleertheit opgewiegt) dat hy in de deelen der zelve zoo veer gekomen was.

BARENT VAN KALRAAT geboren te Dordrecht in den Jare 1650. den 28 Augustus, heeft tot onderwyzer in de teekenkonst van zyn 12 jaar tot zyn 15 jaar zyn Broeder Abraham gehad. Daar na bestelde hem zyn Vader by Albert Kuip, zoon van Jakob Gerritsz. Kuip, waar van wy hier boven gemelt hebben. Albert Kuip die zich wel 't best op 't schilderen van paarden in

'n kleen

'tkleen verstont, heeft hy nagebootst, maar gelyk de menschen (als het spreekwoort zeit) by verandering leven, zoo heeft hy zich naderhant gezet op 't schilderen van Rhyngezichten, op de wys van Herman Zachtleven, dien hy al vry na op 't spoor wist te volgen. Hy oeffent zich noch dagelyks in de konst, schoon hy (onder 't zeiltje is 't goed roeyen, zeit het spreekwoort) een andere kostwinning aan de hand heeft.

Hier nevens doen wy ten tooneel verschynen JOHANNA KOERTEN, Huisvrouw van den Heer Adriaan Blok, geboren tot Amsterdam in 't jaar 1650, op den 17 van Slachtmaant. Deze Juffrou was van haar jeugt af aan zeer geneegen om konsten en wetenschappen te leeren, als blykt aan haar treffelyk borduuren, deftig kant- en akernaayen, heerlyk speldewerken, aardig was gieten; mannelyk schryven, konstig muzyk zingen, fraay met een diamant op drinkglazen spreuken, vogels, of bloemen te grieven, verwonderlyk fraay in 't versieren van bloemen en sieraaden, voornamentlyk van zyde gevlogten en doorwerkt, en 't schilderen met waterverwen, waar van noch het een en 't ander by den Heer Blok te zien is.

Indien zy zich geheel tot schilderen had overgeven, zy zou ongetwyfelt ver in die konst gevordert hebben. Buiten dit geleit door den rykdom van verstant, zette zy zich tot het snyden van velerhande voorwerpen met de schaar van papier. En dit lukte haar zoodanig dat zy daar door een eeuwigen naam gemaakt heeft.

Zo vind ik reden genoeg om onze Johanna Koerten onder de Konstenaars en Konstenaressen te gedenken; gelyk ik den braaven teekenaar Jan de Bisschop en anderen, die nooit penceel met verwen heb-

ben gevoert, heb gedaan. De Heer Burgermeester Joan Six loffelyke ged. heeft derhalven niet onaardig tot haren roem gezeit:

Vrouw Blok, sieraad en roem van 't Y,
Maakt zonder verf een schildery.
Gewis haar brave naam zal leven,
Zoo lang men eer aan kunst zal geven.

Om dat de voorgemelde in opzicht der teekenkonst maar met anderen van hun tyd zouden gelyk gestaan hebben, daar zy in haar doen nooit iemant heeft ontmoet, die haar gelyk is geweest, veel min haar in de snykonst overtroffen heeft. Waarom zy altyd het voorwerp van verwonderen is geweest voor alle Konstkenners; die voor hun oogen zagen dat zy door eigen vernuft, en onbedenkelyk gedult en yver, met de schaar heeft uitgewerkt, al 't geen een bedreven hand door de teekenpen, in opzicht der menschen wezens, kan verrichten.

Ook heeft zy Zeetjes, Lantschappen, Beesten, Vogels en Bloemen, en meesterlyke trekken van groot en kleen schrift gesneden, al met enkele herzeering, byna als Melan in veel van zyn printkunst heeft gedaan.

Dit doen maakte zoo veel gerucht, dat alle vreemdelingen belust op 't zien van konstige werken, tot Amsterdam komende, haar snywerk met verwondering beschouden en prezen. Overzulks hebben vele Potentaten, Vorsten en groote Heeren, ja zelf de Czaar Peter Alexewits haar werk komen zien, en hunne handteekeningen tot haar eere in haar Stamboek gezet. De Keurvorst Joan Wilhem in de Palts heeft haar zelf voor drie stukjes van 't snywerk duizent guldens gebooden: maar

zy

N. pag. 294.

Jak. Houbraken sculp.

zy was niet geneegen dezelve te missen, om dat zy daar zoo veel werk aan had gedaan. Voor de Gemalinne van den Keizer Leopoldus heeft zy een heerlyk werk gemaakt, bestaande in Bloemen, Wapens, Arenden, Kroonen, in loofwerk versiert, van gevlogten zyde in manier als campanen, waar voor meer als vier duizent guldens gegeven zyn. ook voor Maria Koninginne van Engeland en andere Vorstinnen heeft zy ook zulke sieraaden gewrogt. Al 't geene zy ook door haar eigen uitvinding, zonder van iemant geleert te hebben, heeft verkreegen. Het wezen des gemelden Keizers door haar schaare gesneeden is aan zyn Majesteit gezonden, en hangt noch te Weenen in zyn Konstkamer, waar onder dit vaars van den Professor Francius overkonstig geknipt staat:

Cæsaris hæc facies Leopoldi. dextera ferrum,
Laeva globum terræ, quam regit, orbis habet.
Marmora Lysippi cedant, & Mentoris æra:
Cedat Apelleus, Parrhasiusque, labor.
Majus opus tenui in charta (mirabile visu)
Exhibet artifici forfice docta manus.

Dus vertaalt door A. MONEN.

Dit 's Keizer Leopold; zyn slinker vuist bewaart
Den wereltkloot, dien hy bestiert, zyn rechte 't zwaart.
Wyk Mentors koper, wyk al 't marmer der Lyzippen,
Apelles arbeit en Parrhasen braaf van zwier.
Een afgerechte hant en kuntstschaar fix in 't knippen,
Werkt grooter wondren voor 't gezicht op dun papier.

Ook is dit op 't wezen van den Heer D. van Hoogstraten M. D. gemaakt door den vernuftigen Joan van Broekhuizen:

Doctum victuro condire Poëmata cantu,
Et non unius pectinis artificem,
Hoogstratanum acri formavit Curtia ferro,
Ut stet in æternis Mnemosynæ tabulis.

Dat is naar de vertalinge van J. Vollenhove.
Joanna Koertens *schaar laat naulyks leven derven*
Hoogstratens beelt, die in gedichten, vry van sterven,
Volleert, door alle kunst van zang en toon vermaart,
In Mnemosyns papier dus eeuwig blyft bewaart.

Ook een reeks van geleerde mannen, en de braafste Dichters hebben van tyt tot tyt heur schaarkunst in Latynsche en Duitsche vaarzen geroemt, en heur naam der onsterffelykheit gewyt. Boven die geenen, wier naamen hier al vermelt zyn, waaren Kaspar en Jan Brant, de Feitamaas, J. B. Wellekens, A. Bogaart, C. Bruin, de Professor A. Reelant, en anderen te veel om te noemen.

Maar Gesine Brit, maakte een wonder frajen Harderzang ter gedachtenis van deze papiere snykonst. Dit puikgedicht (om den Lezer met alle de andere niet te vermoeien) hebben wy alleen (zoo om dat het uit een Vrouwe pen gevloeit, en op een Vrou toegepast is, als om dat het de voornaamste stukken van haar Konstwerk bevat, tot ons gebruik gekeurt. Dus laten wy het hier volgen.

KO-

KORIDON.

HARDERZANG

Op de Papiere Snykonst

VAN JUFFROUW

JOANNA KOERTEN,

HUISVROUW VAN DEN HEERE

ADRIAAN BLOK.

De vrugtb're Lentezon was uit de kim gereezen,
En gaf, in 't bly saizoen, een lieffelyker weezen
Aan 't kwynende aardryk, door de winterkouw ontstelt;
De boomen liepen uit, het bleekbestorven veld,
En treurig akkerland kreeg leevendiger verven:
Als Harder Koridon, vermaard by 1 *Gysbrechts erven*,
In 't vrugtbaar 2 *Leeuwendaal*, dat alle stormen stuit,
Zyn graage kudde dreef in 't gras ten schaapstal uit;
En, by een zilv're bron blygeestig neêrgezeeten,

Zyn

1 Amsteldammers, 2 Holland.

Zyn digtfluit hooren liet, als de eer der Veldpoëeten.
Hy zong voor berg en dal, op 1 *Sirakuser* wys,
De schrand're Kunstheldin, aan Amstels boord, ten prys,
Die, boven Pallas Koor, van eed'ler geest gedreeven,
Als tegen vrou Natuur in't kunstperk schynt te streeven,
Wanneer haar scherpe Schaar, met onvermoeide vlyt,
2 *Uit leevenlooze blaên*, een and're Waereld snyd.
Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
Hoe heeft zy 3 *Bosmans Rei* aan zich zo dier verpligt?
Het 4 *vrygevochten Volk*, dat traag voor dwanglust zwigt,
En slaakte 't 5 *yz'rejuk* van 6 *Wreedaarts hoog* vermoogen,
Ziet hier de 7 *Heemraen*, die, met meer dan Argus ogen,
Bewaakten 't Vrije veld, die Vaders van 't gemeen,
Van 8 *Woestaard*, in het 9 *groen*, gemartelt en vertreên:
Gelyk men Orfeus, die 't gedierte deed bedaaren,
Onnozel sneuv'len zag door Bacchus dart'le schaaren,

Van

1 Men zegt dat de Harderzangen te Sirakuze eerst gevonden zyn.
2 Papier. 3 De Hagenaars. 4 De Nederlanders.
5 De heerschappey van Spanje. 6 Konink Philip de Tweede, 7 Jan en Cornelis de Wit. 8 't Haagse Graau.
9 't Groene Zootje.

Van Amstels Kunstheldin, uit 1 *witte boomschors* weêr
Al snydende geteelt, tot 2 *Stamspruits* vreugd en eer;
Die, om zyn heldendeugd en wysheid, waard te looven,
Nu Landraads 3 *Broederschap*, door de 4 *allerfynste kloven*
Zo luisterryk beschouwt, dat schyn voor 't wezen pleit,
En gryzen Vroomaart, vol van twyffeling, misleid.
Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren
Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
Haar eed'le Schaar verwint den Beitel, en 't Penseel,
En toont den 5 *Britsen* Roem, die 't wreev'lig 6 *Woud-krakkeel*,
Gelyk een Hercules, grootmoedig klonk aan banden;
En 't wilde 7 *Boszwyn* dreef uit Veneryks Waranden.
Zy heeft dien dapp'ren Held, Saturnus roem ten spyt,
In haar 8 *gekerfde blaên*, aan de Eeuwigheid gewyd:
By 't 9 *groote Meesterschap*, dat Ryn- en Donau-stroomen,
Met and're Vloeden, leert voor 't eed'le 10 *Stambuis* schroomen;

In

1 't Wit papier. 2 De zoon van Jan de Wit.
3 De gebroeders de Witten. 4 Gesneeden papieren.
5 Willem den derden Koning van Engelant. 6 Den Oorlog.
7 Geweetens dwang. 8 Geknipt papier.
9 Leopoldus, Rooms Keizer. 10 't Huis van Oostenryk.

In de Ooftenryker Buurt, van 1 *Adelaard* gebouwt,
Gelyk een fchuilvertrek, voor 't ongetoomde woud:
Daar Galatee geroemt van 2 *Heermans wyze Tolken*,
Gelyk een wonder fchynt by allerhande volken.
Zo trekt, voor 't Zonnelicht, de wiffelbaare Maan
Haar bleeke hoorens in, die beevende ondergaan.
Komt, Amftelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
Om fchrand're Galatee gulhartig te verfieren.
Al 't bos kreeg ooren, toen 's Lands Eelhart op een halm
Den laaften zangprys ftreek, terwyl de wedergalm
Zich fpreidde door de lucht, en wekte Ruslands Knapen,
Zie, aan den Winterhaart, onachtzaam bleeven flaapen,
Als waarenze onbewuft, hoe fchrand're Galatee,
De Vreugde van ons Vlek, hun 3 *wakk'ren Hooftman* fnêe
Uit onverfierde ftof, van 4 *Groenborft afgekomen*,
Die Paerlemôer befchaamt, en Indus goude zoomen.
Hy, die den Tanaïs befchermde voor geweld,
En, aan 't Meötis meir, den naam verkreeg van Held,
Toen, op Alcides fpoor, hy met zyn fterke handen

Een

1 De Roomze Keizers. 2 Raadsheeren van den Keizer.
3 Czaar Peter Alexewits. 4 't Land daar 't Vlas op groeit dat daar na tot papier word gemaakt.

Een wreeder Hydra floeg; den schrik van zee en stranden:
Daar Mechaas halve maan, van haar sieraad ontbloot,
Vergeefs aan Nereus riep, in 't nypen van den nood;
Dat onverwonnen Hoofd, zo ryzig op de leden,
Word door de Snyschaar nu van Kunstlief aangebeden,
In 't 1 *hagelwit gewaad*, van Bloemmaagd toegereed.
Dus zong hy, die zyn tyd in de akkerbouw versleet.
Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen, en Lauw'rieren,
Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
Laatst hoorde ik Zegemond, een Knaap van Overzee,
Al zingende langs 't veld, terwyl zyn weelig vee
In klaverbeemden weidde, aan versse vlieten melden,
Hoe Galatee de Bloem van 2 *Frisoos Letterhelden*,
Apols geheim'nis Tolk, en trouwsten Wichelaar,
Naer 't leven trof, en snee, met haar gesleepen Schaar,
In 3 *nederige blaên*, nu ryk van roem en luister,
Daar Cerberus voor beeft, terwyl hy in het duister
By Pluto zich verschuilt, op 't wenken van de hand,
Die Circes toverkunst verbryzelde in het zand,

Ter-

1 Dit ziet ook op 't papier. 2 Do. Baltasar Bekker predikant te Amsterdam. 3 Papier.

Terwyl nu Galatee, uit blanke 1 *schors van boomen*,
Een oegst van Spreuken snyd, daar Leezaard, zonder schroomen,
Zyn graagen lust meê boet, en deftig onderhoud:
Daar dit gesneden Schrift geen boekstaaf wykt van goud.
Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren
Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
Landroemers Veldpyp klonk hier mede juist op 't slag;
Met vreugde denk ik aan den aangenaamen dag,
Toen wyze 2 *Waarmond*, hier alom by Vreêliefs schaaren
Eerbiedig aangebeên, als 't hoofd der Offeraaren
Van 't groote Orakelkoor, die schrandere Eskulaap,
Die al de Buurt verpligt, en my, een armen Knaap,
De duist're paden wees, daar slangen zich verschoolen,
Om niet, op Volkerts spoor, in 't woeste woud, te doolen:
Hoe speeld die blyde dag my altoos in den zin!
Toen hy verëeuwigd wierd van Amstels Kunstheldin;
Daar hy, 3 *in slechte stof*, *van Veld'ling* opgelezen,
Het kloekste brein verbaast met zyn gesneeden weezen.

Men

1 Dit verbeeld ook papier, alzoo men daar in oude tyden plagt op te schryven. 2 Galenus Abrahamz, der Mennoniten Leeraar en M. Doctor, 3 Linnen vodden om papier van te maaken.

Men roem geen kunstenaars om hun geleerd verstand,
Nu 't zwakste 1 *Snytuig* van een Vrouw de kroone spant.
Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
Ik dreef hun zanglust voort op 't ruisschen van het meer.
Minerve belg' zig niet, daar zy, met helm, en speer,
En schild gewapend, by 2 *Held Kosmus* bly gezeten,
Van 3 *Vezels hangt aan een*, wel eer op 't veld versmeeten.
Wie zag vrouw Pallas ooit met meerder schranderheên,
Dan nu, van Galatee zo kunstig uitgesneên?
Arachne doemde zelfs haar reukeloos vertrouwen,
Kon zy, vervormd, nu eens 't doorluchtig beeld beschouwen,
En sprak voor elk, ontlast van hoogmoeds yd'len waan,
't Is uit met Thebe, met Amfion is 't gedaan,
Apelles schilderkroon legt in het stof vertreeden,
Myn spinnery staat stil, myn draad is afgesneeden,
Een Kunstheldin braveert Minervaas School aan 't Y;
Terwyl haar ryke geest alle and're streeft voorby.

Komt,

1 J. Koertens Schaartje. 2 Kosmus de derde.
3 Ziende op 't papier.

Komt, Amſtelnimfen, vlecht nu Palmen en Laurieren,
Om ſchrand're Galatee gulhartig te verſieren.
De gryze Tyber hoort, in 't diepſte van zyn kil,
Vol blyſchap opgewekt, daar hy geruſt en ſtil
Zyn golven houd in tucht, de Faam dus opgeſteeken:
Hoe ergens in 1 *een Vlek*, by Waterlandſe ſtreeken,
Daar Y-, en Amſtelſtroom, vereenigt ſamen gaan,
De ſchrand're Kunſtheldin, uit drooge en 2 *witte blaên*,
De 3 *zes paar ſtammen van de aloude* Tyberraaden,
Aan Jupiter gewyd, van 4 *afgeſleeten draaden*,
Doorluchtig gaf aan 't licht, veel ſchooner als kriſtal,
Van 't nootlot vry gemaakt voor 't wankelbaar geval:
Gelyk de 5 *Keurtelg*, die by de Elveſtroom verheven,
Van Galatee verkrygt een onverwelklyk leeven,
Daar hy de Kunſtſchaar looft, en 't vrouwelyk vernuft,
Die al 't Godinnendom in zyn geheim verſuft,
En nu den Zangberg noopt, om met verheven ſnaaren
Te zingen haaren lof; terwyl 6 *een ſtapel blaeren*,

Van

1 Amſteldam. 2 Papier.
3 De twaalf eerſte Roomſe Keizers.
4 't Linnen daar 't papier van gemaakt word. 5 Fredrik den derden, Keurvorſt &c. en Markgraaf te Brandenburg, &c.
6 't Stamboek van J. Koerten.

Van 1 *Febus wakk'ren Rei*, met Pindus vocht bespat,
De wierook voor haar zwaait, die druipt als geurig nat.
Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren;
Om schrand're Galatee voor eeuwig te versieren.

Dus kweelde Koridon tot dat de dag verzonk,
En 't Avondlicht weêr in Boötes tabbert blonk.
Toen zocht hy 't vee by een, en de afgedwaalde schaapen;
Om in een zachte kooi haar zoete rust te raapen;
Terwyl hy, in zyn stulp, geweken uit het veld,
Aan al zyn haartgezin van Galatee vertelt.

1 Daar de Digters hunne vaarzen in geschreven hebben.

De Oly van haar levenslamp allengs door de vlam verteert, hield zy op, in 't jaar 1715 den 28 in Wintermaand van langer te schynen. Haar lichaam werd in, maar haar roem, en beeltenis buiten het graf gesloten, daar Katharine Lescalje onder haar Print dit byschrift op maakte:

Men eer dit Beeld, wiens geest en Schaar kan wend'ren teelen,
't Papier herscheppende in onschatbre kunsttafreelen.

De Heer Blok, by wien haar gedachtenis in groote waarde blyft, laat haar Konstroem niet verwaarloozen: maar in tegendeel de namen, en zinspreuken door Waereltvorsten (ter gedachtenis dat zy haar beruchte Schaarkonst gezien hebben)

V met

met eigen hand op papier gestelt, neffens de vaarzen der Puikdichters by een verzamelt in een stamboek pryken, en doet hunne beeltenissen door een konstige hand teekenen, om die tegens over de geschriften te plaatsen. Ook laat hy van de beste konstschilders teekeningen maken, zinspeelende op gemelde zinspreuken; 't geen hem in zyne ledige uuren tot verlustiging strekt, om haar kennisse van Godsdienst en het pleegen vau deugden, daar zy boven al haar konsten in uitstak.

Haar Lykgedagtenis geviert door den Heer D. van Hoogstraten is begrepen in dezen volgenden Lykzang.

IN EXCESSUM

INDUSTRIAE ET OPTIMAE MATRONAE

JOANNAE CURTENIAE.

Sic abiit mundi tenebris erepta JOANNA,
Sic abiit, carum destituitque Virum.
Sic abiit, sic cognatos, sic liquit amicos,
De quorum numero pars quoque parva sumus.
Jam riget illa manus, quae tot monumenta reliquit,
Omnigenas formas fingere docta manus.
Vidimus e secta surgentia signa papyro,
Qualia Mentorea sculpta fuere manu.
Cernere clarorum meritis erat ora virorum,
Cernere erat silvas velivolasque rates:
Et quae praeterea producit Daedala tellus,
Dum ludit variis ingeniosa modis.
Solertis memores colimus miracula dextrae,

Mi-

Miramur dotes quas dedit ipsa sibi.
At quanto sunt haec pura virtute minora!
Alliciunt homines illa, sed ista Deum.
O rebus mundi vanis exemta, beato
Juncta choro, magno nunc quoque juncta Deo,
O quae jam caeli formosa palatia tangis,
Et pedibus calcas sidera clara tuis;
Laetae pacis amor, & mens sibi conscia recti
Praebebant animo gaudia grata tuo;
Castaque simplicitas, virtus contermina caelo;
Ornabat vitam tempus in omne tuam.
Non auri desiderium, non dira cupido
Obstabant coeptis speve metuve tuis.
Non ablata tibi rerum mendacibus umbris
Mens, aut fallaci laesa vapore fuit.
Non te impellebant casus humana moventes:
Ipsa tui victrix strenua semper eras.
Prima Deum spectabat, & altera cura maritum.
Sic placido fluxit vita tenore tibi.
Nunc violas tua busta novas meruere rosasque,
Veris odorati nunc meruere decus.
Jamque vale. nostro vives in pectore semper;
Et memori vivet nomen in ore tuum.

Haar Afbeeldzel is na 't Schildery van D. V. PLAAS, gedaan, zoo als op 't volgende blad te zien is', tegen over dit Vaers, voor de Printbeschouwers uit myn pen gevloeit:

Graveerkonſt maalde door het ſtaal
Der vrouwen kroon, ſieraad en praal,
Joanna Koertens zedig wezen,
Van elk om haar vernuft gepreezen,
In 't koper af, die met de Schaar
Net trof na dat het voorbeeld waar,
En deed veel Vorſten eeuwig leeven.
Waar door zy word met glans verheeven.
Hoor hoe de ſchelle faambazuin,
Haar Schaarroem over zee en duin
Uitbromt, dat elk tot lof moet ſpreeken.
Deez print verſtrekt een eereteeken.
Hier hout de zilvere klaroen
De Schaar gekroont in het blazoen,
Die ziet men heen en weder zwayen.
En tot triomf der Snykonſt wayen.
Ook voert de vlug gevlerkte Faam,
Een blinkende eerkroon om haar naam,
Daar door aan 't Stargewelf te ſieren,
Tot glorie van de Konſtpapieren,
En dat deez' naamſtar ſtaadig mag
Hier ſchynen als de held're dag.
Heeft dan de doot haar dezen luiſter
Benyd, haar lighaam doen in 't duiſter
Verhuizen; met een zerk bedekt
Die hand die zoo veel lof verwekt;
En heeft zig 't ſterff'lik deel begeven;
Haar roem, de dood ten ſpyt, blyft leven.

RO-

ROCHUS van VEEN, zoon van OCTAVIO van VEEN, of, zoo anderen willen, de Broeders zoon, oeffende zig mede in de Schilderkonst, doch meest met Waterverf op papier of perkement. Deze had twee zonen, waar van de oudste maar de penceelkonst oeffende. Zy woonden in de Beverwyk, daar zy stil en gerust leefden, verlustigende zig alleen in die zoete bezigheden van allerhande gedierten en vogelen naar 't leven, in koleuren, af te schilderen, op de wyze van P. Holsteyn, doch uitvoeriger. In 't jaar 1706 werden tot Haarlem hunne nagelaten Teekeningen, Schilderyen, en Printkonst verkocht, na dat de laatste van dien Konststam ten grave gedaalt was.

In dezen tyd was ook in leven en bloei DIRK van DELEN, geboren te Heusden, welks vernuft en vindingen, behandeling van Penceel en ervarentheit in schilderen van Bouwerken en doorzichten, Kornelis de Bie by uitnementheit pryst. Hy was een leerling van Frans Hals. Tot jaren gekomen zynde, begaf hy zig met 'er woon tot Armuiden, in Zeeland, daar hy Burgermeester werd.

Ook was in dien tyd te Dordrecht in leven ABRAHAM de HEUSCH, geboren t'Uitrecht, maar te Dordrecht getrout, daar hy bleef wonen. Hy had de Konst geleert by Kristiaan Striep, en schilderde veelerhande soort van kruiden, en daar by Hagedissen, Slangen en Kapeletjes, heel natuurlyk en uitvoerig. In zyn weduwenaars staat diende hy eerst als Luitenant, naderhand voor Kapitein op een Brander ter zee. Voor de tweede maal getrout zynde, trok hy met 'er woon naar Leerdam, daar hy stil van zyn renten leefde, en Borgermeester van die plaats gestorven is.

Ook leefde in dien tyd KORNELIS vander MEULEN, pourtretschilder, leerling van S. van Hoogstraten, JAKOB vande ROER mee pourtretschilder, die de konst geleert heeft eerst by Kornelis Biskop, naderhant by J. de Baan, en PIETER vander LEEU BASTIAANSZ die een fraai Schilder was van Osjes, Koetjes en Schaapjes, op dezelve wyze als zyn meester Adriaan van den Velde.

Gelyk de verandering van Tooneelen en Persoonen teffens het oog der aanschouwers naar zig trekt, die in verwagting van wat nieus d'ooren op steeken; zoo verwekt zy ook in den leezer nieuwen leeslust. Des brengen wy voor de eerste maal twee Groeningers te gelyk op het toonenl, beide Konstschilders, en beminnaars van de Dichtkonst; maar de een scheen onder een gelukkig, de ander onder een rampspoedig Planeet geboren. De een had de Fortuin tot een lieve vriendin, de ander tot Stiefmoeder.

JOHAN STARRENBERG was een goed Schilder; maar meer te pryzen om zyne vernuftige en geestige vindingen, als om zyne wyze van penceelbehandeling; aangezien dezelve ruuw was, best in groote zalen en galeryen, daar de wyde afstant de zelve in 't oog verzacht, te zien.

Hy had een vleyende en welbespraakte tong, en een vrypostigheit, zonder weerga, waar door hy zig in de gunst van den Prins van Vriesland, en de meeste Hovelingen, wist in te dringen. Gratiaan noemt deze natuurlyke hoedanigheit *bovenstreven*, om dat zulke luiden hier door zig meester maken over een anders geneigtheit; en dezelve als door een wyze van betooveringe, wort volmaakt door 't vernuft, zegt gemelde Gratiaan; die ook eene om-

omschryving van dezelve doet, even als of hy op onzen STARRENBERG gedoelt had, aldus: *die dit voordeel van de natuur hebben, vinden alle zaken gedaan.* Deze hoedanigheit maakt hun alles licht, zoo dat zy nergens door worden belemmert, en overal met lof uitkomen. De middelbare Konst heeft dikwils voor uitmuntend gegaan, om dat zy van deze maatschappy wert geholpen. En of 'er somtyds anderen gevonden wierden, die meerder wetenschap, konst, zelf deugt dan zy hebben, zoo laten zy niet na hun dezelve met voorrecht af te winnen. Ik vind onder de Vaerzen van L. Smits 'er een op Stratonica, verbeelt in de kamer van haar minnaar Antiochus, door JOHAN STARRENBERG. De Schilderkunst spreekt tot den aanschouwer.

† 't Is Stratonika, die 'k op dit paneel vertoon.
Kom, blyf niet hangen by den Vorst, of by zyn zoon:
Maar, merk 't ontroeren aan van deze Koningin.
De fierheit worstelt op de kaken met de min:
Aanschou in 't beeld, door 't vel, een vreesselyk gety;
Het rood verdwynt en ryst ook in de schildery
By beurten; 't schrikkend wit verdooft, en word verdooft:
Terwyl het jagend hart zich heymelyk verlooft
*Aan Prins * Antiochus, die met dit twisten woelt.*

V 4 *Stief-*

† Stratonica was de Dochter van Demetrius Poliorcetes Koning van Macedonie.

* Antiochus, de zoon van Seleucus den I. Koning van Syrie, verlieft op zyn Vaders bruid Stratonica, en ontveinzende die hartstogt, valt daar door in een doodelyke ziekte. Dit werd door zyn Medicynmeester ontdekt, door dien hy bemerkte dat zyn geesten ontloken, als Stratonica hem aan zyn bed kwam bezoeken, en zyn ziekte, wanneer zy was weg

Stiefmoeder, die wel mint : maar op geen schelmstuk doelt
*Als * Fedra, 'k zie den stryd gestuit, het bloed bedaart,*
U, met dien braven zoon, tot 's vaders rust, gepaart.

Zyn tydt-, stadt-, Konstgenoot, en boezemvriend JAKOB DE WOLF, die van een geheel andere geaartheit was, en door zyne Konst in stee van gevley zich geacht zocht te maken, vond zich zelven daar in bedrogen.

Wy lezen van Pomponius Attikus, dat hy over zyn ongeluk verdrietig geworden zynde, zyn leven een einde deed hebben, met zig zelf van honger te doen sterven.

Appius Klaudius alle pogingen aangewend hebbende, om de deuren van de gevangenis, daar in hy besloten was, te breken, brak die van zyn lighaam, om vryheit aan zyn ziel te geven.

Kleomenes en Mithridates, door een zelfden ramp

weg gegaan was weer verzwaarde: des hy het aan den Koning te kennen gaf, die ter liefde van zyn Zoon, en om hem te behouden, zyn bruid afstond. Dus getuigt Plutarchus, in 't leven van Demetrius.

* (*Fedra.*) Hier van zegt L. Rotgans op een schoonen Rymtrant:

't Was Fedra, die wel eer haar Zusters bruidegom,
Bekoorde, en wederminde, en met haar Theseus vluchtte,
Daar Ariadne alleen op Naxos oever zuchtte,
En riep : myn Zuster toef. Ach! Theseus keer weerom!
Maar geen voorbeede gaf gehoor aan haar gebeden:
D'een had natuur verzaakt: en d'ander brak zyn reden.

'T was Fedra die van 't een in 't ander kwaad verviel,
Den Stiefzoon, die haar lust versmaadde, vals betichtte,
En Theseus door bedrog tot Kindermoordt verplichtte.
Zoo stierf Hippolitus, maar met een zuivre ziel.
En zy, als moorderes, van razerny bezeten,
Volvoerde met haar handt het vonnis van 't geweten.

ramp gedrukt, roepen den bystand des doods aan, en uit hun veelvoudig geroep, oordeelende dat hy doof moest zyn, geven de een met een glas vergif, en de ander met een pook, een teeken van hem te naderen.

Dus is het ook met onzen Schilder gebeurt. Hy was zyns vermogens in de Konst bewust: maar wat kon hem dat baten? Hy moest zien dat anderen, die minder in de konst waren, door het geluk wierden opgebeurt, daar hy bleef zuchten. Dit smartte hem, en raadplegende met zyn ongedult, in plaats van met de reden, nam voor dit onrecht, dat hem de Schikgodin aandeed, te wreeken, met dat voorwerp van haar weg te rooven, en voerde dit heiloos besluit ook uit. Hy zette zyn ponjaart in een hoek van zyn vertrek, schuin met de punt opwaarts, liet zig achter over daar in vallen, en maakte dus een einde van zyn leven. Dit was in den jare 1685.

De Heer Lud. Smids die tot den jare 1684 tot Groeningen gewoont heeft, heeft den zelven gekent, en om zyn konst dikwils bezocht, op zommige ook zyner Konststukken een byschrift gemaakt: als aan de verbeelding van Alcestis, aan haar man Admetus weder overgelevert, te zien is.

Hier word Alcestis, door Alcides kracht, herstelt;*
Alcestis, 't voorbeeld van rechtschapen gemalinnen,

V 5 *Die,*

* Admetus, Koning der Fereers, in Thessalie, had van Apollo (om den dienst aan zyn zoon Esculapius bewezen) tot belooning gekregen, dat, als hy ziek kwam te worden, en ymand van zyn nabestaanden voor hem sterven wilde, hy dan zou blyven leven. 't Gebeurde dat hy krank wierd. des smeekt hy zyn afgeleefden Vader, en stokoude Moeder, doch te vergeefs

Die, zelf tot in het Graf, hunne Echtgenoots beminnen:
Alceſtis, terghſter van de dood, en haar geweld.

Admetus twyffelt of het waarheit is of logen.
Hy trekt zyn hand te rug. O Vorſt! zy is het zelf,
Alcides heeft haar uit het onderaardſch gewelf
Weer in den dach gebragt. Geloof uw eygen oogen.

Zy is het zelf; die zoo gelaaten werd een lyk,
Toen yder was verzocht, voor u te willen ſneven,
En Vader, Moeder, vriend, elk weigerde zyn leeven.
Ga toon haar aan uw Hof, en aan uw Koninkryk.

Dat zal Alceſtis dan niet weder laten ſterven,
Zoo lang het koper heeft, en marmerſteen, en verven.

En noch een op de verbeeldinge van Caſſandra, vermoord van Egyſthus, en Klytemneſtra,

Uw prieſterin Apoll' is in gevaar!
Egyſthus, en de dochter van Tyndaar,
Staan al gereed, met uitgetogen zwaarde.
Daal neer! daal neer, en neem haar op van d'aarde.

*O Pallas; help! *Caſſandra moet 'er aan.*
Waar

geefs. Alceſtis, de Dochter van Pelias, zyne huisvrouw, noch in hare jeugdige jaren, door zyn ſmeeken beweegt, bied zich uit liefde voor hem aan, en ſterft. Herkules ontmoet haar in zyn Helletocht, en brengt haar met zich weder te rug tot haar man. Zie L. Smids in zyn Keurſtoffe enz, en Vollenhove in zyn Heidenſche dapperheid.

* Kaſſandra, onder den buit uit het overwonnen Troje, den Griekſen Koning Agamemnon, by 't lot, ten deel gevallen, wert gevoert naer Mycenen. Zyn vrouw Klytemneſtra, zig inbeeldende dat deze maagt van haar man geliefkooſt wierd, rok-
ken-

Waar is uw Vuur? uw Bliksem om te slaan?
Hier treedze droef, verbaast, en opgetrokaan.
Het golvend' kleed ontdekt haar bruine lokken,

En blanken rugh, terwyl het neerwaards plooit;
Schoon Pallas, op dit hof, geen bliksems strooit;
Apollo sluit zyn onbarmhartige oogen;
De Menschen zyn, Mevrouw, met u bewogen!

Gy wort door WOLF *ontsterflyk, en Kathryn;* *
Wiens Verf uw bloed, wiens dicht uw zee zal zyn:
Dus zal men staag Cassandra zien, en hooren,
Als nooit gedood, of deftiger herboren.

GUILHELMO VAN INGEN anders *den Eersten* brengen wy na 't Jaar 1650 ten Tooneel. De rede van dezen Bentnaam zullen wy straks ontdekken.

Hy is geboren tot Uitregt in 't jaar 1651. en van der jeugt aan tot de konst geneigt zynde, heeft hy in zyn geboortestadt, de beginselen daar van geleert, en vorder zig daar in door den Konstschilder *Antoni de Grebber* laten onderwyzen. Wanneer hy nu op eygen Wieken (als het spreekwoort zeit) konde dryven, werd hy belust om Rome te zien, om zig naar de konstige en berugte voorbeelden voort te oeffenen. Hier toe kreeg hy een gunstige gelegenheit aan de hand in den Jare 1670, wanneer de Hoogwaardige Heer Johannes van Neerkassel, Bisschop van Castorien, en Vicaris van Nederlant, dat is over de Roomsgezinde Kerken van Nederlant, derwaards heen reisde, die hem onder zyn gevolg van Uitregt mee

keude haar boel Egistus tegens haar op. Naderhand spannen zy t'zamen en vermoorden haar in den Tempel van Diana. Zie Seneca en Eschylus in hunne Treurspeien, en Pater Assesan in zyn Treurspel van Agamemnon.

* Katarina Lescalje.

mee nam naar Rome, en door zyn voorſpraak maakte dat hy in gunſt van den Konſtſchilder Karel Marat kwam, by wien hy een jaar de Schilderkonſt oeffende; en na dien tyd verſcheide groote Konſtwerken, zoo in kerken, als elders gemaakt heeft.

Onderwyl had hy zig aangegeven in de zoo genaamde Roomſche Bent. Dog de beſtemde tyd tot zyne inhuldiging gekomen, die gemeenlyk met vreugd verzelt gaat, werd geſtoort; want zommige Hoogduitſche ſchilders, die de Bent van haar gezelſchap afgewezen hadde, wiſten, door verkeerd aanbrengen, den Kardinaal Inquiſiteur agterdenken in te boezemen, als of dusdanige byeenkomſten der Nederlanders ſtrekten tot het voortkweken van een vremde wyze van Godsdienſt ſtrydig met de Roomſche Kerk, ook dat zy door een wyze van wederdoop velen tot die gemeenſchap inlyfden. Daar op werden de dienaars van de Inquiſitie geſterkt met lyfwagten van den Paus gezonden om dat neſt te ſtoren, en de menſchen in verzekering te nemen, gelyk geſcheidde. *David de Koning* was een van 't gezelſchap. dezen vraagden zy (gelyk zy ook den eenen voor en den anderen na deden) hoe zyn naam was, die daar op antwoordde in de Italiaanſe taal, *Ilre-Davide*. Waar op de dienaars der Inquiſitie (wanende dat hy de Koning van die bende was) zeiden: *U inzonderheit moeten wy hebben*; en bragtenze alle in de gevangenis. Dog 's daags daar aan volgende ter onderzoek gedaagt, bleek wel haaſt dat zy geen ſchult hadden aan het gene waar mede zy betigt werden, en overzulks werden zy in vryheit geſtelt.

Deze donkere wolk van vervolging over gewaait, werd onze van Ingen, in de Bent in gelyft, en kreeg tot Bentnaam (om dat hy de eerſte was na de vervolging) *De eerſte*.

Van

Van Rome trok hy naar Venetien, daar hy om zig voort te oeffenen by *le Febre* (die de voornaamste konststukken van *Paulo Veronees* en anderen in kooper gebragt heeft) begaf. Van daar quam hy te Napels, en eyndelyk weder tot Amsterdam daar hy ook (na dat hy veel staje penceelwerken gemaakt heeft) gestorven is.

GERARD SEGERS is geboren t' Antwerpen, als uit het rym van Korn. de Bie te besluiten is. Want na dat hy gezegt heeft:

Italie bekent zyn hooge waardigheit,
Die zyne Schilderkonst de waerelt door verspreit.

Vervolgt hy:

Waar op Antwerpen roemt daar SEGERS *was geboren.*

Hy schilderde meest levensgroot. Het geen hem wel meest beroemt gemaakt heeft is de natuurlyke verbeelding der lydende hartstochten, die hy in zyne Passiestukken van Jesus Christus en Tafereelen van lydende Roomsche kerkheiligen, zoodanig heeft weten te vertoonen dat het den aanschouwers de traanen uit de oogen perste. Wanneer hy geboren is weet ik niet; maar hy is gestorven t'Antwerpen op den 18 Maart van 't Jaar 1651. Dus hebben wy hem op zyn sterfjaar geplaatst. Sandrart die hem gekent, en omgang met hem gehad heeft, getuigt dat hy in zyne stukken 't hoog geel, blaau, en andere schreeuwende koleuren vermydde, en egter zyne Beelden zoo kragtig schilderde dat alle andere Schilderyen, die 'er by hingen, maar van watervert scheenen gemaakt te zyn. Zyne beste werken zyn in Spanje, daar hy niet alleen rykelyk voor betaalt is geweest, maar

daar

daar en boven ook groote geschenken ontfangen heeft.

Als Rubbens gestorven was, en van Dyk zig in Engelant neergezet had, vatte hy die manier op, die zoo geagt was, en schilderde zyne stukken kleuriger, *zoo dat als ik* (zeit de Schryver) *e enige van de zelve in 't jaar 1645 zag, de zelve voor zyn werk niet zoude hebben aangezien, ten ware hy het my zelf gezeit hadde.* Maar hy voegde daar by dat het de waerelt dus begeerde, en hy overzulks maar om 't gelt schilderde.

Hy liet een zoon na die in Italie zynde den grond, om een goet Meester op te bouwen, geleit had.

NICOLAAS DE VREE, geboren ik weet niet waar, schilderde Landschappen, Bloemen, Distels en Kruiden. Zyne konstwerken bevind ik meer bekent onder de konstlievenden dan zyn persoon; aangezien hy zig van den omgang met menschen afzonderde, inzonderheit in zyne laatste levensjaren; waar in hy met niemand verkeering hield, als met Jan Luiken, die met hem het gevoelen van J. Bhœm aanhing. Hy trok eindelyk met 'er woon (alzoo hy de stilte beminde,) van Amsterdam naar Alkmaar, daar hy ook gestorven is, in den jare 1702, tusschen de 50 en 60 jaren oud.

Onder zyn tyd- en konstgenooten, die t'zamen met hem ten Toneel verschynen, is ook ABRAHAM HONDIUS. Onder zyne voornaamste stukken is bekent de verbeelding van den brand van Troje, waar in een groot gewoel van beelden zig vertoont, die wel geteekent, konstig geschikt en natuurlyk door de vlam, en toortslichten gedaagt worden. Ook heb ik een Kaarslicht van hem gezien, dat byzonder natuurlyk was, en waar in de beelden braaf geschildert waren. Anders schilderde

hy

hy meest Valkejachten, Hartejachten, en dergelyke, waar in hy niet alleen menigte van beeltjes, maar ook Paarden en Honden te pas bragt, die hy konstig wist te schilderen, gelyk ook het landschap, inzonderheit zyne Morgenstonden.

Hy heeft zyn meesten levenstyd in Engeland doorgebracht, en was 1665 noch in leven. Men ziet zyn beeltenis van J. Smith geschraapt, in Print uitgaan, die wy hebben nagevolgt in de Plaat H 3.

FRANSOIS DANKS, anders SCHILDPADT, een Amsterdammer van geboorte, schilderde Historien in 't klein. In 't jaar 1676 maakte hy 't boetseerzel van het Tydbeelt, op de Heeregraft, tot Amsterdam, waar na het in Steen uitgehouwen werd met dit byschrift: *Myn Glas Loopt ras.*

Waar de potzige Kornelis van Ryssen op zinspeelt, in dit volgende stekelvaarsje:

Een meugveel was zoo ras zyn glas niet volgeschonken,
Of 't wiert, zo dra hy 't kreeg, van hem weer uitgedronken
Waar op toen werd gevraagt, hoe hy zo gulzig was.
Hy zei, een schoone spreuk doet staag myn hart ontfonken.
'Kvont s' op de Heeregraft, daar stond, Myn glas loopt ras.

Dat hy ook Pourtretten geschilderdert heeft, blykt aan dit Lofdicht, op de beeltenis van Kat. Questiers, door J. Koenerding.

Dus maalde DANKS *en hand die schrand're Kataryn,*
Met verf en met penceel, dat niet van 't leeven scheelde,
In schoonheits glans en blos, doch dit is maar de schyn
Van haar die hy niet kon natnurelyk verbeelden
Met 't vruchtbaar ryp verstand waar mee zy rustig tart
Ireen en Myroos konst wiens luister naam en ende

Zoo

Zoo dra den Y stroom zach dit groot en wyze hart,
Want ze is Apolloos' styl en roem van Lucas bende.

JAN VAN ALEN of hy een Amsterdammer van geboorte is, weet ik niet, maar hy heeft 'er altyd gewoont, van zyn jeugt af, welk begin genomen had 1651. tot zyn sterftyd in 't jaar 1698.) had het Penceel zodanig tot zyn wil, dat hy alle wyze van schilderen wist na te bootsen, inzonderheit de Vogelstukken van Melchior de Hondekoeter, die hy zoo even gelyk wist na te volgen, dat de beste kenners dikwils verlegen stonden, als hun oordeel daar over gevergt werd.

Onze van ALEN stont niet kwalyk by die *konst-greep*, aangezien de penceelkonst van Hondekoeter by zyn leven willig aan den man raakte, dat thans zulkeen vaart niet loopt. Doch zulk doen by Melchiors leven was een nagel aan zyn Dootkist, door dien 'er op deze wyze zoo veel geschilderde Hanen en Hoenders in de waerelt kwamen, dat 'er een afslag in den prys door te duchten stont. Het zy, zoo 't zy, Melchior had twee kwaatjes, een binnen en een buitens huis, en dus was het niet te verwonderen dat hy by wylen den druk met geestverkwikkend vocht van zyn hart spoelde.

ABRAHAM STORK, Amsterdammenaar, schilderde ongestuime en stille zeestukken, Schepen, en zeehoofden vol gewoel van beeltjes, ook Steygerbooten, en andere vaartuigen, gepropt met soldaten en bootsgezellen met kisten en kooygoet, om de zelve aan boort van de op anker leggende zeeschepen te voeren, welk gewoel hy geestig en natuurlyk wist te verbeelden. Inzonderheit word geroemt de verbeelding van het inhalen van den Hartoog van Marlbourg op den Amstel onder een

groot

groot gewoel van binnenjachten. Deze had ook een Broeder die Ryngezichten en binnenlantsche vaartuygen schilderde, doch zoo konstig niet.

DAVID COLYNS, geboren tot Amsterdam, schilderde meest Bybelsche Historien, en inzonderheit zulke waar in een groot gewoel van Beeldtjes te pas komt; als daar Israel het Manna opgadert, of daar Moses de dorstende Hebreewen drenkt door 't water uit de steenrots enz.

BARENT GAAL van Haarlem was een leerling van Wouwerman, welks aart van schilderen hy al vry wel wist na te bootsen. Zyn penceelwerk bestaat ook wel meest in Bataljes, en pleisterplaatzen. Hy was doorgaans wat eygenzinnig in zyn doen, en koesterde dat gebrek, tot zyn nadeel.

'T gebeurde dat een Heerschap, voor wien hy eenig werk onderhanden had, hem ging bezoeken om het zelve te zien daar hy juist geen zin toe had. Des belastte hy te zeggen dat hy niet t'huis was, en dat zoost luid dat het de Heer hoorde, die daar op henen ging, en voornam hem dit met gelyke munt te betalen. Het stuk gedaan zynde ging hy daar mee naer den Heer voor wien hy het geschildert had. maar deze hem hoorende aankloppen, stak 't hooft ten venster uit en riep hem toe: *Ik ben niet t'huis* of hy daar tegen zeide, *ik zie dat gy t'huis zyt*, 't mocht niet helpen. Want hy kreeg tot antwoort, *Gy ziet dat ik t'huis ben*; *als ik laatst aan uw huis kwam hoorde ik dat gy in huis waart, en moest egter heengaan.* Gelyk hy zig dan eindelyk ook moest getroosten met zyn stuk weder te vertrekken.

ISAAK KOENE, Lantschapschilder en Discipel van Isak Ruisdal, maakte Lantschappen en Gaal de Beeltjes daarin. dus maakte zy zamen veel stukjes voor

den Amsterdamschen Vos.

Deze hunne Rol afgespeelt hebbende komt PIETER VANDER HULST, geboren te Dordrecht in 't Jaar 1652, den 18 van Sprokkelmaand, ten tooneel. Hy skreeg de reislust in 't hoofd, teeg op reis, en kwam den 24 December 1674 te Rome, daar hem de Bendvogels beet kregen, en voor zyn gelt met den Bynaam, of Bentnaam van Zonnebloem doopten, misschien om dat hy die veeltyts in zyn stukken te pas bracht; want hy zig tot het schilderen van een wilder soort van Bloemen zette, dan wel Dan. Segers, de Heem, en anderen gedaan hebben. Hy voegde by zyn Bloemen ook allerhande soort van wilde kruyden, slangen, padden, Hagedissen, en diergelyke soort van dieren. Hy heeft zig naderhand tot het pourtretschilderen begeven, maar daar mee in veere na zoo veel roem niet behaalt.

De Schilder PEUTEMAN (zyn voornaam is my ontschoten) is geboren te Rotterdam uit een deftig geslacht. By wien hy de Konst geleert heeft weet ik niet, maar hy schilderde allerhande soort van stilleeven: ook uitgehakte borden, gevormt naar de wyze der staande beelden, hoedanig een verbeeldende eenen Zwitser, die de wacht hout, in zyn voorhuis stont. Zyn Neef, die een lid der Vroedschap van Rotterdam was, verzocht hem een Tafereel te Schilderen, waar in de vergankelykheit van 's menschen leven door indrukbare beeltenissen vertoont wiert: en op dat hy zig van velerhande voorwerpen zoude konnen bedienen, bezorgde hy hem de sleutel van de Snykamer, daar hy zig op een middag na den eeten alleen naar toe begaf om een afschetsing van 't een en 't ander te maken, 't geen hy in zyn stuk zoude te pas brengen

gen, dog hy viel door d'opstygende dampen van zyn volle maag in sluymering en eindelyk by dit spra-keloos gezelschap in vasten slaap. Dit was op den 18 van Herfstmaant 1692 wanneer die aardbeving voorviel die 't gansche lant deed schudden. Hy door die beweging en 't gerammel der Doodbeenderen ontwaakt zag met nuchtere oogen verbaast om naar alle kanten, en ziende dat alle de Geraamten de hoofden schudden als de wassepoppen, de Bekkeneelen op de tanden knarsten, en armen en beenen gins en weer slingerden, verbeeldde zig in dien oogenblik niet anders dan dat die geraamten zig alle gelykerhand in beweging stelden om hem aan te vallen. Des vluchtte hy in aller yl de kamer af op de straat, door den schrik met doodverf bestreken. Een weynig bedaart zynde ontdekte hy wel haast de oorzaak der vreemde beweging dier Doodbeenderen. Maar wat hielp dit? de schrik was hem zoodanig in 't bloed geslagen, dat hy kort daar aan stierf.

JAN KLAASZE RIETSCHOOF is geboren tot Hoorn in 't jaar 1652. Deze van der jeugt af aan tot de konst geneigt, werd leerling eerst van Abraham Liedts, en naderhant van den beruchten zee- en scheepschilder Lud. Backhuizen, welkers behandeling hy heeft behouden; zulks hy wel onder de brave meesters van zee- en Scheepenschilderen mag getelt worden, dog hy is kleengevoelig van zyn Konst, en van een vromen in borst.

Zyn zoon HENDRIK RIETSCHOOF geboren in 't jaar 1678 volgt op 't spoor van zyn vader, en is niet minder dan de zelve in vloejentheit van schilderen.

KORNELIS HOLSTEIN wert geboren te Haarlem in 't Jaar 1653. Of hy de Konst alleen

by zyn vader Pieter Holſtein, die een Glasſchilder was, en veel met waterverf geteekent heeft, of by ymant anders geleert heeft, weet ik niet, maar wel dat hy een groot meeſter in de Konſt geweeſt is. Onder vele ſtukken heb ik 'er een van hem gezien verbeeldende den Triomf van Bachus. In dit ſtuk kwamen verſcheiden naakte vroutjes en kindertjes, zoo verwonderlyk natuurlyk en konſtig geteekent en geſchlidert, dat de prys, welke daar voor betaalt was, op verre na de waarde van het zelve niet konde opwegen. Maar wat zal ik zeggen? Die de naam heeft van vroeg op te ſtaan, mag (zegt het ſpreekwoort) lang ſlapen.

In de Weeskamer op 't Raadhuis van Amſterdam ſtaat van hem een konſtig geſchildert ſtuk voor den ſchoorſteen, verbeeldende den Roomſchen Lycurgus, daar hy zynen neef voor wettigen Erfgenaam verklaart.

De Dichter Jan Vos maakte dit volgende Vaars op.

Lykurgus hout zyn neef voor wettig erf van 't landt.
De hulp der voogden ſtrekt de weez' een mondt, en handt.
Hier leertmen d' Eigenbaat den wees zyn erfrecht geeven.
Zoo blyft des vaders zorg, als 't lichaam ſterft, in 't leven.

En in de Theſaurie ordinaris, zietmen de zoldering van onderen met zyn penceelkonſt pronken.

Hy oeffende ook het Glasſchilderen, doch zoo veel niet als zyn vader, aangezien die mode van tyd tot tyd afnam. Deze kwam heel haaſtig te ſterven op den 19 van Hooymaand 1662, tuſſchen twee

twee en drie uuren namiddags, hebbende een purgatie ingenomen, om de pyn voor 't hart af te zetten, want hy anders geen ziekte had, en ook noch even te voren op zyn ſtoep had gezeten, wanneer zyn vrou het bekertje by den kruidmenger, weer 't huis gebracht hebbende, en pas een kwartieruurs uit geweeſt zynde, haar man in het voorhuis op den vloer vond dood leggen. Men beſchuldigde den kruidmenger wel niet, want zulks kan wel gebeuren door een Hartvang: maar zommige buuren, die het ſpreukje van Nicocles wiſten, verhaalden het aan anderen by dit geval, te weten dat deze, een domdriftig geneesheer, die op de kracht van zyn poeders ſtofte dus ſpottende in den baard voer. *Zeker ik prys uw Konſt om dat gy de menſchen niet lang in elende laat leggen; maar hen ſpoedig verloſt datze geen pyn meer gevoelen.* 't ging zoo 't ging, zulke vertellingen bragten den Apotheker weynig voordeel aan, zoo min als de Raad van Euftius in zyn ontledingen des vrnufts, daar hy zeit: *Laat den Kok uw Geneesmeeſter zyn, en de vleeshal uw Apotekers Winkel*

My is verhaalt dat de beruchte Cavaljier, welke voor eenige jaren, door zyn krygsvernuft en dapperheit de troepen in de Sevennes aangevoert heeft, in een Koffihuys was, en een vaandrig van de Hoogduitſche troepen, beluſt om hem te zien hem daar kwam ſpreken. Na eenige algemeene redenwiſſelingen vraagde de Duitſcher hem of hy die Cavaljier was daar zoo veel van gezeit wierd? waar op hy ja antwoordde. *Zoo zyt gy dan* (vervolgde de Duitſcher) *Die broodbakkers zoon? Ja* antwoordde Cavaljier? *Maar thans inſtaat als Colonel*; en vervolgde: *Mag ik d'eer hebben van te weten wie myn Heer is?* Waar op hy zyn naam meldde, en

met een dat zyn Grootvader een Generaal, zyn vader een Hopman was geweest, en hy een vaandrig was. Caviljier zig een weinig beradende, zeide daar op: *Hoe myn Heer; uw Grootvader een Generaal, uw vader een Hopman, en gy een vaandrig; dit telt byster af: en wil het zoo voort, zoo word uw zoon noch wel een Bakkers knecht.* De grootmoedige Duitscher dien steek voelende, droop wech. Dus ging het ook met den volgenden konstschilder.

SIMON VANDER DOES had tot zyn overgrootvader een Geheimschryver der Stadt Amsterdam, tot zyn Grootvader een Secretaris van d'Assurantie kamer, gelyk wy in 't leven van zyn vader Jakob vander Does hebben aangemerkt, maar hy eindelyk in een slechten staat vervallen strekte voor zyn geslacht een zinnebeeld van d'Ondergaande zon.

Hy was geboren 1653, en oeffende zig in de zelve verkiezing en wyze van schilderen als zyn vader, en woonde in den Haag by zyn Moey.

Om nu eens proef te nemen, hoe veer hy op eigen wieken dryven konde, ging hy eerst een wyl in Vrieslant wonen, naderhant in Engelant, maar bleef daar maar een jaar. 't schynt dat hem de kost daar niet beter dan in zyn moers keuken smaakte. Zesendertig jaren was hy oud als hy zich in huwelyk begaf. Oud genoeg was hy om te trouwen, maar te jong om de wederwaardigheit die daar uit ontstond te torschen, want hy had een slechte keur gedaan. Wie kan alles voorzien? *Alle zaken hebben geen voortgang van onze inbeeldinge tot de wezentheit, zonder verlies*, zeit Fontenelle in de 't zamenspraak der dooden. Zy was inzonderheid verkwistende, en alles wat hy met zyn penceel en yver by een schrapen konde, was straks op de molen van zorgeloosheit tot kaf vermaalt, dus hy met

zuch-

zuchten de Konst moest oeffenen, en maakte zelden iets of't was voor gegeten brood.

Hier kwam noch by dat de Heer de Graaf, die van zyn geslachts stam was, en veel om zyn vaders wil met hem gedaan zou hebben, zig nu om dit Huwelyk van hem onttrok, en hem (als het spreekwoort zeit) liet dryven. Johan van Gool die toenmaals zyn leerling was heeft my tot verwonderens verhaalt, hoe hy niet tegenstaande al die bekommernissen en hartkwellingen, dagelyks even yverig konde schilderen. Maar met al dit yveren deed hy geen voordeel, aangezien hy zig hier door het gezelschap der menschen onttrok, en gevolglyk de gelegentheit verloor van zomwyl een pourtret te schilderen, dat wat meerder voordeel gaf, als het beeste schilderen. Verscheiden pourtretten zyn noch van hem in handen, die heel in handeling naar den ouden Netscher gelyken.

Zyn vrou te sterven komende bevond hy zig in een slechten staat, zoo dat hy, door voorspraak van goede vrienden, een plaats in 't Gasthuis agter de Hal in den Haag kreeg. Maar na dat hy daar twee of drie jaren gewoont had liep hy daar uit, ging naar Brussel daar hy een jaar woonde, en voorts naar Antwerpen, daar hy voor de keelbeulen schilderde.

De Heer de Graaf, meer gemelt, dacht dit verval in 't geslacht, door zyn jonger Broeder Jakob vander Does Jakobsz. weder op te beuren: en vindende hem geneigt tot de Konst, bestelde hem by Karel du Jardyn, zyn overleden Vaders grooten vrient en zyn gewezen voogt, daar hy zoo lang by bleef tot Karel die onverwagte luim bekroop van Roome voor zyn dood te zien. Toen raakte hy by G. Netscher, en na 't verloo-

pen van twee jaren by G. de Laires tot Amsterdam. Naderhant by zig zelven de konst oeffenende, gaf hy proeven van zyn grooten geest, en verzegelingen van 't geen in hem te hoopen stont. Hy was stout in zyne ondernemingen, en gereed om groote zaken de konst belangende t'ondernemen, maar ook met een byzonderlyk dritig en haastig, zoo dat hy ('t geen my voor de waarheit verhaalt is) eens drie of vier weken aan een stuk geschildert had, en als hy het niet na zyn zin konde krygen, een mes nam (niettegenstaande dat zyn Broeder die agter hem stont 't zelve wilde beletten) en sneed den doek aan riemen. Dit werk ondernam hy andermaal: 't lukte hem, en hy maakte een geschenk daar van aan den Heer de Graaf, die het dankelyk aannam, hem een paart gaf, en een dikke goudbeurs bezorgde, en zont hem onder den zwier van den Heere van Heemskerk (als hy voor Ambassadeur van wegens den Staat naar Vrankryk ging) mee naar Parys, daar hy zyn Fortuin gevonden zou hebben, had de dood hem niet na 't verloopen van een Jaar uit dit leven wechgerukt, en dus alle hoop verydelt. Nu volgen de twee gebroeders

THEODORUS EN CHRISTOFFEL LUBIENIETZKI, waar van de eerste is geboren te Cracou in 't Jaar 1653, de ander te *Stettin* 1659. zy hadden beide de teeken- en schilderkonst in hunne jeugt tot hun vermaak geoeffent by Juriaan Stur te Hamburg; nevens andere pryswaardige oeffeningen voeglyk aan jongelingen van edele geboorte.

In den jare 1675 in Oegstmaand kwamen zy tot Amsterdam, en begaf zich CHRISTOFFEL ten eersten by Adriaan Bakker om de konst voort te oef-

oeffenen; doch THEODOOR raakte by den beruchten Gerard de Laires, welkers wyze van behandelinge hy zoo wel afgezien heeft, dat het alzins in zyne konstige penceelwerken doorstraalde. Deze wert na 't verloop van eenige jaaren door den Groot Hartog van Toskanen ontboden. In 't jaar 1681 is hy naar Hanover vertrokken. Van daar kwam hy aan 't Hof van Brandenburg, daar hy eerste Kamerling en opzichter van de Academie wert; en eindelyk is hy in 't jaar 1706 naar Polen gereist, daar hy gestorven is.

Christoffel Lubienietzki woont nu noch tot Amsterdam daar hy met lof de konst oeffent, zoo in Historien als pourtretten.

In dezen tyd bloeide de konst in Nederlant, inzonderheit te Amsterdam. De Vrede stont voor de deur, die Bellona vyandin der konsten aan band zouw leggen. De zon eerst door een opwellende sulferdamp betrokken, begon een blyder aangezicht te vertoonen, en de Koopvaardyman vlamde om geveiligt de zee te bouwen. Thans zag men de Stedelingen een nieuwe konstlust scheppen, en de een toonde zig voor den ander een Mecenas, daar de Heer Joan van Maarseveen, Ridder van St. Michiel, elk in voorging. Konstlievenden en Konstenaren reikten nu elkander hart en hand, (en 't waar te wenschen geweest dat de wangunst en eigenbaat dezen band niet had verbroken) in eendracht toe. Dit is my gebleken uit zekere vaarzen, 't eene *op de vereeniging van Apelles en Apollo &c.* 1653. Het andere heeft tot tytel *Broederschap der Schilderkonst, ingewydt door Schilders, Beeldthouwers en derzelver begunstigers. Op den* 21 *van Wynmaand,* 1654 *in Amsterdam.* Op de volgende bladzyde

 staan

ſtaan de hoofden der opregters, als M. Kretſer, B. vander Elſt, N. van Heldt Stockade, J. Meuris gemelt; en is dit vaars aan gemelden Heer Maarzeveen opgedragen, uit naam van allen door T. Aſſelyn.

Dit St. Lucas feeſt wert gehouden op de groote zaal van St. Joris Doelen; dewelke daar toe opgeſiert was met Feſtoenen, die hunne zinſpelingen hadden op deze vereeniginge.

Op 't Feſton van 't ſchilders gereedſchap, verbeeldende de eenigheit van hunne Broederſchap las men dit:

Aldus is d'eenigheit van Konſt, en Konſtgenooten,
Gelyk dit ſchildertuig gebonden is in een,
Zoo bint de liefde hen als Broeders in 't gemeen,
Want eenigheit en vreê wort met dien bandt geſloten.

Op 't Feſton van 't Muſyktuig, toegeygent aan Apollo vond men deze vaarzen.

De Konſtgodin, verknogt aan d'eedle Poëzy,
Scheen door Apolloos lier ten Hemel op te varen.
Twee konſten na in bloed, vereend in Maatſchappy.
Apol bemint 't penceel, Apelles zang en ſnaren.

Daar benevens hadden zy voor hun, en de genoodigden, (die te zamen zoo Schilders, Poëeten als Liefhebbers der Dicht- en Schilderkonſt omtrent 100 in getal waren,) een regel, of tafelwet opgeſtelt, die by wyze van aanſpraak tot de genooden dus begint:

Lief-

Liefhebbers, Konstenaars, die op de Voetboogs-
zaal,
Staat met den anderen gereed, om 't middagmaal
Te houden:
Het dronken drinken zy geschuwt van dezen dag;
Die drie gezontheên heeft blootshoofs voldaan, ver-
mag,
Indien hy meerder wiert gevergt, die neêr te zetten;
Den genen die meer lust, en zal men 't niet beletten,
Zoo slegs geen overdaad aan tafel wort gepleegt.

Jooft van den Vondel was niet alleen mede op dit feest gelyk anderen genoodigt, maar wert ook aan 't hooge eindt van de tafel in een grooten zeetel geplaatst, en hem door iemant Apollo verbeeldende een Laurierkrans op 't hooft geplant, gelyk het Brant dus in zyne levensbeschryving, agter het 2 Deel van zyne Poëzy gedrukt, aanhaalt. De gryze Vader kroonde het feest weder met dit volgende gedicht.

Gelyk de Zonnebloem haar oogen
Uit minne draait naar 's Hemels bogen,
En volgt met haar gezicht
Het alverkwikkend licht,
De Zon, die 't al zyn verwe geeft,
En daar geboomte en plant by leeft;
Zoo volght de Schilderkunst,
Uit aangeboren gunst,
Ontsteeken van een heilig vuur,
De schoonheit van natuur,
Met hare streken en penseelen;
Geeft doode doeken en paneelen

Het

Het leven, waarze zweeft, en zwiert;
Verkloekt de menschen en 't gediert.
ô Eedle Schildermin,
ô Tiende Zanggodin,
Wy loopen u met d'andre negen
Parnasgodinnen tegen:
Van zingen noch van speelen moe:
Ontfang dees Kroon: zy komt u toe.

Het welk beantwoort wert met dit volgende Klinkdicht.

Toen 't groote licht verscheen op 't feest der Konstenaren,
Was ieder een verheugt, en zoo vernoegt en bly,
Dat wie den Vader zag, ontstak in Poëzy,
Nu dat de Konstgodin hier met Apol zou paren.

Terwyl de Priesterschap, door zang en spel der snaren,
Begroette dus die Zon: ô Feniks van ons Landt!
Die 't gansche Helikon doet luistren naar uw trant,
En wydt aan God Jupyn een kroon van gryze haren,

Die stadig zyn omringt met heil'ge Laureblaan.
Wat offer zullen wy u voor dees weldaad branden?
Wie dankbaar is voor gunst, die heeft de gunst voldaan.

Want dankbaarheit is meer als duizent offerhanden.
De Vader zy vernoegt, nu dat St. Lucas hier
U schenkt Apelles schilt, Apollo zyn Laurier.

Elk maakte zig vrolyk, en verheugt op dit feest, de glazen klonken in 't rond, en de geesten door Bachus druivensap vervrolikt, schenen al op Pindus heuvel verplaatst te wezen. Des zon-

zongen zy alle bekommertheit vaar wel; en deunden helder op:

Laat Romen op de Konst, en haar aeloutheit brallen,
En Tivoli op al zyn groote watervallen,
En Napels op het Graf van Maro, en haar gunst,
Hier is de beurs, en't gelt, en liefde tot de kunst.

Eer zy scheiden namen zy besluit tot een jaarlykse vernieuwing op St. Lucas dag, lieten tot dien einde een gedenkschilt (veel licht is hun het gebruik van de oude Romeinse belofteschilden in gedagten gekomen) maken; waar op afgebeelt stonden, een gebroken en eene opgeregte gedenknaalt, omwimpelt met het byschrift, VERNIEUT UIT LIEFDE. Doch dit voornemen is door de nyd verydelt geworden, en het gedenkschilt door den tyd, even als de gedagte Romeinse belofteschilden, in de vergetenheit begraven.

JAN HOOGZAAT is geboren te Amsterdam den

den 12 Maart 1654, een van de beste leerlingen van Gerard de Lairesse. Om in 't groot te schilderen is hy niet minder konstig als in zyn kleene beelden daar een meester best in uitblinkt. Hy heeft veel in 't huis van 't Loo voor William Koning van Engelant geschildert. Hy heeft ook stukken gemaakt voor de Grootagtbare Heeren Burgermeesteren dezer Steede Jan Trip, A. Velters, Jan Six, en voor den Hr. Scheepen van Aalst en andere groote Heeren. Ook is van hem geschildert het oppervlak in 't overwelfsel van de Borgerzaal op 't Amsterdamsche Raathuis. Maar de maker heeft geen naauwe agt gegeven hoe de figuuren in 't oog door zulk een wyden afstant verkleenen, waarom men dezelve naauw onderscheidentlyk zien kan. Doch de beschryving van den inhout der zelve is, ten dienst der vreemdelingen, gevoegt in den Wegwyzer door Amsterdam, op pag. 427 aldus.

Amsterdam, een der schoonste Steden die de Zon beschynt, zit hier deftig uitgedost, op lugtige wolken, heerlyk verheven &c. Zy draagt in haar schoot een bondelbyl met groene laurieren omvlogten; om te gelyk haar bloejende en eendrachtige Regering aan te toonen. Zy leunt op een sierlyke scheepssteven, 't geen teffens (met het later kruisschilt behangen) haar beruchte scheepvaart te kennen geeft: waarom de Zeevoogt Neptuin haar de stevenkroon opdraagt. Terwyl Merkuur haar den Guldenstaf der Koopmanschap vereert, en Cybele, Godin der Aarde met het aanbieden van hare sleutels de gansche waerelt tot het dryven haarer Koophandel open stelt. De wa-

pen-

pentuigen die nevens haar leggen, betekenen dat zy hare vryheit en achtbaarheit kan, en weet te verdadigen. Alles vloeit uit den overvloetshooren haar van alle kanten toe. De Roomsche Ryks Adelaar verheft zig boven haar hooft, met de Keizerlyke Kroon haar wel eer door Maximiliaan gegeven. De Faam schynt deze voortreffelykheden de waerelt over te trompetten, terwyl zig Amsterdam door den Tyd, met behulp van Verstant en Naarstigheit noch hooger ziet opvyzelen. In 't verschiet der wolken ziet men de eedle Konsten en wetenschappen door Kindertjes verbeelt, die den anderen in oeffening verzellen. Herkules (het zinnebeeld van Deugt en Dapperheit) is ter andre zyde met zyn knods in de weer, om de Wangunst en andere lasterzieke gedrochten en harpyen op de vlucht te dryven, om de maagt van Amsterdam voor dit schenzuchtige monster te bevryden.

Junius in zyn 3 Boek pag. 218. verhaalt een opmerkenswaardige Historie van Alcamenes en Phidias. Deze twee Konstenaars gelast van de Athenienzers om elk een beeld van hun Godin Diana te maken, dewelke op hooge voetstukken in hun Stadt geplaatst zouden worden, lieten met een ook door 't volk verbreiden (om dat die Konstenaars elk hun best zouden betrachten) dat een groote som gelts betaalt zou worden, aan die het best maaken zou. Hier op tegen die twee konstenaars met yver te werk. Alcamenes had zyn beeld 't eerst gemaakt, en was by zig zelven genoegt dat het, van naby bezien, geprezen wert. Eindelyk bracht Phidias zyn beeld ook te voorschyn, 't welk niemant van de Athenienzers van naby beviel, maar zy lasterden in tegendeel den maker,

ker, niet willende zulk een wanstallig beeld (zoo 't hun toeschecn) in hare stadt dulden: zoo veer, dat 'er een oploop ontstont, en 't gemeene volk hem wilde steenigen.

Phidias, die de Geometrie, en Optica verstont, had zyn beeld grover en plomper van deelen gemaakt als men gewoon was te zien, om den hoogen afstant die het zelve zoude hebben, wanneer het op zyn verheven stantplaats stont. Des verzocht hy maar alleen dat zy hun oploopentheit, en oordeel wilden schorten, tot het zelve geplaatst zoude wezen. Toen veranderden zy; want de nettigheit en zachtheit die men aan het beeld van Alcamenes bespeurde, wanneer het op den beneden grond stont, veranderde door den hoogen afstant in een afzigtigheit: daar en tegen verdween die grove hardigheit van Phidias beeld in een vleiende zachtheit, en behield in dien afstant zyne grootte en deftigheit.

Hoe velen door omgang met Konstschilders, en door 't dagelyks bespiegelen der konstwerken zyn aangespoort geworden tot die pryffelyke oeffening, daar van hebben wy menigte van voorbeelden aangetoont. maar dat de natuurdrift buiten dusdanige aanleidingen, insgelyks ook zulks vermag, zien wy in den braven pourtretschilder Joan Vollevens bevestigt.

Geertruidenberg, binnen welkers ringmuur hy in 't jaar 1654 geboren wert, had lang voor en na dien tyd geen konstoeffenaars binnen zyn wallen gehad om hem eenige aanleiding te konnen geven. En egter was zyn drift zoo tot die oeffening geneigt, dat hy van der jeugt af aan niet anders deed dan al wat hem voorkwam met kool en kryt af te schetsen. Waarom zyne ouders (ziende zyn on-

onstuitbare konstdrift) hem bestelden by den beruchten pourtretschilder Kasp. Netscher, naderhant by N. Maas, en eindelyk by Jan de Baan in s'Gravenhage, daar hy 't zedert heeft blyven wonen, en menigte pourtretten gemaakt, die braaf geschildert en vol leven zyn. Ook heeft hy een Zoon in die oeffening opgekweekt, die nevens zyn Vader nog in leven is.

Komen en gaan is des menschen lot. 't Jaar 1654, dat de Konstschilders vol leven zag ontluiken, zag teffens ook Fabricius door een deerlyk toeval het leven eindigen.

Die tot een ongeluk geboren is (zeit de spreuk) zal het niet ontgaan.

KAREL FABRICIUS, een uitstekend schilder van perspectiven, berucht voor den besten in zyn tyd, was ook een goet portretschilder. Waar hy geboren is, ook de tyd wanneer, blyft duister: maar dat hy lange jaren te Delf gewoont heeft is bekent, gelyk zyn naam ook in de Stadts gedenkschriften op het jaar 1654 den 12 October by het springen van het buskruidmagazyn gemelt staat, nevens zyn Schoonmoeder en Broeder, mitsgaders Simon Decker, Koster van de oude Kerk, met wien hy bezig was uit te schilderen, ook Mathias Spoors zyn Discipel, welke alle zeer deerlyk, door het instorten van het huis, onder het puin zyn geplettert en gesneuvelt. In Fabricius alleen was noch leven, na dat hy nevens de anderen na 't verloop van 6 of 7 uuren onder 't puin dat hem overstolpt had wiert gesleept: en om dat de huizen der Geneesmeesters voor het meeste mede ingestort waren, in het Gasthuis gebrocht, alwaar na het verloop van een kwartier uurs zyne benaaude ziel uit het

elendig gekneusde lichaam verhuisde. En dus (hy was noch maar dertig jaaren oud) is die heldere zon pas aan 't ryzen op het onverwagtst ondergegaan.

Arnold. Bon maakte op dit droevig ongeval dit treurdicht.

Aldus gekneust, geplettert en gebrooken,
Aan arm en beenen dat onkenbaar was,
Lag KAREL FABER *schier versmoort in d'as,*
Door 't heiloos kruit; wie weet hoe aangestooken?
Zyn matte ziel gantsch machteloos gekreeten,
Wiert noch geredt uit deezen bangen noodt.
Maar d'alvernield' en d'onmedoogde doot,
Heeft hem den draad zyns leevens afgebeeten.
Zoo voer de grootste Konstenaar ten dale,
Dien Dellcft ooit of Holland heeft gehad.
De meeste schaa van deeze brave Stad
Wert weer geboet, maar hy niet weer te haalen.
Wie treurt dan niet op zyn gekrookte beenen,
Die ooit de konstgodin Pictura mindt?
Hy was van haar het beste troetelkindt,
En zoog 't geheimste uit haare borst en speenen.
Dus troft gy hem, ô doot toen hy zo schrander,
In 't malen met zyn deftige penseel,
Het weezen bragt natuurlyk op 't panneel
Dat zoo geleek, als 't eene Ey het ander.
Moest nevens hem dan Decker ook al sneeven?
Als of de nyd hem noch benyden wou,
Dat yders oog, noch namaals zeggen zou,
Ten is geen doek, het is het waare leeven.
Moest gy den geest van Faber ook zo sollen
Mattias Spoors, o gaauwe jongeling,
(Die dagelyks leergierig by hem sting,)
Om zoo de konst ter wereld uit te rollen?

Naag

Maar heeft dit droevig treurtoneel van Fabricius uw hart, Lezer, tot deernis bewogen, daar gy hem onder 't puin verplettert zaagt; de vertooning van het vreugdefeest der Broederen van St. Lucas, vereert door byzyn van hun grooten *Mecenas*, en het opperhooft van den Amsterdamschen Zangberg, die onder 't klinken der glazen vol van *Bachus* nat, met vrolyke kelen *Evoe* door de ruime zaal schaterden, (als wy boven gemelt hebben) zal u het wezen in een andere plooi zetten.

Nu treden wy tot JOHAN VAN BUNNIK. Hy is geboren tot Uitregt in 't jaar 1654. Nadat zyne ouders bespeurden dat hy inzonderheit tot de schilderkonst geneigt was, wert hy in 't jaar 1668 bestelt by den beruchten Herman Zaftleven, by wien hy in den tyd van drie jaren zoo veer in de Konst vorderde, dat hy eigen werken dorst ondernemen, welke hy met veel roem ten einde bracht. Gelyk de jonge vogels eerst boven 't nest klapperwieken, daar na een korte vlucht ondernemen, eer zy zich veer van honk begeven, zoo deed ook onze Bunnik, die eerst by zyn ouders zyn vermogen in de konst ter proef stellende, daar na een korte vlucht naar 't Kleefslant ondernam, 't geen wel gelukten. Weder t'huis gekomen ondernam hy andermaal zich te voegen by den konstschilder G. Hoet, eer hy zyn koers dorst zetten naar Rome. Hoe reiszuchtig hy van aart geweest is, blykt aan de lyst die hy my zelf heeft opgegeven van al de plaatsen daar hy stalen van zyn konst gelaten heeft, waar by hy eeuwen zal gedacht worden.

Te Rees kreeg hy gelegentheit van voor den Over-

ften Sales te fchilderen. Van daar trok hy naar Duitslant, en hielt zig een tyd lang op te Frankfoort met zyn konftgenoot Merian. Van daar vertrok hy naar Heydelberg, en voorts tot Spiers, daar hy voor Karel Lodewyk Keurvorft van de Paltz, en den Raadsheer Jonkmans, verfcheiden Konftwerken maakte. Van daar is hy gereift op Straatsburg door Zwitzerlant tot Zurig, voorts over de Alpes tot het Milanees. Van daar naar Genua, daar hy kennis kreeg aan den braven Konftfchilder P. Moulyn, anders Tempeeft, by wien hy een tyd lang bleef en verfcheiden ftukken maakte. Van daar is hy gereift op Livorne daar hy voor den Hollantfen Conful eenige tafereelen fchilderde; waar na hy zyn reys voortzette tot Rome toe, daar hy gekomen zynde ftraks kennis maakte met Karel Marat, Abraham Genoels, Piemont, Ferdinant Voet, Adriaan Honig, anders Loffenbruier, en den Konftigen plaatfnyder Korn. Bloemaart: dog hy bleef 'er niet lang; maar toog naar Napels daar hy vele konftwerken gemaakt hebbende weder te rug keerde tot Rome. Van daar reisde hy naar Boulonge, Ferrare en Venetien, alwaar hy den konftfchilder Carel Loti bezocht. Toen trok hy voort naer Milanen en Modena, alwaar hy gelegentheit kreeg van voor den Hertog Franciscus den tweeden van dien naam te fchilderen; welke vorft zulk een zugt voor zyn konft kreeg dat hy hem in zyn dienft nam, en jaarlyks aan hem een goede fom gelts gaf. Hier bleef hy acht agtereenvolgende jaren, in welken tyd hy vele lofwaardige konftftukken, zoo aan 't hof, als op buitenplaatfen van den Vorft, nu noch te zien, gemaakt heeft.

De Hartog deed in dien tyd een beedevaart naar Lo-

Lorette, daar hy hem verzelde, gelyk ook naar Rome, daar hy nu voor de derde reys gekomen zich in de schilderbent liet huldigen, en kreeg tot bentnaam *de Keteltrom*. Kort daar aan met den Hartoog wedergekeert tot Modena, wert hy het reizen wars, zoo dat hy ontslaging van den Hartog verzocht, die hem een vrye pas bezorgde om door Vrankryk naar zyn Vaderlant te keeren, gelyk hy deed. Doch vindende te Turin meergemelden konstschilder Ferd. Voet, hielt hy zig daar een wyl tyts op met het schilderen van eenige stukken, waar na zy te zamen reisden door Vrankryk tot Lions, daar zy vander Kabel, P. van Blommen en Gillis Wenix ontmoetten. Hier elkanders vaar wel gedronken hebbende, vertrok onze van Bunnik, met Ferd. Voet en zyn Broeder Jakob van Bunnik die hem doorgaans op de reis verzelt had, en een goet Bataljeschilder was, naar Parys, en van daar door Brabant tot zyn geboortestadt, 't welk was in 't jaar 1684. Doch meergemelde Ferd. Voet bleef in zyn geboortestadt Antwerpen, daar hy stalen van zyn brave Konst deet zien, zoo in 't schilderen van Historien, als van Pourtretten en Lantschappen, waar van hy 'er verscheiden op koper geetst heeft, en met konstig geteekende beeltjes opgesiert. My is verhaalt dat hy te Rome op den muur van de kamer in de Herberg, daar de schilders gewoon zyn by een te komen, met kool geteikent heeft het gansche gezelschap dat op een Bentfeest by een was, zoo, dat elk in 't byzonder aan de wezenstrekken kenbaar was. Daar en boven waren de beelden zoo konstig en vast geteekent, en de schikking der beelden zoo geestig bedacht, dat al wie het zag daar af verwondert stont. Wat agting het Bentgenootschap daar voor heeft, blykt

 hier

hier aan: dat, wanneer de muuren van die kamer jaarlyks worden gewit of ſchoon gemaakt, dit beteekende vak alleen wort uitgezondert; om tot een proefſtuk van konſt altyt te pronken.

Myn pen heeft Bunnik vervolgt tot in zyn geboorteſtadt: nu reſt 'er noch te zeggen, dat hy ten eerſten aangezocht wert om op 't Konings Huis van 't Loo verſcheide groote lantſchappen te ſchilderen, gelyk ook naderhant op het Huis van den Heer van Odyk te Zeyſt, als mede op het Huis te Voorſt. Waar aan men zien kan wat zyn penceel vermocht. Hy is nog in leven en woont te Uitrecht.

Het beurt maar zelden, dat, na verloop van tyden, dingen gevallig zig zamenſchikken als voor henen.

Het ſchikte zig zoo in de levensbeſchryving der Italiaanſche ſchilders door *van Mander*, dat *Daniel Ricciarelli* voor *Taddeo Zucchero* kwam te ſtaan, waar uit *van Mander* reden vont om te zeggen: *Dat Daniel door moeite en grooten arbeid zoo hoog in de Konſt geklommen weder gedaalt is, en dat hy 't penceel voor den beitel verwiſſelende, by een pyl is te gelyken die met kragt in de hoogte opgeſchoten ſtraks weder tot de laagte daalt: maar dat die gene welken de konſt aangeboren is, hoe langer zy dezelve oeffenen, hoe zy daar in volmaakter worden.* 't Welk hy op Zucchero toepaſt.

Met gelyke reden konnen wy dit op den Dordrechtzen Simon Germyn en onzen Leydſchen Ridder en Konſtſchilder KAREL DE MOOR toepaſſen. De eerſtgemelde maakte door moeite een goed begin. Zyn Konſtzon rees, maar daalde ſtraks zoo dat hy zig naderhant met de grove kwaſt

en

en kladpot moest generen. In tegendeel is de Konstzon van onzen Ridder van tyd tot tyd zonder eenige beneveling in de hoogte opgeklommen tot den middagkring, van waar zy hare konststralen de Waerelt oversprelt, en de mindere konstlichten doet ontfonken.

Leiden bromt op zyn geboorte voorgevallen op den 25 van Sprokkelmaant 1656.

Zyn Vader was een Konsthandelaar, die ziende dat hy onweerhoudelyk van natuur tot de teeken- en schilderkonst geneigt was, en kennende de spreuk: Een goet begin maakt een goet einde, hem bestelde by den beruchten Gerard Dou om van eersten af naar vaste grontregels geleit te worden.

Voor af heb ik vergeten te zeggen dat zyn Vader hem tot de taalgeleertheit meende op te kweken. Maar als hy bespeurde dat Karel een tegenzin in 't leeren van talen had, en geheel tot de schilderkonst geneigt was (met onwillige honden is 't kwaat hazen vangen) zeide hy, *Laat hem maar teekenen leeren, dit komt tot alles te pas.* Dit stont Karel wonder wel aan, die ook zyn tyd onder opzicht van G. Dou met yver waarnam.

Naderhant, en om zig tot een kloeker penceelbehandeling te gewennen, wert hy tot Amsterdam by den vermaarden pourtretschilder Abraham van den Tempel bestelt; dog deze ontviel hem vroeg in 't jaar 1672. Van daar trok hy weder tot Leiden by Frans Mieris, en eindelyk te Dordrecht by Godf. Schalken, daar ik hem voor de eerste maal heb leeren kennen. Ik weet niet wat reden hem daar toe beweegde; aangezien hy toenmaals de Tekenkonst al vry beter verstont dan Schalken,

ten ware hy het alleen gedaan hebbe om zyn vleyend penceel (waar door hy berucht is) in zyne behandeling af te zien.

Zoo ik nu de eedle penceelkonst die hy bezit naar waarde wilde pryzen, my zouden geen doorluchtige voorwerpen ontbreken om hem daar by in vergelyking te brengen; en overvloedige reden vinden om op dien voet voort te draven, ten waar my de pen van Gratiaan geleert had, den toom daar omtrent in de hant te houden, en liever te misdoen door te weinig, dan door te veel iemants werk te roemen; want de bovenmatige lofuitingen (zeit die vernufteling) verwekken de nieusgierigheit, en prikkelen de nyd: zoo dat indien de verdiensten niet over een komen met den lof, wort het pryzen voor bedrog gehouden, en maakt dat de opppronker en die opgepronkt wort beide belacht worden. Maar myn toeleg is niet, van de konst der levendigen te oordeelen of die naar waarde te roemen; om dat ik bezwaarlyk het ieder van pas zou konnen maken. Des heb ik best geoordeelt ieders konst zelf te laten spreken, en maar alleen den konstlievenden die met den vinger aan te wyzen. Dichters nemen daar omtrent meerder vryheit aan zig, als wel een Historie- of levensbeschryver voegen zoude.

Hy heeft de Konstgodes altyt uit geneigtheit, met lust, en niet als slaaf, gedient, nog de Fortuin lastig gevallen, maar haar aangegrepen als zy hem gunstig voorkwam, en veel gedaan, schoon niet in vergelyking van anderen. Maar wel gedaan is veel gedaan. Laat de onwetenheit smalen, dat zulk een konstpenceel niet onophoudelyk werkelyk gehouden wort, de verstandigen kennen de spreuk die zeit: De zekerste weg van te behagen, is een

graagte

graagte te vinden in die men verhongert gelaten heeft.

Onder zyne Historiestukken wort inzonderheit geroemt de Historie van Piramus en Tisbe.

De Historische verbeelding van Brutus, daar hy aan zyn zonen, over begane misdaat, ten spiegel voor 't Roomsche Volk, straf oeffent, is geplaatst voor den schoorsteen op der Schepenen kamer tot Leiden.

In den jare 1702 zont hy zyn pourtret aan den Groothartoog van Florencen, die hem daar voor een prezent deed van een goude medalje en keten.

Weinig jaren geleden schilderde hy voor den Keizerlyken Ambassadeur Sinsendorf een stuk vier en een half voet breet, waar in hy afmaalde de beeltenissen der doorluchtigste krygshelden dezer eeuw, Prins Eugenius en Marlburg te spaart zittende.

Men leest een Latynsch' gedicht op de afbeelding vau den Prins Eugenius, door hem geschildert, het geen wy den Leezer mededeelen.

IN EFFIGIEM

Illustrissimi atque invictissimi Herois

EUGENII,

PRINCIPIS SABAUDI.

Adumbratam ab ingeniosissimo artifice
CAROLO de MOOR.

QUalis Alexander, superato victor ab orbe,
Pictus Apelleâ dicitur esse manu:
Non aliter docti celeberrima dextera Mori

Heroa EUGENII *Principis ora refert.*
Ille eſt, quem veterum tempos malè finxit avorum,
Alcides verè, Teutona terra, tuus.
Quo duce perpetuis dudum aſſuefacta triumphis
Exſuperant priſcum Cæſaris arma decus:
Cujus ad invictum dominatrix Gallia nomen
Fracta tremit, clades horret & ipſa ſuas.
O felix fauſtoque aetas ſub ſidere quantum
Invidiae a ſerâ poſteritate feres!
Quae pariter dignum tam forti Principe Apellem,
Et dignum tanto cernis Apelle ducem.

De Heer Arnold Hoogvliet heeft het dus in Duitſch overgegeven:

Op de Beeltenis van den Voortreffelykſten
en onverwinlykſten Held

E U G E E N,

PRINS van SAVOYEN,

Getroffen door den Verſtandigen Konſtenaar,
KAREL DE MOOR.

GElyk Apelles naar het leven treffen kon
Heldt Alexander, die de waereldt overwon:
Zoo treft de ſchrandere de Moor, door konſt gedreeven
Den Prins EUGEEN, *den roem der helden naar het leven.*
Dat de Oudtheit beuzele, en van haar Alcides praat,
Dit is, o Duitslandt, uw Alcides metter daat;
Hy die door zyn beleit, en ſtadig zegepraalen
Den ouden roem doet voor des Keyzers glory daalen;
En wiens onwinbre naam 't heerſchzuchtig Vrankryk ſtaag
Is

Is tot een schrik, daar 't yst van elken nederlaag.
Gelukkige Eeuw, ge moogt op nwe heilstar boogen.
Maar hoe wangustig zal de naazaat op u oogen,
Die een Apelles, waerdt te treffen zulk een Heldt.
En eenen Veldtheer, dien Appelles waerdig, telt.

Ook wert 'er een in Latyn gemaakt op de beeltenissen van Eugenius en Marlboroug in den slag by Oudenaarden, door den zelven Ridder geschildert. Zie, hier is het:

IN TABULAM

uno conspectu exhibentem depictas

EUGENII en MARLBOROUCHII,

effigies in pugna prope Aldenardam per
CAR. DE MOOR, Pictorum Principem.

IRruere in media cernis duo fulmina flammas,
Quid? superasse vides, quos superesse, duces.
Ut media fertur flamma Salamandra superstes,
Sic nostri superant ignibus ambo suis.
Sed liquitur, licet his temere quis fortior obstet;
Quos nec obire hostes strenuè, abire vides.
Idem igitur longè contraria præstitit ignis,
Mortem hosti, at vitam contulit his ducibus.

Dit heeft dezelve Hoogvliet dus vertaalt:

Op de Beelteniffen vau

EUGEEN en MARLBOROUG,

In den Slag by Oudenaarden, gefchildert door den zelve.

Twee Oorlogsbliksems ziet men hier ten vlamme in rukken;
Twee overblyvers, daar hun staal het al doet bukken.
Gelyk in vuur en vlam de Salamander leeft,
Zoo ook myn helden die hun eigen vuur verwinnen.
Of schoon nog iemant durft verwaant den strydt beginnen,
Zie hoe de vyand vlucht die door hun staal niet sneeft,
Een zelve vuur wordt dan gants strydig aangedreven
Den Vyandt levert het den doodt; myn Helden 't leven.

JOHAN FRANCOIS DOUVEN is geboren te Roermond in 'tHartogdom Gelder, op den 2den van Maart des jaars 1656. Zyn Vader Gerard Douven was Rentmeefter van het Kathedrale Kapittel te Roermond, en zyn Moeder Elizabeth Dammerier genaamt, beide uit een geacht geflacht oorfpronklyk. Zyn Vader die vele landen bereifthad, ook in Italie, en langen tyd te Rome zig opgehouden, had daar door een zucht gekregen tot de fchilderkonft, waarom hy zynen Zoon, ziende hem van jongs af aan geneigt tot de konft, daar in heeft opgewakkert. Elf jaren oud zynde wert hy tot het leeren der Latynfche taal beftelt: dog met zyn twaalfde jaar kwam zyn Vader, pas 33 jaren oud, te fterven. Toen verzocht hy aan zyn moeder de fchilderkonft te mogen leeren, het welk zy hem inwilligde, en hem tot Luik beftel-

de

de by den Konstschilder Gabriel Lambartin die vele jaren te Rome gewoont had, daar hy yverig 2 jaren agter een zyn tyd met teekenen besteet hebbende, weder naar huis kwam.

Onderwylen was uit Italie t'huis gekomen Christophorus Puitlink zyn Neef, die zig de Konst in 't algemeen, dog inzonderheit het schilderen van lantschappen en beesten, zoo levende als doode, uitstekend wel verstont, by wien hy 3 jaren het penceel tot allerhande voorwerpen leerde gebruiken.

Te Roermont woonde in dien tyd Don Jan Dellano Velasco, zynde Raadt en Opperste der Finantie in 't Hartogdom Gelder, van wegen den Koning van Spanje Karel den tweeden. Deze was een groot beminnaar van de Schilderkonst, en bezat zoo groot een Kabinet van konst, als zyn Koning. Tot hem kreeg onze jonge schilder toegang, en schilderde 3 agter een volgende jaren voor hem, naar stukken van de berugtste Italiaanse meesters. Door welk doen hy zoo veer in de konst gevordert was, dat hy met iets van zyn penceelwerk aan het Hof van zyn doorluchtigheit Johan Wilhem Hertog van Neuburg, Gulik en Berg enz. te vertoonen, straks gelegenheit vont om de Beeltenissen van veele doorluchtige Persoonen aan 't Hof te Dusseldorp te schilderen, daar hy zulk groot genoegen door gaf, dat hy in 't jaar 1682 tot Hofschilder beroepen en aangestelt wiert. Toen pas 28 jaren oud zynde, begat hy zich in Huwelyk met Maria Johanna Daniels.

Deze Vorst, van natuur tot de konst geneigt, begon na 't verloop van twee jaren door onzen schilder daar toe aangespoort, nu en dan, als 'er ge-

gelegenheit toe was, eenige ſtukken van beruchte meeſters te koopen. Kort daar aan nam de Hartog een reis aan naar Weenen, en nam zyn ſchilder mee, die daar door gelegenheit kreeg tot het ſchilderen van den Keizer Leopoldus, de Keizerin Eleonora, neffens verſcheiden grooten van 't Hof, 't geen den Keizer zoo wel geviel, dat hy hem een goude keten met een medalje te ſchenk gaf.

Terwyl hy nu weder zyne konſt, en andere bezigheden te Duſſeldorp voor den Hartoog voortzette, wert Philip Willem (door afſterven van den Keurvorſt Karel van de Palts zonder erven) Keurvorſt in des zelfs plaats, en verplaatſte zyn Hof van Neuborg tot Heidelberg, wanneer de Princes Maria Sophia tot Koningin van Portugaal wert benoemt, daar onze ſchilder ontboden wert, die na dat hy zyn werk verricht had met een goude medalje beſchonken wert. Daar op vertrok hy op 's Keizers orde naar Weenen, dewyl de Keizer voor had hem tot zyn Hofſchilder te houden: maar 't leed niet lang of 'er viel weer een andere gelegentheit voor om zyn penceel te oeffenen. De derde Princes van de Palts Maria Anna wert gekeurt tot Koningin van Spanje. Des moeſt onze ſchilder voor haar vertrek hare beeltenis malen. Hy zou weder naar Weenen vertrokken en in 's Keizers dienſt gebleven hebben; zoo de lucht daar voor zyne gezontheit zoo voordeelig geweeſt had als elders. Dus is hy met den Keurprins Johan Willem naar Duſſeldorp vertrokken.

Eenigen tyd hier na verloor de Keurprins door 't algemeene ſterflot zyn gemalin Maria Anna, alsook zyn Vader den Keurvorſt Philip Wilhelm; waar door zyn groote Mecenas Keurvorſt wert, en troude met

met Maria Anna Lucia Princes van Toskanen. Dit was weder een vers voorwerp voor 't konſtpenceel van onzen ſchilder, die ook eenige jaren daar na op orde van den Keizer zig naar Koppenhagen begaf om Charlotte Princes van Denemarken (die men voornemens was tot Gemalin van Joſephus Rooms Koning te verkiezen) te ſchilderen. Hy deed dat, en ſchilderde te gelyk den Koning en Koningin, waar voor hy, als hy zou vertrekken (ten bewys dat hy door zyn konſtpenceel voldoening gegeven had) met een groote goude Medalje en goudbeurs beſchonken wert. Dog dit Huwelyk wert niet voltrokken, zulks Douven op orde van den Keizer, in den wintertyd van 't jaar 1697 naar Italie aan 't Hof des Hertogs van Modena gezonden wert, om het pourtret van de Princes Amelia van Hannover te ſchilderen.

De ongemakken en gevaren van de reis werden verzoet, als hy zyn oogen kon verluſtigen met zoo veele uitſtekende konſt, inzonderheit van *Coregio* aan 't Hof te zien. Daar maalde hy de gemelde Princes, op drie byzondere wyzen, levensgroot ten voeten uit, in 't kleen, en in 't groot, en op zyde, welke ſtukken voltooit zynde naar Weenen verzonden werden. Weinig tyd daar na wert die Princes tot Rooms Koningin verklaart en het Huwlyk met Joſephus voltrokken.

In dien tuſſchentydt nam onze ſchilder noch een reis aan naar Florence om het pourtret van den Groothartog te ſchilderen. Zulks was hem gelaſt van de Keurvorſtin van de Palts, die verlangende was om haar Vaders beeltenis te hebben. Daar kon hy zyn konſtluſtig oog laten weiden in kabinetten gevult met de keurigſte konſt, of op de kon-
ſtige

ſtige Antique Statuen die daar in grooten getale zyn, of op alle de uitſtekende pourtretten der beroemſte konſtſchilders van over de drie hondert jaren af, waar onder zig ook de Prins der ſchilders Rafael van Urbyn doet zien. Vorder bewees de Groothartog hem veel eer met alles te laten zien, wat onder zyn gebied in konſt uitſteekt, en gaf hem eindelyk voor zyn vertrek (na dat hy hem zyn afbeeltzel, om by de reſt te plaatzen, gevergt had) ten geſchenk een goude keten en Medalje.

Weinig jaren daar na, als Karel de tweede Koning van Spanje kwam te ſterven, en de Aartshertog Karel van Ooſtenryk te Weenen tot Koning van Spanjen uitgeroepen wert, wert die van hem, als hy over Duſſeldorp zyn reis nam, naar 't leven afgeſchildert, ook naderhant de Princes Elizabeth, Dochter des Hartogs van Brunswyk, die naderhant in 't jaar 1709 tot den Keizerlyken troon verheven wert. Zoo dat Douven de eer heeft gehad van 3 Keizers. 3 Keizerinnen. 5 Koningen. 7 Koninginnen, en een groot getal van Vorſten en Princen naar 't leven af te ſchilderen, waar door zyn konſtroem verſpreit, en zyn gouden oegſt ingezamelt wert. Zeker het helpt veel tot een mans geluk, dat hy konſt bezit, en teffens zig by elk weet bemint te maken.

Nu luſt ons den Lezer een naamrol van de Konſtenaars en Konſtenareſſen die het Paltſiſche Hof gedient hebben te vertoonen, ook een ſchets voor te dragen van de Konſtkabinetten des konſtlievenden Keurvorſts van de Palts Johan Wilhem, wiens konſtlievende zucht, door onzen ſchilder opgewakkert, van tyd tot tyd aangroeide, zoo dat, indien de almogende hem een langer leven gegunt had, men had Duſſeldorp in een ander Ro-

me

me zien verkeeren. Zeker de Konstoeffenaars vonden nooit meer reden dan toen, om de spreuk van Gratiaan te doen gelden: *De genen die men noodig had dat leefden, zullen veeltyts vroeg sterven, en de genen die nergens goet toe zyn lang leven.*

Behalven Douven, had de Keurvorst den over al beruchten Adriaan vander Werff in zynen dienst, dien hy zedert tot Ridder verheven heeft. Ook zyn by hem in achting geweest de beroemde schilder van Venetien Antonio Bell, de byna ongelooffelyk vaardige schilder Antonio Pellegrini, mee een Venetiaan; Dominico Zanetti een Italiaan, Historieschilders in 't groot; de beroemde Johan Weeninx Beeld- en Beesteschilder van Amsterdam; de beruchte Historieschilder Antoni Schoonjans van Antwerpen; de uitvoerige kleene Lantschapschilder Eglon vander Neer, en de konstige Bloeme-en Fruitschilderes Rachel Ruis, beide van Amsterdam; ook Gerardus Karses van Munster, nog twee schilders in *Emaille*, in groote agting.

Hier by zyn te voegen Peter Boy en Johan Frederik Ardin. Noch vier schilders in *Miniatuur*. Noch drie schilders in *Fresco* en Lymverf om *Blaffons* en Theaters voor de Opera te schilderen. Een van deze was de konstige Antonio Bernardi van Bolonie, die vier Keurvorsten van den Palts gedient heeft.

Onder de Beelthouwers wert getelt de beroemde *Chevalier Grupello*, onder wiens opzicht in marmer en metaal gewerkt wert. Van deze is des Keurvorsts pronkbeelt meer als levensgroot te paart zittende, en te Dusseldorp op de markt geplaatst, gemaakt.

Hier by kwamen twee die uitvoerig en konstig in yvoor werkten, Antonio Leonio een Italiaan, en Igna-

tius Eulhoffen een Duitzer, dog die lang te Rome gewoont had. Nog een Italiaan die byzonder afgericht was om *Statuen* van pleister af te gieten. Aan alle deze bovengemelden verstrekte de Keurvorst jaarlyks (naar mate van yders konst) een rykelyke som gelts, behalven de geschenken, wanneer eenig konstwerk tot zyn genoegen was voltooit.

SIMON GERMYN is geboren te Dordrecht in het zelve jaar en op den zelven dag als Prins Willem de III. naderhant Koning van Engelant geboren wiert, te weten op den 14 November van 't jaar 1656. Hy was een Discipel van Godf. Schalken, naderhant van Ludowyk Smits, gebynaamt Hartkamp, by wien hy de nieuwe wyze van behandelingen omtrent het fruitschilderen leerde, waar van ik in des zelfs levensbeschryving vermelt heb, daar hy in het beginsel groot voordeel mee deed; dog het was, gelyk het werk, van geen langen duur. Zedert dien tyd heeft hy zig gezet tot het schilderen van lantschappen in prieelen, en andere huiscieraden. Thans heeft hy 't penceel verlaten en houd zig geheel by den konsthandel.

Zoo wy geen menigte van voorbeelden hadden van die door hunne opvoedinge geen de minste aanleiding hadden tot het leeren van wetenschappen en konsten, en egter van natuur daar toe gedreven wierden, wy zouden ons hebben moeten verwonderen over den konstschilder WILLEM BEURS, wiens Vader een Schoenlapper te Dordregt was. Hy wert geboren in 't jaar 1656, en van jongs aan op 't kleermaken bestelt, maar de zucht tot de konst dreef hem van de naalt tot het penceel. Hy kwam in de jaren 1671 en 1672

by

by Wil. van Drillenburg, en bracht het in dien tyd zoo veer dat hy al een zoet lantschap (zwemmende naar den trant van zyn meesters werk) maken konde.

Naderhant begaf hy zig tot het schilderen van pourtretten, en vertrok van Dordregt naar Amsterdam; daar hy kwam te trouwen aan de Dochter van een zilversmit. Hy zoude het wis veer hebben gebragt, zoo hy niet van aart verandert, meer geneigtheit voor gezelschap en kroegen, dan voor 't oeffenen van de konst gekregen had. Eindelyk vertrok hy naar Grol, daar hy zig begaf tot bloemeschilderen, en onderwyzen van de jeugt, tot welker dienst hy een boekje, genoemt de groote Waerelt in 't kleen geschildert, handelende over de vermengingen en behandelinge der olyverven, geschreven heeft in 't jaar 1692. maar het is ook wel zoo grolachtig, dat ik de moeite genomen heb van een bladzyde uit te schryven. juist daar ik het opsla handelt hy van de knollen, (een woort dat in rymen heel wel sluit op grollen) pag. 153. zegt hy daar: *maar wy spoeden ons om wat meer van de gezonde KNOLLEN te zeggen, die, als ze droog en zoet als de Nimweegse zyn, wel een Doctor konnen besparen, welkers medicynen meerendeels zoo goed en zeker niet worden bevonden.*

Deze worden op den dag geschildert met wit, lichten oker en zwart; en in hare schaduwe moet men het licht wat minderen. 't Groenagtige van knollen wort verkregen op den dag met as, schytgeel en wit, en in de schaduwe met zwart, Indigo en schytgeel, en vereist de reflexie wat meerder schytgeel.

Indien 'er nu iemant mocht verlegen zyn, wat hy

somtyds eten, of ordoneren zal omtrent aard- en peulvrugten voor de keukengewassen, hy zal niet kwalyk doen, indien hy een verstandig en geoeffent schilder verkiest, en zig een schilder laat maken, waar in de meeste vrugten, en die t'zamen konnen zyn in een saisoen, gezien worden. Als hy dan verlegen is, hy heeft maar dit register na te zien, en aanzien zal doen gedenken, en zyn smaaklust konnen opwekken naar behooren.

Dit jaar 1656 brengt ons ook indachtig den braven portretschilder KLOOSTERMAN. Deze was gebooren te Hanover, en heeft zyn meesten levenstyd doorgebracht in Engeland, daar hy ook zyn grafstee gevonden heeft. De lukgodes was hem gunstig in zyne onderneemingen, en zyn Konst, die aan 't Brittannische Hof gewilt was, deed hem veel geld en roem opleggen. In den jare 1696 ging hy, ontboden zynde, naar Spanje, om den Koning en Koningin te schilderen, en kwam met een styve goudbeurs weer te rug. Maar 't was niet lang daar na ('t zyn sterke beenen, die weelde konnen dragen) of hy verslingerde zig aan een Venuswicht, dat hy by zich in huys nam. Deze meer op gelt, als trouw en min gezet, nam haar slag waar, roofde zyn goud, zilver, juweelen, en andere kostelykheden, en ging daar stil mee heen stryken, zonder dat hy haar heeft konnen agterhalen, 't geen hem zoodanig aan 't hart ging dat het hem in zyn zinnen sloeg, en hy 'er afstierf.

Dit doet my gedenken aan de spreuk die zeit: *Dat een begaan misdryf een mensch voor zyn leven ongelukkig kan maken.* Buiten dit was hy een man die van elk een bemind was, die ook, dat al wat zeldzaam is, aan alle Konstenaars goed deed.

Ver-

Verscheiden van zyn konstig geschilderde pourtretten zyn in koper gebragt, als onder andere Mr. Gibbons met zyn Vrouw, door J. Smith.

Gelyk de minnedrift niet wel gestuit kan worden, maar onnadenkelyke wegen weet uit te vinden, om tot haar oogwit te geraken: dus is het ook gelegen met de Konstdrift. Men mag de zelve op alle wyzen dwarsboomen, zoo men wil, zy bereikt eindelyk haar einde, en oogwit. In JAN GRIFFIER, geboren tot Amsterdam, in den jare 1656, zalmen dit gezeide bevestigt zien. Zyn vader meende van hem een timmerman te maken: maar de meester zond hem wel haast weer naar huis, zeggende: dat hy geen dienst van hem konde hebben, aangezien hy ook wel bemerkte dat de jonge daar geen geen geneigtheit toe had, en beeter de teekenpen, dan den hamer wist te hanteeren. Men stelde hem 't een en ander beroep voor, maar tot geen van alle wilde hy 't oor leenen; des besloot zyn vader hem noch een wyl op de Schryfschool te zenden, om onderwyl iets te beramen. Maar wat deed hy? hy veinsde zyn vader daar in te gehoorzamen, maar had inmiddels kennis gemaakt met jongens die in eene Tegelbakkery werkten, met welke hy dagelyks naar 't werk ging, om de zelve te helpen schilderen, en quam op zyn gezette uur t'huis eten, als of hy ter schoole ging, tot dat de bommel eindelyk uitbrak, en zyn vader wel zag, dat het, als het spreekwoort zegt, met onwillige honden kwaat hazevangen is. Waarom hy besloot hem de konst te laten leeren. Inmiddels was hy door zyn zucht tot de Konst, al de andere knapen op den winkel boven 't hoofd in 't Tegelschilderen; zo dat de mee-

ſter tegens zyn Vader zeide, indien hy hem noch maar een jaar daar aan wilde laten blyven, dat hy hem tot opzichter van 't werk zoude ſtellen, en goed loon geven. Maar zyn gedachten (toen hy den toom los had) helden tot waardiger behandelingen. Des hem zyn Vader beſtelde by een bloemſchilder. Doch deze was een dronkaart, en in ſtee van dat Jan de konſt oeffenen zoude, had hy werk genoeg om hem uit kitten en kroegen op te zoeken, en hem zonder ongemak t'huis te krygen, waar door hy een tegenzin in den baas kreeg, en ging by Roelant Rogman daar hy een geruimen tyd bleef. Door zyn byzonderen yver en vlyt tot de konſt maakte hy zig by elk bemint, zoo dat hy zomwyle toegang vont om der braafſte meeſters werken van zyn tyd te zien, als Lingelbach, Ad. van den Velde, Ruisdaal, en Rembrant, by welken hy graag had willen leeren: maar Rembrant weigerde zulks, zeggende: dat Rogman en hy te goede vrinden waren, om zyne leerlingen van hem af te lokken. Al vroeg begreep hy dat de helderheit inzonderheit in lantſchappen pryſſelyk is, en wiſt de wyze van ſchilderen die Lingelbag en van den Velde had, zoo na te bootzen, dat zyn meeſter, die doorgaans wat gerooſt ſchilderde, zomwyle tot hem zeide: *ik kan wel zien waar gy geweeſt zyt.*

Naderhant ging hy by den Konſtſchilder Jan Loten in Engelant, waar door hy eindelyk zoo veer kwam dat hy op eigen wieken konde dryven. Hy zette zig daar ter neer, troude, en won veel gelt met het ſchilderen van Italiaanſche ruynen, en naderhant met aangename Ryngezigten, vol gewoel van beeltjes en allerhande vaartuigen. Zelf had hy voor 't varen op 't water groote geneigtheit,

heit, waarom hy een jacht voor 3000 gulden kogt, ging daar met zyn huisgezin in wonen; verzamelde een schat van zyne en andere meesters konst by een, en nam voor met het zelve over te steken naar Hollant. Dit stuk ging aan. Hy huurde een bedreven Stuurman en Matroozen, zoo veel hy noodig hadde en stak in Zee; maar onderweeg beliep hem een harde Zeestorm, zoo dat zy eerst mast- en stengeloos eindelyk voor 't Vlie op een zantplaat schipbreuk leden, en ter naauwer nood door Visschers hun leven bergden. voor de rest was alles weg, uitgezondert dat zyn Dochter noch eenig gelt in een riem om hare lenden geborgen had, waar van zy zich in dit ongelukkig lot konden bedienen. Dit was in den jare 1695.

Hy floeg zig te Rotterdam neer, daar hy ten eersten kennis maakte met eenen van Dulken, die hem een half fleet vaartuig op paayen verkocht, 't geen hy tot gebruik van zyn huisgezin, en voor hem om te schilderen dede maken, met het welke hy van de eene tot de andere Stadt zig verplaatste, en daar zoo lang verblyf nam als 't hem geluste, gelyk hy dan een lange wyl tot Amsterdam, in de Heere, Keizers- of Leidze graft, voor de kaay met het zelve gemaert, gelegen heeft, oeffenende daar in zyn konst. Tusschen beide (licht was hy tot veranderingen geneigt) voer hy met het zelve wel eens naar Hoorn, of Enkhuizen, en ook eens naar Dordrecht daar hy de ondiepten niet kennende, op een zantplaat zeilde daar hy meer dan acht dagen, (tot dat 'er een hooge vloet kwam die de kiel vlot maakte) zitten bleef. En wat nood was 't? hy voerde als de schildpat zyn huis met zig dat hy van mondkost verzorgde. Dus was 't hem

ook onverschillig waar hy was, terwyl hy zich rekende een borger van de waerelt te wezen.

Tusschen beide dient ook aangemerkt dat hy zig niet altyd by eene wyze van schilderen gehouden heeft; maar zomwyl zyn penceel liet zwieren naar den wint van voordeel, dan eens op de wyze van Rembrant, dan eens op de wyze van Poelenburg, Ruisdaal en anderen, zoo dat zyn werken dikwils voor egte stukken van die meesters verkocht zyn geworden.

Na dat hy dan verscheiden agtereenvolgende jaren de Hollantsche waerelt op zyn waterpaart doorgezworven had, kwam hem in den zin, een tocht daar mee naar Engelant over Zee te wagen: maar gedachtig aan den vorigen gevaarlyken zeeramp, besloot hy zyn huisgezin op een ander vaartuig in te schepen, zeggende: *dat zoo hem dan diergelyke ramp andermaal over kwam, hy dan voor zig zelf alleen maar ongelukkig zoude wezen.* Hy ondernam het, en kwam gelukkig daar mee in Engelant, daar hy nu noch leeft, en de konst oeffent.

Zyn zoon Robbert Griffier, die hem geboren is in Engelant 1688 op den 7 van Wynmaant, is niet minder in zyn konst uitstekende als zyn Vader. Deze was niet met hem op Zee, wanneer hy schipbreuk leet, maar in Yrlant, doch kwam naderhant over in Hollant, en heeft zig na zyn Vaders vertrek zedert tot Amsterdam opgehouden, daar hy nu noch de konst met veel roem oeffent, en zig vermaart maakt met het schilderen van Ryngezichten vol gewoel van fraje beeltjes en andere verzieringen op de wyze van Herman Zaftleeven.

HUIS-

HUISMAN is geboren te Antwerpen in 't jaar 1656, een fraay Lantschapschilder. Hy bracht een groote diepte en ingezicht in zyne penceelwerken, en sierde de zelve met geestige beeltjes en beesjes.

In dit zelve jaar 1656 wert de beruchte Konstschilder in pourtretten Guilelmus, anders WILLEM WISSING in den Haag geboren.

Zyn eerste onderwyzer in de konst was Wilh. Doudyns, by wien hy eenige jaren bleef, tot dat hy (behalve de teekenkonst) ook de behandeling der verwen verstont. Na welken tyd hy zig naar Engelant (want hy wasgeneigt tot het pourtretschilderen) begaf om onder opzicht van Pieter Lely zig vorder te oeffenen, 't geen tot zyn geluk en roem uitviel. Want hy zoodanig in konst toenam, dat hy eerste Hofschilder wiert van Koning Jakob den tweeden, die hem ook (na dat zyn Dochter Maria, met Willem den III Prins van Oranje en Stadthouder van Hollant, getrout was) van Londen over zont naar den Haag; om hun beider Beeltenissen, voor hem, naar 't leven af te schilderen.

Hy wert gehouden voor den besten pourtretschilder in dien tyd, en zyn ryzende konstzon zoo helder in den ochtentstont van zyn leven uitschitterende in de oogen van zyn benyders, heeft velen doen gelooven, dat hy door den weeh van vergif naar de Elizeesche velden gezonden is. Wat daar van is laten wy daar. Maar hy is gestorven op het Lanthuis van de Graaf van Essex, buiten Londen op den 10 van Sprokkelmaant des jaars 1687. pas 37 jaren oud. Waarom men ook onder zyn Borstbeelt door J. Smit geschraapt, leest:

Immodicis brevis est aetas.

Dat is:

Ongemeene Konstenaars leven niet lang.

Nevens hem komt de brave paarde- en Batalјeschilder DIRK MAAS ten tooneel. Deze wert geboren te Haarlem op den 12 van Herfstmaant 1656. Zyn eerste onderwyzer in de konst was Hendrik Mommers, die gemeenlyk Italiaansche Groenmarkten schilderde, een Haarlemmer van geboorte, overleden in zyn 74 jaar 1697. Daar na begaf hy zich by N. Berchem in wiens wyze van schilderen en voorwerpen hy beter gevallen had; en eindelyk door omgang met J. van Hugtenburg heeft hy zig geheel tot het paardeschilderen overgegeven.

Hier nevens verschynt de brave lantschapschilder GUILIAM DE HEUS ten tooneel, met zyn Neef Jacomo de Heus, die zyn Ooms penceelhandeling in 't eerst zoodanig nabootste dat 'er geen onderscheit in bespeurt wiert: om welke reden de Bent, als Jacob de Heus te Rome kwam, hem den naam van Afdruk gaf.

Guiliam de Heus was een leerling van den vermaarden Jan Both, en schilderde zyne lantschappen ook geheel op de wyze van zyn meester. Hy heeft vele jaren te Rome, en vorder in Italie met teekenen en schilderen doorgebracht. Naderhant is hy tot Uitrecht, daar hy geboren was, gestorven in een goeden ouderdom, maar op wat jaar weet ik niet.

JAKOB DE HEUS is geboren tot Uitrecht in 't jaar 1657. Van jongs af aan tot de konst geneigt,

neigt, en aangespoort door zyn Oom, begat hy zig daar toe met zoo veel zucht en wakkerheit, dat hy gemelden zyn Oom, op 't spoor (schoon zoo veer voor uit) nadravende hem onderhaalde. Toen dreef hem de reyslust naar Rome, daar hy, als elders in Italie, verscheiden jaren gewoont heeft, zig vorder oeffenende naar de beste voorbeelden. Maar hy veranderde zyne wyze van schilderen naar die van Salvator Rosa, inzonderheit in zyn beeltjes. Hy schilderde ook paartjes, koetjes en ander vee heel geestig, aangezien hy de teekenkonst fiks verstont, en lang op de Academie naar 't leven geteekent had.

Hy was een wel gemaakt Jongman, vernuftig, niet misdeelt van verstant, wel bespraakt, potzig en geestig in zyn antwoorden, altyd vrolyk van aart, en bemint in alle gezelschappen. Een staal tot bestempeling van 't gezegde, lust ons hier te verhalen. Als hy te Venetien by den Heer Lucatello Geheimschryver van den Senaat schilderde, gebeurde 't dat hy met gemelden Heer naar zyn lusthuis zoude ryden. 't Eene paart zyn hoefyzer telkens stootende, verloor het, aangezien die weg alzins met keysteenen bezaait was, waar door het paart begon te hinken, 't welk de koetzier bemerkende het rytuig stil hielt, en het zyn Heer bekent maakte, die 'er straks uitsprong, den poot van 't paart oplichtte, en eenige woorden van bezweringen daar over binnens monts mompelde, daar onze schilder wel hartelyk om stont te lachen dat hy schudde. De Heer zig omkeerende zeide: *lacht gy daar om? of geloofft gy niet dat zulke dingen kragt hebben? 't is menigmaal ondervonden dat het goet is.* Waar door de Heus noch meer begon te lachen, en eindelyk zeide: *Myn Heer, indien die be-*

bezwering van zulk een kragt is, dat het de hoef van 't paart kan hart maken, zoo verwonder ik my dat 'er noch Hoeffsmits in Italie gevonden worden.

Na dat hy nu eenige agtereenvolgende jaren te Venetien de konst geoeffent had, ook te Rome, en menigen vrolyken avont met de Bentvogels had doorgebragt, kwam hy weder te Uitrecht woonen by zyn Broeder den Postmeester.

Naa eenigen tyd verblyfs aldaar wert hy aangezet door den Heer Tailler geweest Professor der Wiskonst in de Illustre school te Nimwegen, die hem hoop gaf van door den Heer Dankelman in dienst van 't Hof te Berlyn te geraken. Zy begaven zig dan derwaarts heen: doch die aanslag lukte niet, maar liep vruchteloos af, hoewel hy al een schoon gezicht van dat Hof op doek had begonnen; om dat de Heer Dankelman in ongunst van 't Hof raakte. Hy liet zig nog een wyl door anderen met hoop vleien, waar na hy gedenkende aan de Italiaansche spreuk, die zeit: *Lieden in hoop te onderhouden is beleeftheit, zig op hunne erkentenis te verlaten is slechtheit; want aan de erkentenisse is het alzoo eigen te vergeten, als aan de hoop te gedenken*; reden vont van hoe eer hoe beter te vertrekken, te meer wyl zyn reisgenoot Joh. Tailler, anders *Speculatie*, ziende zyn toeleg mee verydelt, 't zig zoo aantrok, dat hy een mymering in zyn hersens kreeg, die meer en meer zig begon te openbaren. Want komende op een morgen by onzen de Heus, verhaalde hy hem dat 'er op zyn leven toegeleit wiert, en verzocht dat hy in aller yl de reis met hem naar Hollant wilde aannemen, en zyn kleederen hem aantrekken. De Heus die terstont bemerkte wat 'er haperde, en dat het zyn reisbroeder in den bol scheelde, zeide al-

al lachende : *wout gy dan datze my voor u den hals braken?* Hy zocht gelegentheit die hy kreeg, om met ſpoet weg te geraken naar 't Sticht, oeffenende zyn konſt, die meeſt naar Italie verzonden wert.

De naarſtigſte was hy niet; maar wonder vaardig en fiks in zyn penceeloeffening, want zelden ſchilderde hy naamiddags, die hem met den avont tot uitſpanningen diende, en als hy geneigt was dien wat langer te rekken ging hy zomwyl zyne kenniſſen tot Amſterdam en elders bezoeken.

Zyn laatſte plaizierreis naar Amſterdam, die hem de dood aanbracht, ſtaat nu gemelt te worden.

Bloeimaand, die hem voor Bloedmaant ſtrekte, was gekomen, als de Heus het Sticht (onbewuſt wat hem zoude overkomen) het laatſte vaar wel toeknikte, om zig tot Amſterdam by zyne vrienden en konſtgenooten wat te verluſtigen. Wat gebeurt 'er? hy die nu al eenige dagen met de neus in 't nat geweeſt had, laat uit op nieus bewegen zonder zig te ruſten, tot den dans, waar door hy zig zoo vermoeide, dat hy genootzaakt was voor altyd te ruſten.

Dien zelven naamiddag ontmoette hy Albert van Spiers, anders de Piramide, dien hy van oude kennis wegen verzocht met hem te gaan, in 't gezelſchap, aangezien van Spiers ook by Jan vander Keere, toen een Goutdraattrekker, die hem genoodigt had, bekent was. De Heus hielt ſterk daar op by hem aan, dog hy, die zig anders wel *met een ſtroo*, als het ſpreekwoort zeit, *liet trekken*, weigerde zulks, zeggende dat

hy

hy geen luſt had tot drinken. Dus de Heus alleen naar 't gezelſchap ging.

'T is opgemerkt dat de Heus korten tyd te voren met een rytuig omgevallen had en zyn borſt bezeert, maar vorder daar geen agt op gegeven. Als hy dan vry laat in dien avond ſterk gedronken hebbende naar bed zoude gaan, begon hy geweldig te braken, en daar op bloed te ſpuwen.

Men giſt dat zyn borſt inwendig door dien val gekwetſt geweeſt zal hebben, en door de geweldige braakperſing los geborſten wezen. Het zy daar mee zoo 't wil, hy ſtierf den 9 van Bloeymaand 1701. Zyn Lyk wert van Amſterdam naar Uitrecht gevoert, en daar begraven.

W. vander Hoeven maakte te zyner gedachteniſſe dit volgende treurdicht:

Wat felle moordſchicht heeft de Dood op nieuw geſmeet:
Die Ryn, en Tyberſtroom, en d' Amſtel trof met leet,
Toen hy de borſt trof van het hooft der Konſtenaren?
De droeve Konſtgodes dekt haar ontooyde haaren,
En hals, en aangezigt, met treurig rouwgewaat,
Wyl haar dit zwaar verlies heel diep ter harte gaat.
Klaag vry Godes! beſpreng met tranen mond en wangen;
De droefheit heeft uw ziel niet zonder reên bevangen:
'K heb om uw zwaar verlies myn treurpen aangevat.
Zy zweeft al lillende op het nat beſprengde blat,
En deelt zo diep als ooit in uw elendig klagen,
Nu d'onverzoenb're dood uw halsvriend heeft verſlagen,
Hem uit uw arm gerukt, helaas al t'onverwacht!
Die heel Italien in Nederlant gebracht

Zou

Zou hebben door 't penceel. Laat ons een zuil oprechten
Voor hem, die onbeschroomt Salvater dorst bevechten.
En naar den lauwer dong gepast op Roozaas hoofd.
enz.

In het einde gaat hy voort:

Gans Uytrecht smelt in rouw, de Ryn gevoelt het leet;
Hy deinst te rug, en scheldt het lot voor wrang en wreet;
Wie, roept hy, zal myn stroom en weelige akkers malen;
Nu ik dit dierbaar Lyk hier in het graf zie dalen?
Wat lichaam is bekwaam voor zulk een grooten geest?
Myn zon is uitgedooft, DE HEUS *die is geweest.*

PHILIP TIDEMAN is geboren te Hamburg in 't jaar 1657 op den 22 van Wintermaant, van deugdelyke ouders voortgesproten welker voetstappen hy nagevolgt heeft. Zy lieten (gelyk alle brave Borgers daar gewoon zyn te doen) hem de Latynsche taal leeren. Doch het verborgen konstvuur brak met zyn twaalfde jaar uit, 't geen zyne ouders tegen hun wil ontwaar werden, als die een ander oogmerk met hem voor hadden. Doch zyn Vader (overwegende dat de schilderkonst niet alleen een man geacht doet zyn, maar dezelve ook agtte een der eerlykste oeffeningen te wezen; aangezien men zig daar mede op geen oneerlyke wyze verrykt) vond zich overreed, en bestelde hem tot dien einde by den Konstschilder Ns. Raes, by wien hy na 't verloop van agt jaren zoo veer in de konst gevordert was, dat hy geen leybant meer noodig had, maar op zig zelven bestont te schilderen, en leerlingen aan te kweken. Dit duurde maar ruim een jaar, wanneer hy min agt gevende op de voordeelen, als op den voortgang

in

in de konſt, beſluit nam om naar Amſterdam, toenmaals verzien van brave Konſtſchilders, te trekken, om van de beſchouwing hunner konſtwerken, en omgang met de zelve zyn begrippen met grootſe denkbeelden op te vullen, aangezien hy op de verbeeldingen der hiſtorien gezet was, waar in Gerard de Laires in dien tyd inzonderheit uitſtak, onder wiens onderwys hy zig begat; doch dit duurde maar een half jaar; hy ging toenop zich zelven wonen en kreeg verſcheide werken aan de hand.

Laires overkropt van werk, en behagen ſcheppende in zyn penceelbehandeling, lokte hem weer tot zig, gevende hem den koſt, en een zekere ſomme gelts s' jaars toe, voor dat hy hem hielp ſchilderen, aan zolderingen en niſſen, dog naa het verloop van twee jaren (eenige ſtrubbeling tuſſchen hun beide gekomen) ſcheidden zy voor altoos van malkander.

Van eerſten af aan kreeg hy ('t geluk hem gunſtig zynde) de handen vol werk, waat door hy zig als borger daar ter neer ſloeg, en zig tot den echt begaf.

Onder zyne voorname konſtwerken zyn bekent het orgel in de oude Luiterſche Kerk.

De agterzaal van den Heere Joh. van Droogenhorſt.

By den Heer Procureur de Vlieger het voorhuis, en de kamer van onderen beſchildert.

By den Heer Borgermeeſter Verſchuur tot Hoorn, drie kamers van onderen, met de ſchoorſteenſtukken, waar van het eerſte binnen een ſierlyke ovale lyſt, verbeeldt Venus, hare klachte doende aan Jupiter over het ongelyk dat Juno haar Zoon aandeed. De hoeken van gelyk met beeldwerk geſiert,

ver-

vertoonen in den eersten hoek Eneas dragende zyn ouden vader uit den brant, nevens de zinnebeelden Godvrugtigheit en Dapperheit.

In den tweeden hoek staat Juno verbeelt daar zy by Eool komt, hem verzoekende de stormwinden uit te laten om de vloten te verdelgen, en daar nevens Eenzydigheit en Geveinstheit.

In den derden hoek zietmen Eool de winden los laten, die schrikkelyk op de Trojaansche vloot stormen: en nevens hen den Toorn en Wreetheit.

In den vierden vertoont zig de vloot door Turnus in brant gezet, en hoe zy door betooveringe van Cybele in Zeenimfen verandert, nevens de beelteniſſen van Gevaar, en Hulp.

Wy zouden de orde van onze schryfwyze overtreeden, zoo wy de menigte van schoorsteenstukken, nissen in poortalen, en tuinsieraden op een lyst brachten. Aan een moeten wy gedenken om zeker voorval, in het tuinhuis van den Heer Christiaan van Hoek op zyn Hofstee aan de Veght, die hy van binnen met zinnebeelden in nissen en andere sieraden konstig heeft opgesiert. Dit werk wat laat op 't jaar 1696 begonnen quam niet ten einde voor dat het ys in de vaart was. Smit die daar mee schilderde, en de posten, en 't lystwerk marmerde, had zyn schaatsen by zig. Tideman, die daar niet op afgerecht was, zou hem dan vast houden en agter aan op het gladde ys nasullen: maar dit wilde niet lukken. Des wert goetgevonden dat Tideman zig in zynen mantel bakeren zoude, Smit den slip vast houden, en hem dus over 't ys voort slepen. Zy kwamen behouden tot Amsterdam, dog de goede Tideman beklaagde zig over deze onderneming; want als hy op 't lant

gekomen den mantel voor de kouw wilde omhangen, was de zelve zoo vol luchtgaten door 't ſchaven van 't ys gekomen, dat het wel een verſcheurde bedelaars mantel ſcheen te wezen,en hy genootzaakt was een nieuwen te laten maken. Dus duur ſtont hem die vrye vracht.

De menigte van teekeningen en ſchetſen, zoo van Hiſtorien, Fabelen, en Zinnebeelden, die hy naagelaten heeft, geven blyken van zyn onvermoeide naarſtigheit en yver. En zoo hy alleen eenige uitſpanningen nam, het was door 't ſnarenſpel, inzonderheit de handviool,daar hy zig wel op verſtont. Buiten dit vont men hem nooit ledig, maar altoos buiten zyn ſchildertyd, of met een boek of met de teekenpen in de hand. Daar en boven was hy deugtzaam oprecht en vroom van wandel, 't welk hy ook met grooten ernſt, op zyn krankbed leggende, zyne Kinderen aanbevolen heeft. Hy ſtierf (na dat hy 7 à 8 dagen met groote pyn in zyn zyde gekwelt was) op den 9 van Wiedemaant 1705, naalatende behalve zyn konſtroem, den lof eens onbeſproken levens, en het overſchot van zyne overwinſt ten gebruik van zyn Vrouw en Kinderen.

Zoo dat het niet altyd zeker gaat 't geen een nieutyds † Dichter (op zulk een voorwerp zinſpelende) zeit:

Al wie uw ſchreden volgt kan niet gelukkig wezen,
En vraagt gy my waarom? gy zyt een eerlyk man.

Matige overwinſt door ſpaarzaamheit by een gehouden doet een menſch veel geruſter en gelukkiger leven, dan die groote fortuin hebben en hun goedt

† H. van den Borgs Mengelpoezy. p. 104.

goedt schandelyk verkwisten. Behalve dat het ons niet passen zoude de leerjeugt tot dusdanige levenswyze te sporen; even als of de Fortuin alleen zulken in 't gemoet liep, en den vromen den nek toekeerde.

Voorbeelden hebben ons ook wel het tegendeel doen zien. Thans staat 'er een van een slecht levens gedrag ten tooneel te komen. Maar wat zal ik zeggen? 't gaat zoo in de waerelt, 't schadelyk onkruit groeit met de goede terwe teffens op, en de schurfde schapen mengen zig onder de reyne kudde. Eerlyke en oneerlyke, vrome en onvrome zyn spiegels voor de opmerkende jeugt, de een om tot het goede te sporen, de ander om van 't kwade een afschrik te doen krygen.

Men buigt in tyds de vrugtboomloten:
En 't takje wyl 't noch buigzaam is;
En knelt het met een taaje wis:
Maar in zyn gullen groey geschoten,
Ontspringt het licht die boey en band,
En heft zyn flugge kruin naar boven.
Dus kan men voor een tyd wel dooven
Het driftvuur van 't gemoet; maar spant
Natuur haar kragten in, geen toomen
Bedwingen 't voortgaan der onvroomen.

ERNST STUVEN zal dit gezegde ten voorbeeld bestempelen, en zyn levensbedryf 't ons, in stee van een printverbeelding, doen zien.

Hy is te Hamborg geboren, en heeft ook aldaar aangevangen de konst te leeren by eenen Hins, die hem, om dat hy 'er een leerzugtigen aart in bespeurde, had in zyn huis genomen, daar hy wakker en vaardig het penceel had leeren

handelen. Hy kwam in den jare 1675 toen 18 jaren oud in Amsterdam, genegen zynde om portretten te leeren schilderen, daar toen veel gelt mee te winnen was. Misschien was hy aangespoort door de blinkende voordeelen die de brave pourtretschilder Jan Ovens had overgegaart. Hy prezenteerde zich aan Johannes Voorhout dien hy te Hamborg gekent had, die hem ook, om dat hy van een goeden inborst scheen te wezen, aansloeg: maar hy was maar een korten tyd by hem. Want zyne behandelinge van 't penceel beter naar het bloemschilderen hellende, kwam hy by den berugten Guilhelmo van Aalst, en na dat hy daar een wyl geweest had, te leeren by den braven bloemschilder Abraham Minjon, daar hy zoodanig in korten tyd toenam, dat zyn konst geroemt wiert, en hy over zulks bestont by zig zelven de konst voort te zetten 't geen byzonder wel gelukte, aangezien de fortuin hem gunstig was. Hy kwam te trouwen en kreeg verscheide kinderen, doch konde egter op zyn konst rykelyk bestaan hebben, zoo hy zig niet by gezelschappen, in drinkwinkels en andere uitsporigheden had begeven.

Van Claudius Nero wort getuigt, dat hy, zoo lang hy onder opzicht van zyn opzichter Seneca leefde, en zich des zelfs leerlessen onderwierp, van een goeden inborst scheen te wezen, maar zoo haast hy Vorst was geworden, uitborste tot alle ongebondentheit, en schelmstukken.

Dus getuigt ook Johannes Voorhout, die hem in zyne jeugt gekent heeft, dat hy zig minzaam, beleeft, meegaande, en leerzaam, gedragen heeft zoo lang hy onder opzicht van zyne meesters geweest is. Maar niet zoo ras en was hy dien teugel ontwasschen, of hy spatte uit tot alle ongebonden-

den-

denheit, ſtugheit, en weergalooze ſtoute en onvoeglyke bedryven.

Een byzonder ſtuk van zyn weergaloos kwaataardig en boos bedryf viel 'er voor, als Willem Grasdorp om de konſt te leeren by hem woonde; in den jare 1697. Deze Grasdorp was van zyn moeder, en aangehuwden vader, by Stuve beſteet voor den tyd van drie agtereenvolgende jaren. Hier van was een kontrakt gepaſſeert, en daar in wel ſtipt bedongen, den tyd ten voordeele van hem te voldoen. Ondertuſſchen zogt hy 't op allerhande wyzen tegen den jongen, op dat hy 't hem loof mogt maaken, en dus middel vinden om uit hoofde van het kontrakt, een eyſch tegen zyne ouders (om zyn onwil) te formeren, om alzoo aan penningen te geraken, wanneer dat verbant door gelt zoude afgemaakt worden. Hy beſchuldigde zynen leerling dan van dieſſtal, van wegen een kleen pourtretje 't geen naderhant gevonden wert. Dit niettegenſtaande moeſt hy veele mishandelingen dulden, daarenboven wert hem belet aan zyn ouders te ſchryven: en uitgaan of wegloopen en konde hy niet, wyl hem zyne kleederen tot de ſchoenen toe waren weg genomen en in de Bank van leening ter bewaring gebracht. Dus hy zyn noot, en dat hy honger en gebrek leet, uit een venſter den buuren toeriep, 't geen hem weinig holp, aangezien de buuren de kwaataardigheit van Stuve kenden, en gevolglyk ſchroomden zich daar mede te bemoeyen.

De noot zoekt liſt, zeit het ſpreekwoort. Grasdorp nam de gelegentheit waar, ſchreef een brief aan zyn moeder, en gaf die in der ſtilte aan een Wevers baas, die zomwyl by Stuve kwam, om

Bloemen en Loofwerken tot zyn hantwerk dienſtig te leeren teekenen. Daar op kwam de moeder die te Zwol woonde over, en zond haar mans Broeder om haar Zoon te ſpreken, daar Stuve niet in wilde verſtaan, maar den man eerſt met ſchelden, daarnaa met ſlagen te keer ging, zoo dat zy al worſtelende voor de deur vochten; en wyl de ſtraatmakers bezig waren om de ſtraat te verleggen, bediende hy zich daar van, nam een ſteen op en ſloeg den man daar twee gaten mee in 't hooft, die met den bebloeden kop ſtraks naar den Hooftofficier ging, welke aanſtonds een diender mee zont om onderzoek van zaken te doen; dog die kwam op gelyke wyze geteiſtert te rug, met de boodſchap dat het wel een dol menſch geleek, die al wie hem voorkwam ſloeg en ſcholt; gelyk hy ook den Makelaar Loot (die voor heen een ſchuldeys op hem gehad, en hem uitgewonnen had) die 'er op dien tyd voor by kwam en 'er een woort in ten beſte wilde ſpreken, onfatſoenelyk bejegende, ſcholt voor een ſchoft, en dat hy de oorzaak van zyn bederf was, zoo dat die mee werks genoeg had om zyn biezen te pakken, en heels huids 'er van daan te komen. Daar naa zont de Schout twee andere van zyne dienders, met bevel dat hy den jongen zoude los geven. Maar hy begeerde zulks niet te doen, maar ſcholt en laſterde de Overigheit. Zoo deet ook zyn wyf, dat daarenboven noch de ſtoutheit had, van zelfs naar den Officier te gaan, en te klaagen over het ongelyk 't geen haar wiert aangedaan, maar bragt het door haar ſtout ſpreken en ſchelden zoo veer dat zy in de boeyen gebrocht wiert. Hy de tyding daar van gehoort hebbende wert te doller, liet door zyn Zoon buskruit en kogels koopen, laadde

zom-

zommige piſtolen, en maakte zig tegen den aanval gereet, wyl hy wel konde bezeffen dat hy 'er willig of onwillig mee aan zouw moeten. Daar benevens deed hy van zyn Zoon een grooten ſtapel ſteenen op de bovenkamer dragen, en verzekerde de deuren zoo goet als hy konde.

Den avont gekomen zynde beſmeerde hy zyn aangezicht en handen met roode verf, ging voor 't venſter ſtaan en riep tegens de menigte die zig van allen kanten (om te zien hoe het met hem zoude afloopen) vergaderde, dat hy van God tot Richter was geſtelt, dat de Heeren van Amſterdam luiden onſchuldig ter doot gebracht hadden. Dit zeggen zag op die perſoonen, die in den oploop in 't jaar 1696 werden gevat, en voor de Waag opgehangen; waar door, als ook door 't byſpringen der gewapende Borgery, de oproer gedempt wert, en de Magiſtraten voor meerder rampen beſchermt werden; waarom alle die zich terzelver tyd in de wapenen begaven, van de Heeren Borgermeeſteren van Amſterdam zyn beſchonken met een zilvere Medalje, waar op Neptuin op zyn ſchulpkoets van twee zeepaarden voortgetrokken door een ongeſtuime Zee, door wederzydze winden ontſteken, verbeelt ſtaat, met het byſchrift,

Motos præſtat componere fluctus.

Dat is:

Beſt is de driften van de vloeden neêr te zetten.

Voorts dat hy ook zoo doen zoude. Hy keerde zich daar op naar Grasdorp, zeggende dat hy zig bereiden moeſt tot de dood, die daar op niet wiſt van be-

naautheit waar te kruipen. Die buy wat overgewaaid, dwong hy Grasdorp by hem op 't bed (daar hy een blooten degen nevens hem leggen had) te komen leggen. Maar de vrees en angst (dus heeft my Grasdorp zelf verhaalt) hielt hem den vaak wel uit de oogen. Doch Stuve sliep een lange poos dat hy snorkte. Als hy dan in den morgenstont ten drie uuren ontwaakte nam hy Grasdorp in volle razerny by een vlerk, en scheurde hem van 't bed af, zeggende, *ziet gy dat licht niet? nu is je vonnis gemaakt: doe je laatste gebet; je moet sterven.* 't Geen dien Jongman in een doodelyke vrees bragt, dat hy 'er eindelyk noch toe zoude komen. Waar naa hy zich weder te bet ley, en ondertusschen liep Grasdorp in den donker omsnuffelen of 'er ergens gelegentheit van uitkomen voor hem was, maar te vergeefs; want deuren en vensters waren vast gesloten, en bebolwerkt, en gestommel te maken was voor hem niet raatzaam; maar hy ging zoo haast het dag was zich zetten tot schilderen aan een werk dat af moest wezen, om dog geen oorzaak van misnoegen te geven. Maar hoe 't hooft naar 't schilderen stont kan elk oordeelen. Stuve uit zyn bet opgestaan komt hem als een verwoede draak aanvliegen, grypt hem by 't haar en sleept hem over den gront, rukt hem zyn palet en pencelen uit de hant, en steekt met een penceel stok door zyn lip dat hem 't bloet langs de kin afgudste, waar door hy het op een schreeuwen stelde. Doch dit wert hem door den dollen wel haast belet, die hem de strot wel zoo dicht toe hielt dat hy byna geworgt was. Naa het verloop van eenige uuren riepen hem de buuren van agteren toe, lokten hem op de agterplaats, en baden hem dat hy zich dog wat stil

wil-

wilde houden en zoo voort. Immers zy hielden hem zoo lang op met praten dat Grasdorp inmiddels gelegentheit vont om hem blootsbeens door een venſter te ontſpringen.

Ondertuſſchen hadden de Magiſtraten der Stadt over dit doen zich dien dag beraden. En wyl zy van voorleden tyd, te weten dat hy zig mede in gemelden oploop in den jare 1696. had gemengt, en in het huis van den Heere Boreel was gezien, wanneer het geplondert wiert, noch wat tot zynen laſten hadden, wert den onderſchouten belaſt hem levendig of doot te leveren, die dan in den avontſtont geſterkt met Stadts Dienders, en zommige van de ratelwagts, op het huis (dien tyd woonde hy op de Blomgraft) aanvielen. Maar zy werden met ſteenen die hy daar toe had doen boven brengen op hunne herſenpannen gebonſt, dat hun de luſt van 't ſtormloopen over ging. Egter rammeyden zy de benedendeur aan ſpaanders, daar een van de ratelwagt willende door inkruipen met een bebloeden kop weer te rug deisde. Zy beriedden zig (wyl 'er geen kans was om door dien weg buiten gevaar hem meeſter te worden) van daar het naaſte huis van boven het dak in te klimmen, waar door zy op den zolder kwamen; maar niemant dorſt zig 't eerſt van den trap begeven, wyl hy daar met den degen in de vuiſt ſtont op te paſſen, en zwoer by al wat leelyk is, den eerſten die af kwam te doorſtooten. Wat nu? zy deden de planken van de zoldering boven de kamer daar hy zig toen had opgeſloten op breken, om hem met een ſchippers haak daar door te keer te gaan. Een lange wyl ontweek, en keerde hy den ſlag van den haak af. Eens kregen zy hem beet aan zyn japonſen rok, maar dat ontdraayde hy; doch de tweedemaal

hegtte de haak in zyn kakebeen, waar aan zy hem wel zoo vast hielden dat hy niet veel figuuren konde maken, gelyk hy 't ook eindelyk opgaf en zyn degen weg wierp. Egter hielden zy hem zoo lang tot dat zommige beneden klommen en hem met touwen bonden om den dans niet te ontspringen. En dus bragten zy hem voort met een Sleetje (want gaan en wilde hy niet) geknevelt naar de boejen.

Na dat hy van de Heeren Schepenen verhoort was wert hy voor den tyd van 12 agtereenvolgende jaren in 't Rasphuis, en zyn wyf in 't Spinhuis gebannen; dog hy kreeg door goede beloften van zulks niet meer te doen, en voorspraak van zommigen die hem om zyne konst noch zucht toedroegen, 6 Jaren afslag; naa welken tyd hy 'er uitraakte, onder belasting van de Stadt te ruimen; maar hy gehoorzaamde daar niet aan, bleef in Amsterdam, maakte op nieus weer vreemde figuren, kon ook zyn tong van laster tegens den Magistraat te spreken niet onthouden. Des wert hy weder opgelicht en voor de tweede maal in 't Rasphuis gezet; daar hy verscheide bloemstukken zoo voor deze als gene geschildert heeft; tot dat hy eindelyk daar weder uit ontkwam, en zig tot Haarlem begaf by Romein de Hooge. Van daar trok hy naar Rotterdam, daar hy voor den Heere de Beer schilderde, die hem daar voor den kost, drank, en een dukaat daags gaf, naderhant voor andere konstlievenden meer, tot dat hy aldaar eindelyk zynen veragtelyken levensloop geeindigt heeft.

ELIAS VAN DEN BROEK, geboren te Antwerpen, was een van zyn eerste en beste leerlingen, maar al mee een man, (als 'er meer zyn geweest) die de fortuin maar van agteren gezien heeft.

Hy

Hy schilderde heel los en geestig allerhande bloeme, kruiden, slangen, Hagedissen enz. En 't was aan zyne behandeling ook wel te zien dat hy by de Heem geleert had. Hy woonde buiten de Amsterdamse Uitregtse poort op 't Molepad, daar hy by zyn huis een Bloemhof tot zyn gebruik had, en stierf in het jaar 1711.

LAURENS vander VINNE Vincentszoon, dien 't ook byna onverschillig is eeven als 't zyn Vader was, wat hy maakt, steekt met zyn konst nochtans wel meest uit in zyn bloemstukken. Hy heeft geen ander leermeester gehad dan zyn Vader. Zyn meesten tyd heeft hy doorgebracht met het schilderen van de geagtste bloemen voor de Floristen, zoo met oly- als waterverf. Inzonderheit voor den Heer Philips de Flines, die alle de raarste en zeltzaamste gewassen uit Oost- en Westindien herwaarts gebragt, door hem heeft doen afschilderen. Thans houd hy zig meest bezig met patroonen voor de Fabriqeurs te teekenen. Hy wert te Haarlem geboren den 24 van Lentemaant 1658.

Tot verlies van de Konstschool tot Amsterdam zyn gestorven PAULUS VAN HILLEGAART, en PIETER DE RUELLES. Wat zy geschildert hebben weet ik niet: alleen is hun naam door de dichtkonst levendig gebleven. Zy worden beide om hun konst geroemt, en Hillegaart overleden in Sprokkelmaant 1658, dus beklaagt:

Helaas! te vroeg heeft ons die brave geest begeven,
In 't opgaan van zyn tyd, in 't bloejenst van zyn lent.
Zyn naam zal, 't spyt de doodt, in Amstel eeuwig leven,
Zoo lang God Febus kar het scheepryk Y berent.
Voldoet uw laatste plicht Apelles zuigelingen,
Omgort zyn waardig hooft met kransen van laurier,

En

En wilt tot zyner eer, gewyde vaarzen zingen,
Zoo ſtookt gy hem naar waarde een onuitbluſ'lyk vier.

'T Schynt dat Ruelles ook de dichtkonſt verſtont, uit het treurgezang op zyn overlyden in Wiedemaant 1658 gemaakt te beſpeuren, alwaar op 't einde gezegt wort, dat hy door zyn vernuft een dubble konſt gevonden had.

En gy, myn Zanggodin, die zulk een dichter minde,
Spoei u naar Dafne toe, en haal van haar een krans,
Die zyn roemwaardig hooft verſier met dubb'len glans.
Voeg u dan op zyn graf, zoo zal geen tyd noch jaren
Zyn naam, zyn roem noch lof met hem in 't graf doen varen.

Nu hebben wy te ſpreken van den vermaarden ſchilder en Boumeeſter JAKOB VAN KAMPEN, Heer van Rambroeck. Deze was een Haarlemmer van geboorte, dog het jaar van zyn levens begin is my onbekent, alleen heb ik uit een kreupelvaars, genoemt Haarlems Doodt-Baſuin, uitgeblazen op de Tombe van den Heer Jakob van Kampen enz., zyn ſterftyd ontdekt, voorgevallen op 't jaar 1658, den 4 van Lentemaant.

Zyn penceelkonſt beſtont in Beelden en Hiſtorien meeſt levens groot, en zyn wyze van ſchilderen geleek naar die van J. v. Bronkhorſt en Jan Bylert. Dog niet minder was hy in konſt van tekenen als kragtig ſchilderen. Dus men den lof dien ik deze twee groote meeſters toegeſchreven heb op hem alleen paſſen mag. En wat zyn wonderbaar vernuft door de boukunde uitgewerkt heeft, blykt aan menigte van praalgebouwen in Hollant en elders

door

door hem gesticht; als het huis van Prins Maurits in den Haag, 't huis van den Heer van Zuilichem en Speelhuis te Voorburg. 't Huis van den Heer Dedel te Lis, en veele andere meer, als te Haarlem

De gevel van het huis des Heeren Guldewagen,
Daar boven op de plint Jachthonden 't Hart najagen.

de Schouburg tot Amsterdam; en verscheiden graftomben van Batavische Zeehelden, als Tromp, van Galen enz., eindelyk het Amsterdamsche Raathuis, geschat voor 't agtste wonder van de waerelt.

Hy stiert op Rambroek, en wert te Amesfoort begraven. Op zyn Kerkgraf staat dit te lezen:

d' Aartsbouheer uit den stam
VAN KAMPEN *rust hier onder:*
Die 't Raathuis t' Amsterdam
Gesticht heeft, 't achtste wonder.

Ik heb onder zyne beroemde Bouwerken aan 't Amsterdamsche Raadthuis gedacht, waar door zeker vreemt verhaal, my door geloofwaardige menschen overhandigt, in den zin schiet, 't gene ik niet kan naalaten den Lezer mee te deelen; schoon zulke die van aart zyn als de ongeloovigen Tomas was, 't zelve niet zullen willen voor zuivere waarheit aannemen.

Onze van Kampen deed in zyn jongen tyd een reis naar Italie met toeleg om zig in de schilderkonst naar de deftigste en schoonste voorwerpen te oeffenen. Onderweeg op de reys zynde ontmoet hem een Heydinne anders gelukzegster, die een aal-

aalmoes van hem verzoekt en zig aanbiet hem te konnen voorzeggen 't geen hem in der tyd gebeuren zoude. Hy die weinig agt sloeg op dat zeggen, doch haar de vuist vulde, luisterde egter met verwondering toe, wanneer zy die hem nooit meer gezien had, noch gekent, wist te zeggen dat hy een schilder was, die naar Italie reisde om zyn konst te oeffenen. *Maar* (vervolgde zy) *gy gaat voor schilder daar heen, doch zult voor Boumeester wederkeeren in uw Vaderlant, en tot groote werken gebruikt worden. Ook zal het out Stadthuis van Amsterdam verbranden, en gy op den zelven gront een beter bouwen, waar door uw naam voor altoos berucht zal blyven.* 'T gebeurde ook zoo: hy won de gunst van een Kardinaal die hem aanleyding tot de Boukonst gaf, waar van het begrip hem zoodanig toeviel dat hy verscheide roemwaarde werken voor den zelven deed maken.

Dit door het gerugt verspreit tot in Nederlant, kreeg hy straks, weer gekeert van zyne reys, gelegentheit aan de hant; om zyn verstant in de Boukonst te toonen: gelyk wy daar van verscheiden stukken hebben opgetelt die geroemt werden, zoo dat wanneer het oude Stadthuis naderhant door de vlam verteert was, hy als de voornaamste Boumeester bekent, tot het bouwen van een nieuw gebouw gekeurt wiert.

Zie daar Lezer hebje het verhaal zoo zuiver als het my overhandigt is. Waarom zou ik 'er iets toe, of afdoen? ik zoek 'er niet op te schacheren of winst mee te doen: maar geef het voor denzelven prys, en in dezelve waarde als ik het heb ontfangen.

HENRIK CARREE geboren tot Amsterdam in den jare 1658, heeft tot onderwyzers

zers in de konst gehad, eerst J. Jordaans, daar na Juriaan Jakobz. een Hamborger van geboorte, maar woonde te Lewarden in Frieslant daar hy schilder van den Prins was, in wiens dienst hy ook gestorven is in 't jaar 1685, na dat hy fraje konstwerken, zoo wilde Zwynejachten als anders in 't Hof geschildert had. Zyne wyze van schilderen gelykt naar die van Franc. Snyders, by wien hy de konst geleert had.

Zyn tyd- en Konstgenoot was BERNART SCHENDEL. Deze hebben zommige gemeent dat een Fries van afkomst was; om dat Jelle Sibrandz. die 1669 naar Italie vertrok, tot Lewarden by hem de konst geleert had: maar hy was een Haarlemmer, gelyk ook Reinier Brakenburg die te eener tyd in Frieslant gewoont hebben. Deze kwamen meer in de konst dan in de wyze van leven over een. De eerste was een man van geregelt leven, yverig in 't schilderen, en naarstig ter Kerke gaande.

De ander was een luchtgeestig dichter, en verviel op 't laatst van zyn leven tot den drank. Wat zullen wy hier van zeggen? alle menschen hebben hunne gebreken, de een hier en de ander daar in. Maar dit overgeslagen, Bernart Schendel was een braaf Historie- en gezelschapschilder, gelyk Reinier Brakenburg geboren 1649, die door zyn konstpenceel geestig en konstig Borgerlyke en Boere gezelschapjes binnens huis op de wyze van Adr. van Ostade heeft weten op paneel te malen. Hy was een leerling van Mommers, anderen zeggen van B. Schendel, en heeft veel gelt in zyn tyd met het penceel gewonnen, zulks ook zyn vrou, na zyn overlyden in Frieslant, van waar zy afkomstig was, den kost voor haar leven kogt.

Nu

Nu volgt ANTONY VREEM. Deze was een Dortenaar, myn ſtadtgenoot, en ontrent van myn jaren. Zyn moeder was getrout aan eenen Mes, meeſter Groffchilder die hem beſtelde te leeren by G. Schalken die toenmaals noch te Dordrecht by zyn Vader in de Latynſe School (daar hy Rector was) woonde. Maar gelyk een lentebloem, die door eene Noordſche hagelbuy, de knop van de ſteel gekneuſt wort, voor 't openen van hare bloem, haaren planter in zyn hoop te leur ſtelt: zoo gebeurde het ook met dezen jongelink, die onder opzicht van Schalken fraay gevordert, nu al ondernam op eigen wieken te dryven: maar als men gevolglyk haaſt ſtont te zien wat van hem komen zoude, wert die hoop door de dood in den jare 1681 afgemaait, ter ſmart van zyn moeder welke dubbele vtugten van haar gezaaide meende te plukken.

Te zyner gedachtenis vloeide dit volgende vaars uit de pen.

ô VREEM! *ô brave ſpruit, moeſt gy al mee de punt*
Der felle doodſchicht, in uw bange hart gevoelen?
Was ze onverbiddelyk op uw bederf gemunt?
En was haar woede door geen tranen te verkoelen?
En was 't met d'artzeny vergeefs voor u gepleit?
En moeſt uw lichaam in een duiſtre grafſte dalen?
En voor de wormen tot een prooy zyn weg geleit?
ô Ja! wie ſtuit het? wie, ſtelde ooit die wreede palen?
Wie heeft dat woeden ooit gedwarsboomt in zyn loop?
Geſtuit, geteugelt, of door wederſtant doen keeren?
Wie was 't die ooit de knip des doods door liſt ontſloop?
Gy moeſt dan op uw beurt mee 't levensvuur ontberen,
Het

Het zeker noodtlot dat nooit ſterveling ontgaat;
En u getrooſten in des hemels welbehagen.
Gy gaat, wy volgen u met ſlepend rouwgewaat
*Daar gy wort * gelaurierd ten kerker ingedragen.*
Godeſſe van de Konſt, betreur zyn lot en ween,
En help zyn grafnaald met Cypreſſe en Laure ſtreng'le,
Terwyl hy zinkt in't Graf, dat weergalmt op't geſteen,
Daar ik myn tranen met zyn zuiv're Lykas mengle.
'k Zal met den tyd (de Dood ten ſpyt) zyn waarden naam
Met eene goude ſnoer, by't puik der ſchilders kluiſt'ren,
En zyn gedachtenis omvoeren door de Faam.
Dus zal het graf zyn Lyk, maar niet zyn naam verduiſt'ren.

DIRK DALENS is geboren tot Amſterdam in den jare 1659. Van jongs af aangeſpoort door 't zien van konſt en konſtbehandelinge, als ook door een overgeerfde drift tot dezelve opgewekt, begaf hy zig al vroeg in de oeffenſchool van zyn Vader Willem Dalens, die een Lantſchapſchilder was, maar juiſt niet van de beſte ſoort; waarom hy ook, wanneer deze Nederlanden in den jare 1671, en 72 door de Franſen overvallen, de neringen en Koopmanſchappen door de geweldenary overſtroomt, en in die engte gebracht wierden dat niemant luſt of zin tot konſtkoopen had, zig genootdrukt vont elders heen te wenden,

Bb

* *Gelaurierd*] Dit ziet op een gewoonte oulings, en noch te Dordrecht in gebruik. Te weten, wanneer 't lyk van een Jongman wort ten grave gedragen, wort het rouwkleed, dat de kiſt dekt, met lauriertakken beleid; gelyk ook elke drager van gelyken een lauriertak met wit en zwart lint beſtrikt, in de hand houdt.

den, om geruſt adem te ſcheppen en zyn konſt te oeffenen. Gelyk hy zich dan te ſcheep naar Hamborg begaf, alwaar J. Voorhout (om dezelve reden, en den ſchrik van het dreygende gevaar te ontwyken met zyn vrou zig aldaar by zyne vrienden begeven had) hem ook heeft gekent: daar hy wel buiten gevaar van der ſoldatenmoetwil, maar niet buiten 't bereik van de ſchicht des doodts was; want zyn nootlot daar zyn Kerkhof beſtelt had.

Onze Dalens bleef in Amſterdam, en toen de Franſen die in haaſt, en als met eenen ſprong, in deze landen gekomen waren, ook in allen haaſt daar weêr uittogen, was hem gereet aan de hand, mee van den vetten room dien de Vrede aanbragt te deelen; want ik heb uit bevindinge aangewezen in de bovenſte levensbeſchryvingen, hoe de gene die toen maar het minſte maken konde met het penceel, gelegentheit had om gelt te konnen verdienen. Te meer wyl 'er zig in dien tyd vele, ziende de donkere oorlogswolk aandryven, zich van kant gemaakt hadden. Maar 't ging met hem als het ſpreekwoort zeit:

Na verwonnen noodt
Komt de doodt.

Want hy ſtierf 1688, oud 29 jaaren.

Nu volgt zyn Jaar,-Stadt,-en Konſtgenoot, MICHIEL MADDERSTEG, die geoordeelt was de beſte leerling dien Ludolf Bakhuizen voortgebracht heeft. Hy verſtont zich wonder wel op de ſcheepsboukunde nevens de toetakeling van zeil-en touwerk. Weinig van zyne ſtukken zietmen hier te land, doordien hy wel zyn meeſten levenstyd aan 't Hof van Brandenburg heeft door-

ge-

gebracht, het geen hy eindelyk wars wert, en teffens de konstoeffening. Hy zette zich tot Amsterdam zyn geboortestadt neer, en begaf zig tot de Koopmanschap; maar de fortuin was hem daar in niet gunstig. Hy is gestorven in 't jaar 1709. Hem volgt

JUSTUS VAN HUISUM, wiens Vader te Leewarden in Frieslant geboren, eerst woonde te Huisum daar hy Schoolmeester was, naderhant tot Amsterdam, daar hem onze Justus geboren wert op den 8 van Wiedemaand 1659. Justus van natuur tot de konst gedreven, wert in den jare 1675 bestelt by Nicolaas Berchem, daar hy in weinig jaren zoo toenam, dat het jammer was dat hy zig aan die wyze van schilderen niet altyd heeft gehouden; maar zyn woelige geest en nayver ondernam alles (geen deelen of byzonderheden in de konst uitgezondert) na te bootsen, zelf in de byzondere wyze van te schilderen Beelden, Historien, Lantschappen, Watergezichten met Schepen, Ruitergevegten, Pourtretten enz. maar daar hy 't meest in doorstak, en dat men waarlyk konst noemen mag, was het bloemschilderen, waar in hy ook zyn oudtsten Zoon, thans den Fenix in die konst, heeft opgekweekt.

Hy overleed in Grasmaand 1716.

Het spreekwoort zegt, *'t eind goedt, al goedt.* Dit willen wy passen op den beroemden Kunstschilder den Ridder ADRIAAN VANDER WERF, wiens levensbedryf wy t'hans aanvangen te beschryven, als zynde een sierlyk slot, waar mede wy dit Derde Deel besluiten zullen.

Gelyk de Hemel zyn starren heeft, die in onmeetelyke grootte en stantplaats verscheelen, even dus heeft ook onze Nederlantsche Konsthemel zyne Konststarren, die in onmeetelyken afstant en

luister van malkander verschillen. De grootste van die, wiens uitsteekende konstglans ook andere Konststarren verlicht, is de overal beruchte Konstschilder ADRIAAN VANDER WERF.

Hy werd geboren op den 21sten van Loumaant 1659, in Kralinger Ambagt, by Rotterdam, van zyn Vaders en Moeders kant, uit een oud en eerlyk geslacht, en van de oudste Welgeboren mannen van Schielant, op het Regifter bekent.

Zyne ouders, die van eenen zorgvuldigen aart waren, en het beste van hunne Kinderen zochten, die al veel in getal waaren, bestelden hem binnen Rotterdam ter schoole.

Met zyn achtste of negende jaar ontvonkte de konstlust al in hem, makende in stee van schryven beeltjes en beesten, en dat met zoo veel yver, dat zyn meester hem dikwils teekenende vont, terwyl de andere kinderen in hun buitenuur liepen speelen; zulks de meester, als zyn moeder kwam om het leergelt voor haar Zoon te betaalen, en daar by vraagde, hoe hy het al maakte, haar tot antwoort gaf: Dat hy haar riedt hem de teekenkonst te laten leeren; want hy in 't school niet anders deed als teekenen. Welke boodschap zyn Vader aangebragt zynde, bestrafte hy ADRIAAN ernstig hier over; zynde dit hem des te meer tegen de borst, om dat hy, die het bezit van den Dorpmoolen had, voornemens was, hem in dat zelve beroep aan te kweeken, want hy noch te jong en te zwak zynde, wert dit tot meerder jaren verschooven. Ondertusschen toonde hy een grooten tegenzin in dat beroep te hebben, en in tegendeel een grooten lust tot de teekenkonst: dus de Vader, op den raad van een zyner kennissen, die een glasschilder was, hem bestelde tot

Rot-

30
A^{o} VANDER WERF
EQUES
J. Houbraken sculp.

Rotterdam by Korn. Picolett, die een tamelyk goed pourtretschilder was.

Toen begon hy zyn tekenlust den vollen toom te vieren. Dog anderhalf jaar geteekent, en ook al geschildert hebbende, haalde zyn Vader hem weder t'huis, blyvende by zyn eerste voorneemen. Het dagelyks en menigvuldig smeeken, om daar in te moogen voortgaan, bragt in zyn ouderen wel meedelyden, doch zy konden tot die zaak niet besluiten; want de Vader die het schilderboek van K. v. Mander geleezen, en daar in vele gevonden had die los en ongebonden geleeft hadden, stelde zig het argste voor. Zyn Moeder viel hem hier in ook tegen; zeggende, *wat zou 'er van u worden? ik heb God altyt gebeeden, hy wilde u een geest ingeeven, dat ik een Predikant van u mocht maken.* Om kort te gaan, zyn Vader de onstuitbare drift tot het schilderen meer en meer bespeurende, nam overleg met zyn voorgemelden vrient den Glasschilder, en den Dorp-Predikant, en besluit om hem de Schilderkonst te laten leeren. Des bestelde hy hem voorts by Eglon vander Neer voor een jaar, en na dien tyd noch voor 3 jaren.

Eglon, een stukje schildery van F. Mieris ter leen bekoomen hebbende, om het te mogen doen naschilderen, wert onze Adriaan byzonder lustig hier toe, en smeekte zyn meester daar om: maar die had het een ander toegeschikt, die geen lust of moedt daar toe hebbende, 't zelve liet staan. Toen hervatte hy zyn verzoek, 't welk zyn meester hem eindelyk (schoon hy noch geen groot vertrouwen op zyn penceelsvermogen had) toestont, en hy maakte het door den uitsteekenden lust dien hy daar toe had, zoodanig even gelyk na, dat het nader-

hant tot Leiden van verſchcide liefhebbers voor een ſtukje van Mieris aangezien wiert.

Alle de genen, waar in wat groots van geleertheit, weetenſchap of konſt, te wachten was, gaven vroeg blyken daar van, even als het roode teeken aan de Ooſtermorgenkim eenen ſchoonen dag voorſpelt. 't Luſt ons een opmerkelyk voorbeelt of twee, van zulken die in hunne lentejeugt ſtaalen van hun vernuft deden zien, en die tot meerder jaren gekoomen de waerelt met den glans hunner geleertheit hebben verlicht, aan te haalen.

Van Hugo de Groot getuigt Brant, Dat hy vroeg zoo veer in de Latynſche taal gevordert was, dat hy met zyn twaalfde jaar op de Hooge Schole te Leiden gebracht wiert, daar hy in drie jaren alles daar hy zich toe geſchikt hadde, als Regtsgeleertheit, Godtgeleertheit, Wiskonſt en Heemelloopkunde afgedaan hebbende, nog naaulyks vyftien jaren oud zynde, zig in 't gevolg van den Heer Johan van Oldenbarneveit, in gezantſchap aan den Koning van Vrankryk Henrik den Grooten vertrekkende, begeeven heeft. Aldaar den tytel van Regtgeleerden verkregen hebbende, is hy van den Koning niet alleen met een goude keten, maar ook om zyn uitſtekende geleertheit in die jaren, met 's Konings afbeeltſel beſchonken.

Geraart Brandt wert in de lente van zyn jeugt, door zyn vleiende Zanggodes het dichtvuur in den boezem geſteeken, het geen te zien is in het pleit tegen de uitgave van het tooneelſpel de Veinzende Torquaat, dat van Baarle vereert wert met dit volgende vaars:

'T

'T was eertyts mannenwerk. Nu komt de teere jeugt
En davert op 't tooneel, en tart de gryze haaren
In treurspel uitgetreurt, ja d'onbesneeude jaren
Verzetten tyd en kunst. De wysheit gansch verheugt
En weet niet, of zy is geleert of aangeboren.

En lager.....

Dus veinst de jonge BRANDT, *en doet ons al verwond'-ren*
Dat jonkheit veinzen kan, hy bergt nog grooter licht,
En als TORQUATUS *veinst, zoo veinst ook zyn gedicht.*
'T is weerlicht tot een proef. Daar na zo zal hy dond'-ren.

Even dus deed ook onze Vander Werff in zyn vroegen tyd een staal van zyn wakker vernuft en penceelsvermogen (*aan den klaau*, zeit het spreekwoort, *kent men den Leeu*) zien, door het even eens naschilderen van het konststukje van Fr. Mieris, dat om zyn konstige doorwrogtheit mannenwerk was. Maar wat zal ik zeggen? de Konstgodes was hem gonstig, en zyn natuurdrift diende hem tot leermeesteres. Ja hy had door zyn byzonder opmerken zich die brave penceelsbehandeling zoodanig vast ingedrukt, dat hy zich na dien tyd daar van bediende, zoo dat zyn meester hem naderhant gebruikte in 't schilderen van kleederen in zyne penceelwerken.

Toen maakte zyn Vader een nieu verdrag met zyn meester, voor den tyd van een en een half jaar, en bedong de helft van 't geen hy in dien tyd schilderde voor hem.

Vander Neer die hem geneegen was, nam hem

 mee

mee naar Leiden en Amsterdam; daar hy zomwyl ging om te schilderen, waar door onze jonge konstenaar gelegentheit vont, om veelerhande penceelwerken van brave meesters te zien, daar hy zyn oog gretig in liet weiden, om zyn nut daar uit te trekken.

Gelyk een By van nyv'ren aard,
Weet uit de bloeyselen te zoeken,
Haar Honig; zoo weet ook 't bedaard
Opmerken; uit geleerde Boeken,
Te zoogen 't pit der wysheit, en
De schilderkonstenaar te steelen,
Het schoonste en eelste uit tafereelen,
Gemaalt door verf en teekenpen.

In 't laast van dezen leertyd, een stukje voor zich zelf gemaakt hebbende, 't geen onlangs voor 800 guldens is verkocht, gaf hy dit onverwacht aan zyn Vader, om voor 't geen 'er af kwam een half jaar kostgelt te betaalen, en wilde van dien tyd af aan zynen Vader, schoon wel gegoed naar zyn staat, tot geen last meer wezen.

Nu zeventien jaren oud geworden zynde schilderde hy zyn eigen beeltenis op een kaarteblad, die noch tot een gedachtenis van hem bewaart wort, en verliet toen zyn meester, oeffenende de konst voort by zich zelf.

Kornelis Brouwer, een konstlievend man, die ook voormaals een leerling van Rembrant was geweest, en zyn geweezen meester dikwils kwam bezoeken, waar door hy kennis aan hem had, toonde veel geneegenheit voor hem, en kwam hem dikwils aan 't huis van zyn Vader, daar hy nu schilderde, zien, sprekende t'elkens van de konst

konst, en wat daar omtrent tot het welstandige dient waargenomen te werden, 't geen zyn Vader wel lyden mocht, die hem ook altyd minlyk ontving. Deze verzocht het gemelde pourtretje en liet het aan verscheiden konstkenners te Rotterdam zien, die verwondert waren dat een jongeling van die jaren zoo veer in de konst gevordert was.

Ter zelver tyd maakte hy een kleen stukje in 10 dagen, zynde een half beeltje, naar een van zyne broertjes; hier mee ging hy des Zaterdaags avonts by zyn ouden meester om het aan hem te vertoonen, die zulk goet bevallen daar in nam, dat hy 't zelve van hem kocht voor 9 ducatons. T'huis gekomen vraagde zyn Vader naar het stukje, dien hy antwoordede: dat zyn meester dat voor 9 ducatons van hem gekocht had, dat zyn Vader naaulyks konde gelooven, herhalende verscheiden malen *: hoe jongen 9 ducatons, 9 ducatons!* zeggende voorts : *gaa morgen te Kralinge ter Kerk, en geef 'er een aan den armen*, gelastende hem voorts naarstig te wezen, en zyn stukjes niet om geld te hebben te verkoopen, maar als hy gelt noodig had, hem daar om aan te spreken.

Het vertoonen van voorgemelde pourtretje door Korn. Brouwer bracht hem zoo veel achting toe, dat hy een kamer huurde binnen Rotterdam, alwaar hy nu en dan al eenige pourtretten begon te maken, ook andere stukjes; gelyk hy dan ook het geluk had van kennis te maken met den Heer Adriaan Paats, ontfanger van de Admiraliteit op de Maze. Voor den zelven maakte hy een stukje met kindertjes die hem daar voor 350 gulden betaalde. Ook maakte hy een diergelyk stukje voor Filip Steen Koopman in Oostindische waaren tot

Amſterdam, 't geen het beginſel was van zyn geluk; gelyk de Leezer in 't vervolg hooren zal; want de Keurvorſt van de Palts onbekent tot Amſterdam gekoomen, kocht dit van gemelden Steen, en kreeg van dien tyd af veel achting voor zyn konſt.

De geleerde Balth. Schuppius heeft niet onaardig ('t geen hier toepaſſelyk komt) gezeit: *De konſt helpt veel tot een mans geluk, als 'er de fortuin by komt*, en Gratiaan zeit: *De wyze weten, dat de verdienſten eenen grooten omweg moeten afloopen, wanneer die niet door gonſt der Fortuin geholpen worden.*

Toen kreeg hy ook kennis aan den Heer Flink, zoon van den vermaarden ſchilder Govert Flink, aan wien hy door meergemelden Brouwer was voorgedragen, die hem ſomtyts kwam zien, en groot bevallen in zyn konſt kreeg. Deze vrientſchap wakkerde aan ſedert den Jare 1687. wanneer hy kwam te trouwen met Margareta Rees, uit een oud geſlacht, en vermaagſchapt aan de voorgaande Regenten der Stadt Rotterdam, als ook aan den gemelden Heer Flink, die ook uit dien hoofde nevens anderen, haar voogd geweeſt had. Deze Heer bezit veel heerlyke oude egte, en van de beſte Italiaanſche, Franſche en Nederlantſche penceel en papierkonſt, welke hy van tyd tot tyd, op zyn keurig oog, uit de voornaamſte konſtkabinetten heeft opgekogt.

In al die ſchoone voorwerpen koſt hy zig nu by wylen vermaken: dog konde in 't eerſte geen gevallen in de oude Italiaanſche printen, nog ook in die van Rafaël krygen. Maar meer en meer klaarder gezicht krygende, kreeg hy zulk een ſmaak tot de zelve, dat hy den ganſchen zwier zyner

ver-

verkiezingen, en bekleedingen der beelden daar naar heeft geschikt: ook zyne naakte, naar de beste afgietsels der *Antyken* in pleister afgegoten, en gedrukte printen, *gecorrigeert* of verbeetert; waar door hy boven andere voortreffelyke meesters, die hier in Hollant door de eed'le behandeling van hun penceel hebben uitgeblonken, nog veer uitsteekt.

In den Jare 1692, met den Heere Flink naar Amsterdam reizende, bezochten zy den Heer Borgermeester Joan Six, Heere van Wimmenum, die verscheiden oprechte statuen, en Italiaansche schilderyen bezat: ook den Heer de Flines; daar veele voorname konstwerken, zolderstukken, schoorsteenstukken en graauwe van Gerard de Lairesse te zien waren, over welks grooten geest hy zig niet anders als verwonderen kon: niet min over de Italiaansche konststukken, zo dat hy zomwyl als een stokbeed, zonder spraak voor de zelve stont te kyken, met opgespannen gedachten, om zig van 't schoone en vasten indruk tot zyn nut te geven.

De voornoemde Heer Six te voren al te Rotterdam gekomen, en door den Heer Flink ten zynen huize geleidt, zeide: *Heer Flink, ik bevele u vander Werf, dewyl gy, en nog maar een man in Hollant regt van de Kunst weet te oordeelen.* De Heer Flink nam dit in agt, bezogt den Heer vander Werf dagelyks, en oordeelde met opregte genegenheit over zyn werk.

Kort hier op. (om te doen zien dat zyn Konstpenceel zig tot alles wist te zetten) schilderde hy voor den Heer Flink een zolderstuk in des zelfs zysalet, verbeeldende in 't midden een Faam met twee kindertjes. De buitenvakken zyn graauwe Medaillons, verbeeldende de Schilderkonst, Bouw-

konst,

konst, Fruit- en Bloemgodin, met hunne byvoegzelen, groene loofbladeren en Festoenen met levendige Bloemen enz. alles zoo fix, helder en kragtig geschildert dat men 'er geen weerga toe zou vinden.

In den Jare 1696, Johan Wilhelm Keurvorst van de Palts, met de Keurvorstinne, zyn Vrouwe Moeder en vele van zyn Hofstoet in Hollant, en vervolgens te Rotterdam komende, deed hy aan vander Werff de eer van t'zynen huize te komen, zeggende: *ik ken uw konstwerk; want ik heb dat stukje gekogt, dat tot Amsterdam is geweest* (dit was dat konststukje waar van ik op pag. 393 gemelt heb) geevende voorts orde tot het maken van zyn eigen afbeeltsel om het te zenden aan den Groothartog van Toskanen, te gelyk met een ander stukje, verbeeldende Salomons eerste oordeel, waar van hy het model aan den Vorst voor zyn vertrek van Amsterdam deed zien, die hem voorts gelastte, de stukken gedaan zynde, zelf in persoon tot Dusseldorp te brengen, gelyk in 't volgende Jaar 1697. geschiedde, waar mee hy zoo veel genoegen gat aan den konstlievenden Keurvorst, dat hy hem in zyn dienst nam, en zulks voor 6 maanden jaarlyks, op een traktement van 4000 gulden Hollants gelt. Voorts betaalde hy voor het gemelde stukje Salomons oordeel, en het pourtret 3000 gulden, benessens een waardig geschenk van zilverwerk.

Ter zelver tyd begon hy de pourtretten van den Keurvorst en Keurvorstin ten voeten uit, op een doek van 30 duim hoog, en voltooide die voort te Rotterdam.

In den Jare 1698. gemaakt hebbende een *Ecce homo*, hoog 2 ellen, en 't zelve te Dusseldorp bren-

brengende, beschonk hem de Keurvorst met een goude keten, en medalje met het Keurvorstelyke pourtret.

In den Jare 1701. en 1702. zond hy verscheiden konststukkjes; maar in 't Jaar 1703. vertrok hy zelf naar Dusseldorp, met een voornaam stuk, verbeeldende de graflegging van Kristus, waar in de Vorst zulk bevallen had dat hy aan hem versocht 15 stukken, hoog twee en een half voet, breed 21 duim, waar in hy verbeelden zou de 15 Misterien van de Roomsche Kerk, een werk tot welkers uitvoering veel tyd zou vereist werden. Dus nam de Keurvorst hem in zyn dienst aan voor neegen maanden in 't jaar, (om dat hy eenige vryheit voor zig wilde behouden) verhoogende zyn *pensioen* tot 6000 guldens. Daar en boven werden vander Werff en zyne nakoomelingen verheven tot den Ridderstant, en vereedelt in beide de geslachten. Hier van gaf hy aan hem zyn *Diploma* of bulle op perkament in een zilvere benne, vermeerderende ook zyn wapen, met een kwartier van het Keurvorstelyke wapen, een helm van voren, en een bladerkroon daar boven. Behalven dit alles, werd hy beschonken met des Keurvorsts beeltenis, omzet met Diamanten van groote waardy.

Thans viel de nieuwe Ridder met yver aan 't schilderen. Zeker dit zyn spooren, die den geest boven zyn vermogen opbeuren, om ten bewys van dankbaarheit wonderen te verrichten. Het eerste van deze 15 stukken was de boodschap van Maria: vervolgens de groetenis van Elizabeth: de geboorte van Kristus, kaarslicht: Simeon in den Tempel: Kristus onder de Schriftgeleerden: Kristus in den Hof Getzemane: de Geesseling van Kris-

Kriſtus : de beſpotting van Kriſtus : de Kruisdraging : de Kruiſſing : de Opſtanding : de Hemelvaart : het Pinxterfeeſt : de Hemelvaart van Maria : de Kroning van Maria : waar onder in konſt uitblonk de Simeon in den Tempel : Kriſtus onder de Geleerden : de Beſpotting : de Kruisdraging en de Kruiſſing. Al deze konſtſtukken heeft de Vorſt voor zyn dood by een gezien, met groot vernoegen, waarom hy ook de Vrou en Dochter van onzen Ridder met een rykelyk prezent beſchonk.

Naderhant is hier noch by gekoomen een tytelſtuk vertoonende de zeven vrye konſten die aan de beelteniſſen van den Keurvorſt en Keurvorſtin tegens een pyramide door Engeltjes opgehangen, en door de Godvruchtigheit gekroont onderdanigheit en dankbaarheit bewyzen. Op den voorgront zit de Schilderkonſt, vertoonende op een ovaal het pourtret van den Ridder vander Werff.

Hoe konſtlievende de Keurvorſt was, en hoe byzonder verſlingert op de verheven penceelkonſt van onzen Ridder, en wel die van zyn laatſten tyd, blykt hier uit : dat Auguſtus Koning van Polen, als hy onzen Ridder in 't jaar 1710 te Rotterdam kwam bezoeken, die hem zyn beeltenis levensgroot, en daar by vertoonde een kleen ſchilderytje waar in zyn Vrou en Dochter geſchildert is, en dat ook gaat voor het konſtigſte dat zyn penceel gewrogt heeft; daar groot bevallen in had, en verzocht het voor zich. Doch hy ſloeg zulks op voldoende reden af; waar op de Vorſt hem verzogt 2 ſtukjes voor hem te willen maken, dat vander Werff egter hem niet konde verzeekeren; aangezien de Keurvorſt zyn tyd gekogt had. Hier op zey de Koning : *Ik zal den Keurvorſt om zoo veel tyd*

tyd verzoeken. Maar de Keurvorst, in plaats van zulks toe te staan, vereerde aan den Koning van Polen 2 stukjes schildery van vander Werff, die vroeger in tyd geschildert waren. Een ander blyk is dit. Wanneer hy in zyn vryen tyd, met lust en iever had voltooit het bad van Diana met Calisto, waar in 8 Vrouwebeeldjes 1½ voet hoog ter gedachtenis voor zyn huisvrou gemaakt had, waren 'er velen die haar daarom aanzochten. Doch zy wilde 't zelve nooit op prys stellen.

Zoo haast hoorde de Keurvorst niet van de byzondere uitnemenheit van dit stuk, zoo in opzigt der teeken- als schilderkonst spreeken, en dat het van alle oordeelkundigen voor het waardigste zyner penceelwerken geschat wiert, of hy liet dit voor zig bespreeken, in gevalle zyn vrou daar van t'eeniger tyd afstant zoude willen doen. Zy beide bewilligden dit konststukje aan hun edelmoedigen weldoender op te offeren, gelyk geschiedde als zy in 't jaar 1712 te Dusseldorp kwamen.

Hoe dankelyk de Vorst dit gemelde konststukje aannam blykt hier aan dat hy onzen Ridder daar voor deed betaalen 6000 gulden in goude ducaten die hy hadde doen slaan terwyl hy naa de dood van Keizer Josephus, nevens den Keurvorst van Saxen *Vicaris* van het Roomsche ryk was, daar by zeggende: *ik zal uw Vrou ook wel vernoegt naar huis laten gaan*, en liet aan haar brengen een *Toislet*, of het zilver tot een nachttafel behoorende, bestaande uit 32 stukken, benevens nog 2 groote spoelvaten.

By dit waardig prezent willen wy ook gedenken aan dat van Anthoni Ulrig Hartog van Wolfenbuttel, die onzen Ridder in 't jaar 1709 te Rot-

Rotterdam kwam bezoeken, die aan hem 3 konſtſtukjes vertoonde die hy voor zig bewaaren wilde. Dog als de Hartog 't zig met ernſt beklaagde, dat hy niets mocht mee neemen van zyn konſt, zoo vereerde de Ridder hem een der drie ſtukjes, zynde een Maria Magdalena, waar over de Hartog zoo vernoegt was, dat hy uit zyn zak haalde een goud ſlaghorologie, het zelve tot een prezent gevende voor zyn Huisvrou, voor wie hy verſtaan had dat dit ſtukje gemaakt was, daar by voegende: *Ik ben een reizend man, als ik t'huis gekoomen zal zyn, zal ik om u denken.* Gelyk hy dan eenigen tyd daar na zyn pourtret koſtelyk met 90 Diamanten omzet aan hem gezonden heeft.

'T zedert dat de konſt in Nederlant is ontſprooten, zyn 'er tot nu toe geen voorbeelden van konſtenaaren die met hun penceel zulke ryke goudaders hebben opgeſpit: ook niet een die zyn penceelkonſt by zyn leeven tot zulk een hoogte heeft zien ſteigeren, gelyk men in een openbaare opveiling, uit het ſterfhuis van den Heer Adriaan Paats, daar elk over verwondert ſtont te kyken, heeft gezien; want 6 ſtukken ſchildery van onzen Ridder werden verkogt voor 16000 gulden, waar onder een kleen ſtukje was verbeeldende Lot met zyn Dochters voor 4200 gulden, 't geen nu in 't Kabinet van den konſtlievenden Heere Griffier Fagel hangt.

Voor den tyd dat onze groote ſchilder door goude ſpooren tot onſterffelyken roem geprikkelt zich tot hooger beſpiegelingen der konſt begaf, heeft hy veele konſtige pourtretten meeſt op de grootte als Netſcher gewoon was, gemaakt; echter daar in altyd zoo veel van het moderne afgewe-

weeken als doenlyk was en de Italiaansche grootsheit in hun bekleedinge gevolgt : dog zyn groote geest een hooger lot bedoelende kreeg een tegenzin daar in, zoo dat hy verscheiden pourtretten, waar van de weezens byna afgedaan waren, onvoltooit heeft laaten staan, zonder dat zyn vrinden daar omtrent hoe ernstig aangezocht iet vermochten. Egter heeft hy naderhant nog eenige pourtretten levens groot op ovale doeken gemaakt, als dat van zyn vrouw en familie en de Heeren Adriaan Paats en Flink. Dog dit nam hy dan waar als zyn genegenheit hem van zelf daar toe dreef, die hy altyd den vollen toom geviert heeft, waarom hy (schoon daar om gebeeden) geen andere werken konde voortzetten, als daar zyn drift hem aanleiding toe gaf; welke lust dan aan 't gaan zynde, kon hy ook geen zaken uitstellen, schoon daar toe de noodige modellen niet by de hand waren, die hem tot meerder gemak en dienst hadden konnen zyn, en zomwylen wel van zelf aan de hand kwamen; gelyk hem gebeurde toen hy dat stuk, verbeeldende Kristus onder de geleerden in den Tempel, voor den Keurvorst schilderde. Want juist als hy bezig was met eenige weezens van gebaarde Isralieten te schilderen, kwamen zulke by toeval hun dienst aanbieden, waar van hy een gelukkig gebruik maakte.

Een gelyken tegenzin kreeg hy, in zyne laatste jaren, in leerlingen aan te kweeken, schoon door zyn beste vrinden daar om ernstig verzogt; om dat men ze onder de jeugt heel schaars vint, die zulken arbeid behoorlyk willen ondergaan, en het smart geeft voor een meester dat zyne leerlingen uit gebrek van volstandigen yver, of verwaant-

heit breekebeenen blyven. Waarom hy 'er maar alleen van drie kan roemen dat zy onvermoeit de leiding hebben ondergaan, die hen tot de hoogte des Konstbergs doet opstygen, te weeten zyn Broeder Pieter, Henrik van Limborgh, en Johan Christiaan Sperling, thans Hofschilder van den Markgraaf van Anspagh, hebbende thans maar een leerling, Bartolomeus, Zoon van Johan Fransois Douven, geweest Hofschilder en lieveling van Johan Wilhem Keurvorst van den Palts.

Onze Ridder heeft ook in zyn buitentyd zucht gehad tot de oeffening der Boukunde, waar in hy zoo veer gevordert is, dat hy, ten dienste van zyne goede vrinden, modellen heeft gemaakt waar na hunne Bentemersteene gebouwen opgemaakt zyn. Als de voorgeevels van de Huizen der Heeren den Bewinthebber Jakob Noorthei en Joseph Schephert beyde op het Haringvliet te Rotterdam, ook de voorgevel van 't groot huis des Heeren van Ellemeet. Daar de deftige en kloeke wyze der *Antyke* Boukunde in doorsteekt, dewyl hy oordeelde tot de rechte Boukonst te behooren, dat de groote vlakke deelen door geen sieraden of byvoegselen of krollen bezwalkt worden. Ook heeft hy vermaak gevonden in verscheiden buitenplaatsen en tuinen te ordoneeren voor zyne goede vrienden, zelf daar de gront buiten den *haak* en wanstallig was, welke ongeschiktheit hy zelf wel tot zyn voordeel wist te gebruiken, en tot welstant te bestieren. *Groote geesten*, zeit de staatkundige Gratiaan, *hebben elk tot verwonderen verwekt, door alles wat zy ook ondernaamen.*

Door het overlyden van den Keurvorst, zyn grooten Mecenas, in Wiedemaand 1716 voorgevallen, ein-

eindigde ook de dienst van onzen Ridder; die nu in volle vryheit zynde, de voorwerpen van zyn penceel naar zyne geneigtheit verkiest, yverende dagelyks met grooten lust, gelyk hy dan in 't volgende jaar 1717 van zyn konst drie stukjes verkocht heeft aan den Graaf Czernin de Chudeniz; een Paris oordeel voor 5500 guldens, een Heilige Familie 2500, en een Maria Magdalena voor 2000 gulden.

Gelyk zyn roem op veel plaatsen verspreit is geworden, zoo is die ook in Vrankryk overgebragt, daar echter nooit eenige van zyn egte werken gezien zyn. Tot dat in den jaare 1718, de Heer Hartog van Orleans, Regent van Vrankryk, van hem een stuk dede koopen, (het was ook een Paris oordeel maar anders als het voorige uitgebeelt) voor *f* 5000 gulden Hollands gelt.

Van vyf Kinderen die hy by zyn vrou (nog in leven) gehad heeft, leeft eene Dochter welke in 't jaar 1717 troude met Adriaan Brouwer, outsten Zoon van Martinus Brouwer zalr. in zyn leeven Proviandeur der troepen van den Staat.

Men vint hem heus in zyn omgang ontfangende met veel beleeftheit de geenen welke hem komen bezoeken om zyn konst te zien. Alhoewel hy des morgens in zyn besten yver niet graag gestoort is. Al veele jaaren agter een heeft hy, om zyn gezontheit, die al veel vervallen was, te herstellen, des naamiddaags niet meer geschildert: maar zeer naarstig den voormiddag van 8 uuren tot een of twee uuren toe waargenoomen, gelyk hy thans nog op den drie en zestigsten jaartrap getreeden, eeven bezig is. Hy heeft nooit zucht gehad om zyne uitspanningen in Herbergen te

zoeken: hebbende een afkeer van die zig op zulk een wys verluſtigen; maar hy gaat tot dien einde zomwyl zyn goede vrienden aan hun huis bezoeken, dezelve op zyn beurt in zyn tuin, of aan zyn huis, weer met een goet hart ontfangende, en altyt gereet om hun vrientſchap te doen.

Tot lof van dezen Schilderhelt, en zyne weêrgalooze kunſt heeft de vernuftige Heer Joan de Haes dit byſchrift geſtelt:

OP DE AFBEELDINGE

VAN DEN HEERE

ADRIAAN VANDER WERF,

RIDDER, ENZ.

Zoo maalde vander Werf zig met zyn eyge hant.
Zoo leeft die Schilderhelt tot roem van Nederlant,
Dat bogende op zyn kunſt met reden zig laat hooren:
Is 't oude Grieken trots op Zeuxis en Apel,
Italje op Titiaen en zynen Rafaël,
De RIDDER VANDER WERF *is uit myn ſchoot gebooren.*

Ook ſpreekt deze zelve dichter van hem in zyne *Eerkroon der Stadt Rotterdam*, een ge-

gedicht in den jare 1716 uitgegeven, op deze wyze:

'K zoude uwe Kunstenaars ook roemen,
En een' voor zoo veel andre noemen,
Uw' VANDER WERF, *uw Maesapel,*
Die d'alleredelste penselen,
Van Zeuxis zelfs en Rafaël,
Kan tarten door zyn tafereelen.

Maar onlangs heeft Hubert Korneliszoon Poot, een jongeling, die, schoon by den akkerbou opgekweekt, geenen Stedeling in bevalligheit van geest behoeft te wyken, den Ridder deze Kunstkroon gevlogten.

KUNSTKROON

VOOR DEN EDELEN HEERE

ADRIAAN VANDER WERF,

RIDDER, ENZ.

FENIX DER SCHILDERS.

GY Zangodinnen, daelt beneên
Van uw genoegelyke bergen.
Ik moet u dubblen bystant vergen:
De zangstof is hier ongemeen.

Hier staet, met welgepaste toonen,
Met vedelgalmen, nimmer dof,
En onverwelkbaer lauwerlof,
Een Ridderlyk penseel te kroonen.
O spraekelooze Poëzy,
O Schilderkunst, zoo hoog gereezen,
Hoe glinstert uw bevallig wezen!
Wat zet men u al luisters by!
Gy gingt in slordige gewaden
Van outs, en schoolt in Gyges verf:
Nu kleet en dost u VANDER WERF
Met goude en purpre praelsieraden.
Wie of het ooit gelooven kon?
Gy hebt (thans pronkt ge dus uitstekent)
Eerst schaduwen in 't zant getekent
By 't fakkellicht der heete zon.
Nu kan 't penseel aertswondren werken;
De vondt van een' Apollodoor.
Hoe hoog waerdeert men 't, na en voor,
In Cezars hof en Jovis kerken!
Natuur zagh lang nieusgierigh toe
Of niemant haer, in alle deelen,
Naerbootsen zou op verfpanneelen,
Maer wert het lang verbeiden moê.
In 't endt tradt VANDER WERF *te voorschyn,*
Omtrent den oever van de Maes;
Die staekt heur schuiment stroomgeraes
En wil slechts dat zyn glori doorschyn'.
Toen stont het aen een' ieder niet;
Hy mogt vorst Alexander maelen.
Zyne orde doet de zinnen dwaelen.
't Is godtlyk wat zyn geest ons biedt.
Prometeus magh zyn vingers zengen.
De diefsche kunstgreep stae hem dier.

Den

Dees Helt behoeft geen hemelsch vier
Om leven in een beelt te brengen.
Hy boogt en diept en mengt en strykt,
Tot dat zyn toonstuk, schoon van leden,
In stant, de drie Bevalligheden,
Of een' der groote Goôn gelykt.
Wil iemant my te traeg gelooven;
Hy vraeg den kenners van de kunst,
Of ik hier zinge uit zucht of gunst:
Hy vraeg het hooge Vorstenhoven.
Die bidden zyn kunstdaden aen,
En pryken met zyn schilderyen
Die 't onverzaedlyk oog verblyen
Gelyk de glans der zonneraên.
Waar zal ik verder af gewagen?
Zyn doek en hout, met lyst, met rant,
Men weegt ze tegens diamant
Om dat ze fyne verwen dragen.
Het los gerucht was lang gewoon,
Eer 't op de waerheit wilde letten,
Met styve kaeken uit te zetten:
Toskane spant de schilderkroon.
Nu toont dees zon der schilderlichten
Dat Hollant, nergens in misdeelt,
Ook schrandre schilderhelden teelt
Die voor geen Italjaenen zwichten.
Wat zyn 's mans geest en oordeel vlug!
Hoe weiden ze in aeloude boeken!
Zyn maelkunst trekt, na 't onderzoeken,
Den langvervlogen tyt te rug.
Zoo moet men wilde woestheit sluiten.
Aldus verkloekt men mensch en dier
Door onnavolgbren schilderzwier.
Zoo kan men hart en ziel vrybuiten.

O kleuren, ſchooner dan een bloem,
O ſpiegelgladde tafereelen,
Wy ſtaeken ons eenvouwigh queelen.
De kunſt verſtrekt haer' eigen roem.
Kunſtminners, laet 's mans faem noit quynen.
Bekranſt den Helt met eeuwigh groen.
Wat zou men zulken anders doen
Die eens in duizent jaer verſchynen?

Met dus te eindigen de levensbeſchryvinge van dezen Ridder, wiens afbeelding wy geplaatſt hebben op de 387 bladtzyde, meenen wy aan ons werk een goedt ſlot gehangen te hebben.

E I N D E.

NAAMLYST DER
Schilders en Schilderessen.

Justus

LYST

LYST der voornaamste zaken en byzonderheden in dit derde Deel van den Schouburg der Schilders en Schilderessen begrepen.

Ver-

Zee

NAAM-

DRUKFEILEN.

Pag. 2. regel 13. *oordeelden*, lees *oordeelde*.
16. *aanrade*, lees *aanraden*.
Pag. 4. regel 10. *vleit*, lees *vlyt*.
Pag. 6. regel 12. *d'agtergrond*, l. *op den agtergrond vertoonde zig*.
Pag. 15. regel 32. *byde*, lees *beide*.
Pag. 28. regel 26. *veloverſten*, lees *veltoverſten*.
Pag. 31. regel 2. *van van*, lees *van*.
regel 29. *eendigden*, lees *eindigde*.
Pag. 35. regel 4. *brengen*, lees *te brengen*.
Pag. 36. regel 3. *anderen*, lees *andere*.
Pag. 37. regel 11. *een*, lees *geen*.
Pag. 40. reg. 21. *door konſtig hem zelf*, l. *kunſtig door hem zelf*.
reg. 24. *verſchynen*, lees *verſchynt*.
Pag. 59, reg. 20. *rys*, lees *reis*.
Pag. 65. reg. 5. *woonden*, lees *woonde*.
reg. 32. *ſchilderden*, lees *ſchilderde*.
Pag. 67. reg. 14. *woonden*, lees *woonde*.
Pag. 69. reg. 26. *betoonden*, lees *betoonde*.
reg. 34. *bootſten*, lees *bootſte*.
Pag. 72. reg. 9. *Yke*, lees *Eike*.
reg. 16. *gewenden*, lees *gewende*.
Pag. 73, reg. 16. *woonden*, lees *woonde*.
reg. 29. *onthaalden*, lees *onthaalde*.
Pag. 74. reg. 31. *pyl*, lees *peil*.
Pag. 75. reg. 34. *ondernemingen*, lees *onderneming*.
Pag. 76. reg. 22. *opklopten*, lees *opklopte*.
reg. 23. *tot hem*, lees *voor dat hem*.
reg. 29. *geboorten*, lees *geboorte*.
Pag. 77. reg. 20. *byde*, lees *beide*.
Pag. 78. reg. 19. *toonden*, lees *toonde*.
reg. 23. *Kamphuuizen*, lees *Kamphuizen*.
reg. 25. HEYMEN, lees HEIMAN,
reg. 32. *woonde*, lees *wonende*.
Pag. 80. reg. 22. *ziekten*, lees *ziekte*.
reg. 31. *vleit*, lees *vlyt*.
Pag. 84. reg. 10. *geheurde*, lees *gebeurde*.
Pag. 95. reg. 29. *verſchydemalen*, lees *verſcheiden malen*.
Pag. 96. reg. 17. *zigmet*, lees *zich met*.
Pag. 97. reg. 19. *Franck*, lees *Frank*.
Pag. 104. reg. 21. *Teekeeingen*, lees *Tekeningen*.
Pag. 111. reg. 3. *Maria*, lees *Mariaas*.
Pag. 121. reg. 2. *de nanderen*, lees *den anderen*.
Pag. 122. reg. 15. *oulingseen*, lees *oulings een*.
Pag. 300. reg. 12. *Zie aan*, lees *Die aan*.
Pag. 312. reg. 20. *zyn reeden*, lees *zyn eeden*.